

umb
UNIVERZITA
MATEJA BELA
V BANSKEJ BYSTRICI

PRÁVNICKÁ FAKULTA UMB
BANSKÁ BYSTRICA

ZBORNÍK
Z
II. ročníka vedeckého seminára
DEŇ DOKTORANDOV 2017

 BELIANUM

**Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici
Právnická fakulta**

ZBORNÍK

Z

II. ročníka vedeckého seminára

DEŇ DOKTORANDOV 2017

konaného v Banskej Bystrici dňa 29. 3. 2017

2017

Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

Predseda redakčnej rady a vedecký redaktor:

Mult. Dr. h. c. prof. JUDr. Mojmir Mamojka, CSc.

Predseda edičnej komisie:

JUDr. Monika Némethová, PhD.

Recenzenti:

Prof. JUDr. Ján Cirák, CSc.

JUDr. Ivana ŠOŠKOVÁ, PhD.

Dr. iur. JUDr. Ing. Michal TUROŠÍK, PhD.

JUDr. Monika Némethová, PhD.

Zostavovateľ:

Mgr. Marián Lakomčík

Príspevky neprešli jazykovou korektúrou.

Vydavateľ:

Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici
Právnická fakulta UMB

© Právnická fakulta UMB v Banskej Bystrici

ISBN 978-80-557-1314-4

EAN 9788055713144

OBSAH

Obchodný register po legislatívnych zmenách Mgr. Jana Bedlovičová.....	7
Vybrané práva a povinnosti spoločníka spoločnosti s ručením obmedzeným Jaroslav Bič	20
K vybraným historicko-právnym aspektom obchodného a hospodárskeho práva na Slovensku On the selected historical and legal aspects of commercial and economic law in Slovakia Erik Elias, Martin Skaloš.....	30
Význam a predpoklady práva finančného trhu The importance and prerequisites of financial market law Filip Hrmo	54
Zabezpečený veriteľ v konkurze Secured creditor in bankruptcy Peter Hunák.....	63
Doručovanie písomností podľa Daňového poriadku Service of documents under the Tax Code Lucia Juhásová.....	72
Zakladatelia obchodných spoločností a zákonné reštrikcie v procese zakladania obchodných spoločností Tomáš Korček.....	85
Schadenersatz für den Verlust der Nutzmöglichkeit von Gegenständen und Dienstleistungen vor dem Hintergrund des Urteils BGH, 24. Januar 2013 Dipl.-Jur. Kai Tobias Lembach.....	98
Elektronické bankovníctvo ako efektívny nástroj spravovania financií v prostredí bankového trhu Electronic banking as a effective tool for managing finances in the environment of the banking market JUDr. Monika Ličková	101
Vyporiadanie poisťných zmlúv po zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov Settlement of insurance contracts after the death of the spouses' co-owners Denisa Maková.....	112
Zverenecký fond v podmienkach českej právnej úpravy Trust in the legal adjustments and conditions of the czech republic Patrik Masaryk.....	121

Prelomenie korporátneho závoja Piercing of the corporate veil Martin Orviský.....	129
Aktuálne trendy v práve Európskej únie pri ochrane obchodného tajomstva Current trends in European Union Law of Business Secrets protection Lukáš Peško	140
Základné zásady súkromného práva v kontexte rekodifikácie Občianskeho zákonníka <i>Omnis definitio in iure civili periculosa est: parum est enim, ut non subverti possit – V práve civilnom je každá definícia nebezpečná, lebo len málokedy sa stane, že by nemohla byť vyvrátená</i> (D 50, 17, 202 – Iavolenus) Alžbeta Slašťanová	148
Odovzdanie a prevzatie softvéru v kontexte zmluvy o dielo The handover and takeover of the software in the context of a contract for work Stanislav Stehura.....	164
Konkurzné konania koncernových spoločností Insolvency proceedings of Groups of companies Peter Stodola.....	180
Moderačné právo súdu zamerané na českú právnu úpravu Anežka Turošíková.....	201
Záruka za akosť diela v obchodnom práve Warranty of quality of the work in commercial law Jakub Žák.....	212

Obchodný register po legislatívnych zmenách

Mgr. Jana Bedlovičová

Abstrakt

Cieľom predloženého príspevku je pomenovať vybrané problémy, ktoré sa týkajú obchodného registra. Samotný príspevok sa venuje predovšetkým problematike lehoty na zápis do obchodného registra, jej vývoju a aplikačným problémom pri jej dodržiavaní. Autorka v príspevku venuje pozornosť aj problematike legislatívnych zmien a ich dopad na fungovanie obchodného registra. V neposlednom rade skúma aj legislatívu týkajúcu sa vedenia obchodného registra.

Kľúčové slová:

Obchodný register, registrový súd, lehota, legislatívny zmeny, aplikačné problémy

Abstract:

The main purpose of presented article is to reflect the selected issues related to the commercial register. The contribution itself deals mainly with the issue of registration deadlines, its evolution and application problems in its observance. The author also gives attention to the issue of legislative changes and their impact on the functioning of the commercial register. Last but not least, it examines the legislation on the administration of commercial register.

Key words:

Commercial register, registration court, term, legislative changes, application issues

1. Úvod

Obchodný register ako verejný zoznam zákonom stanovených údajov, ktorého súčasťou je zbierka listín, je neoddeliteľnou súčasťou podnikateľského prostredia. Zákon presne stanovuje, ktoré právnické osoby sa obligatórne zapisujú do obchodného registra, pričom stanovuje aj výnimku – ktorou je dobrovoľný zápis fyzickej osoby, ktorá je podnikateľom s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky. Celý mechanizmus a teda súbor hmotnoprávnych a procesnoprávnych noriem je upravený vo viacerých zákonoch, ktoré tvoria ucelenú sústavu noriem. Tento súbor noriem a to zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len Obchodný zákonník), zákon č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o obchodnom registri), po rekonštrukcii aj ustanovenia zákona č. 161/2015 Z. z. civilného mimosporového poriadku, vyhláška ministerstva č. 25/2004 Z. z. - ktorou sa ustanovujú vzory tlačív na podávanie návrhov na zápis do obchodného registra a zoznam listín, ktoré je potrebné k návrhu na zápis predložiť v znení neskorších predpisov a ďalších právnych predpisov¹ poskytujú nielen podnikateľom, ale aj iným právnickým osobám, príslušným orgánom a aj celej laickej verejnosti podrobnú inštruktaž, ako postupovať keď prídu do styku s obchodným registrom. Súbor noriem týkajúci sa obchodného registra teda stanovuje, kto je sa povinne zapisuje do obchodného registra², kto je oprávnený podať návrh a zápis do obchodného registra, akým spôsobom, v akej forme, vymedzuje príslušné orgány a teda registrové sudy na ktoré je potrebné návrh podať, posudzovanie návrhov z hľadiska súdu, konanie o námietkach, ako aj konanie o zhode, či postup pri výmaze zapísanej osoby a to buď s likvidáciou, alebo bez likvidácie. Akokoľvek však právna úprava môže byť komplexná a prepracovaná, môžu sa v nej objaviť aj nezrovnalosti s praxou, t.j. aplikačné problémy, prípadne iné problémy, ktoré komplikujú, resp. spomaľujú celkový proces registračného konania, resp. konania pred obchodným registrom ako celku.

---

¹ Zákon č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a o poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov, zákon č. 549/2003 Z. z. o súdnych úradníkoch v znení neskorších predpisov, zákon č. 200/2001 Z. z. o obchodnom vestníku v znení neskorších predpisov

² Kto sa dobrovoľne zapisuje je uvedené vyššie v texte

2. **Zákonná 2-dňová lehota na zápis navrhovaných údajov**

Právne predpisy nielen obchodného práva spájajú s plynutím času určité právne následky. V prípade zápisov do obchodného registra sa stretávame s pojmom „lehota“, ktorý určuje rozsah trvania určitej skutočnosti. „Lehotou sa rozumie určitý časový úsek ohraničený svojím začiatkom a koncom plynutia.“³V prípade lehoty, ktorú ustanovuje zákon o obchodnom registri vo svojich ustanoveniach, sa jedná o lehotu ustanovenú právnym predpisom, t. j. zákonnú lehotu,

Právna úprava lehôt obchodného registra a lehôt celkovo súvisí s potrebou zaistenia rýchlosti, efektívnosti konania a zamedzeniu prietáhov v prebiehajúcim konaní. Základné princípy civilného procesu síce stanovujú, že súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania účastníkov konania a iných osôb, avšak zákon pre zaistenie tejto promptnosti určuje aj lehotu maximálnu, t.j. lehotu, ktorú orgán, ktorý rozhoduje v danej veci nemôže prekročiť.

Právna úprava obchodného registra a rovnako aj lehôt, ktoré sa s ním spájajú prešla viacerými zmenami. Právnej úprave obchodného registra zakotvenej v Obchodnom zákonníku, resp. v zákone o obchodnom registri, predchádzala právna úprava predchodcu obchodného registra v zákone č. 100/1950 o podnikovom registri. V tomto zákone lehota na zápis nie je zmienená, avšak v ustanovení o konaní je odkaz na všeobecné právne predpisy o súdnom konaní vo veciach nesporných.

V roku 1964 bol zákon o podnikovom registri zrušený a právna úprava podnikového registra podriadená pod zákon č. 109/1964 Zb. Hospodársky zákonník. Rovnako ako pri predošlej právnej úprave lehota na zápis do obchodného registra nie je v Hospodárskom zákonníku presne stanovená, s odkazom, že o konaní vo veciach podnikového registra platia ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku.

V roku 1991 nahradil Hospodársky zákonník zákon č 513/19991 Zb. Obchodný zákonník, ktorý je účinným až doteraz, avšak obsahovo pre obchodný register nie v takej istej podobe ako na počiatku. V prvom rade je potrebné poukázať na zmenu v pojmovom označení. Prechodné ustanovenia v § 768 Obchodného zákonníka ustanovujú, že zápisy v podnikovom registri vedenom podľa Hospodárskeho zákonníka sa považujú za zápisy v obchodnom registri podľa Obchodného zákona. Obchodný zákonník naďalej neriešil presne

---

³ JÁN LAZAR a kolektív. Občianske právo hmotné. 1. Zväzok. Bratislava: IURIS LIBRI, spol. s r.o., 2014, s. 197 ISBN 978-80-89635-08-5

stanovenú, resp. číselne vyjadrenú lehotu na zápis do obchodného registra. Vo svojom § 31 však ustanovoval, že zápis sa vykoná ku dňu určenému v návrhu na zápis. Ak sa uznesenie o vykonaní zápisu vydá neskôr alebo návrh neobsahuje deň, ku ktorému sa má zápis vykonať, vykoná sa zápis ku dňu vydania tohto uznesenia. V tomto prípade obchodný zákonník naďalej nespájal skutočnosť podania návrhu s časovým horizontom, do ktorého by mal navrhované údaje do obchodného registra zapísať.

Prelom však nastal prijatím osobitného zákona č. 530/2003 z. z. o obchodnom registri. Čiastočne zostal obchodný register upravený v Obchodnom zákonníku. „V obchodnom zákonníku zostali upravené zásadné hmotnoprávne stránky obchodného registra, najmä vymedzenie pojmu zapísaná osoba, účinky zápisov a zverejnenia.⁴ Ťažisko právnej úpravy sa presunula do už spomínaného zákona o obchodnom registri. Nový zákon, okrem iného, zaviedol pevne stanovenú lehotu, tak, že registrový súd vykoná zápis v lehote piatich pracovných dní od podania návrhu na zápis, v prípade že sú splnené všetky zákonné podmienky. „Stanovenie fixnej krátkej lehoty na vykonanie zápisu navrhovaných skutočností vytvára predpoklady pre rýchle vybavovanie podaných návrhov najmä v prípadoch, keď ide o bezvadné návrhy, ktoré spĺňajú všetky podmienky predpísané zákonom. Základným predpokladom pre dodržanie tejto lehoty je najmä skutočnosť, že preverovanie návrhu a jeho príloh má v prvom rade formálny charakter a nevyžaduje sa komplexné „preskúmavanie splnenia predpokladov na vykonanie zápisu vyžadovaných právnymi predpismi“, ako tomu je v súčasnosti podľa § 200b ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku⁵. Aj v tých prípadoch, keď zákon predpokladá istú formu materiálnej kontroly, výslovne ustanovuje, ktoré konkrétne skutočnosti má vyšší súdny úradník pred vykonaním zápisu navrhovaných údajov preverovať, čím mu vytvára predpoklady na rýchly a predvídateľný postup.“⁶

V rámci tejto zákonom stanovenej lehoty skúmal registrový súd, či

- a) návrh na zápis podala oprávnená osoba,
- b) je návrh na zápis úplný,
- c) sú spolu s návrhom na zápis predložené všetky prílohy ustanovené osobitným predpisom,
- d) sú prílohy predložené vo forme ustanovenej osobitným zákonom)
- e) údaje uvedené v návrhu na zápis sa zhodujú s údajmi vyplývajúcimi z predložených príloh,
- f) bol zaplatený súdny poplatok.

---

⁴ LUCIA ŽITŇANSKÁ, OĽGA OVEČKOVÁ a kolektív, Obchodné právo. Obchodné spoločnosti. 2. Doplnené a prepracované vydanie, Bratislava: IURIS LIBRI, spol. s r.o., 2013, s. 83, ISBN: 978-80-89635-05-4

⁵ V súčasnosti Civilný mimosporový poriadok

⁶ Dôvodová správa k zákonu č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri

Okrem uvedených skutočností skúmal v zákonnej 5-dňovej lehote súd aj iné skutočnosti, ktoré ustanovuje § 7 zákona o obchodnom registri, napr. týkajúce sa konkrétnej – ktorej spoločnosti, resp. družstva a iné.

Zákon však počítal aj so situáciami, pre ktoré by zápis v zákon stanovenej lehote nemohol byť vykonaný. Jednalo sa teda o modifikáciu zákonom stanovenej lehoty, ktorá bola upravená v § 13 odsek 3 zákona o obchodnom registri, ktorá stanovovala, že predseda registrového súdu môže zo závažných prevádzkových dôvodov predĺžiť lehotu o čas nevyhnutne potrebný na ich odstránenie, najviac však o desať dní. Predseda registrového súdu tak môže urobiť bez zbytočného odkladu po tom, ako sa dozvie o týchto dôvodoch, najneskôr však posledný deň lehoty. Rozhodnutie predsedu registrového súdu sa vyvesí na úradnej tabuli súdu. Uvedené závažné dôvody sa najmä predpokladali v prípade prechodu na elektronický systém vedenia obchodného registra a teda prípadným problémom súvisiacim s elektronikou ako takou, alebo s možnými problémami, resp. výpadkami systému CORWIN. Uvedená „dodatočná“ lehota však neriešila len problémy digitalizácie vedenia obchodného registra, ale aj iné „závažné prevádzkové dôvody“, čím sa môže rozumieť aj personálne obsadenie obchodného registra a možné absencie viacerých článkov, ktoré vykonávajú uvedenú agendu napríklad z dôvodu práceneschopnosti, prípadne pri neúmernom zaťažení v prípadoch vysokého nápadu do agendy obchodného registra.

Novelou názov č. 547/2011 Z. z. bola doposiaľ poslednýkrát upravená lehota zápisu do obchodného registra, pričom táto zmena bola účinná od 01. januára. 2014. Táto lehota bola ustanovená z 5- dňovej lehoty na lehotu dvojdnovú, resp. lehotu dvoch pracovných dní. Došlo aj k skráteniu lehoty, v prípade cezhraničného zlúčenia alebo cezhraničného splynutia spoločnosti, ktorá bola v predošlej právnej úprave 30 dní na lehotu 21 dní, rovnako aj rozhodovanie o námietkach, v prípade, že navrhovateľ s podanými námietkami odstránil všetky vytknuté vady uvedené v odmietnutí, zápis vykoná do dvoch pracovných dní.

Uvedené zmeny, ktoré majú byť prostriedkom na zrýchlenie a zefektívnenie konania a v konečnom dôsledku uľahčením pre podnikateľské prostredie, však v konečnom dôsledku môžu byť skôr kontraproduktívne a pre registrový súd zaťažujúce. A teda skrátenie lehoty z päť pracovných dní na dva pracovné dni sa podľa názoru autorky môže stretávať z určitými problémami v rámci jej realizácie.

V rámci registrového konania, prechádza súdny spis obsahujúci návrh na zápis údajov viacerými „rukami“. Návrh na zápis sa podáva na podateľni registrového súdu v prípade jeho podania v papierovej verzii. Návrh však možno podať aj prostredníctvom elektronických prostriedkov, pričom návrh musí byť autorizovaný navrhovateľom. Návrh sa na podateľni

prijme a zaeviduje. Návrh sa následne musí zapísať do informačného systému (do už spomínaného systému CORWIN), v ktorom sa realizujú zápisy do obchodného registra. Tieto zápisy vykonávajú asistentky senátu, ktoré sú osoby odlišné od osôb, ktoré návrhy zapisujú na podateľni. K spisu, ktorý tvorí návrh s prílohami a potvrdením o zaplatení súdneho poplatku sa pripája aj základný registrový spis tej – ktorej konkrétnej spoločnosti, ktorý je tvorený všetkými predošlými návrhmi a zmenami, ktorými spoločnosť, alebo družstvo prešlo. Nakoľko je spoločností nespočetné množstvo, uvedený spis je potrebné fyzicky dohľadať a pripojiť k spisu. Takto pripravený spis sa predkladá vyššiemu súdnemu úradníkovi. Je potrebné poznamenať, že takýchto návrhov resp. spisov nie sú dva kusy, či 4, či desať. Priemerný denný nápad sa pohybuje v desiatkach návrhov na zápis do obchodného registra. Z čoho vyplýva, že pripraviť spisy všetkým vyšším súdnym úradníkom vybavujúcim agendu obchodného registra je časovo náročné, najmä aj prihliadnuc na skutočnosť, že túto činnosť vykonávať nízky počet osôb, ktorý sa líši podľa toho – ktorého registrového súdu a ich nastavenia rozvrhu práce. Je ešte potrebné uviesť, že zákon nerozlišuje, čas, kedy je návrh na podateľni podaný, resp. v prípade elektronických podaní, účinky doručenia návrhu na zápis nastávajú v deň, keď súdu prišla informácia o zaplatení súdneho poplatku a neuplynulo 15 dní odo dňa podania návrhu na zápis elektronickými prostriedkami. Autorka príspevku chce týmto poukázať teda na rozdiel, či je návrh na zápis podaný o 09:00 alebo 5 minút pred zatvorením podateľne. V prvom prípade tak môže byť spis pripravený na vybavenie už v deň, kedy bol súdu doručený, na rozdiel od druhého, kedy sa spis pripravuje už v rámci dvojdnovej lehoty.⁷ Rovnako informácia o zaplatení súdneho poplatku môže dôjsť až v poobedňajších hodinách.

Po kompletizácii sa spis predkladá vyššiemu súdnemu úradníkovi na posúdenie, ako bude vo veci postupovať. Pri vybavovaní agendy vyšším súdnym úradníkom je potrebné sa pozastaviť pri tom, v akom rozsahu je vyšší súdny úradník poverený rozvrhom práce na vykonávanie zápisov do obchodného registra. V Slovenskej republike sú dva modely agendy obchodného registra a to kombinovaný model a model výlučný, pričom tieto modely sa líšia od konkrétneho registrového súdu. To znamená, že v prípade kombinovaného modelu, je agenda obchodného registra rozvrhnutá medzi väčší počet vyšších súdnych úradníkov, ktorý však majú aj inú agendu. V prípade výlučného modelu je agenda obchodného registra rozvrhnutá na menší počet vyšších súdnych úradníkov, ktorí výlučne vybavujú agendu len obchodného registra.

---

⁷ Keď autorka príspevku používa pojem dvojdnová lehota, rozumie sa tým pre prípad predloženého príspevku lehota dvoch pracovných dní

Je potrebné poznamenať, že obidva modely majú svoje pozitíva aj negatíva. Prihliadnuc na dvojdňovú lehotu sú negatíva kombinovaného modelu tie, že po predložení návrhov na zápis do obchodného registra, v „druhej agende“, do ktorú na základe rozvrhu práce vykonáva má urgentné povinnosti⁸ (napr. pri neodkladných opatreniach vo veci ochrany maloletého kde je 24 - hodinová lehota podľa Civilného mimosporového poriadku a pod.) je veľmi obtiažne zabezpečiť vykonanie zápisu, keď vyšší súdny úradník je celý pracovný deň výkone rozhodnutia. Druhý model a teda, keď vyšší súdny úradník vykonáva len agendu obchodného registra, sa javí problematický tým, že v prípade podstatne zvýšeného nápadu, ktorý je buď jednorázový (spôsobený napríklad legislatívnou zmenou, ktorej účinkom sa snažia navrhovatelia vyhnúť) alebo opakujúci sa každý rok (napríklad pred Vianocami) je dvojdňová lehota pre posúdenie všetkých návrhov, pri vynaložení všetkého úsilia, nereálna.

Ďalšou problematikou týkajúcou sa dvojdňovej agendy sú samotné návrhy, resp. ich obsah, prípadne ich navrhovatelia. Dôvodová správa k zákonu o obchodnom registri, ako už bolo vyššie uvedené pri historickom vývoji lehoty na zápis predpokladá rýchly a predvídateľný postup zo strany vyššieho súdneho úradníka, nakoľko „preverovanie návrhu a jeho príloh má v prvom rade formálny charakter a nevyžaduje sa komplexné „preskúmanie splnenia predpokladov na vykonanie zápisu vyžadovaných právnymi predpismi“⁹. Uvedené tvrdenie je pravdivé a podstatne to zrýchľuje vykonávanie zápisov do obchodného registra, avšak je potrebné uviesť, že rozsah navrhovaných údajov sa môže líšiť, podľa toho či ide o prvozápis, o akú spoločnosť, alebo či ide o družstvo ide¹⁰. Príkladmo možno uviesť, že pokiaľ má vyšší súdny úradník denný nápad napr. 5 návrhov, ktoré sa týkajú spoločnosti s ručením obmedzeným a tieto návrhy sa týkajú len jednej zmeny ako napríklad výmazu predmetu podnikania, alebo zmeny sídla spoločnosti, nie je to pre neho taká „záťaž“, ako keby mal posúdiť 5 návrhov, ktoré sa týkajú všetkých obchodných spoločností¹¹, kde v jednom návrhu navrhujú zapísať (nie v elektronickej, ale v listinnej podobe) 30 predmetov podnikania, výmaz troch konateľov, zápis ďalších konateľov, prevody obchodných podielov atď. Uvedené nie je pri zápisoch obchodného registra ničím výnimočným.

Zdĺhavým nemusí byť len zápis údajov do obchodného registra, avšak aj jeho odmietnutie, nakoľko vyšší súdny úradník v prípade, keď odmieta vykonať zápis do obchodného registra, musí zdôvodniť, prečo zápis nevykonal. V prípade opomenutia listín

---

⁸ Samozrejme tým autorka nemyslí to, že vyšší súdny úradník nahrádza činnosť sudcu

⁹ Bližšie pozri dôvodovú správu.

¹⁰ Samozrejme je aj rozdielom, či sa jedná o zápisy spoločností s ručením obmedzením, ktorých návrhy sa najčastejšie týkajú, alebo sa týkajú návrhov spoločností, ktoré sa objavujú ojedinele napr. verejná obchodná spoločnosť

¹¹ Uvedené autorka naschvál uvádza kvôli rozdielnej právnej úprave jednotlivých spoločností

resp. zlého dátumu to nie je až tak problematické, ako v prípadoch, ktoré nie sú až tak časté, ale predsa sa stávajú, keď si spoločnosť, alebo družstvo svojpomocne vyhotovuje listiny a podáva návrh, ktorý vo viacerých bodoch nespĺňa podmienky pre zápis a tieto všetky nedostatky musí vyšší súdny úradník vyhľadať a uviesť. Preto odmietnutie zápisu je často zdĺhavejšie ako samotný zápis údajov, najmä ak bol návrh podaný elektronickými prostriedkami. Z uvedeného teda vyplýva, že aj keď vyšší súdny úradník posudzuje návrh len formálne, jeho časová náročnosť, toho – ktorého návrhu sa môže líšiť a „nesprávna“ kombinácia napadnutých vecí môže v rámci dvojdňovej lehoty spôsobiť vážny problém.

Nevýhodnou je dvojdňová lehota aj z dôvodu ľudského faktora. Tým autorka myslí napríklad náhlu chorobu vyššieho súdneho úradníka a teda prípad, kedy mu už vec bola pridelená. V tom prípade nastupuje jeho zastupujúci vyšší súdny úradník, ktorý však sám má svoj denný nápad návrhov, takže sa jeho práca zdvojnásobuje. V prípade čerpania dovolenky, resp. dlhšia choroba, resp. ukončenie štátnozamestnaneckého pomeru sa síce nápad konkrétnemu vyššiemu súdnemu úradníkovi pozastavuje, avšak nápad ktorý by mu inak bol pridelený, sa prerozdeľuje medzi ostatných vyšších súdnych úradníkov vybavujúcich agendu obchodného registra, čím sa zvyšuje ich zaťaženie.

Problematickým sa javia dvojdňové lehoty aj napríklad v prípade zlúčenia spoločnosti, ktoré často neprebiehajú len v obvode jedného registrového súdu. To znamená, že sa podáva viacero návrhov na zápis do obchodného registra, ktoré musia byť vybavené v ten istý deň a ktoré môžu napadnúť viacerým vyšším súdnym úradníkom alebo aj na rôzne registrové súdy, čo nemusí byť v ten istý deň. Je preto potrebné zosynchronizovať väčší počet ľudí a zároveň aj počkať, kým všetky návrhy týkajúce sa zlúčenia budú priradené konkrétnym vyšším súdnym úradníkom. V uvedenom prípade je preto dodržanie dvojdňovej lehoty nemožné.

Ako už bolo vyššie uvedené, zákon počíta aj s možnosťou predĺženia lehoty z prevádzkových dôvodov. Ak teda napadne na súd veľmi vysoký počet návrhov, ktoré v dvojdňovej lehote nie je možné, pri náležitej snahe stihnúť, je možné, že túto lehotu predĺžiť. Je však otázne, či sa tým nemíňa účinku právna úprava dvojdňovej lehoty napríklad na súdoch, ktoré sú permanentne zaťažované vysokým počtom podaní.

Z uvedených dôvodov hodnotí autorka príspevku zmenu lehoty na zápis do obchodného registra pre zapisované osoby ako prospešné, avšak pre samotné súdy a vyšších súdnych úradníkov podstatne zaťažujúce.

3. Obchodný register vedený registrovými súdmi

Rekodifikácia civilného práva sa odzrkadlila aj na právnej úprave obchodného registra. V súčasnosti je konanie vo veciach obchodného registra upravené v zákone č. 161/2015 Z. z. Civilnom mimosporovom poriadku. Konaniami vo veciach obchodného registra sa rozumejú

- a) konanie o zápise údajov do obchodného registra („konanie o zápise údajov“),
- b) konanie o zosúladienie údajov v obchodnom registri so skutočným právnym stavom („konanie o zosúladienie údajov“),
- c) konanie o zrušenie zápisu údajov do obchodného registra („konanie o zrušenie zápisu údajov“).

Civilný mimosporový poriadok ďalej ustanovuje kauzálnu príslušnosť a to tak, že na konanie vo veciach obchodného registra je príslušný registrový súd, ktorým je okresný súd, ktorý je príslušný viesť obchodný register. Obchodný register vedie okresný súd v sídle kraja. Obchodný register pre obvod Krajského súdu v

- a) Bratislave vedie Okresný súd Bratislava I,
- b) Trnave vedie Okresný súd Trnava,
- c) Trenčine vedie Okresný súd Trenčín,
- d) Nitre vedie Okresný súd Nitra,
- e) Žiline vedie Okresný súd Žilina,
- f) Banskej Bystrici vedie Okresný súd Banská Bystrica,
- g) Prešove vedie Okresný súd Prešov,
- h) Košiciach vedie Okresný súd Košice I.

Miestnu príslušnosť upravuje zákon o obchodnom registri a to tak, že miestne príslušný registrový súd, v ktorého obvode má osoba, ktorá sa zapisuje do obchodného registra, sídlo. Ak osoba, ktorá sa zapisuje do obchodného registra, nemá sídlo, príslušný je registrový súd podľa miesta podnikania; ak nemá ani miesto podnikania, príslušný je registrový súd podľa miesta bydliska tejto osoby. „V prípade miestnej príslušnosti registrových súdov sa nepripúšťa možnosť voľby o miestnej príslušnosti. Jedinú výnimku z tohto pravidla predstavuje ustanovenie § 4 odsek 5 ZOR, podľa ktorého aj je na území Slovenskej republiky zriadených niekoľko organizačných zložiek podniku jednej zahraničnej osoby, listiny môžu byť uložené v zbierke listín len jednej organizačnej zložky a to podľa

voľby zahraničnej osoby.¹² Z uvedeného vyplýva, že navrhovateľ, ktorého sídlo je v Bratislave a teda na konanie je príslušný registrový súd – Okresný súd Bratislava I., nemôže podať návrh na zápis zmeny niektorého z údajov na Okresný súd Košice I., z dôvodu, že sa rozhodne, že tam by to mohlo byť zapísané rýchlejšie. V prípade, že by to aj spravil, Okresný súd Košice I. by nebol oprávnený takýto zápis vykonať a bol by povinný spis postúpiť príslušnému súdu, ktorým je Okresný súd Bratislava I. Tým by sa konanie na zápis ešte predĺžilo o čas postúpenia, aj keby súd postupoval promptne.

Ako už bolo spomenuté agendu obchodného registra vybavujú vyšší súdny úradníci a nie sudcovia. „Vyšší súdny úradník v zmysle čl. 142 odsek 2 Ústavy vykonáva túto činnosť nie na základe poverenia sudcom, ale priamo na základe zákona.¹³ Týmto zákonom sa rozumie zákon č. 549/2003 Z. z. o súdnych úradníkoch v znení neskorších predpisov. Činnosť vyššieho súdneho úradníka rozumie spomínaný zákon ako úkon a vo svojom § 4 odsek 3 stanovuje, že vyšší súdny úradník vykonáva zápis údajov do obchodného registra, zápis ich zmeny alebo nevyhovie návrhu na zápis do obchodného registra podľa zákona o obchodnom registri. Túto činnosť teda nemôže vykonávať sudca a ani pri tejto činnosti nemôže vyššieho súdneho úradníka zastúpiť. Činnosť sudcu nastupuje až vtedy, keď vyšší súdny úradník po podaní námietok voči odmietnutiu návrhu na zápis dôjde k záveru, že návrh naďalej nespĺňa podmienky na zápis do obchodného registra a teda navrhovateľ neodstránil nedostatky návrhu.

V predchádzajúcej kapitole bol opísaný postup v rámci vybavovania agendy obchodného registra, resp. postupu pri podávaní návrhov. Uvedený postup je v rámci dvojdňovej lehoty časovo náročný ba až často hraničný. Vyšší súdny úradníci, ktorí vykonávajú túto agendu, ktorá sa formálne ani nechápe ako „riadne konanie“ ale ako iná činnosť súdu, teda nemôžu vykonávať činnosti, ktoré by urýchlili činnosť súdu napríklad v civilnom konaní alebo trestnom konaní. Súdny nápad všeobecne dosahuje vysoké hodnoty – napríklad v roku 2016 bol celkový nápad vecí na Okresnom súde Banská Bystrica 33 584, pričom nápad na jedného sudcu bol 1292 (aj spolu s agendou obchodného registra), pričom nevybavených vecí zostalo 8890. V roku 2015 bol celkový nápad vecí na Okresnom súde Banská Bystrica 34 554, na jedného sudcu 1440, pričom nevybavených vecí zostalo 8 469 a v roku 2014 bol celkový nápad 38 040, nápad na jedného sudcu 1522, nevybavených vecí 9 763.¹⁴ Podľa názoru autorky uvedené hodnoty dokazujú, že súdy sú všeobecne zaťažené

---

¹² LUCIA ŽITŇANSKÁ, OĽGA OVEČKOVÁ a kolektív, Obchodné právo. Obchodné spoločnosti. 2. Doplnené a prepracované vydanie, Bratislava: IURIS LIBRI, spol. s r.o., 2013, s. 87, ISBN: 978-80-89635-05-4

¹³ LUCIA ŽITŇANSKÁ, OĽGA OVEČKOVÁ a kolektív, Obchodné právo. Obchodné spoločnosti. 2. Doplnené a prepracované vydanie, Bratislava: IURIS LIBRI, spol. s r.o., 2013, s. 93, ISBN: 978-80-89635-05-4

¹⁴ Štatistika zverejnená na stránke ministerstva spravodlivosti www.justice.gov.sk

a pri vynaložení najväčšieho úsilia nie je možné vybaviť všetky napadnuté veci. Riešením by mohlo byť buď zvýšenie personálneho obsadenia súdov, alebo odsun agendy obchodného registra na iné orgány. Tým by sa vyriešila problematika personálneho obsadenia vyšších súdnych úradníkov na registrových súdoch, ktorí by nevykonávali „len“ registračnú činnosť, ale by v rámci prípravy na povolanie sudcu vykonávali činnosti podporujúce hlavnú činnosť sudcu, ich odbremenenie od úkonov, ktoré podľa zákona môže vykonávať aj vyšší súdny úradník a teda v konečnom dôsledku aj k z rýchlenu a zefektívneniu konania. Avšak je to na širšiu diskusiu, aký model obchodného registra, by bol najvhodnejší, či úplne oddeliť agendu obchodného registra od súdov, alebo ponechať časť agendy na súde, v prípade rozhodovania o nevyhovení námietkam, tak, ako je to v súčasnosti v pôsobnosti sudcov.

4. Legislatívne zmeny

Ako bolo už uvedené právna úprava obchodného registra je zapracovaná do viacerých právnych predpisov. Pre obchodný register sú najzákladnejšími právnymi predpismi - Zákon o obchodnom registri, Obchodný zákonník a Civilný mimosporový poriadok. Tieto právne predpisy obsahujú tak hmotnoprávne, ako aj procesnoprávne ustanovenia týkajúce sa fungovania obchodného registra. Ustanovenia týkajúce sa obchodného registra však nie sú jediné, ktoré ovplyvňujú chod obchodného registra. Na jeho chod nepriamo pôsobia aj zmeny v iných právnych predpisoch, alebo aj zmeny v Obchodnom zákonníku, ktoré sa výslovne netýkajú obchodného registra, ale práva obchodných spoločností. Týmito ustanoveniami sa rozumejú ustanovenia, ktoré sa pretavujú buď do jednotlivých rozhodnutí, napríklad do rozhodnutia jediného spoločníka, ktorý vykonáva pôsobnosť valného zhromaždenia, rozhodnutia valného zhromaždenia, alebo do iných predkladaných písomností.

Každá legislatívna zmena, má určité následky, ktoré sa netýkajú len pozitívnych dopadov. Na obchodný register majú časté legislatívne zmeny negatívny dopad spočívajúci v podstatnom zvýšení nápadu na deň.

Tento zvýšený nápad je odôvodnený:

- a) snahou vyhnúť sa účinkom legislatívnej zmeny
- b) neznalosťou, že došlo k legislatívnej zmene

Ad a) Pokiaľ sa hovorí o snahách o vyhnutie sa účinkom legislatívnej zmeny, výborným príkladom je novela Obchodného zákonníka č. 357/2013 Z. z., ktorá menila ustanovenia o správe vkladu pred vznikom spoločnosti. Predmetná novela ustanovovala, že peňažné vklady alebo ich časti splatené pred vznikom spoločnosti sa vkladajú na osobitný samostatný

účet zriadený správcom vkladu v banke, pričom k návrhu na zápis spoločnosti do obchodného registra bolo potrebné predložiť nielen písomné vyhlásenie správcu vkladu, ale aj výpis z účtu v banke preukazujúci splatenie peňažných vkladov alebo ich častí. To spôsobilo enormný záujem o založenie spoločnosti a jej zápis do obchodného registra a teda aj podstatne zvýšený nápad, najmä v mesiaci november 2013, teda mesiac pred účinnosťou predmetnej novely¹⁵. V prípadoch takýchto výkyvov sa porušuje rovnováha predpokladaného nápadu na jedného vyššieho súdneho úradníka a tým dochádza aj k jeho neprimeranému zaťaženiu, resp. sa táto skutočnosť odzrkadľuje na množstve vybavených vecí, alebo vybavenosti jeho druhej agendy. Treba ešte podotknúť, že snahu vyhnúť sa účinkom legislatívnej zmeny majú predovšetkým navrhovatelia, ktorí sú buď právne zastúpení, alebo navrhovatelia, ktorí častejšie podávajú návrhy do obchodného registra, pričom priebežne sledujú legislatívne zmeny.

Ad b) Opačným prípadom navrhovateľov, ktorí sledujú legislatívne zmeny v obchodnom registri, sú tí, ktorí ich nesledujú a ktorí často nepodávajú návrhy do obchodného registra. Tým sa rozumie, že síce návrh podajú po tom, ako novela nadobudla účinnosť, avšak z dôvodu nezaregistrovania legislatívnej zmeny je ich návrh odmietnutý a teda pre odstránenie väd sú povinní podať voči odmietnutiu námietky. Tým sa teda zvyšuje nápad, síce nie až takým výrazným spôsobom ako pred účinnosťou novely. To znamená, že okrem „bežného nápadu“ týkajúceho sa zápisov, dochádza k zvýšenému nápadu v námietkovom konaní. Je to preto, že uplynie určitý čas, kým sa uvedená novela „zžije“ a dostane sa do povedomia širšej podnikateľskej verejnosti. Ako príklad takejto novely možno uviesť novelu Obchodného zákonníka č. 9/2013 Z. z., ktorá ustanovila, že zápisnicu o valnom zhromaždení podpisuje predseda valného zhromaždenia a zapisovateľ; pravosť podpisu predsedu valného zhromaždenia musí byť úradne osvedčená, ak programom valného zhromaždenia boli rozhodnutia o:

- rozhodovanie o zvýšení alebo znížení základného imania a rozhodovanie o nepeňažnom vklade,
- vymenovanie, odvolanie a odmeňovanie konateľov,
- rozhodovanie o zrušení spoločnosti alebo o zmene právnej formy, ak to spoločenská zmluva pripúšťa
- rozhodovanie o schválení zmluvy o predaji podniku alebo zmluvy o predaji časti podniku
- vymenovaní a odvolaní prokuristu

---

¹⁵ Ešte je potrebné dodať, že uvedené bolo zrušené novelou obchodného zákonníka č. 87/2015 Z. z.,

Najbežnejšou chybou bolo preto skutočnosť, že pri vymenovaní, resp. odmeňovaní konateľa nebol na zápisnici z valného zhromaždenia úradne overený podpis predsedu valného zhromaždenia.

5. Záver

Je možné konštatovať, že právna úprava obchodného registra prešla viacerými zmenami. Tieto zmeny boli odvodnené predovšetkým zefektívnením fungovania obchodného registra, urýchlením registračného konania, ale aj vyššou kontrolou pravdivosti zapísaných údajov. Ako v každom odvetví práva legislatívne zmeny, prinášajú so sebou aj určité problémy, keď sa zmeny pretavujú z papiera do praxe. Práve tieto aplikačné problémy posúvajú vpred aj legislatívu, ktorá sa ich snaží následne riešiť buď úpravou, doplnením, alebo jeho zrušením jednotlivých ustanovení. Na ustanovenia vybraných právnych predpisov vplyvajú nielen aplikačné problémy, ale aj právo Európskej únie. Preto bude veľmi zaujímavé sledovať, akým spôsobom sa právna úprava obchodného registra bude ďalej uberať.

Použitá literatúra

JÁN LAZAR a kolektív. Občianske právo hmotné. 1. Zväzok. Bratislava: IURIS LIBRI, spol. s r.o., 2014, ISBN 978-80-89635-08-5

LUCIA ŽITŇANSKÁ, OLGA OVEČKOVÁ a kolektív, Obchodné právo. Obchodné spoločnosti. 2. Doplnené a prepracované vydanie, Bratislava: IURIS LIBRI, spol. s r.o., 2013, ISBN: 978-80-89635-05-4

OLGA OVEČKOVÁ a kolektív, Obchodný zákonník, Veľký komentár. Bratislava: Wolters Kluwer s. r. o., 2017, ISBN: 978-80-8168-573-6

MOJMÍR MAMOJKA a kolektív, Obchodný zákonník. Veľký komentár, Bratislava: Eurokódex. 2016. 978-80-8155-065-2

PATAKYOVÁ MÁRIA, Obchodný register: vybrané a súvisiace problémy, Bratislava : Právnické oddelenie Právnickej fakulty UK, 1999

Dôvodová správa k zákonu č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri v znení neskorších predpisov

Vybrané práva a povinnosti spoločníka společnosti s ručením obmedzeným

Jaroslav Bič¹⁶

Abstrakt

Príspevok je zameraný na právo spoločníka spoločnosti s ručením obmedzeným zúčastňovať sa na riadení a správe spoločnosti (a s ním veľmi úzko súvisiace právo na výkon kontroly a informácie o záležitostiach spoločnosti), a to najmä prostredníctvom účasti na zasadnutiach valného zhromaždenia spoločnosti, z ktorého sa však po jeho implementovaní do spoločenskej zmluvy môže stať aj povinnosť pre spoločníka a porušenie tejto povinnosti môže viesť až k vylúčeniu spoločníka zo spoločnosti súdom v zmysle § 149 Obchodného zákonníka. Hlavným cieľom článku je poukázať prostredníctvom podrobnejšieho skúmania vybraných práv a povinností spoločníka spoločnosti s ručením obmedzeným, že „osobný“ prvok v nich obsiahnutý, je nevyhnutným determinantom pre stabilitu a efektívne fungovanie spoločnosti s ručením obmedzeným.

Kľúčové slová

Spoločnosť s ručením obmedzeným. Spoločník. Právo zúčastňovať sa na správe a riadení spoločnosti. Právo na výkon kontroly a informácie o záležitostiach spoločnosti.

Abstract

The article is focused on the right of partner of limited company to participate in managing and administrating processes of the company (as well as, therewith, related right to supervise and to receive information of the company), in particular by the right to attend the general assembly of company. When this right is implemented in the partnership agreement, it may also become an obligation for partner to follow. In that case the breach of this obligation may even lead to an exclusion of partner from the company by the decision of court, in accordance with § 149 of the Commercial Code. The main aim of this article is to point out, through a more detailed examination of the selected rights and obligations of the partner of the limited company that a "personal" element is a necessary determinant for stable and efficient functioning of this type of company.

---

¹⁶ JUDr. Ing., externý doktorand na Katedre obchodného, hospodárskeho a finančného práva Právnickej fakulty univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

Key words

Limited Company. Partner. The Right to Participate in Managing and Administrating Processes of the Company. The Right to Supervise and to Receive Information on the Affairs of the Company.

Spoločnosť s ručením obmedzeným je mnohými autormi považovaná za kapitálovú spoločnosť. Predstavuje však účelné skĺbenie kapitálu a osobných schopností spoločníkov, obmedzené ručenie jej spoločníkov s relatívne nízkou výškou základného kapitálu potrebného na jej založenie. Preto niektorí autori, argumentujúc existenciou konkrétnych prvkov osobnej spoločnosti v právnej úprave spoločnosti s ručením obmedzeným, tak danú spoločnosť zaraďujú medzi tzv. zmiešané obchodné spoločnosti. Uvádzajú najmä spravidla osobnú účasť spoločníkov na činnosti spoločnosti, na ktorú ich môže zaviazat' priamo spoločenská zmluva a tiež ďalšie nezanedbateľné prvky, ktoré nasvedčujú, že spoločnosť s ručením obmedzeným sa nachádza na pomedzí obchodných spoločností osobných a kapitálových. Predmetom daného článku preto budú vybrané práva a povinnosti spoločníka spoločnosti s ručením obmedzeným obsahujúce „osobný“ prvok, ktorý je nevyhnutným determinantom pre stabilitu a efektívne fungovanie spoločnosti s ručením obmedzeným.

Právo podieľať sa na správe a riadení spoločnosti

Právo spoločníka zúčastňovať sa na riadení a správe spoločnosti spočíva v práve priamej kontroly a nepriameho riadenia spoločnosti prostredníctvom účasti na valnom zhromaždení t. j. v práve zúčastňovať sa a hlasovať na valnom zhromaždení, ako aj v práve prijímať rozhodnutia mimo valného zhromaždenia (per rollam).

Spoločník sa teda nepodieľa na správe a riadení spoločnosti priamo, ale len nepriamo, a to najmä účasťou na valnom zhromaždení, na ktorom predkladá návrhy, ktoré sa týkajú riadenia spoločnosti a hlasuje o daných návrhoch, okrem v zákone taxatívne uvedených obmedzení. Tieto obmedzenia sú taxatívne vymedzené v § 127 ods. 5 OBZ (kogentné ustanovenie), v zmysle ktorého sa spoločníkovi nepriznáva právo hlasovať na valnom zhromaždení v prípade, ak sa rozhoduje o jeho nepenažnom vklade, jeho vylúčení alebo podaní návrhu na jeho vylúčenie zo spoločnosti. Skutočnosť, že spoločníkovi je v niektorých

taxatívne vymedzených prípadoch odňatá možnosť hlasovať na valnom zhromaždení nemá vplyv na jeho oprávnenie zúčastniť sa na hlasovaní o týchto otázkach. Prihliadať na obmedzenie hlasovacieho práva je však potrebné aj v súvislosti so zisťovaním uznášaniaschopnosti valného zhromaždenia a stanovovaní počtu hlasov, ktoré sú potrebné na platné prijatie uznesenia. Podľa § 122 ods. 1 OBZ spoločníci vykonávajú svoje práva týkajúce sa riadenia spoločnosti a kontroly jej činnosti na valnom zhromaždení v rozsahu a spôsobom uvedeným v spoločenskej zmluve, prípadne v stanovách. Dané paragrafové znenie zákona v sebe zahŕňa podľa Hanesa viacero práv spoločníka:

- právo spoločníka, aby sa valné zhromaždenie zvolalo v termíne, ktorý bude určený v spoločenskej zmluve alebo v zákone (§ 128 ods. 1 OBZ),
- spoločník má zároveň právo riadneho pozvania na valné zhromaždenie,
- právo účasti na valnom zhromaždení, buď osobne alebo prostredníctvom zástupcu (§ 126 OBZ),
- počas účasti na valnom zhromaždení môže spoločník predniesť svoje stanoviská a zúčastniť sa hlasovania,
- spoločníci môžu prijímať rozhodnutia aj mimo valného zhromaždenia,
- spoločník môže požiadať súd, aby rozhodol o neplatnosti uznesenia.¹⁷

Účasť na valnom zhromaždení je kolektívnym právom, ktoré patrí všetkým spoločníkom. Z ustanovenia §126 vyplýva, že spoločník (fyzická alebo právnická osoba) sa na zasadnutí valného zhromaždenia zúčastňuje buď osobne (v prípade spoločníka – právnickej osoby sa za jeho osobnú účasť pokladá prítomnosť členov štatutárneho orgánu tejto právnickej osoby t.j. konateľ resp. konatelia spoločnosti) alebo prostredníctvom splnomocnenca na základe písomného splnomocnenia. Splnomocnenou osobou môže byť fyzická alebo iná právnická osoba, avšak nesmie ním byť konateľ alebo člen dozornej rady spoločnosti, ktorej valné zhromaždenie sa koná. Spoločník sa môže nechať zastúpiť na rokovaní valného zhromaždenia aj iným spoločníkom, v súlade s § 22 ods. 2 Občianskeho zákonníka alebo osobou stojacou mimo spoločnosti. *„Spoločník, samozrejme, môže v prospech akejkoľvek osoby vystaviť plnú moc na účasť a hlasovanie na valnom zhromaždení namiesto neho, ale ak sa tak stane, spoločník nemôže byť na zasadnutí prítomný spolu so*

---

¹⁷ Hanes, D.: Spoločnosť s ručením obmedzeným v novej právnej úprave. Bratislava: IURA EDITION, 2002. s. 195

*svojím splnomocnencom. To znamená, že výkon práv vyplývajúcich z jedného obchodného podielu môže byť na zasadnutí valného zhromaždenia spoločnosti vykonávaný len jednou osobou (to platí aj vtedy, ak má jeden obchodný podiel viacerých spolujateľov).*¹⁸ Ide o spoločníkov zákonom priznané právo zúčastňovať sa na rokovaní valného zhromaždenia a nie o jeho povinnosť, ktorú by bolo možné zo strany spoločnosti vynucovať, prípadne spoločníka za neúčast' na zasadnutí určitým spôsobom sankcionovať. V zmysle ZSR 58/2004 neúčast' spoločníka obchodnej spoločnosti s ručením obmedzeným na valnom zhromaždení, na ktoré bol riadne pozvaný, nemôže sa považovať za porušenie povinnosti spoločníka podľa ustanovenia §149 OBZ, pričom „*prípadná fyzická absencia spoločníka nemusí byť zdôvodnená*“.¹⁹

Ak sa spoločníci spoločnosti dohodli na osobnej účasti každého spoločníka na podnikaní spoločnosti, takáto ich dohoda je v súlade so zásadou zmluvnej voľnosti v obchodných záväzkových vzťahoch, ako aj v súlade s charakterom tohto typu obchodnej spoločnosti, ktorú nemožno charakterizovať ako rýdzo kapitálovú spoločnosť. Dohoda spoločníkov v spoločenskej zmluve o povinnosti osobnej účasti každého spoločníka na podnikaní spoločnosti je platným a prípustným dojednaním spoločníkov spoločnosti v dokumente, ktorým títo spoločníci spoločnosť založili, resp. k takejto spoločenskej zmluve pristúpili. Ak sa spoločník stane spoločníkom spoločnosti a pristúpi k spoločenskej zmluve, pričom tento právny úkon je základnou náležitosťou pri prevode obchodného podielu spoločnosti, oboznámil sa tak s obsahom spoločenskej zmluvy a súhlasil s ním, teda súhlasil aj s prevzatím povinnosti osobne sa zúčastňovať na podnikaní spoločnosti. Tvorba zisku spoločnosti a rozvoj podnikania je cieľom nielen každej spoločnosti založenej na účely podnikania, ale aj jej spoločníkov. Pokiaľ spoločník spoločnosti v rozpore so svojim záväzkom, ktorý prevzal v spoločenskej zmluve, nerealizoval žiadnu formu osobnej účasti na podnikaní spoločnosti, porušenie týchto povinností má vplyv aj na jeho účasť v spoločnosti.²⁰ Porušenie tejto povinnosti spoločníka môže teda viesť až k vylúčeniu spoločníka zo spoločnosti podľa § 149 OBZ.

Spoločníci nemusia svoje práva týkajúce sa riadenia a kontroly činnosti vykonávať len prostredníctvom valného zhromaždenia, ale v zmysle § 130 OBZ môžu spoločníci spoločnosti

---

¹⁸ Mamojka, M., Mamojka, M. ml.: Teória a prax v obchodnom práve. Bratislava: Fakulta práva Janka Jesenského

v Sládkovičove, Bratislava, 2012. s. 95 - 96

¹⁹ Mamojka, M.: Ekvivalencia práv a povinností spoločníka v spoločnosti s ručením obmedzeným.

Bratislava: VEDA vydavateľstvo SAV 2008. s. 63

²⁰ rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo 16. januára 2014, sp. zn. 1 Cob/223/2012

s ručením obmedzeným prijímať rozhodnutia o veciach, o ktorých inak rozhoduje valné zhromaždenie, aj mimo valného zhromaždenia. Z povahy tohto ustanovenia ide o zákonom priznané právo spoločníkov a z toho dôvodu sa jedná o kogentné ustanovenie, ktoré nemôže byť vylúčené spoločenskou zmluvou. Jedná sa o rozhodnutia nazývané aj „per rollam“, ktoré predstavujú určitú flexibilitu pre rozhodovanie spoločníkov. Zákon neustanovuje záležitosti, v rámci ktorých môžu spoločníci rozhodovať per rollam, preto platí univerzálna zásada, že toto rozhodovanie je možné o predmete, ktorý je zverený do právomoci valného zhromaždenia. Najčastejšie pôjde o veci, ktoré neznesú odklad a je nutné operatívne rozhodovanie. Pre negatívne vymedzenie prípadov, kedy rozhodovanie per rollam nie je vhodné a účelné, Fekete udáva, že pôjde najmä o situáciu, keď spoločnosť rozhoduje o vylúčení spoločníka (§ 113 ods. 4 OBZ), o prevode obchodného podielu na iného spoločníka alebo na inú osobu (§ 115 OBZ), o zvýšení/znížení základného imania spoločnosti s ručením obmedzeným (§ 146 OBZ), tiež pri rozhodovaní o zrušení spoločnosti alebo zmene jej právnej formy (§ 68, § 69b OBZ), schválenie riadnej účtovnej uzávierky, ktorá patrí na program výročného valného zhromaždenia.²¹ Oprávnenými osobami na podanie návrhu uznesenia spoločníkmi sú: konateľ, spoločník alebo spoločníci, ktorých vklady dosahujú 10% základného imania (spoločenská zmluva môže určiť, že toto právo má aj spoločník, ktorého výška vkladu je menej ako 10% základného imania) alebo dozorná rada, pokiaľ je zriadená. Návrh uznesenia bude spravidla v písomnej forme, aj keď to zákon výslovne nevyžaduje, pričom Obchodný zákonník neustanovuje ani dĺžku lehoty na vyjadrenie sa. Zákon stanovuje nevyvrátiteľnú domnienku, ktorá má kogentný charakter, podľa ktorej, ak sa spoločník v lehote nevyjadrí, platí, že nesúhlasí. Podľa Hanesa návrh je potrebné doručiť na adresu sídla spoločnosti v písomnej forme, pretože pre platnosť uznesenia je potrebné osvedčiť doručenie návrhu všetkým spoločníkom. Nedoručenie návrhu čo i len jednému spoločníkovi alebo nemožnosť preukázania tohto doručenia, má za následok neplatnosť hlasovania o uznesení.²²

Pri hlasovaní mimo valného zhromaždenia platia rovnaké pravidlá ako pri hlasovaní na valnom zhromaždení. V zmysle Rozsudku Najvyššieho súdu SR²³, ak spoločenská zmluva spoločnosti s ručením obmedzeným stanovuje pre prijatie rozhodnutia valného zhromaždenia väčšiu ako jednoduchú väčšinu hlasov prítomných spoločníkov, tak pre prijatie takého rozhodnutia mimo valného zhromaždenia podľa § 130 OBZ je potrebná rovnaká väčšina

---

²¹ Fekete, I.: Obchodná spoločnosť s ručením obmedzeným: Komplexná príručka. Bratislava: EPOS, 2004. s. 420

²² Hanes, D.: Spoločnosť s ručením obmedzeným v novej právnej úprave. Bratislava: IURA EDITION, 2002. s. 237

²³ Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. Obz 29/94

hlasov, ktorá sa však počíta z celkového počtu hlasov patriacich všetkým spoločníkom. Pri prijímaní rozhodnutí per rollam je však odlišný spôsob počítania hlasov. Počet hlasov potrebných na prijatie rozhodnutia sa počíta z celkového počtu hlasov všetkých spoločníkov, a nie len tých, ktorí sa zúčastnili písomného hlasovania. Jedná sa o kogentné ustanovenie a v spoločenskej zmluve nemôže byť upravené inak. Ak spoločník nemôže vykonávať hlasovacie právo na valnom zhromaždení, tak v zmysle § 127 ods. 6 OBZ, nebude sa brať jeho hlas do úvahy ani pri rozhodovaní mimo valného zhromaždenia, a preto sa jeho hlas nebude započítavať do väčšiny z celkového počtu hlasov. Výsledky hlasovania oznámia konatelia jednotlivým spoločníkom, a to aj tým, ktorí sa hlasovania o návrhu nezúčastnili.

Právo na výkon kontroly a informácie o záležitostiach spoločnosti

S právom podieľať sa na správe a riadení spoločnosti veľmi úzko súvisí aj právo na výkon kontroly a informácie o záležitostiach spoločnosti, ktoré sú nevyhnutné pre osobnú participáciu spoločníka na chode spoločnosti. Podľa Hanesa je právo na kontrolu spoločnosti spolu s právom na riadenie spoločnosti viazané na zasadnutie valného zhromaždenia, zatiaľ čo právo na informácie je možné uplatniť aj mimo valného zhromaždenia.²⁴ S uvedeným tvrdením je možné súhlasiť, pokiaľ ide o uplatnenie práva na informácie aj mimo valného zhromaždenia, nakoľko aj v súčasnej „rýchlej“ dobe elektronických komunikačných prostriedkov by bolo maximálne neefektívne čakať na zvolanie a zasadnutie valného zhromaždenia v prípade uplatnenia práva spoločníka na informácie o spoločnosti. Taktiež minimálne v zákonom stanovených prípadoch kedy sa spoločník môže podieľať na správe a riadení spoločnosti aj mimo valného zhromaždenia, by analogicky mal mať spoločník obdobne aj právo na výkon kontroly (a právo na informácie) mimo valného zhromaždenia.

Právo spoločníka na výkon kontroly a informácie o záležitostiach spoločnosti vyplýva z § 122 ods. 2 OBZ, v zmysle ktorého spoločníci majú právo požadovať od konateľov informácie o záležitostiach spoločnosti a nahliadať do dokladov spoločnosti. Uvedené ustanovenie je však príliš všeobecné, čo môže mať v aplikačnej praxi za následok niekoľko problémov. Bližšie nekonkretizuje napríklad rozsah a najmä formu využitia práva spoločníka na kontrolu a informácie. *„Ide o ďalšie z ustanovení, ktoré nie sú v praxi plnohodnotne nápomocné, pretože v prípade vôle spoločníka vykonať kontrolu napr. znenia zmlúv*

---

²⁴ Hanes, D.: Spoločnosť s ručením obmedzeným v novej právnej úprave. Bratislava: IURA EDITION, 2002. s. 197-198

uzatvorených za posledný mesiac, prípadne faktúr vystavených v súvislosti s realizáciou určitého obchodu, bude spoločník logicky vyžadovať dočasné fyzické odovzdanie žiadaných materiálov alebo aspoň vyhotovenie ich kópií. Ak však spoločenská zmluva spoločnosti neobsahuje špeciálnu úpravu o takýchto povinnostiach, je konateľ spoločníkovi povinný umožniť len vizuálne nahliadnutie do dokladov spoločnosti – t. z., že konateľ nemusí spoločníkovi odovzdať žiadny z týchto dokladov ani na dočasnú fyzickú manipuláciu.²⁵ Fyzické odovzdanie týchto dokladov spoločníkovi, aj keď iba na dočasnú manipuláciu, naozaj môže predstavovať určité riziko možného zneužitia týchto dokladov. Avšak minimálne možnosť vyhotovenia kópii týchto dokladov by mala byť spoločníkovi daná, nakoľko takéto množstvo dôležitých dokladov týkajúcich sa riadenia a správy spoločnosti si nepochybne vyžaduje dlhší čas na dôkladné preštudovanie, verifikáciu či posúdenie aj inými odborne spôsobilými osobami, akými sú napríklad advokát či účtovník. Ďalší problém pre aplikačnú prax predstavuje absencia vymedzenia druhu informácií či chýbajúca špecifikácia otázky možnosti udelenia plnomocenstva iným odborne spôsobilým osobám (napr. audítor, daňový poradca, advokát) nahliadať do dokladov spoločnosti. V zmysle aplikačného výkladu je v našich podmienkach síce možnosť splnomocnenia iných osôb nahliadať do dokladov spoločnosti odobrená, avšak bez nejakých ucelených jednotných pravidiel. Mamojka napríklad upozorňuje na potrebu určenia kvalifikačnej úrovne splnomocnencov a na povinnosť konateľa spoločnosti v rámci odbornej starostlivosti požadovať dôveryhodné preukázanie zápisu týchto osôb v príslušnej komore.²⁶ Opatrnosť v danom prípade je určite namieste, nakoľko dané právo veľmi úzko súvisí aj s povinnosťou ochrany obchodného tajomstva v zmysle § 17 a nasl. OBZ. Český Obchodní zákoník napríklad vo svojom predmetnom ustanovení § 122 ods. 2 už výslovne v danej veci pripúšťa možnosť udelenia plnomocenstva, pričom túto možnosť taxatívne priznáva iba audítorovi a daňovému poradcovi. V našich podmienkach vzhľadom na chýbajúcu konkrétnejšiu právnu úpravu sa momentálne najlepším riešením javí zatiaľ len štandardné jasné vymedzenie daných práv spoločníka na informácie a možnosti nahliadať do dokladov spoločnosti (najmä pokiaľ ide o rozsah, formu, spôsob príp. presné vymedzenie iných osôb na daný úkon splnomocnených) priamo v spoločenskej zmluve príp. aspoň zabezpečiť schválenie daných podmienok valným zhromaždením. Rovnako tiež si môžu spoločníci v spoločenskej zmluve dohodnúť, že takéto údaje získané nahliadnutím do dokladov spoločnosti neposkytnú tretím osobám. Podľa

²⁵ Mamojka, M., Mamojka, M. ml.: Teória a prax v obchodnom práve. Bratislava: Fakulta práva Janka Jesenského v Sládkovičove, Bratislava, 2012. s. 93

²⁶ Mamojka, M.: Ekvivalencia práv a povinností spoločníka v spoločnosti s ručením obmedzeným. Bratislava: VEDA vydavateľstvo SAV 2008. s. 143

uznesenia Najvyššieho súdu ČR sa však za porušenie takto dohodnutej povinnosti spoločníkov nebude považovať prípad, ak treťou osobou bude odborne spôsobilá osoba viazaná povinnosťou mlčanlivosti, ktorej boli tieto informácie poskytnuté za účelom ich odborného posúdenia.²⁷ Dané konštatovanie je logické, nakoľko nie každý spoločník disponuje dostatočnými odbornými vedomosťami postačujúcimi na korektné posúdenie rôznych dokladov spoločnosti (účtovných, právnych, atď.). Tým sa nielen zvyšuje účelovosť kontroly spoločníka v spoločnosti, ale zároveň aj chráni výška hodnoty jeho obchodného podielu či podielu na zisku pred napríklad znevýhodňujúcim konaním konateľa voči jednému spoločníkovi na úkor iného spoločníka. Právo spoločníka nahliadať do dokladov spoločnosti je väčšinou spojené s osobným nahliadnutím do dokladov spoločnosti (ak na takéto nahliadnutie do dokladov spoločnosti nebola splnomocnená iná osoba ako už bolo spomenuté vyššie), pričom sa predpokladá, že sa tak udeje väčšinou v sídle spoločnosti. Vstup spoločníka do sídla spoločnosti, ak nie je konateľom či zamestnancom svojej spoločnosti, však nie je automaticky neobmedzený, aj napriek tomu, že je spoločníkom danej spoločnosti.²⁸

Na základe vyššie uvedeného môžeme spoločnosť s ručením obmedzením skutočne charakterizovať ako typ zmiešanej spoločnosti, ktorá obsahuje prvky kapitálových aj osobných spoločností, nakoľko vnútorné usporiadanie spoločnosti s ručením obmedzeným predpokladá tiež aktívnu účasť spoločníkov na obchodnom vedení spoločnosti, na formulovaní cieľov podnikania a na voľbe uskutočňovania obchodných zámerov. Konanie spoločníkov by preto malo byť v zhode, čo sa niekedy nestáva a nastávajú spory ako napríklad konanie o zrušení účasti spoločníka súdom. Spoločník spoločnosti s ručením obmedzeným má teda popri určitých právach aj isté zákonné povinnosti, ktoré musí dodržiavať a tieto povinnosti môžu byť navyše určené a konkretizované v spoločenskej zmluve alebo v stanovách. Spoločník si tak musí plniť tieto povinnosti lebo mu hrozí sankcia vylúčenia zo spoločnosti súdom podľa § 149 OBZ. Ak si teda spoločníci dané právo účasti na valnom zhromaždení upravia v spoločenskej zmluve ako povinnosť, v tom prípade už neúčasť na valnom zhromaždení bude považovaná za porušenie povinnosti podľa ustanovenia §149 OBZ. Aktívna účasť spoločníkov na obchodnom vedení spoločnosti je spojená aj s právom kontroly a právom na informácie, ktorého zákonná úprava je formulovaná len veľmi všeobecne, čo má v aplikačnej praxi za následok veľa sporov medzi spoločníkmi

---

²⁷ Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 20.3.2003 sp. zn. 29 Odo 396/2002

²⁸ Uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 4 Obo 122/2000

a spoločnosťou, ako aj spoločníkmi navzájom a prispieva tak k neefektívnemu fungovaniu, či dokonca až k destabilizácii spoločnosti. Preto tieto otázky by si spoločníci mali čo možno najdetailnejšie upraviť priamo v spoločenskej zmluve v záujme vyhnúť sa zbytočným sporom v budúcnosti.

Literatúra

ĎURICA, M.: Zrušenie, likvidácia a zánik obchodných spoločností - (3. časť). In. Justičná revue. 2004, roč. 56. č. 1. ISSN 1335-6461

FEKETE, I.: Obchodná spoločnosť s ručením obmedzeným: Komplexná príručka. 1.vydanie. Bratislava: EPOS, 2004. ISBN 80-8057-584-3

HANES, D.: Spoločnosť s ručením obmedzeným v novej právnej úprave. 4. vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2002. ISBN 80-89047-34-3

KUBÍČEK, P., MAMOJKA, M., PATAKYOVÁ, M.: Obchodné právo. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta 2010. 390 s. ISBN 978-80-7160-225-5

MAMOJKA, M., MAMOJKA, M. ml.: Teória a prax v obchodnom práve. Bratislava: Fakulta práva Janka Jesenského v Sládkovičove, 2012. 252 s. ISBN 978-80-85717-28-0

MAMOJKA, M.: Ekvivalencia práv a povinností spoločníka v spoločnosti s ručením obmedzeným. Bratislava: VEDA vydavateľstvo SAV 2008. 208 s. ISBN 978-80-224-1004-5

OVEČKOVÁ, O. a kol.: Obchodný zákonník. Komentár. Tretie, doplnené a prepracované vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2012. ISBN 978-80-8078-434-8

PATAKYOVÁ, M. a kol.: Obchodný zákonník. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013. 1667 s. ISBN 978-80-89603-12-1

SEMANČÍKOVÁ, G.: Základy slovenského práva obchodných spoločností. Bratislava: Janpa, 2014. ISBN 80-969249-0-7

SUCHOŽA J., HUSÁR, J. a kol.: Obchodné právo. Bratislava: IURA EDITION, 2009. ISBN 978-80-8078-290-0

ŠTENGLOVÁ, I. a PLÍVA, S. a TOMSA, M. a kol.: Obchodní zákoník. 12. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-055

ŽITŇANSKÁ, L. - OVEČKOVÁ, O. a kol.: Obchodného právo 1: obchodné spoločnosti. 2. dopl. a preprac. vyd. Bratislava: IURIS LIBRI, 2013. 419 s. ISBN 978-8089635-05-4

ŽITŇANSKÁ, L., OVEČKOVÁ, O. a kol.: Obchodné právo. 2. Doplnené a prepracované vydanie. Bratislava: IURA EDITION, 2013. ISBN 978-80-89635-05-4

Zákon č. 513/1991 Z. z. Obchodný zákonník v znení neskorších právnych predpisov

Zákon č. 90/2012 Sb. o obchodných spoločnostiach a družstvách (zákon o obchodných korporáciách)

uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 4 Obo 122/2000

rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. Obz 29/94

uznesenie Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 29 Cdo 1007/2005

uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 20.3.2003 sp. zn. 29 Odo 396/2002

rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo 16. januára 2014, sp. zn. 1 Cob/223/2012

www.eur-lex.europa.eu

www.justice.gov.sk

www.etrend.sk

www.najpravo.sk

www.orsr.sk

www.otvorenepravo.sk

K vybraným historicko-právnym aspektom obchodného a hospodárskeho práva na Slovensku

On the selected historical and legal aspects of commercial and economic law in Slovakia

Erik ELIAS²⁹, Martin SKALOŠ³⁰

Abstrakt

Vznikom československého štátu (dňom 28. októbra 1918 na základe zákona číslo 11/1918 Zb. z. a n.) zostali predbežne v platnosti dovtedajšie zákony a nariadenia, a to aj pokiaľ išlo o oblasť obchodného práva. Obchodné právo u nás (t. j. v bývalom Československu) aj po roku 1950 existovalo vo veľmi zúženej podobe, a to najprv v kontexte s občianskym právom a po vydaní Hospodárskeho zákonníka v roku 1964 v širšom rámci hospodárskeho práva. Treba však zdôrazniť, že inštitúty klasického obchodného práva, vzhľadom na vtedajší prevládajúci direktívny spôsob národohospodárskeho plánovania a strohú záväznosť hospodárskych plánov, sa u nás nemohli plne rozvinúť.

Kľúčové slová

Obchodné právo. Hospodárske právo. Československo. ABGB. Právny poriadok.

Abstract

By the formation of the Czechoslovak State (as of 28 October 1918 on the basis of Act No. 11/1918 Coll.) then valid statutes and regulation remained in force even in the area of the commercial law. Commercial law in our country (i. e. in the former Czechoslovakia) even after 1950 existed in very narrow form first of all within the context of the civil law and after the release of the Marketing Code in 1964 in a wider framework of the Economic law. It should however be pointed out that the institutes of a commercial law, in view of the mandatory way of national economic planning and obligatory force of economic plans could not have been fully developed in our state.

Keywords: Commercial law. Economic law. Czecho-Slovakia. ABGB. Legal order.

---

²⁹ JUDr. Erik ELIAS, interný doktorand, Katedra obchodného a hospodárskeho práva, študijný odbor: Obchodné a finančné právo. Právnická fakulta UMB v Banskej Bystrici.

³⁰ JUDr. PhDr. Martin SKALOŠ, PhD., odborný asistent, Katedra dejín štátu a práva, Právnická fakulta UMB v Banskej Bystrici.

Úvod

Prvá Československá republika zachovala právnu kontinuitu s Rakúskom vrátane právneho dualizmu s rozdielnym právom platným na Slovensku a okrem iného recipovala aj všeobecný Občiansky zákonník (ABGB) z roku 1811 a rakúsky Obchodný zákonník z roku 1863. Zákonodarstvo prvej republiky na prevzatom základe budovalo moderné právo demokratického štátu a doplnilo zákony, ktoré sú nám dodnes cennou inšpiráciou, a to napríklad Konkurzný poriadok č. 64/1931 Zb. z. a n., Zákon proti nekalej súťaži č. 111/1927 Zb. z. a n., Zákon o karteloch a súkromných monopoloch č. 141/1933 Zb. z. a n., Zákon o premene spoločnosti s ručením obmedzeným na družstvo č. 279/1924 Zb. z. a n., atď.

Obdobie medzivojnového Československa

Vznikom Československej republiky v roku 1918 došlo ku globálnej recepcii rakúskeho a uhorského právneho poriadku, pričom stalo sa tak zákonom o zriadení samostatného československého štátu, publikovaného v úradnej publikačnej zbierke 6. novembra 1918 pod č. 11/1918 Zb. z. a n. so spätnou účinnosťou od 28. októbra 1918. Okrem iného ČSR prevzala rakúske a uhorské obchodné právo.

Vznikom ČSR obchodné právo platné na území nového štátu pozostávalo vlastne z troch historických legislatívnych blokov. Na území krajiny Českej a Moravskosliezskej základným prameňom obchodného práva bolo rakúske obchodné právo (predovšetkým všeobecný obchodný zákonník, zavedený zákonom zo dňa 17. decembra 1862, č. 1. r. z. z roku 1863), na území Slovenska (neskôr aj Podkarpatskej Rusi) obchodné právo uhorské (predovšetkým Obchodný zákonník z r. 1875 – zákonný článok XXXVII) a na území Hlučinska čiastočne (pokiaľ išlo o posúdenie právnych úkonov, vyhlásení a skutočností, ktoré sa stali pred 1. májom 1920) obchodné právo Nemeckej ríše (Obchodný zákonník nemecký z 10. mája 1897).

Kodifikácia rakúskeho obchodného práva v roku 1862 (všeobecný obchodný zákon uvedený zákonom č. 1/1863 r. z.) a uhorského obchodného práva z roku 1875 (zák. čl. XXXVII 1875 o obchodnom zákone) bola iba pokračovaním kontinuity vo vývoji staršieho rakúskeho (aj českého) a uhorského obchodného a zmenkového práva.

Potrebné je však uviesť, že v Obchodnom zákonníku chýbala úprava spoločností s ručením obmedzeným, ktorá bola riešená osobitným zákonom č. 58/1906 r. z. v 127

paragrafov³¹ a úprava akciových spoločností bola doplnená tzv. akciovým regulatívom (nariadením ministerstiev vnútra, financií, obchodu, práv a orby zo dňa 20. septembra 1899 r. z. s 58 paragrafmi). Taktiež družstvá boli upravené osobitným zákonom č. 70/1873 r. z. s § 95.³²

Obchodnoprávnu materiú obsahovali v období Rakúsko-Uhorska i prvej ČSR aj ďalšie významné zákony. Možno napríklad uviesť zákon č. 70/1873 r. z. o zárobkových a hospodárskych spoločenstvách, ktorý sa stal základom právnej úpravy družstevníctva v českých krajinách (na Slovensku družstvá zriadené podľa § § 223 a násl. zák. čl. XXXVII/1875 o obchodnom zákone), zákon z 23. 12. 1917 č. 501 r. z. o poisťovacej zmluve (tzv. poisťovací regulatív); nahradený zákonom z 3. júla 1934 č. 145 Zb. z. a n. o poisťnej zmluve, zákon zo 6. marca 1906 č. 58 r. z. o spoločnostiach s ručením obmedzeným, akciový regulatív (nariadenie č. 175/1899 r. z.), zákon zo 6. júna 1924 č. 128 r. z. o okresných hospodárskych záložniach a kontribučných peňažných fondoch v Čechách, zákon č. 111/1927 Zb. z. a n. proti nekalej súťaži, kartelový zákon č. 141/1933 Zb. z. a n., konkurzný poriadok č. 64/1931 Zb. z. a n., zmenkový zákon č. 1/1928 Zb. z. a n., atď.³³

Potreba novej jednotnej kodifikácie sa ukázala ako nevyhnutná, lebo pre rozvoj hospodárstva v rámci celého štátu bolo nevyhnutné zjednotiť pravidlá novou kodifikáciou obchodného práva. Po dlhých odkladoch odôvodňovaných tým, že je potrebné najskôr kodifikovať všeobecné súkromné právo, zriadilo ministerstvo spravodlivosti v roku 1929 komisiu pre unifikáciu obchodného práva. Z jej činnosti síce v roku 1937 vyšla osnova Obchodného zákonníka,³⁴ ktorá bola vydaná tlačou, ale návrh bol prakticky prostým torzom úpravy obchodného práva aj oproti uhorskému a rakúskemu obchodnému zákonníku, pretože sa uskutočnila len čiastková úprava obchodného práva.

Významnou právnou unifikačnou normou bol už uvedený Zmenkový zákon č. 1/1928 Zb. z. a n., pretože nejednotnosť úpravy spôsobovala značné ťažkosti tak vo vnútroštátnom styku, ako aj vo vzťahu k cudzine.

Základnou právnou normou, ktorá upravovala živnostenské podnikanie v českých

---

³¹ Zákomom č. 271/1920 Zb. z. a n. rozšírila sa platnosť rakúskeho zákona o spoločnostiach s ručením obmedzeným aj na územie Slovenska. Právna úprava na Slovensku však nepoznala komanditné spoločnosti na účastiny ani na tiché spoločnosti. Bližšie pozri KARMÁN, J.: Slovenský obchodný zákon. Nakladateľstvo Československého Kompasu : Praha 1926, s. 83.

³² SUCHOŽA, J. a kol.: Slovenské obchodné právo I. diel. Právnická fakulta UMB: Banská Bystrica 1999, s. 9.

³³ PELIKÁNOVÁ, I. a kol.: Obchodní právo I. díl. Codex Bohemia: Praha 1998, s. 29.

³⁴ Osnova obchodného zákonníka obsahovala len oddiely "Obchodníci a spoločnosti, úplne chýbala úprava obchodných úkonov", ktoré mali byť dokončené až po vydaní občianskeho zákonníka zakotvujúceho obligačné právo.

krajinách, bol prevzatý rakúsky živnostenský poriadok z roku 1859 (zák. č. 227/1859 r. z.),³⁵ na Slovensku a Podkarpatskej Rusi uhorská zákonná úprava z roku 1884 a na Hlučínsku právo nemecké z roku 1869. Aj tu sa ukázala nutnosť unifikovať predpisy, k čomu došlo rozšírením platnosti právnej úpravy v českých krajinách na celé územie štátu. Stalo sa tak vydaním zákona č. 259/1924 Zb. z. a n. – Živnostenský zákon.³⁶ Túto normu dopĺňal Zákon č. 155/1925 Zb. z. a n. o teritoriálnom rozsahu nadobudnutých živnostenských oprávnení, ktorý stanovil rovnocennosť českých i slovenských živnostenských oprávnení a umožnil vykonávanie živností kdekoľvek na území republiky.³⁷

Živnosti sa podľa zákona rozdeľovali na slobodné, remeselné a koncesované, pričom však definíciu živnosti zákon neobsahoval. Ak činnosť nebola ani v zozname koncesovaných živností, ani v zozname remeselných živností, išlo o živnosť slobodnú (v dnešnej terminológii voľnú). Z iného hľadiska zákon vymedzoval živnosti obchodné, ich definíciu zákon opäť neobsahoval, išlo len o odlišenie od živností výrobných.

Živnostenský poriadok pôvodne rozoznával len živnosti slobodné a koncesované. Zmena bola vykonaná až zákonom č. 39/1883 r. z., ktorý rozdelil živnosti podľa podmienok vzniku na slobodné, remeselné a koncesované.

Pôvodne rozdiel medzi koncesiou živnostenskou a koncesiou udeľovanou podľa iného právneho predpisu (zákona) bolo možné vidieť iba v tom, kto bol subjektom, ktorý o koncesii rozhodoval a ďalej v splnení stanovených podmienok. Z hľadiska obsahu sa však jednalo o prepožičanie určitých práv na určitú činnosť.

Koncesované živnosti podľa živnostenského poriadku boli činnosti, na vykonávanie ktorých bolo potrebné získať úradné povolenie na základe žiadosti. Pri väčšine koncesovaných živností bola odborná spôsobilosť väčšinou podrobne upravená jednotlivými osobitnými predpismi.

Jednou z podmienok pre udelenie niektorých koncesovaných živností boli miestne pomery. Z tohto hľadiska sa skúmalo, či príslušná činnosť nie je už v dostatočnej miere zabezpečená štátom, ako sú chránené verejné záujmy, potreby obyvateľov a iné hľadiská. V týchto prípadoch bolo možné, aby sa obec vyjadrila k tomu, či nová živnosť prispeje

---

³⁵ Základom právnej úpravy živnostenského práva sa stal cisársky patent č. 227/1859 r. z. – živnostenský poriadok, ktorý bol vydaný pre celé Rakúsko-Uhorsko. Menovaný predpis bol niekoľkokrát novelizovaný a zrušený bol definitívne až zákonníkom práce č. 65/1965 Zb.

³⁶ MOSNÝ, P. – HUBENÁK, L. – SKALOŠ, M.: Dejiny štátu a práva na území Slovenska. Právnická fakulta UMB: Banská Bystrica 2010, s. 246-247.

³⁷ BREJCHA, J. – FICKER, V.: Živnostenský zákon pre územie Slovenska a Podkarpatskej Rusi. Československý kompas: Praha 1925, s. 9-11.

k tomu, že sa zlepši poskytovanie určitých činností, čo do kvality a kvantity, alebo nie.³⁸

Do živnostenského podnikania zasiahol aj zákon č. 162/1935 Zb. z. a n., ktorý zaviedol numerus clausus – obmedzenie počtu živností určitého druhu. Súhlas na zriadenie živnosti malo žiadateľovi vydať ministerstvo priemyslu.

Dôležitú úlohu v hospodárskom živote republiky hrali obchodné a živnostenské komory, ktoré združovali takmer všetkých živnostníkov podľa profesionálneho a územného hľadiska. Základom pre ich zriadenie bol zákon č. 85/1868 r. z. pre Predlitavsko a zák. čl. 6/1868 pre Uhorsko. Hlavnou úlohou komôr ako samosprávnych orgánov bola obrana záujmov podnikateľov, ktorí boli zastúpení v komorách (obchodníci, živnostníci, priemyselníci). Pre zabezpečenie vzájomnej spolupráce medzi jednotlivými komorami bola vytvorená v roku 1922 Ústredňa československých obchodných a živnostenských komôr.³⁹

Značné obmedzenie podnikateľskej slobody predstavovalo tzv. zavedenie všeobecného koncesného systému na základe vládnych nariadení č. 219/1938 Zb. z. a n. z 9. októbra 1938 a č. 265/1938 Zb. z. a n. zo 4. novembra 1938 o dočasných obmedzeniach v živnostenskom a inom zárobkovom podnikaní. Tento systém spočíval v tom, že prevádzkovanie akéhokoľvek zárobkového podniku, už či nového alebo jeho prevádzkovanie v inej obci, než bol doteraz prevádzkovaný, bol povolený len v prípade, že neboli námietky z hľadiska mimoriadnych hospodárskych pomerov spôsobených stavom brannej pohotovosti štátu alebo obsadením niektorých území štátu cudzej moci alebo vôbec z dôvodu verejného záujmu. Akékoľvek podnikanie bolo povolené iba za týchto podmienok, aj keď boli splnené ostatné náležitosti. Hoci platnosť uvedených nariadení bola pôvodne obmedzená na dobu jedného roka, boli doplňované a ich platnosť postupne predlžovaná.⁴⁰

Systém obchodného práva bol doplnený Zákonom č. 111/1927 Zb. z. a n. z 15. júla 1927 o ochrane proti nekalej súťaži. Proti nekalej súťaži prislúchala ochrana súkromnoprávna i trestnoprávna.

Súkromnoprávnym prostriedkom ochrany proti nekalej súťaži bola žaloba na zdržanie sa nekalosúťažného konania a o odstránenie vadného stavu a žaloba na náhradu škody. Nároky sa premlčovali uplynutím subjektívnej šesťmesačnej premlčacej doby, najneskôr však trojročnej objektívnej premlčacej doby. Trestnoprávna ochrana spočívala v skutočnosti, že nekalosúťažné konanie mohlo byť kvalifikované ako priestupok alebo prečin.

---

³⁸ HORZINKOVÁ, E.: Historický vývoj živnostenského práva a jeho regulácie štátom. *Justičná revue*, 2004, roč. 56, č. 2, s. 202-204.

³⁹ HUBENÁK, L.: Slovenské a československé dejiny štátu a práva v rokoch 1918 – 1945. Právnická fakulta UMB: Banská Bystrica 1998, s. 115-116.

⁴⁰ HORZINKOVÁ, E.: Historický vývoj živnostenského práva a jeho regulácie štátom. *Justičná revue*, 2004, roč. 56, č. 2, s. 206.

Zákon o ochrane proti nekalej súťaži bol nevyhnutnou normou pre reguláciu hospodárskej súťaže v rozvinutej trhovej ekonomike, akou ekonomika Československa bezpochyby bola.

V predmníchovskej republike narastala postupne prevaha monopolných korporácií a dochádzalo ku stále väčšiemu odklonu od ekonomického liberalizmu. Počet kartelov u nás neustále narastal. Ďalšou všeobecnou tendenciou v tejto oblasti bola zvýšená ingerencia zo strany štátu, keď pôvodná kontraktačná sloboda jednotlivých subjektov bola nahradzovaná vo stále väčšej miere štátnymi príkazmi v podobe právnych noriem a rovnako bolo obmedzované ich dispozičné právo.

Najdôležitejšou normou v tejto oblasti bol bezpochybné Zákon č. 141/1933 Zb. z. a n. o karteloch a súkromných monopoloch (tzv. Kartelový zákon). Tento zákon definoval kartelové dohody ako zmluvy samostatných podnikateľov, ktorými sa zmluvné strany zaväzujú obmedziť alebo vylúčiť medzi sebou voľnú súťaž úpravou výroby, odbytu, obchodných podmienok, cien, alebo pokiaľ ide o podniky dopravné, úverové alebo poisťovacie, tiež sadzieb, ak je účelom dohôd čo možno najúčinnnejšie ovládnutie trhu. Kartelové zmluvy museli byť urobené vždy písomnou formou. Kartelový zákon taktiež zriadil kartelový register so zbierkou listín, ktorý bol vedený pri štatistickom úrade.

Štatistický úrad viedol okrem kartelového registra záznamy o predajných cenách a sadzbách stanovených na základe kartelových dohôd. Zmluvné strany alebo organizácie vykonávajúce kartelovú dohodu boli povinné viesť záznamy o všetkých opatreniach smerujúcich k rovnakému postupu ohľadne cien, sadzieb a obchodných podmienok. Tieto záznamy museli byť uchovávané najmenej po dobu desať rokov. Zmluvná strana bola oprávnená odstúpiť od kartelovej dohody, ak pri jej vykonávaní bolo ohrozené jej podnikanie mierou, ktorou v čase uzavretia zmluvy nemohla ani so starostlivosťou riadneho obchodníka predvídať. Ak ostatné zmluvné strany nevzniesli proti odstúpeniu do 15 dní písomné námietky, bolo toto účinné. Ak však niektorá zo strán námietky vzniesla, musela odstupujúca strana do 15 dní podať žalobu o zistenie, že bola oprávnená od zmluvy odstúpiť.

Zavedenie kartelov v tejto podobe bolo reakciou na hospodársku krízu tridsiatych rokov. Na vývoj obchodného práva však tento zákon nemal priaznivý vplyv. Viedol totiž k podstatnému obmedzeniu voľnej súťaže, ktorá bola základom hospodárskeho rastu v priebehu dvadsiatych rokov a k bankrotom drobných a stredných podnikov.⁴¹

---

⁴¹ SCHELLE, K. (ed.): Vývoj právnych kodifikácií. Sborník z mezinárodnej vedeckej konferencie. Masarykova univerzita: Brno 2004, s. 61-62.

Pokiaľ by realizáciou kartelovej dohody bol ohrozený verejný záujem, nastupovalo zmierovacie konanie, a okrem toho vláda mohla úplne zakázať vykonanie takejto zmluvy, ak by tým bolo ohrozené podnikanie v určitom odvetví. Orgánmi, ktoré dozerali na vykonávanie kartelových zmlúv, bola kartelová komisia a kartelový súd.

Monopolizačné tendencie v československom hospodárstve umožňovala celá sústava občianskoprávných a obchodnoprávných inštitútov aj bez zásahu štátu. I keď na československom území platili dva rôzne právne poriadky, tento právny dualizmus nespôsoboval podnikateľom ťažkosti pri ich združovaní do kartelov, koncernov a trustov. Zákonníky a iné predpisy prevzaté z Rakúsko-Uhorska, doplnené československými zákonmi a nariadeniami, dávali podnikateľom široký výber právnych foriem, či sa chcú združovať zmluvami občianskeho alebo obchodného práva, formami účastinnej spoločnosti, spoločnosti s ručením obmedzeným, využitím družstevnej formy alebo kartelovej zmluvy. Rôzne formy sa predpokladali aj v živnostensko-právnych predpisoch. Združovanie do veľkopodnikateľských foriem podporoval štát aj daňovými a poplatkovými úľavami pri zlučovaní kapitálových spoločností.

Daňové úpravy a úľavy boli jedným z nástrojov štátu na regulovanie podnikateľskej činnosti (zák. č. 102/1921 Zb. z. a n. a 78/1927 Zb. z. a n.). Poskytnutie úľavy sa často viazalo priamo na pristúpenie ku kartelovej zmluve, ktorou sa obmedzovala výroba, pričom bez daňovej výhody by bol podnik stratil schopnosť konkurovať.

Na realizáciu kartelového zákona bolo vydaných viac vykonávacích nariadení, týkajúcich sa vedenia kartelového registra a zbierky listín, zmierovacieho konania, postupu pri riešení neprimerane vysokých cien a ďalších. Podstatným z hľadiska štátnej intervencie sa stal Zákon č. 95/1933 Zb. z. a n. o mimoriadnej moci nariad'ovacej, ktorým bola vláda splnomocnená, aby po dobu mimoriadnych hospodárskych pomerov svojimi nariadeniami upravila colný sadzobník a robila opatrenia na primeranú úpravu cien a výrobných odbytových pomerov v priemysle, živnostiach i poľnohospodárstve, ako aj pre zachovanie rovnováhy v štátnom hospodárstve, štátnych alebo štátom spravovaných podnikoch, ústavoch, fondoch a ďalších zariadeniach a inštitúciách, k čomu by inak bol potrebný zákon. Nariadenia vlády museli byť do 14 dní od vyhlásenia predložené parlamentu, a pokiaľ by obe komory parlamentu odopreli dať súhlas, strácali platnosť. Na základe tzv. Splnomocňovacieho zákona vláda vydala celý rad nariadení týkajúcich sa rôznych hospodárskych oblastí a odvetví.

Obchodné právo v období Protektorátu a Slovenského štátu

Po celú dobu trvania Protektorátu základom obchodného práva bol Obchodný zákonník platný v predvojnovom Československu. Zásahy do systému obchodného práva boli vykonávané aktmi výkonnej moci, teda vyhláškami a nariadeniami protektorátnej vlády a jednotlivých ministerstiev, a to na základe splnomocňovacieho zákona z konca druhej republiky, podľa ktorého tieto normy mali právnu silu zákona. V prípade potreby mohol vydávať potrebné nariadenia ríšsky protektor.

Obchodné právo v období Protektorátu nebolo klasickým odvetvím súkromného práva vo všeobecne chápanom zmysle. Do neho boli včlenené výrazné verejnoprávne prvky s cieľom podriaadiť akýkoľvek systém práva a všetky dostupné zdroje vojnovkej ekonomike.⁴²

Podnikanie v období Slovenského štátu dynamicky vzrastalo, rozširoval sa medzinárodný obchod Slovenska s ostatným svetom, čo sa nevyhnutne prejavilo aj v oblasti práva, a to osobitne obchodného práva. Jeho kvalitatívny vzostup bol však po určitom období liberalizácie negatívne ťažko poznačený neprípustnými totalitársko – koristníckymi a rasovými znakmi. Tieto diskriminačné prvky, úplne cudzie klasickej právnej kultúre, je napokon od určitého času možno badať v texte celého radu právnych predpisov, vrátane obchodno – právnych.⁴³

Za Protektorátu a Slovenského štátu podstatný zásah do slobody podnikania znamenalo obmedzovanie židovských podnikateľských aktivít. V rámci rasového zákonodarstva boli napríklad na Slovensku Arizačným zákonom (č. 113/1940 Sl. z.) prevedené podniky z rúk Židov do nežidovských rúk. Potvrdil to aj židovský kódex – vládne nariadenie č. 198/1941 Sl. z. V Protektoráte došlo k arizácii na základe nariadenia ríšskeho protektora z roku 1939.⁴⁴

V rokoch 1939 až 1950 zostáva v podstate zachovaný koncesný systém, lebo živnostenské alebo iné zárobkové podnikanie mohlo byť vykonávané iba v prípade, že neboli žiadne námietky z hospodárskych dôvodov alebo z dôvodu verejného neskôr všeobecného záujmu.

---

⁴² SCHELLE, K. (ed.): Vývoj právnych kodifikácií. Sborník z mezinárodni vědecké konference. Masarykova univerzita: Brno 2004, s. 63-64.

⁴³ ŠMÁTRALA, M. – KRÁLIK, J.: Obchodné zákonodarstvo a podnikanie v Slovenskej republike v rokoch 1939 – 1945. II. zväzok. SAV: Bratislava 2010, s. 567.

⁴⁴ VOJÁČEK, L. – KOLÁRIK, J. – GÁBRIŠ, T.: Československé právne dejiny. Paneurópska vysoká škola: Bratislava 2011, s. 158-159.

Obchodné právo v rokoch 1945 – 1948

Po oslobodení Česko-Slovenska a plnom obnovení česko-slovenského právneho poriadku v roku 1945 (dekrét prezidenta republiky č. 11/1944 Úr. vest. čsl.) sa súčasťou predpisov obchodného práva stali aj znárodňovacie dekréty prezidenta republiky (č. 100 – 103/1945 Zb.), ktorými sa znárodnili bane, kľúčový priemysel, akciové banky a poisťovne. Do tohto okruhu treba zaradiť aj ďalšie predpisy, a to najmä: vládne nariadenie č. 6/1946 Zb., ktorým sa vydáva Štatút národných podnikov priemyslových, vládne nariadenie č. 77/1946 Zb., ktorým sa vydáva Štatút národných podnikov potravinárskych, vládne nariadenie č. 1/1946 Zb., ktorým sa vydáva Železničný prepravný poriadok, Zákon č. 116/1946 Zb. o podnikovom poštovníctve, Zákon č. 200/1946 Zb. o niektorých opatreniach v odbore obchodného a spoločenského práva a Zákon č. 204/1946 Zb., ktorým sa menia niektoré predpisy o obchodných knihách.

V povojnovom období (roky 1945 – 1947) sa okrem klasických inštitútov obchodného (a v širšom zmysle občianskeho) práva začali postupne presadzovať štátno-regulačné formy a nástroje, vyplývajúce jednak z pokračujúcich znárodňovacích procesov a existencie celkom nových hospodárskych (podnikateľských) subjektov – národných podnikov a jednak uplatňovania metód hospodárskeho plánovania, postupne smerujúceho k záväznému plánovaniu.

So zreteľom na rozširovanie zospoločenšteného sektoru národného hospodárstva v hospodárskej praxi stúpala významnosť národných podnikov. V období ďalšieho prehĺbovania procesu zospoločenšťovania národného hospodárstva, čo nadobudlo mimoriadne rozmery po roku 1948 (druhá etapa znárodnenia), sa posilňujú verejnoprávne momenty a aspekty, a to jednak v chápaní právnej konštrukcie postavenia hospodárskych subjektov (predovšetkým podnikov) a jednak v otázke právnej regulácie ich vzájomných hospodárskych väzieb. Výrazom toho bola skutočnosť, že štát na jednej strane ponechal v platnosti staršie obchodnoprávne predpisy (vrátane dvoch obchodných zákonníkov, t. j. rakúskeho z roku 1863 a uhorského z roku 1875) a na druhej strane vydal celý rad právnych predpisov, dalo by sa povedať predpisov nového druhu, ktorými začal regulovať procesy hospodárskej spolupráce podnikateľských subjektov, a to jednak zo svojej mocenskej pozície a jednak z pozície vlastníka rozhodujúcich výrobných prostriedkov ako mocenského činiteľa. Sem bolo možné zaradiť najmä predpisy o organizácii výroby, obchodu, služieb, dopravy, spojov a ostatných hospodárskych úsekov celoštátnej, regionálnej a miestnej úrovne, ďalej predpisy o riadení a plánovaní národného hospodárstva, právne predpisy o bilancovaní výroby a uzavieraní hospodárskych zmlúv, právne predpisy o financovaní a úverovaní podnikovej

sféry a právne predpisy o spôsobe prerokúvania a rozhodovania hospodárskych sporov medzi hospodárskymi subjektmi (prostredníctvom orgánov štátnej arbitráže).⁴⁵

V systéme právnej regulácie hospodárskych procesov a vzťahov začali postupne prevládať formy, nástroje a inštitúty verejného práva, kým miera pôsobenia tzv. súkromnoprávných inštitútov sa citeľne zužovala.

Takýto vývoj potom dospel k bodu, keď dochádza k zrušeniu starých obchodných zákonníkov, t. j. rakúskeho a uhorského. Stalo sa tak vydaním prvého československého Občianskeho zákonníka z roku 1950 (zákon č. 141/1950 Zb.), ktorý okrem iného zrušil aj všeobecný Občiansky zákonník, vyhlásený dňa 1. 6. 1811 (okrem ustanovenia § 1151 až § 1164), ďalej všeobecný obchodný zákon, uvedený zákonom č. 1/1863 r. z. a zák. čl. XXXVII/1875 o obchodnom zákone, okrem ustanovení, ktoré upravovali právne pomery družstiev a celý rad ďalších zákonov a nariadení. Na dokreslenie charakteristiky prvého Občianskeho zákonníka z roku 1950 treba uviesť, že do rámca jeho pôsobnosti sa zahrňovali nielen typické občianskoprávne záväzky z právnych úkonov, najmä zo zmlúv, ďalej zo spôsobenia škody, z bezdôvodného obohatenia a z iných v zákonoch uvedených skutočností, ale aj, a to predovšetkým, záväzky z vykonávania jednotného hospodárskeho plánu. V spojitosti s tým ustanovenie § 212 ods. 1. prvého Občianskeho zákonníka zakotvilo zásadu, že vykonávanie jednotného hospodárskeho plánu sa zabezpečuje zmluvami osobitne prispôbenými potrebám hospodárskeho plánovania, t. j. hospodárskymi zmluvami.

Význam februára 1948 vo vývoji obchodného práva

Komunistický prevrat v roku 1948 začal epochu úpadku a brutálneho prerušenia tradície našej právnej kultúry. Pre obchodné právo to platí dvojnásobne. Rakúske súkromnoprávne kódexy boli zrušené občianskym zákonníkom v roku 1950 a nahradené socialistickými kodifikáciami z toho istého roku a neskôr ďalšou sadou kódexov z rokov 1963 až 1965. Obchodné právo bolo potlačené rovnako ako súkromné podnikanie. Pokiaľ niektorý zákon nebol zrušený, prestal byť používaný. To platí napríklad o živnostenskom poriadku z roku 1859, ktorý zrušil až Zákonník práce v roku 1965. Už dávno predtým však stratil akýkoľvek praktický význam. Obchodné spoločnosti zmizli v praxi i v právnej úprave. Zákon o akciových spoločnostiach z roku 1949 č. 243/1949 Zb., majúci 20 ustanovení, bol karikatúrou skutočného akciového zákona.⁴⁶

---

⁴⁵ SUCHOŽA, J. a kol.: Slovenské obchodné právo I. diel. Právnická fakulta UMB: Banská Bystrica 1999, s. 11-13.

⁴⁶ PELIKÁNOVÁ, I. a kol.: Obchodní právo I. díl. Codex Bohemia: Praha 1998, s. 37.

Po roku 1948 bol definitívne opustený systém súkromného práva, došlo k likvidácii súkromného podnikania a trhovej ekonomiky. Základné zmeny vo vývoji legislatívy priniesla tzv. právnická dvojročnica (1948 až 1950). Niektoré inštitúty obchodného práva (napr. prokúra) prežívali ešte v tzv. „strednom“ občianskom zákonníku č. 141/1950 Zb., veľkou mierou však zmizli bez náhrady. Avšak aj napriek zjavnej ideologickej stigmy obdobia svojho vzniku bol Občiansky zákonník z roku 1950 významný, ako svojim kvalitným legislatívnotechnickým spracovaním, tak aj tendenciami prejavujúcimi sa v zrejmom zámere upraviť podstatné otázky súkromného práva v jedinej kodifikácii.

Možno konštatovať, že vydaním občianskeho zákonníka bolo zrušené obchodné právo ako právne odvetvie, aj keď v päťdesiatych rokoch nebolo priamo nahradené právom hospodárskym, ktoré malo ešte len vzniknúť. Až do roku 1964 teda boli hospodárske vzťahy regulované rôznymi právnymi predpismi. Možno povedať, že toto obdobie vývoja sa vyznačuje hľadaním koncepcie právnej úpravy hospodárskych vzťahov.⁴⁷

Už od roku 1946 bola snaha o zavedenie nových subjektov práva, ktoré by boli úplne pod štátnou kontrolou a umožňovali direktívne riadenie hospodárstva v súlade s hospodárskym plánom. Jeden z prvých takých subjektov bol národný podnik.

Národný podnik bol subjektom obchodného práva od roku 1946, keď z dôvodu znárodnenia bolo potrebné upraviť hospodárenie so znárodnenými podnikmi. Vláda vydala svojim nariadením zo dňa 15. januára 1946 č. 6/1946 Zb. štatút národných podnikov priemyslových. Podľa tohto nariadenia mali národné podniky postavenie samostatných právnických osôb a nachádzali sa vo vlastníctve štátu. Podľa § 2 uvedeného vládneho nariadenia platili pre národné podniky predpisy obchodného a daňového práva a tiež podliehali povinnosti podľa poplatkového zákona. Národné podniky podľa tohto nariadenia boli aspoň zdanlivé subjekty obchodného práva slúžiace na správu znárodneného majetku.

Po roku 1948 sa situácia radikálne zmenila. Národné zhromaždenie Československej republiky schválilo dňa 13. júla zákon o národných podnikoch č. 103/1950 Zb. Podľa tohto zákona boli národné podniky samostatné právnické osoby zriadené vecne príslušným ministrom po dohode s ministrom financií, z majetku, ktorý štát nadobudol konfiškáciou, znárodnením alebo iným spôsobom z prostriedkov Fondu znárodneného hospodárstva alebo iného národného majetku.

---

⁴⁷ SCHELLE, K. (ed.): Vývoj právných kodifikácií. Sborník z mezinárodní vědecké konference. Masarykova univerzita: Brno 2004, s. 64-65.

Poslaním národných podnikov priemyslových ako ich charakterizoval § 2 zákona bolo podľa plánu prispievať výrobou k vzostupu národného bohatstva, ku zvyšovaniu hmotnej a kultúrnej úrovne pracujúcich a k upevneniu moci pracujúceho ľudu.

Národný podnik sa zapisoval do podnikového registra. Zápis obsahoval názov a sídlo, deň vzniku, osoby, ktoré podnik zastupovali a boli oprávnené za neho konať. Vlastníkom majetku národného podniku bol štát, národný podnik mal svoj majetok iba v správe a nemohol scudzovať časť majetku, ktorá bola určená na to, aby ju trvale užíval. Národný podnik ručil za svoje záväzky iba majetkom, ktorý mu bol zverený do správy a nebol určený na to, aby ho podnik trvale užíval. Národný podnik sa musel riadiť schváleným podnikovým plánom, ktorý schvaľoval generálny riaditeľ. Národný podnik hospodáril podľa rozpočtu, ktorý bol súčasťou podnikového plánu.

Ďalšie zmeny v právnej úprave národného podniku priniesol zákon zo dňa 20. októbra 1955 o národných podnikoch priemyselných a niektorých iných hospodárskych organizáciách č. 51/1955 Zb. Základným pojmom, ktorý tento zákon zaviedol bola výrobná hospodárska jednotka, ktorá sa skladala z národného podniku alebo z vedúceho národného podniku s jedným alebo niekoľkými podriadenými národnými podnikmi alebo účelovými organizáciami alebo so združenými a podriadenými národnými podnikmi a prípadne s podriadenými účelovými organizáciami. Výrobné hospodárske jednotky boli podriadené príslušnému ministrovi.

Základom tejto sústavy bol aj naďalej národný podnik. Vedúci národný podnik bol podnik, ktorému boli podriadené národné podniky a účelové organizácie, ktoré mali tvoriť výrobnú hospodársku jednotku. Zo závažného dôvodu, alebo pri väčšom množstve národných podnikov mohol minister zriadiť združenie a podriať mu ďalšie národné podniky a účelové organizácie, ktoré mali tvoriť výrobnú hospodársku jednotku. Účelové organizácie boli právnickými osobami zriadenými na výkon vývojových, projektových, odbytových alebo iných nevýrobných činností spoločne pre niekoľko národných podnikov. Účelovými organizáciami mohli byť aj výskumné ústavy. Účelové organizácie sa zapisovali do podnikového registra a riadili sa predpismi o národných podnikoch.

Ďalším krokom postupnej likvidácie obchodného práva boli zmeny a rušenie obchodných spoločností. Pri novej konštrukcii právnických osôb bolo potrebné jasne vysloviť, že útvary, ktoré sa doposiaľ za právnické osoby považovali, majú právnu subjektivitu aj naďalej. Samozrejme ide len o dobu prechodnú, až bude táto otázka upravená osobitným zákonom. Výnimku bolo potrebné urobiť, pokiaľ ide o právnické osoby uvedené v odseku 2, alebo ustanoveniami o zmluve o združení sa vylučujú z právneho poriadku

spoločnosti, ak už boli zriadené podľa dovtedajšieho práva obchodného alebo občianskeho, pretože ide o útvary kapitalistické. Spoločnosťami podľa dovtedajšieho obchodného práva sú: verejná obchodná spoločnosť, komanditná spoločnosť, spoločnosť tichá a spolčenie sa k jednotlivým obchodom na spoločný účet. Dodatkom, pokiaľ o nich nebolo ustanovené inými predpismi, sa mieri na akciovú spoločnosť a spol. s r. o. Nová úprava sa stala zákonom č. 243/1949 Zb., ktorý zostáva nedotknutý. Opatrenie o premene uvedených kapitalistických spoločností na združenia podľa tohto zákona sa nepovažovalo za účelné, lebo by to bolo jednak nepraktické, jednak by odporovalo žiaducemu zániku týchto útvarov.

Občiansky zákonník v § 563 zrušil ostatné obchodné spoločnosti zriadené podľa dovtedajšieho obchodného práva.

Týmto spôsobom boli na dlhú dobu z nášho právneho poriadku odstránené obchodné spoločnosti ako súkromnoprávne korporácie a základné subjekty obchodného práva.⁴⁸

Napriek zásadným zmenám právneho poriadku po roku 1948, ktoré pre rozvoj súkromného podnikania nepredstavovali dostatočnú platformu, bola zákonom č. 243/1949 Zb. o akciových spoločnostiach zavedená právna forma akciovej spoločnosti, ktorej využitie sa obmedzilo len na zahraničný obchod.⁴⁹

Podľa § 18 tohto zákona mali všetky spoločnosti s ručením obmedzeným právo premeniť sa na spoločnosti akciové, pokiaľ im do šesť mesiacov od nadobudnutia účinnosti zákona bolo udelené štátne povolenie a boli schválené ich stanovy. Ak k tejto premene nedošlo, spoločnosť zo zákona zanikla a vstúpila do likvidácie, pričom na jej likvidáciu sa použili dovtedajšie predpisy. Tento krok prakticky znamenal zánik spoločnosti s ručením obmedzeným ako typu obchodnej spoločnosti.

Zákon č. 243/1949 Zb. derogoval platnosť všetkých predpisov, ktoré odporovali jeho ustanoveniam.⁵⁰

Vzhľadom na to, že regulácia obchodných spoločností bola významne ovplyvnená zásadnými zmenami v spoločnosti po roku 1989, zákon č. 243/1949 Zb. bol nahradený až Zákonom č. 104/1990 Zb. o akciových spoločnostiach. Uvedený zákon spolu s novelou Hospodárskeho zákonníka č. 103/1990 Zb. sa stali základným právnym rámcom pre zakladanie a fungovanie obchodných spoločností, a to až do prijatia Obchodného zákonníka.⁵¹

---

⁴⁸ SCHELLE, K. (ed.): Vývoj právnych kodifikácií. Sborník z mezinárodni vědecké konference. Masarykova univerzita: Brno 2004, s. 65-67.

⁴⁹ SUCHOŽA, J. – HUSÁR, J. a kol.: Obchodné právo. 1. vydanie. Iura Edition: Bratislava 2009, s. 520.

⁵⁰ SCHELLE, K. (ed.): Vývoj právnych kodifikácií. Sborník z mezinárodni vědecké konference. Masarykova univerzita: Brno 2004, s. 69.

⁵¹ SUCHOŽA, J. – HUSÁR, J. a kol.: Obchodné právo. 1. vydanie. Iura Edition: Bratislava 2009, s. 520.

Jedným z inštitútov, ktorý bol v občianskom zákonníku zachovaný, bola prokúra, teda splnomocnenie na všetky úkony, ku ktorým dochádza pri prevádzkovaní akejkoľvek podnikovej činnosti, okrem činností, na ktoré bola potrebná osobitná plná moc. Prokúra musela byť udelená písomne a udeliť ju mohli len podniky zapísané v podnikovom registri. V centrálne riadenej ekonomike však prokúra nemala faktický význam.

Touto úpravou boli zo súkromného práva odstránené jeho dve dôležité zásady. Prvá z nich bola zásada zmluvnej voľnosti, lebo oprávnenie dané správnym orgánom nariadiť uzavretie určitej zmluvy nebolo v podstate ničím limitované. Druhou významnou zásadou, ktorá bola odstránená, bola zásada právnej istoty. Správne orgány mohli nielen nariadiť vznik právneho vzťahu, ale zároveň aj meniť záväzky z právnych pomerov dôležitých na splnenie jednotného hospodárskeho plánu. Takéto oprávnenie fakticky znamenalo, že správny orgán mal právo zasiahnuť do akéhokoľvek právneho vzťahu, pričom chýbali akékoľvek právne limity, ktoré by zabránili jeho zneužitie.

Citeľne bola tiež narušená rovnosť subjektov, pretože zákon celkom nepokryte zvýhodňoval socialistické organizácie pred ostatnými nesocialistickými subjektmi.

Občiansky zákonník ešte upravoval klasické inštitúty súkromného práva, ako zabezpečenie záväzkov, zmena v osobe dlžníka a veriteľa, zmeny v obsahu záväzku, ukončenie záväzkového vzťahu, ale tie sa použili iba na záväzkové vzťahy, ktoré nevznikli z vykonávania jednotného hospodárskeho plánu, pre ktoré sa zákonná úprava použila iba subsidiárne.

Medzi základné zmluvné typy upravené v občianskom zákonníku a používané v obchodnom styku patrila kúpna zmluva, zmluva nájomná, zmluva o pôžičke, zmluva o úschove, príkazná, zmluva o dielo, zmluva zasielateľská, prepravná, sprostredkovateľská a zmluva o združení.

Tieto zmluvné typy sa pre hospodárskym plánom riadenú ekonomiku nehodili a začali sa objavovať názory, že problematika hospodárskych záväzkov by mala byť vyriešená samostatnou právnou úpravou, lebo občiansky zákonník už nepostačuje.⁵²

Rozsah osobitnej úpravy majetkových vzťahov socialistických organizácií sa preto neustále rozširoval, bolo z použitia vylučované stále viac ustanovenie občianskeho zákonníka (napr. o premlčaní, náhrade škody atď.). Tento vývoj vyvrcholil vydaním Zákona č. 69/1958 Zb. o hospodárskych vzťahoch medzi socialistickými organizáciami, ktorý upravil veľký úsek majetkových vzťahov socialistických organizácií.

---

⁵² SCHELLE, K. (ed.): Vývoj právnych kodifikácií. Sborník z mezinárodnej vedeckej konferencie. Masarykova univerzita: Brno 2004, s. 69-72.

Zákon č. 69/1958 Zb. o hospodárskych vzťahoch medzi socialistickými organizáciami upravoval záväzkové vzťahy medzi socialistickými organizáciami vznikajúce z hospodárskych zmlúv, z úradných opatrení, z rozhodnutí arbitrážnych orgánov, zo spôsobenia škody, z bezdôvodného obohatenia a zo zodpovednosti za vady plnenia, okrem záväzkov z prepravy, ktoré boli upravené jednotlivými prepravnými poriadkami. V oblasti hospodárskych zmlúv došlo k obmedzeniu zmluvnej voľnosti a k zavedeniu rozsiahlej kontraktnej povinnosti, ktorá mohla byť uložená nielen zákonom, ale aj vykonávacími predpismi. Rozsiahle právomoci boli zverené aj arbitráži, ktorá mohla rozhodovať nielen o povinnosti uzavrieť určitú zmluvu, ale aj o obsahu zmluvy, pokiaľ sa na ňom nedohodli samotné organizácie.

Tento zákon tiež opustil koncepciu všeobecných abstraktných zmluvných typov, ako boli napríklad zmluva o dielo, kúpna zmluva a pod. a zaviedol veľké množstvo konkrétnych zmluvných typov, navrhnutých pre špecifické záväzkové vzťahy a detailne upravenými dodacími podmienkami, od ich kogentnej úpravy sa organizácie nemohli odchýliť. Pre oblasť dodáviek výrobkov boli zavedené tzv. dodávkové zmluvy, medzi ktoré patrili kapacitná zmluva, v ktorej sa dodávateľ zaväzoval uzavierať s odberateľom dodávkové zmluvy na zmluvný rozsah dodáviek, a dodávková zmluva, ktorou sa dodávateľ zaväzoval dodať zmluvné výrobky a odberateľ sa zaväzoval ich odobrať a zaplatiť.

Ďalšou skupinou hospodárskych zmlúv zavedených týmto zákonom boli zmluvy o prácach a výkonoch, kam patrili zmluva o prieskumných alebo projektových prácach, o podkladoch, o stavebných prácach, o montážnych prácach, o dodávkach pre investičné celky a ďalej osobitné zmluvy o prácach a výkonoch, ktoré boli upravené osobitnými predpismi. Zákon však neupravoval oblasť hospodárskych zmlúv komplexne a pre otázky nimi alebo vykonávacími predpismi neupravené, bolo možné použiť ustanovenia občianskeho zákonníka, ktorý sa tak stal v obmedzenej miere subsidiárnou normou pre oblasť hospodárskych vzťahov.

Štátna arbitráž

Pre riešenie majetkových sporov medzi štátnymi, národnými a komunálnymi podnikmi, prípadne inými orgánmi spravujúcimi národný majetok, akciovými spoločnosťami zriadenými na vykonávanie zahraničného obchodu a medzinárodného zasielateľstva Ústredím

pre hospodárenie s poľnohospodárskymi výrobkami a podobnými inštitúciami bola v roku 1950 vytvorená štátna arbitráž.⁵³

Štátna arbitráž bola štátnym orgánom (zatiaľ čo arbitráž v pôvodnom význame znamená riešenie sporov rozhodcom, ktorého si zvolia účastníci sporu). Rozhodovala majetkové spory, v ktorých vystupovali uvedené subjekty a ich rozhodovanie by inak prislúchalo súdom. Jej rozhodovacími orgánmi sa stali arbitrážne komisie. Pri Štátnom plánovacom úrade vznikla ústredná arbitrážna komisia a pri Slovenskom plánovacom úrade Slovenská arbitrážna komisia. Jednotliví ministri zriaďovali podľa potreby pri svojich ministerstvách rezortné arbitrážne komisie a pri slovenských poverenstvách oblastné arbitrážne komisie. Pri každom krajskom národnom výbore bola zriadená krajská arbitrážna komisia.

Postavenie štátnej arbitráže bolo novo upravené v roku 1953. Ústredná arbitrážna komisia sa premenila na Štátnu arbitráž pri vláde, Slovenská arbitrážna komisia na Štátnu arbitráž pri Zbore povereníkov a krajské arbitrážne komisie na štátne arbitráže pri krajských národných výboroch. Ministri naďalej zriaďovali pri ministerstvách orgány rezortnej arbitráže a pri poverenstvách oblastné orgány rezortnej arbitráže, ktoré rozhodovali spory medzi stranami podriadenými týmto ministerstvám, prípadne poverenstvám. Orgány štátnej arbitráže sa skladali z hlavného arbitra, primeraného počtu zástupcov hlavného arbitra a štátnych arbitrov. Menoval ich orgán, pri ktorom bola štátna arbitráž zriadená. Štátna arbitráž naďalej rozhodovala predzmluvné a majetkové spory medzi podnikmi, organizáciami a zariadeniami socialistického sektoru i orgánmi štátnej správy.

Pri ďalšej reorganizácii vládnych prác v septembri 1953 bola štátna arbitráž pri vláde premenená na štátnu arbitráž ČSR a pričlenená k ministerstvu spravodlivosti. Štátna arbitráž pri Zbore povereníkov sa premenila na Štátnu arbitráž pre Slovensko.

Až do začiatku 60. rokov boli predpisy o štátnej arbitráži niekoľkokrát zmenené a doplnené. Jej organizácia však zaznamenala jedinú podstatnú zmenu: v roku 1960 bola v súvislosti s novou úpravou slovenských národných orgánov zrušená Štátna arbitráž pre Slovensko.⁵⁴

---

⁵³ VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K.: Právní dějiny na území Slovenska. Key Publishing: Ostrava-Přívoz 2007, s. 363-366.

⁵⁴ SKALOŠ, M.: Slovenské a československé dejiny štátu a práva v rokoch 1945–1989. Právnická fakulta UMB: Banská Bystrica 2011, s. 235-236.

Zánik obchodného práva a hospodárske právo

Politický vývoj po roku 1948, ktorý priniesol výrazné zásahy do tradičnej koncepcie súkromného práva, obchodnému právu neprial.

Obchodné právo v podstate zrušil tzv. „stredný“ Občiansky zákonník č. 141/1950 Zb. Ten totiž zrušil všeobecný Občiansky zákonník, recipované uhorské občianske (všeobecné súkromné) právo ako aj oba platné obchodné zákonníky. Nový OZ ponechal v platnosti živnostenský zákon, ktorý bol zrušený až Zákonníkom práce z roku 1965, ale v skutočnosti bola sféra živností už dávno zlikvidovaná. Niektoré inštitúty obchodného práva (napr. prokúra) v ňom síce ešte prežívali, väčšina však zmizla bez náhrady.

Znárodňovanie od roku 1945 viedlo k vytvoreniu národných podnikov, upravených vládny nariadením č. 6/1946 Zb. Jasne sa hovorilo, že národné podniky zriaďuje minister, sú majetkom štátu a právnickými osobami. Vládne nariadenie bolo nahradené v roku 1950 Zákonom č. 103/1950 Zb. o priemyselných národných podnikoch. Medzi ministra ako riadiaci orgán a národné podniky bol zaradený ďalší riadiaci článok – generálny riaditeľ, ktorý menoval a odvolával riaditeľov národných podnikov. Zákonom č. 51/1955 Zb. o národných podnikoch a niektorých iných hospodárskych organizáciách bolo ustanovené, že výroba v každom jednotlivom odbore má byť sústredená do výrobných hospodárskej jednotky. Táto úprava bola zrušená až Hospodárskym zákonníkom. Úprava výrobných hospodárskych jednotiek bola potom obsiahnutá vo vládnom nariadení č. 132/1965 Zb. a následne v nariadení č. 91/1974 Zb. Formami výrobných hospodárskych jednotiek boli podľa úpravy z roku 1965 odborový podnik a trust, od roku 1974 navyše aj koncern.⁵⁵

Úprava hospodárskych zmlúv a štátnej arbitráže bola obsiahnutá v zákone č. 99/1950 Zb. Tento zákon bol postupne rušený, pričom posledným klincom do rakvy mu bolo vládne nariadenie o hospodárskych zmluvách č. 33/1955 Zb. Do tejto oblasti práva patrí aj Zákon č. 69/1958 Zb. o hospodárskych vzťahoch medzi socialistickými organizáciami.

Z tradičného obchodného práva socialistický právny poriadok zachoval len formu akciovej spoločnosti, a to z dôvodov zahraničného obchodu. Zákon o akciových spoločnostiach č. 243/1949 Zb. však túto formu zdegradoval na skrytú formu národného podniku. Štátne povolenie a schválenie stanov bolo potrebné na vznik spoločnosti, a schválenie ministerstva bolo vyžadované pre každú zmenu stanov.⁵⁶

---

⁵⁵ PELIKÁNOVÁ, I.: Právni úprava ekonomických vzťahů v období 1948-1989, její povaha a důsledky. In: MALÝ, K. – SOUKUP, L.: Vývoj práva v Československu v letech 1945-1989. Karolinum: Praha 2004, s. 431-435.

⁵⁶ SKALOŠ, M.: Slovenské a československé dejiny štátu a práva v rokoch 1945–1989. Právnická fakulta UMB: Banská Bystrica 2011, s. 316.

V prvej polovici 60. rokov sa postupne presadzovalo a nakoniec aj legislatívne presadilo poňatie, ktoré vyčleňuje vzťahy vznikajúce pri riadení národného hospodárstva z odboru štátnej správy a správneho práva a zaraďuje ich do nového právneho odvetvia – hospodárskeho práva. Argumentovalo sa napríklad tým, že správno právne vzťahy sú založené na vzťahoch nadriadenosti a podriadenosti, ale ekonomické vzťahy si vyžadujú osobitný prístup. Výsledkom bolo prijatie Hospodárskeho zákonníka.

K zásadným zmenám stavu, novovzniknutého v právnom poriadku na začiatku päťdesiatych rokov, došlo až v rokoch 1963-1964. Mali za následok rozbitie systému súkromného práva dosiaľ reprezentovaného Občianskym zákonníkom z roku 1950. Podstatou zmien bolo prijatie troch už uvedených a na sebe nezávislých kódexov (Občianskeho zákonníka, Hospodárskeho zákonníka a Zákonníka medzinárodného obchodu), ktoré spôsobilo dezintegráciu súkromného práva a znamenalo vznik hospodárskeho práva ako nového právneho odvetvia.

Hospodársky zákonník (č. 109/1964 Zb.) nadobudol účinnosť 1.7.1964 a bol zameraný na úpravu vzťahov vznikajúcich pri riadení národného hospodárstva a pri hospodárskej činnosti socialistických organizácií.⁵⁷

Ďalšou významnou kategóriou subjektov, na ktoré sa HZ vzťahoval, boli družstvá /ľudové družstvá, ich vyššie organizácie (zväzy družstiev, Ústredná rada družstev) a družstevné podniky, prípadne spoločné družstevné podniky/. HZ upravoval aj hospodárenie spoločenských organizácií. Spoločenské organizácie pracujúcich pôsobili najmä v politickej, kultúrnej a sociálnej oblasti a mali prispievať svojou činnosťou k rozvoju socialistických spoločenských vzťahov. V rámci zmluvného práva HZ upravoval inštitút hospodárskych zmlúv upravených v ustanoveniach § 156 až 351 a ďalšie zmluvy o iných spôsoboch spolupráce, najmä zmluvy o uskladnení, zmluvy o obstaraní vecí, zmluvy o hromadnej preprave osôb, zmluvy o vykonaní opráv, zmluvy o iných prácach a výkonoch a zmluvy o poistení.

HZ znamenal domyslenie, systematizáciu, ktorá neumožňovala žiadnu súkromnú iniciatívu. Upravoval vzťahy medzi socialistickými organizáciami navzájom. Išlo o kodifikáciu úplne nezávislú na OZ. Nepoužíval ani pojem právnická osoba, ale „organizácia.“ ČSSR prijala HZ ako jedinú z krajín socialistického bloku. Dôvodom nedovoľujúcim subsumovanie hospodárskoprávnych vzťahov pod občianske alebo správne

---

⁵⁷ SKŘEJPKOVÁ, P.: Vývoj čs. obchodního a hospodářského práva po roce 1945. In: SOUKUP, L.: Příspěvky k vývoji právního řádu v Československu 1945-1990. Karolinum: Praha 2002, s. 253-254.

právo bolo oficiálne to, že sú upravované dvojakou metódou právnej úpravy – vertikálnou a horizontálnou (teda vlastne verejnoprávnou aj súkromnoprávnou).⁵⁸

Vydanie Hospodárskeho zákonníka znamenalo, že na dlhú dobu prestal byť používaný samotný pojem obchodné právo. Namiesto neho bol zavedený pojem hospodárske právo, ktorým sa označovalo odvetvie práva, ktoré regulovalo tzv. socialistické trhové vzťahy.

Poslednou novelou (103/1990 Zb.) sa podoba Hospodárskeho zákonníka významne zmenila. Jeho súčasťou sa stala úprava obchodných spoločností⁵⁹ a dočasne tak plnil funkciu Obchodného zákonníka – až do prijatia Obchodného zákonníka z roku 1991.

Vo vzťahu ku krajinám s trhovou ekonomikou bola zachovaná určitá kontinuita inak zrušeného obchodného práva prostredníctvom Zákonníka medzinárodného obchodu. Jeho ustanovenia neboli až na výnimky aplikovateľné na právne vzťahy medzi vnútroštátnymi subjektami. Jeho ťažisko spočívalo v úprave záväzkového práva.

Už v roku 1953 boli podľa vzoru akciových spoločností zriadené podniky zahraničného obchodu. Vlastný Zákonník medzinárodného obchodu bol prijatý 4. decembra 1963 ako Zákon č. 101/1963 Zb. o právnych vzťahoch v medzinárodnom obchodnom styku (Zákonník medzinárodného obchodu). Účelom tohto zákona bolo upraviť majetkové vzťahy v medzinárodnom obchodnom styku. V záujme bezproblémového obchodného styku s inými krajinami zákonník musel zachovať tradičné inštitúty obchodného práva, napr. pri kúpnej zmluve riešil aj problematiku vedľajších dojednaní - právo späťkúpy, právo späťpredaja, kúpa na skúšku, výhrada výhodnejšieho predaja, výhrada výhodnejšej kúpy, predkupné právo, dojednanie o zákaze ďalšieho vývozu, dojednanie o obmedzení predaja, osobitné dojednanie o cene (kľzáva doložka, menová doložka, zlatá doložka). Upravoval tiež zmluvy uzatvárané v súvislosti s kúpnu zmluvou - zmluva o výhradnom predaji, zmluva o výhradnom odbere, zmluva o prednostnom odbere, zmluva o prednostnom predaji; a zmluvy o viazaných obchodoch.

Vo všeobecnosti ide o štandardné zmluvné typy, ktoré dnes nachádzame v našom obchodnom aj občianskom zákonníku.⁶⁰

---

⁵⁸ SKALOŠ, M.: Slovenské a československé dejiny štátu a práva v rokoch 1945–1989. Právnická fakulta UMB: Banská Bystrica 2011, s. 317.

⁵⁹ SKŘEJPKOVÁ, P.: Vývoj čs. obchodního a hospodářského práva po roce 1945. In: SOUKUP, L.: Příspěvky k vývoji právního řádu v Československu 1945-1990. Karolinum: Praha 2002, s. 260.

⁶⁰ SKALOŠ, M.: Slovenské a československé dejiny štátu a práva v rokoch 1945–1989. Právnická fakulta UMB: Banská Bystrica 2011, s. 317-318.

Riešenie sporov vznikajúcich z hospodárskej spolupráce

Po roku 1948 došlo k vytvoreniu jednostrannej obchodnej orientácie na krajiny tzv. socialistického tábora na čele so Sovietskym zväzom. Prvým krokom k tejto zahranično-obchodnej integrácii bolo v roku 1949 vytvorenie Rady vzájomnej hospodárskej pomoci (RVHP). Pre riešenie sporov vznikajúcich z hospodárskej spolupráce sa začali postupne vytvárať stále rozhodcovské orgány, ktoré prerokovávali a rozhodovali spory vznikajúce v oblasti obchodnej spolupráce medzi členskými štátmi RVHP. Pri obchodných komorách týchto krajín boli zriadené rozhodcovské sudy. V Československu sa stal takým orgánom Rozhodcovský súd Československej obchodnej komory, ktorý bol zriadený v júni 1949 ministerstvom zahraničného obchodu na základe Zákona č. 119/1948 Zb. o štátnej organizácii zahraničného obchodu a medzinárodnom zasielateľstve. Organizácia a činnosť rozhodcovského súdu bola upravená Poriadkom a Štatútom Rozhodcovského súdu (č. 128/1949 Ú.l. diel II.) a od roku 1960 Poriadkom Rozhodcovského súdu (vyhláška č. 150/1960 Zb.).

V roku 1951 na základe doporučení RVHP došlo k dvojstranným dohodám o všeobecných podmienkach pre dodávky tovaru. V roku 1957 potom došlo k schváleniu textu jednotných všeobecných podmienok pre dodávky tovaru medzi organizáciami zahraničného obchodu členských štátov RVHP. V týchto všeobecných podmienkach bola zakotvená pre spory, ktoré sa týkali dodávok tovaru, obligatórna právomoc rozhodcovských súdov zriadených pri obchodných komorách členských štátov RVHP. V roku 1968 došlo k prijatiu Všeobecných dodávateľských podmienok RVHP (vyhláška č. 12/1969 Zb.), ktoré potvrdili obligatórnu právomoc rozhodcovských súdov s vylúčením právomoci štátnych súdov. Štátne sudy vykonávali iba pomocnú a kontrolnú funkciu, ale najmä uznávanie a výkon rozhodcovských nálezov.

V roku 1971 bol prijatý komplexný program ďalšieho prehlbovania a zdokonaľovania vzájomnej spolupráce a rozvoja socialistickej hospodárskej integrácie členských štátov RVHP. Jeho cieľom bolo vypracovanie mnohostranného Dohovoru o riešení občianskoprávných sporov vznikajúcich zo vzťahov hospodárskej a vedecko-technickej spolupráce v rozhodcovskom konaní. Ten bol nakoniec podpísaný 26. mája 1972 v Moskve (vyhláška č. 115/1974 Zb.). Rozhodcovským súdom aj pre spory na základe tohto dohovoru zostal vo vtedajšom ČSSR naďalej Rozhodcovský súd Československej obchodnej komory v Prahe, ktorého názov bol vyhláškou č. 69/1978 Zb. zmenený na Československú obchodnú a priemyselnú komoru. V súvislosti s vydaním dohovoru bol vypracovaný a schválený vo februári 1974 členskými štátmi RVHP Jednotný (vzorový) poriadok rozhodcovských súdov

pri obchodných komorách členských štátov RVHP, na ktorého základe došlo k vydaniu poriadku rozhodcovských súdov v jednotlivých členských štátoch RVHP.

Poriadok Rozhodcovského súdu Československej obchodnej a priemyselnej komory bol vyhlásený v prílohe k vyhláske č. 104/1981 Zb. Súčasťou poriadku boli pravidlá o nákladoch rozhodcovského konania (v znení vyhlásky č. 62/1982 Zb.).⁶¹

Obnovenie obchodného práva ako právneho odvetvia po roku 1989

Hospodárske právo bolo pre rozvoj podnikateľských vzťahov jednoducho nevyhovujúce. Preto boli urobené kroky na to, aby bolo použiteľné aspoň na obdobie potrebné pre rýchle prijatie nového Obchodného zákonníka, ktorý sa mal stať základom obnoveného obchodného práva ako právneho odvetvia. Z tohto dôvodu bol Hospodársky zákonník podrobený niekoľkým novelám.

Predmetom úpravy Hospodárskeho zákonníka sa tak stali vzťahy vznikajúce pri podnikateľskej činnosti právnických a fyzických osôb oprávnených na túto činnosť a vzťahy pri hospodárskom styku právnických osôb a majetková zodpovednosť v týchto vzťahoch.

Do Hospodárskeho zákonníka bola zakomponovaná aj čiastková úprava obchodných spoločností, menovite verejnej obchodnej spoločnosti, komanditnej spoločnosti, komanditnej spoločnosti na akcie a spoločnosti s ručením obmedzeným. Úprava akciovej spoločnosti bola vykonaná osobitným zákonom č. 104/1990 Zb., ktorý zrušil zákon o akciových spoločnostiach. Do Hospodárskeho zákonníka sa tiež vrátili niektoré tradičné inštitúty súkromného práva ako napríklad prokúra alebo záložné právo. Aj napriek týmto čiastkovým zmenám sa Hospodársky zákonník pre úpravu podnikateľských vzťahov nehodil.

Z tohto dôvodu bol pripravovaný nový Obchodný zákonník, ktorý bol schválený a publikovaný pod č. 513/1991 Zb. a ktorý nadobudol účinnosť dňom 1. januára 1992. Obchodný zákonník, ako základ obnoveného obchodného práva, s tradičným chápaním princípov práva súkromného bol pripravovaný vo veľkej rýchlosti a teda nemohol byť legislatívne dokonalou normou. Za jeho účinnosti však došlo k situácii, keď vedľa seba existovali a ešte existujú právne vzťahy upravené Obchodným zákonníkom popri vzťahoch upravených Hospodárskym zákonníkom, lebo Obchodným zákonníkom sa riadia iba právne vzťahy vzniknuté odo dňa jeho účinnosti. Právne vzťahy vzniknuté pred jeho účinnosťou a práva z nich vzniknuté, ako aj práva zo zodpovednosti za porušenie záväzkov z hospodárskych a iných zmlúv uzavretých pred účinnosťou Obchodného zákonníka sa riadia

---

⁶¹ SKALOŠ, M.: Slovenské a československé dejiny štátu a práva v rokoch 1945–1989. Právnická fakulta UMB: Banská Bystrica 2011, s. 247-248.

dovtedajšími predpismi. Jedinou výnimkou sú zmluvy o bežnom účte, vkladovom účte, o uložení cenných papierov a iných hodnôt.

Podľa dovtedajších predpisov sa až do svojho skončenia posudzujú všetky lehoty, ktoré začali plynúť pred účinnosťou Obchodného zákonníka a rovnako lehoty pre uplatnenie práv, ktoré sa riadia dovtedajšími predpismi, aj keď začnú plynúť po jeho účinnosti.

To je dôkazom skutočnosti, že Obchodný zákonník je svojím chápaním a koncepciou úpravy obchodných vzťahov jednoducho odlišný predpis od Hospodárskeho zákonníka, a že ho nemožno použiť na právne vzťahy vzniknuté pred jeho účinnosťou.⁶²

Záver

Po období, kde sa ťažisko úpravy vzťahov vznikajúcich v ekonomike presunulo do špeciálnych zákonov a predpisov nižšej právnej sily, došlo k rozsiahlym kodifikáciám v rokoch 1963 až 1965. Vznikol ucelený systém socialistických kódexov, ktorý zanechal dodnes zreteľné stopy v právnom poriadku i v právnom myslení. Kodifikácie z týchto rokov boli radikálnym rozchodom s právnou tradíciou predvojnového obdobia. Vrchol dosiahla ideologizácia práva a jeho kvalitatívna i kvantitatívna redukcia. Bol prijatý systém oddelených zákonníkov, ktorý narušil jednotu právneho poriadku a viedol k akémusi novodobému právnemu partikularizmu.

Prerušenie kontinuity právneho vývoja bolo spojené s vulgarizáciou a úpadkom právnej kultúry, zjednodušením právneho myslenia, extrémnym pozitivizmom absolutizujúcim význam textu zákonov, ktoré neboli podložené všeobecnými právnymi princípmi vyvinutými v predkomunistickom období. Socialistické kódexy nevznikli z historicky zakotvenej právnej kultúry. Kodifikácie boli ovplyvnené aj popretím dualizmu súkromného a verejného práva. Základ novej konštrukcie tvorili Občiansky zákonník č. 40/1964 Zb., Hospodársky zákonník č. 109/1964 Zb., Zákonník práce č. 65/1965 Zb. a Zákonník medzinárodného obchodu č. 101/1963 Zb. Každý z týchto kódexov bol aplikovaný na stanovený okruh vzťahov samostatne, medzi zákonníkmi nebol pomer subsidiarity. Dôsledkom toho bolo, že vzťahy s cudzím prvkom, ktoré podliehali československému právu, boli podriadené len Zákonníku medzinárodného obchodu, nie však Občianskemu zákonníku a Hospodárskemu zákonníku. Režim týchto vzťahov bol oddelený od režimu tuzemských vzťahov. Ďalším dôsledkom bolo, že vzťahy medzi socialistickými organizáciami podliehali iba Hospodárskemu zákonníku a nebolo možné na ne aplikovať

---

⁶² Schelle, K. (ed.): Vývoj právnych kodifikácií. Sborník z mezinárodní vědecké konference. Masarykova univerzita: Brno 2004, s. 74-75.

Občiansky zákonník, ktorý upravoval len vzťahy medzi občanmi navzájom alebo medzi občanmi na jednej strane a socialistickými organizáciami na strane druhej.

Existencia trojice zákonov bola charakteristická pre právnu úpravu až do roku 1991, keď bol Obchodným zákonníkom (zákonom č. 513/1991 Zb.) zrušený Hospodársky zákonník a Zákonník medzinárodného obchodu. Obchodný zákonník nadobudol účinnosť dňa 1. januára 1992.

Použitá literatúra:

BAŇOUCH, H.: Hospodárske právo. In: BOBEK, M. – MOLEK, P. – ŠIMÍČEK, V. (ed.): Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dejín bezpráví. Brno : Masarykova univerzita, 2009, 1012 s. ISBN 978-80-210-4844-7, s. 724-768.

BREJCHA, J. – FIKER V.: Živnostenský zákon pre územie Slovenska a Podkarpatskej Rusi. Praha : Československý Kompas, 1925, 1055 s. ISBN neuvedené.

ČIČ, M. a kol.: Československý socialistický štát a právo. Vznik a rozvoj Bratislava: Veda, 1987, 559 s. ISBN neuvedené.

HORZINKOVÁ, E.: Historický vývoj živnostenského práva a jeho regulácie štátom. Justičná revue, 2004, roč. 56, č. 2, s. 200-209.

HUBENÁK, L., Slovenské a československé dejiny štátu a práva v rokoch 1918 – 1945. Banská Bystrica: PrF UMB, 1998, 187 s. ISBN 80-8055-165-0.

KARMÁN, J.: Slovenský obchodný zákon. Praha : Nakladateľstvo Československého Kompassu, 1926, 967 s. ISBN neuvedené.

KUBÍČEK, P. – MAMOJKA, M. – PATAKYOVÁ, M.: Obchodné právo. Bratislava : Právnická fakulta UK, 2007, 390 s. ISBN 978-80-7160-225-5.

KUKLÍK, J. a kol.: Vývoj česko-slovenského práva 1945-1989. Praha : Linde, 2009, 727 s. ISBN 978-80-7201-741-6.

MOSNÝ, P. – HUBENÁK, L. – SKALOŠ, M.: Dejiny štátu a práva na území Slovenska. Banská Bystrica : Právnická fakulta UMB, 2010, 386 s. ISBN 978-80-557-0006-9.

PELIKÁNOVÁ, I. a kol.: Obchodní právo I. díl. Praha : Codex Bohemia, 1998, 571 s. ISBN 80-85963-59-0.

PELIKÁNOVÁ, I.: Právni úprava ekonomických vzťahů v období 1948–1989, její povaha a důsledky. In: MALÝ, K. – SOUKUP, L.: Vývoj práva v Československu v letech 1945-1989. Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum: Praha 2004, 914 s. ISBN 80-246-0863-4, s. 428-456.

SCHNEIDEROVÁ, A.: Niekoľko poznámok k problematike prekladu právnych textov Európskej únie. In: Zborník Vybrané otázky samosprávy a práva Európskej únie. Banská Bystrica: PrF UMB, 2010, s. 121-126.

SKALOŠ, M., Slovenské a československé dejiny štátu a práva v rokoch 1945–1989. Banská Bystrica: PrF UMB, 2011, 428 s. ISBN 978-80-557-0156-1.

SKŘEJPKOVÁ, P.: Vývoj čs. obchodního a hospodářského práva po roce 1945. In: SOUKUP, L.: Příspěvky k vývoji právního řádu v Československu 1945–1990. Praha : Karolinum, 2002, 418 s. ISBN 978-246-0217-2, s. 245-261.

SUCHOŽA, J. – HUSÁR, J. a kol.: Obchodné právo. 1. vydanie. Bratislava : Iura Edition, 2009, 1121 s. ISBN 978-80-8078-290-0.

SUCHOŽA, J. a kol.: Slovenské obchodné právo I. diel. Banská Bystrica : Právnická fakulta UMB, 1999, 133 s. ISBN 80-8055-201-0.

ŠMÁTRALA, M. – KRÁLÍK, J.: Obchodné zákonodarstvo a podnikanie v Slovenskej republike v rokoch 1939–1945. I. zväzok. Bratislava : SAV, 2010, 1. vyd. 464 s. ISBN 978-80-224-1116-5.

ŠMÁTRALA, M. – KRÁLÍK, J.: Obchodné zákonodarstvo a podnikanie v Slovenskej republike v rokoch 1939 – 1945. II. zväzok. Bratislava : SAV, 2010, 1. vyd. 572, ISBN 978-80-224-1117-2.

URFUS, V.: Historické základy novodobého práva soukromého. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2001, 131 s. ISBN 80-7179-504-6.

VLČEK, E.: Vývoj kodifikace obchodního práva. In: SCHELLE, K. (ed.): Vývoj právních kodifikací. Sborník z mezinárodní vědecké konference. Brno : Masarykova univerzita, 2004, 265 s. ISBN 80-210-3610-9, s. 37-75.

VOJÁČEK, L. – KOLÁRIK, J. – GÁBRIŠ, T.: Československé právní dejiny. Bratislava: Paneurópska vysoká škola, 2011, 424 s. ISBN 978-80-89447-42-8.

VOJÁČEK, L. – SCHELLE, K.: Právní dějiny na území Slovenska. Ostrava-Přívoz : Key Publishing, 2007, 457 s. ISBN 978-80-87071-43-4.

Význam a predpoklady práva finančného trhu

The importance and prerequisites of financial market law

Filip Hrmo⁶³

Abstrakt:

Príspevok je zameraný na význam a predpoklady práva finančného trhu, v ktorých sa opodstatňuje jeho formovanie a existencia v rámci právnej teórie. Autor vychádza z množstva argumentov, ktorými poukazuje na komplexnosť problematiky práva finančného trhu, ktoré je tvorené kumuláciou právnych noriem do podoby samostatného právneho odvetvia. V príspevku sa jasne stanovujú predpoklady práva finančného trhu, ako regulácia, výkon dohľadu nad finančnými tržmi a podpora efektívnosti finančných trhov, ktoré sa označujú ako inštitucionálne predpoklady. Zásadné pravidlá správneho fungovania finančných trhov sú odvodené od finančnoprávných inštitútov, ktoré sú základným pilierom právnej istoty a záruk garantujúcich stabilitu a dôveru v rámci finančných trhov. Význam práva finančného trhu si spočíva v normatívnom a regulačnom rámci, ktorý zabezpečuje spoľahlivosť finančného systému a istoty na finančných trhoch.

Kľúčové slová:

Finančné právo. Finančnoprávne inštitúty. Finančný trh. Právo finančného trhu.

Abstract:

The article focuses on the importance and prerequisites of financial market law, which justify its formation and existence within the legal theory. The author draws on a number of arguments pointing to the complexity of the issue of financial market law, which is formed by the cumulation of legal standards in the form of a separate legal sector. The article clearly sets out the prerequisites of financial market law, such as regulation, supervision of financial markets and the promotion of the efficiency of financial markets, which are referred to as institutional assumptions. Fundamental rules for the proper functioning of financial markets are derived from financial institutes, which are the basic pillar of legal certainty and guarantees guaranteeing stability and confidence in the financial markets. The importance of financial market law lies in a normative and regulatory framework that ensures the reliability of the financial system and security in the financial markets.

---

⁶³ JUDr. Filip Hrmo, LL.M., právnik Finančnej správy Slovenskej republiky

Key words:

Financial law. Institutes of financial law. Financial market. Financial market law.

Úvod

Finančné trhy sa spoliehajú na finančnoprávne inštitúty. Finančné právo a jeho regulácia zabezpečujú, aby finančné transakcie boli vykonávané jasne, predvídateľne a podľa právneho rámca. Ekonomovia už dlho zdôrazňujú význam inštitúcií a považujú ich za zdroje fungovania trhových ekonomík. V ich ponímaní sa síce rozoberajú najmä finančné inštitúcie, ale predovšetkým majú na mysli právom upravené vzťahy a pravidlá ich zakladania a fungovania. Aj laureát Nobelovej ceny Douglas North zdôraznil dôležitú úlohu vzťahu medzi právnymi normami a inštitúciami, ktoré zabezpečujú fungovanie finančných trhov. Definuje inštitúcie ako formálne a neformálne pravidlá upravujúce ľudské interakcie, ktoré pôsobia rozdielne na výkonnosť ekonomík v priebehu určitého času.

Je jasné, že bez ohľadu na úroveň ponuky alebo dopytu po tovare, služieb či kapitálu, môžu trhy správne fungovať, ak solídny právny systém stabilne politicky existuje tak, že je zaistená bezpečnosť a stabilita, zmluvné záruky, ochrana vlastníckych práv, hypotekárnych zmlúv, uľahčenie združovania investičných prostriedkov na spoločné komerčné účely a neustranne zabezpečený prístup k súdom. Finančné trhy vyžadujú viac ako len samotné zabezpečenie fyzických zariadení, v ktorom sa uskutočňuje nákup a predaj. Vyžadujú určité právne záruky, ktoré majú byť dlhodobo zachovávané. Opierajú sa o právne a politické inštitúcie, ktoré zvyšujú dôveru v stabilitu a funkčnosť trhu. Je možné pozorovať vzťah medzi finančnoprávnymi orgánmi a vytvorením jasných a stabilných finančných trhov. Finančné trhy sú trhy, kde finančné aktíva menia svojho vlastníka. Prevod alebo transakcia akéhokoľvek finančného majetku je príslubom peňažnej platby v budúcnosti, výmenou za platbu v súčasnej dobe. Povinnosť peňažnej platby v budúcnosti je :

- pri bankovom úvere- banka v súčasnosti platí výmenou za príslub, že dlžník zaplatí v budúcnosti;
- pri poisťných zmluvách- poistený v súčasnosti platí výmenou za príslub, že poisťovňa bude platiť v budúcnosti pod podmienkou, ak nastala situácia, ktorá bola v zmluvných podmienkach;
- pri kapitálových investíciách (t.j. investíciách do akcií spoločnosti)- investor v súčasnosti platí výmenou za príslub, že on alebo spoločnosť vlastní súčasný podiel a budúca hodnota spoločnosti a potenciálne budúce zisky sú tvorené z predaja v danom okamihu.

Význam práva finančného trhu

Ako som už v úvode načrtol, nie je ťažké vidieť, krehkosť týchto sľubov a s tým súvisiacu slabú trvácnosť vzťahov pri finančných trhoch. Krehkosť spočíva v úmyselnom konaní alebo aj neúmyselnom tzv. náhodnom konaní. Pri úmyselnom konaní je to zadefinované ako podvod, alebo klamlivé zavádzanie, ale pri neúmyselnom môže ísť o pozabudnutie, neodbornosť a neschopnosť plniť záväzky. Avšak bankový sektor si vyslovene vyžaduje konkrétne finančné a právne záruky. Ak zákonné normy neustanovujú ochranu a zabezpečenie dôvery, finanční sprostredkovatelia, banky a investori budú poskytovať len finančné prostriedky na základe osobných údajov skúseností a dôvery, obmedzené na blízkych priateľov, rodinu, politické a obchodné známosti a solventných ľudí, čo môže spôsobiť deštrukturalizáciu finančného trhu spôsobenú neprístupnosťou finančných prostriedkov vo všeobecnosti. Celý finančný systém by správne nefungoval z dôvodu neistoty a neexistencie právne spoľahlivých inštitútov. Zvýšila by sa miera prekážok pri financovaní rôznych príležitostí, ktoré spoločnosť potrebuje na svoj rozvoj vo všetkých oblastiach.

Ako príklad, môžem uviesť najzákladnejšie finančné aktívum - bankový vklad. Väčšina ľudí má bankový účet. Majú svoje platy, ktoré sa pripisujú formou priamych vkladov. Toto je najbežnejšie finančné aktívum. Každý považuje bankové vklady za svoje vlastné peňažné prostriedky. A po ich výbere sú využívané ako platba za tovar alebo služby. Avšak aj napriek tomu, že väčšina ľudí si myslí, že disponuje so svojimi prostriedkami, v skutočnosti to tak nie je. Bankové vklady nie sú v pravom slova zmysle peniaze ľudí, ktorí ich tam vkladajú, resp. sú vlastníkami bankového účtu. Bankové vklady sú považované za prostriedky banky, ktoré banka prisľúbila dodať vlastníčkovi bankového účtu alebo akejkolvek inej určenej osobe, ak sa o ne požiada. Pri tejto myšlienke, sa naskytuje otázka, prečo ľudia súhlasia a využívajú tento najbežnejší finančný vzťah s finančnými inštitúciami a spoliehajú sa, že ak zveria svoje peňažné prostriedky banke, tak v budúcnosti dodrží svoj sľub a zhodnotené prostriedky poskytne pre účely platby za tovary a služby.

Je to jednoduché: dôvera a istota. Dôvodom, prečo ľudia sú spokojní a zaväzujú sa k nehmotnému sľubu, je ich dôvera v bankový systém. Dôverujú právnym vzťahom v rámci bankového sektoru spolu s úlohou štátu vykonávať dohľad nad touto oblasťou. Podobne pôsobia právne inštitúty aj na uisťovanie investorov, ktorý vyžadujú určité právne a ekonomické garancie od finančného trhu, ktoré zaisťujú bezpečnosť ich vložených investícií.

Právne inštitúty poskytujú záruky pre poctivých, že nepoctiví sú vylúčení z trhu a za svoje konanie budú potrestaní. Právne inštitúty ukladajú povinnosť, aby spoločnosti

zverejňovali svoju účtovnú bilanciu, aby informovali verejnosť o svojej činnosti, svoje úspechoch, zlyhaní, výške ich dlhov a ich budúcnosti.

Investori sú obvykle obávajú výkyvov cien akcií a preto predpokladajú, že právo a kontrolné orgány im poskytnú základné fundamentálne uistenie. Bez právnej istoty v povinnostiach a právach, sú všetky zainteresované strany v rámci právneho štátu v investičnej oblasti riziko naladené a táto nedôvera podporuje čierny trh a obchodovanie na spotových trhoch, kde sa obchod vykonáva face-to-face. Pre ľudí je potrebné vedieť, že obchodujú s ľuďmi v ich blízkosti, resp. životného priestoru. Majú svoju vlastnú zaužívanú mienku o nich, o ich poctivosti a spoľahlivosti a považujú ich za svojich miestnych obchodníkov.

Dá sa jednoznačne konštatovať, že k vzniku zákona o ochrane spotrebiteľov určite v najväčšej miere neprispelo využívanie miestnych obchodných vzťahov, pretože miestny obchodník si musí udržať miestnu klientelu, ktorá si potrpí na dôstojnosť a využívanie dobrých obchodných zvyklostí. Vzhľadom na lepší osobný kontakt, znalosť prostredia, menšia konkurencia na danom trhu si obchodník nemôže dovoliť nedodržiavať pravidlá, resp. presadiť svoje vlastné vnímanie spravodlivosti. Aj podľa Michaela S. Barra, je potrebné považovať za integrálnu súčasť širšej finančnej rozvojovej stratégie aj mikrofinancovanie ako základnú zložku pri modeloch finančných trhoch.

Avšak, čo sa týka obchodných vzťahov na diaľku, či už pri predaji alebo kúpe, spoločnosť v inej krajine, možno aj na inom kontinente, pociťuje nedostatok alebo dokonca absenciu osobného kontaktu. Táto strata fyzickej blízkosti a detailnej znalosti prostredia núti spoločnosť k náhrade osobnej dôvery, dôverou v kvalitu právneho systému. Je nepravdepodobné, že niekto vloží peňažné prostriedky do offshore bankovníctva, kde právny rámec neposkytuje žiadne záruky vrátenia investícií. Ak finančné trhy sú stále viac medzinárodné, s globálnymi firmami, korporáciami a sofistikovanými investormi s transakciami na diaľku, najmä po internetovom náraste a iných počítačových sietí, sú právne inštitúty stále dôležitejšou súčasťou globálneho finančného poriadku.

Zákon a poriadok regulácie trhu zo strany štátu musia poskytnúť potrebné záruky a uistenia sa, že peňažné prostriedky sa nepožičiavajú mimo úzku a koncovú sieť dôveryhodných osôb, ktoré ich vrátia dobrovoľne, v požadovanej výške a určenom čase.

Podľa autorov E. Posnera a E. Glen Weyla v článku „Analýza prínosov a nákladov finančnej regulácie“, je potrebné vyzývať k racionalizácii bankovej regulácie cez systémovú aplikáciu analýz prínosov a nákladov. Autori poznamenávajú, že nie je potrebná v rámci investičného trhu priemyselná analýza, ale je potrebné začať najmä od analýzy bankovej

regulácie. Dovoľávajú sa systémového zohľadnenia nákladov na finančnú reguláciu najmä v nadväznosti na finančnú krízu z rokov 2007-2009, ktorú bankový sektor zasiahol najviac.

Jednou z ciest, ktorá by prispela k vyššej dôveryhodnosti v rámci finančného trhu, je aj reforma trhov s cennými papiermi, ktoré majú veľký vplyv na finančný vývoj a na finančný trh ako celok. Najmä dôvera investorov, ktorá predstavuje nevyhnutnú podmienku ovplyvňujúca akýkoľvek finančný systém, je do značnej miery závislá na kvalite právnej a regulačnej ochrany podľa platných právnych noriem.

Zjednodušene sa to dá povedať tak, že pre firmy je ťažké získať finančné prostriedky, ak investori nie sú presvedčení, že ich práva sú chránené zákonom. Tento stav by sa zmenil prijatím zákona v rámci všetkých krajín obchodujúcich v rámci globálneho finančného trhu, ktorý by určoval jednotné pravidlá zverejňovania informácií a vedenia účtovníctva. Na základe tejto jednotnej právnej normy by museli firmy zverejniť informácie o ich svojich finančných záležitostiach a stave, ktorý by posilňoval dôveru investorov a obchodníkov v rámci celého finančného trhu. Finančné trhy spoliehajú na právne predpisy so zameraním na širokú oblasť tém, vrátane vzťahu bankára k zákazníkom, bezpečnostných záujmov, platobných systémov a systém zúčtovania a vyrovnania transakcií.

Aj keď som ako riešenie uviedol najskôr úpravu vnútroštátnych systémov právnych predpisov v oblasti finančného trhu, tak v druhom kroku je potrebné venovať sa jednotnému právnemu systému pre finančný trh. Význam tohto druhého kroku som načrtnol vyššie a preto je dôležité uviesť jednotlivé predpoklady práva finančného trhu.

Uzatváranie medzinárodných finančných zmlúv je čoraz viac na vzostupe a je bežnou praxou, že sú to dohody dvoch alebo viac spoločností z rôznych krajín, z ktorých má každá krajina vlastný právny systém zapríčiňujúci rozpor s právnymi predpismi iných krajín. Finančné transakcie vyplývajúce z týchto uzatvorených medzinárodných finančných zmlúv sú samozrejme hlavným zdrojom neistoty a právneho rizika na finančných trhoch. Žiadna zmluva nemôže existovať v právnom vákuu a v konflikte viacerých právnych zásad deterministicky určených zákonom každej krajiny. Kolízia právnych predpisov, ktorú poznáme z medzinárodného práva súkromného, je dobrým príkladom ako riešiť dané spory a aké právo sa uplatňuje na základe objektívnych kritérií. Avšak pri konfliktoch na finančnom trhu by to bolo nedostatočné riešenie vzhľadom na to, že okrem zmluvnej dohody je veľmi dôležitý aj jednotný dobre fungujúci medzinárodný finančný systém. Celkovo by sa to dalo zhrnúť pod jednotné označenie ako právne aspekty medzinárodných financií. Veľmi dôležitou zložkou je aj samotné nastavenie kľúčových princípov jednotného finančného trhu, pretože medzinárodný finančný vzťah vedie k vzniku nárokov z právnych noriem podľa ktorých

vznikol. Avšak ako upozorňuje profesorka práva Roberta Romano zameriavajúca sa na reguláciu finančného trhu v článku „Rozmanitosť medzinárodnej regulácie finančných inštitúcií: Kritika a úpravy Bazilejskej architektúry“ z roku 2014, argumentuje, že zvýšením harmonizácie finančnej regulácie sa nemôže znížiť systémové riziko. Preto navrhuje mechanizmus, ktorý umožňuje použitie hlavných princípov Bazilejskej architektúry finančnej regulácie a zároveň poskytuje ochranné opatrenia proti stupňovaniu systémového rizika.

Preto považujem za dôležité pri skúmaní predpokladov práva finančného trhu poznamenať, že žiadny jednotný súbor pravidiel neexistuje pre celosvetové využitie, ktorý by deterministicky určoval rozhodné právo a jurisdikciu. To všetko samozrejme prispieva k právnej neistote a možno to považovať za jeden z dôvodov roztrieštenosti právnych noriem finančného trhu.

Ďalším predpokladom práva finančného trhu je podpora jeho efektívnosti. Tá je založená na veľmi dobrom zložení finančného systému, jeho „architektúry“, ktorá je potrebná pre rozvoj bankovníctva a kapitálových trhov. Stručne povedané, moderné finančné systémy sa spoliehajú na nasledujúcich sedem podmienok:

1. právne záväzné pravidlá, ktoré zabezpečia, že finančné plnenia musia byť splnené, buď dobrovoľne alebo z právneho donútenia;
2. nestranné súdy a kvalifikovaná kvalitná právna obec;
3. jasne definované vlastnícke práva a predvídateľnosť povinností a práv spojených s finančnými nástrojmi;
4. schopnosť poskytovania ochrany osobného majetku;
5. jasne definovaná trestná zodpovednosť za podvodu a klamlivé zavádzanie;
6. spoľahlivý výkon trestov za finančné zločiny;
7. dostatočná ochrana hospodárskej súťaže.

Právo musí podporovať stabilitu finančných trhov a je dôležitým zdrojom ich vitality. Poskytuje tak pravidlá, podľa ktorých podniky a investori na trhu fungujú v rámci finančného prostredia. Silné finančné trhy vyžadujú nielenže existenciu právnych predpisov, ale aj podmienku ich funkčnosti v danom prostredí, ktorá sa preukazuje ich právnou účinnosťou. V časoch trhovej eufórie a zvýšenej aktivity na trhu, výzvou pre právny systém je udržať krok s trhovým vývojom. Dohľad nad trhmi a finančnými inštitúciami je kľúčovým prvkom riadneho finančného systému a pri svojej činnosti musí vychádzať a skúmať aj nariadenia na medzinárodných kapitálových trhoch.

Kým regulácia a dohľad nad trhmi a podnikmi sú hlavným bodom stability finančného systému, je ich možné použiť len vtedy, keď investori a sporitelia majú dôveru a prostriedky na finančné aktivity, ktoré si vyžadujú intenzívne používanie právnych a účtovných služieb. Právo slúži na vytvorenie a vymáhanie vlastníckeho práva, tvorbu zmluvnej agendy, rovnako zabezpečuje práva veriteľov a aj akcionárov. Účtovníctvo a audit sú postupmi, ktoré sa docieľujú výstupy vo forme spoľahlivých finančných informácií požadovaných sporiteľmi a investormi.

Dostupnosť a kvalita služieb sú dôležité faktory ovplyvňujúce ako dobre sa finančný systém vykonáva. Zásadné pravidlá potrebné pre správne fungovanie trhových finančných systémov sú zadané nasledovne:

- zákony jasne definujú ochranu súkromných vlastníckych práv;
- zmluvné nároky sú základmi financií a právne predpisy o finančných zmluvách plnia funkciu, ktorá umožňuje financovanie výmeny a práva ochrany vlastníctva;
- finančné trhy sa môžu úplne spoľahnúť na efektívne právneho donútenie povinnosti protistrán;
- právny rámec pre vytváranie a presadzovanie zaistenia a zabezpečenie záujmov chráni práva veriteľov prostredníctvom získania majetku dlžníka, vrátane nehnuteľností;
- stanovené zákony a predpisy, ktorými sa riadi platobný systém bezhotovostného styku a účtovný systém pre prevod finančných prostriedkov medzi veriteľmi, dlžníkmi a ich sprostredkovateľmi;
- zákony, ktoré podporujú a zaisťujú corporate governance, čo predstavuje výkonné a legislatívne metódy a postupy, ktoré určujú podniku udržiavať vyvážený vzťah medzi podnikom a tými, ktorí podnik tvoria, resp, ktorí vstupujú do procesu jeho fungovania či už z externého alebo interného prostredia;
- právny rámec pre zriadenie a aritmetických operácií;
- zákony stanovujú transparentné, spravodlivé, právne účinné a regulačné prostredie pre kapitálové trhy, vrátane zákonov na ochrane investorov a reguláciu emisii cenných papierov, maklérskeho predajcov a búrz;
- zabezpečenie transparentnosti financií prostredníctvom vhodného zverejnenia účtovníctva a výstupov z auditu;
- na finančných trhoch nemôžu pôsobiť inštitúcie, ktoré nepodporujú vytváranie etického a politicky nezávislého súdnictva. Spravodlivý a účinný právny systém na čele s nezávislým a odborne spôsobilým súdnictvom, ktoré pôsobí ako konečný arbiter.

Dôležitými sú aj inštitucionálne predpoklady, ktoré podporujú efektívnosť finančných trhov. Investori požadujú vyššiu návratnosť ich investícií vzhľadom na to, že získanie kapitálu od veriteľov sa stáva stále o to viac zložitejším, čím dlžníci majú väčšiu platobnú neschopnosť voči veriteľom. Nedostatok dôvery pri presadzovaní práva a nespravodlivé, neefektívne riešenie sporov pod dohľadom súdu vedie k vytvoreniu alternatívnych inštitúcií, ktoré otvárajú možnosti pre kriminálne živly a vytvárajú živnú pôdu pre korupciu a pranie špinavých peňazí. Preto pre podporu efektívnosti a správnosti práva finančného trhu je dôležité vychádzať z rule of law, pretože bez jasného, vykonateľného súboru pravidiel a noriem, nie je možné vykonávať finančné činnosti z dôvodu nedostatku predvídateľnosti a právnej istoty.

Záver

Finančný systém nemôže fungovať v právnom vákuu. Význam právnych predpisov a inštitúcií pre tvorbu práva finančného trhu nemožno podceňovať. Právny systém definuje vlastnosť práva, umožňuje výkon vlastníckych práv a taktiež ich ochranu. Finančné trhy sú obzvlášť náchylné k porušovaniu a zmluvnému zlyhaniu a preto je potrebné klásť väčší dôraz na vymožitelnosť práva, štátny dozor a princípy právneho štátu za účelom tvorby a zabezpečením správne fungujúceho finančného systému.

Záverom možno konštatovať, že právny a regulačný rámec je významný pre silu a spoľahlivosť finančného systému a istoty jednotlivých zmluvných vzťahov a transakcií. Toto tvrdenie nie je ničím novým, avšak poukazuje na fakt, že význam a predpoklady práva finančného trhu sú ekonomicky a právne previazaným vzťahom, ktorý vytvára samostatnú oblasť právneho výskumu.

Literatúra:

Alexander, K., 2011. *Rebuilding International Financial Regulation and Basel III*. Journal of Banking Law and Banking, 23.2011. No. 5, pp. 337-344.

Bakeš, M. 2006. *Finanční právo, IV. Aktualizované vydání*. C.H.Beck: Praha, 2006. 721 s. ISBN 80-7179-667-0.

Balko, L. 2007. *Teoretické základy finančného práva*. BoArt: Bratislava, 2007. 370 s. ISBN 978-80-968640-2-7.

Beňová, E. a kol. 2007. *Financie a mena*. Iura Edition: Bratislava, 2007. 392 s. ISBN 80-8078-031-5.

- Giovanoli, M. 2010. *The International Financial Architecture and Its Reform after the Global Crisis*, in M. Giovanoli (ed.). 2010. *International Monetary and Financial Law: The Global Crisis*, Oxford, Oxford University Press, 2010, pp. 3-39.
- Grúň, L., Pauličková, A. 2003. *Finančnoprávne inštitúty*. Eurounion: Bratislava, 2003. 252 s. ISBN 80-88984-49-1.
- Medveď J., Nemeč. J. a kol. 2007. *Základy verejných financií*. SPRINT- vfra Bratislava. 269 s. ISBN 978-80-89085-84-2.
- Posner, E., Weyl E. G. 2013. *Benefit-Cost Analysis for Financial Regulation*. *American Economic Review*, 103(3): 393-97.
- Romano R. 2014. *For Diversity in the International Regulation of Financial Institutions: Critiquing and Recalibrating the Basel Architecture*. *Yale Journal on Regulation*, Winter, 1–76.
- Svoboda, J. 2000. *Slovník finančného práva*. Bratislava: Poradca podnikateľa, spol. s.r.o., 2000. 864 s. ISBN 80-88931-06-1.
- Šlosár, R. Šlosárová, A., Majtán, Š. 1992. *Výkladový slovník ekonomických pojmov*. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1992. 318 s. ISBN 80-08-01609-4.

Zabezpečený veriteľ v konkurze

Secured creditor in bankruptcy

Peter Hunák⁶⁴

Abstrakt

Príspevok sa zaoberá postavením zabezpečeného veriteľa v konkurznom konaní, konkrétne aktuálnou právnou úpravou zabezpečenia pohľadávok a teda aj zabezpečeného veriteľa v konkurze podľa druhej časti zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii v znení neskorších predpisov. Špecifickejšie je obsahom príspevku analýza zabezpečovacieho práva v konkurznom konaní, jeho uplatňovanie, výkon a charakteristika zabezpečeného veriteľa, jeho postavenia v konkurze, jeho práv a povinností spolu s právnymi, alebo obdobnými následkami ich nevyužitia, či nesplnenia. Ťažiskom práce je teda rozbor právnej úpravy a všeobecná charakteristika zabezpečenia a veriteľa zabezpečenej pohľadávky doplnená o súvisiacu judikatúru.

Abstract

The paper deals with the status of a secured creditor in the bankruptcy proceedings, namely with the current legislation of securing of claims and thus also with secured creditor in bankruptcy proceedings under the Part II of the Act No. 7/2005 Coll. About Bankruptcy and Restructuring as amended. More specifically, the content of this paper is the analysis of the security law in the bankruptcy proceedings, its application, its exercise and characteristics of the secured creditor, his position in bankruptcy, his rights and obligations, together with legal or similar consequences of non-use of his rights or non-fulfillment of his duties. The focus of this paper is therefore an analysis of the legislation and general characteristics of security and the creditor of the secured claim supplemented by the related case law

Kľúčové slová

veriteľ, dlžník, konkurz, pohľadávka, zabezpečenie, zabezpečovacie právo, zabezpečený veriteľ

---

⁶⁴ JUDr. Peter Hunák, advokát, komplementár správca konkurznej podstaty LEGES Recovery k.s.

Keywords

creditor, debtor, bankruptcy, claim, security institute, security law, secured creditor

Úvod

Konkurzné konanie je zákonom č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii v znení neskorších predpisov (ďalej ako „ZKR“) upravený proces pomerného, kolektívneho uspokojenia veriteľov z dlžníkovho majetku a teda vysporiadania majetkových pomery dlžníka, ktorý sa nachádza v úpadku. Pojem konkurz vychádza z latinského „concursum creditorum“, čo znamená „súbeh veriteľov“ (preto kolektívne). V súlade s našou právnou úpravou je ale pojem konkurz pojmom užším a označuje len časť konkurzného konania, ktorá nasleduje po vyhlásení konkurzu až do jeho zrušenia. V našom príspevku sa budeme venovať konkurzu a zabezpečeným veriteľom podľa druhej časti ZKR.

Konkurz sa vyhlasuje uznesením príslušného konkurzného súdu, v ktorom tento súd vyzve veriteľov, aby si v základnej prihlasovacej štyridsaťpäť dňovej lehote uplatnili u správcu dlžníka (označeného už ako úpadca) svoje pohľadávky. Jedným z účinkov vyhlásenia konkurzu je, že aj doposiaľ nesplatené pohľadávky veriteľov sa vyhlásením konkurzu stávajú splatnými.

Veritelia, ktorí si u správcu prihlásia svoje pohľadávky v základnej prihlasovacej lehote, či po nej (prihlásenie po základnej prihlasovacej lehote so sebou nesie určité následky) sa stávajú účastníkmi konania a v prípade rozvrhu výťažku budú uspokojovaní. Medzi veriteľmi majú samostatné špecifické postavenie veritelia zabezpečených pohľadávok.

Náš príspevok sa zaoberá práve zabezpečovacím právom a zabezpečenými veriteľmi v konkurze. Špeciálne sa v príspevku zameriavame na analýzu zabezpečovacieho práva v konkurznom konaní, jeho uplatňovanie, výkon a charakteristika zabezpečeného veriteľa, jeho postavenia v konkurze, jeho práv a povinností spolu s právnymi, alebo obdobnými následkami ich nevyužitia, či nesplnenia. Jadrom príspevku je rozbor aktuálnej právnej úpravy zabezpečenia v konkurze a jeho všeobecná charakteristika doplnená o súvisiacu judikatúru. V príspevku sú použité metódy analýzy, kompilácie a komparácie.

Zabezpečovacie právo v konkurze

Zákon o konkurze a reštrukturalizácii vo svojom ustanovení § 8 sám definuje pojem zabezpečovacie právo. Na účely predmetného zákona sa zabezpečovacím právom rozumie

záložné právo, zádržné právo, zabezpečovací prevod práva a zabezpečovací prevod pohľadávky vrátane iných práv, ktoré majú podobný obsah a účinky. V druhej vete uvedené ustanovenie určuje, že pohľadávka zabezpečená zabezpečovacím právom sa na účely predmetného zákona považuje do výšky jej zabezpečenia za zabezpečenú pohľadávku.

Ustanovenie § 8 ZKR teda vo svojej prvej vete obsahuje hlavne výpočet zabezpečovacích práv, ktorými sú:

i. záložné právo;

Záložné právo zaraďujeme medzi tzv. absolútne práva, čo znamená, že v zásade pôsobí voči všetkým a všetci sú povinní nerušiť oprávnenú osobu pri výkone jej práva k veci. Záložné právo zvyšuje veriteľovu istotu, že jeho pohľadávka bude uspokojená. Záložné právo nie je iba právom subjektívnym, ale je aj právnym vzťahom, ktorý zakladá povinnosť vlastníka veci strpieť, aby záložný veriteľ dosiahol uspokojenie zo zálohu.

Záložné právo sa zriaďuje písomnou zmluvou, schválenou dohodou dedičov o vyporiadaní dedičstva, rozhodnutím súdu alebo správneho orgánu alebo zákonom.⁶⁵ Podstatou záložného práva je speňaženie zálohu a uspokojenie pohľadávky veriteľa zo získaného výťažku. Najčastejšie používaným záložným právom je práve zmluvné záložné právo, kedy je dlžník zároveň záložným, ako aj obligačným dlžníkom. Zmluva o zriadení záložného práva je však iba právnym titulom, ktorý zakladá právny dôvod vzniku záložného práva. Záložné právo však vzniká až na základe ďalších právnych skutočností, ktorými je napríklad registrácia záložného práva v príslušnom registri, vklad záložného práva do katastra nehnuteľností a pod. Z akcesorickej povahy záložného práva potom vyplýva, že zmluvné záložné právo vznikne platne len v prípade, že platne vznikla pohľadávka, ktorú záložné právo zabezpečuje. Pokiaľ zanikne zabezpečená pohľadávka, zanikne tiež záložné právo. So zabezpečenou pohľadávkou nie je možné nakladať samostatne, pri jej postúpení prechádza na postupníka tiež záložné právo.⁶⁶

Uhradzovacou funkciou záložného práva rozumieme, že toto zabezpečuje záložnému veriteľovi uspokojenie jeho pohľadávky z výťažku získaného speňažením zálohu.

V praxi môže dôjsť a dochádza k súbehu zabezpečených veriteľov. V takom prípade

---

⁶⁵ Porov. rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 06.10.2010, sp. zn. 1 Obo 61/2010.

⁶⁶ PODHRADSKÁ, M. *Zabezpečenie záväzkov* [online]. epi.sk, 2005. [cit. 2017-03-17]. Dostupné na internete: <<http://www.epi.sk/odborny-clanok/Zabezpecenie-zavazkov.htm>>.

rozhoduje časové poradie vzniku zabezpečovacieho práva. Pri záložných právach, ktoré sa registrujú, je pre uspokojenie rozhodujúce čas a dátum registrácie jednotlivých záložných práv. V prípade súbehu záložných práv k hnutelnej veci, má prednosť záložné právo registrované v registri záložných práv pred posesórnym záložným právom.⁶⁷

Na tomto mieste považujeme za potrebné spomenúť aj tzv. exekučné záložné právo. V súčasnosti sa v zmysle judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uprednostňuje názoru, že exekučné záložné právo nevytvára veriteľovi v konkurznom konaní postavenie zabezpečeného veriteľa. Sčasti je to odôvodnené tým, že jedným z účinkov vyhlásenia konkurzu je zastavenie exekučného konania a preto aj exekučné záložné právo, zriadené na účely exekučného konania, stráca právny základ.⁶⁸

ii. zádržné právo;

Zadržné právo má vecnoprávny charakter a je vždy právom k hnutelnej veci.⁶⁹ Podstata tzv. retenčného práva teda spočíva v tom, že ten, kto je povinný vydať hnutelnú vec, môže ju zadržať, aby zabezpečil svoju splatnú peňažnú pohľadávku voči tomu, komu je inak povinný vec vydať. Zádržné právo má predovšetkým zabezpečovaciu a nemá zásadne uhradzovaciu funkciu (na rozdiel od záložného práva), čiže veriteľ nemôže zadržívanú vec sám predať a uspokojiť sa z výťažku z predaja. Pri zádržnom práve nedochádza k jeho registrácii a na jeho vznik sa nevyžaduje zmluva.

Dávame do pozornosti, že jedným z účinkov začatia konkurzného konania je, že na majetok patriaci dlžníkovi nemožno pre záväzok dlžníka zabezpečený zabezpečovacím právom začať ani pokračovať vo výkone zabezpečovacieho práva. Z uvedeného dôvodu nie je veriteľ, po začatí konkurzného konania, oprávnený zadržať hnutelnú vec dlžníka, a ak takúto vec zadržal pred začatím, nesmie vo výkone zabezpečovacieho práva pokračovať. Následne, v prípade vyhlásenia konkurzu sa predmetná vec stane súčasťou konkurznej podstaty a veriteľovi bude priznané právo na oddelené uspokojenie z majetku, ktorý bol predmetnom zádržného práva.

iii. zabezpečovací prevod práva;

---

⁶⁷ ĎURICA, M. *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. 2. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2015. ISBN: 978-80-89603-00-8, s. 32.

⁶⁸ Napríklad rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 18.10.2008, sp. zn. 6 Obo 125/07.

⁶⁹ Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 30.04.2009, sp. zn. 1 Obdo V 24/2008-170.

Splnenie záväzku je možné zabezpečiť dočasným prevodom práva dlžníka v prospech veriteľa. Previesť je možné každé právo, ktoré je prevoditeľné a má majetkovú hodnotu. Podstatou zabezpečovacieho prevodu práva je dočasný prevod práva dlžníka alebo tretej osoby v prospech veriteľa, ktorým veriteľ sleduje práve zabezpečenie splnenia záväzku dlžníka. Zabezpečovací prevod práva vzniká zmluvou, ktorá má predpísanú písomnú formu. Vyhlásením konkurzu účinky zabezpečovacieho prevodu práva zanikajú.

iv. zabezpečovací prevod pohľadávky;

Pri tomto spôsobe zabezpečenia sa záväzok zabezpečuje tým spôsobom, že dlžník alebo tretia osoba postúpi svoju pohľadávku na zabezpečenie konkrétneho záväzku. Následne, po splnení záväzku, vznikne veriteľovi povinnosť postúpiť pohľadávku späť pôvodnému veriteľovi.

v. iné práva, ktoré majú podobný obsah a účinky.

Zabezpečené pohľadávky

V nadväznosti na vyššie uvedené môžeme pohľadávky podľa existencie zabezpečenia rozdeliť na zabezpečené a nezabezpečené. Toto kritérium má v konkurze veľmi dôležitý význam pre práva veriteľov, pre určenie majetku jednotlivých konkurzných podstát ako aj pre výťažok, ktorý sa použije na uspokojenie veriteľov. Oddelení veriteľa, teda tí, ktorí majú pohľadávky zabezpečené zabezpečovacím právom, majú právo, aby boli uspokojení z výťažku zo speňaženia toho majetku, ktorým bola pohľadávka zabezpečená. V praxi často dochádza k súbehu zabezpečovacích práv zabezpečených veriteľov. V takom prípade dochádza k uspokojovaniu podľa poradia vzniku práva na zabezpečenie. Po speňažení zabezpečujúceho majetku sa zo získaného výťažku uspokojuje najskôr veriteľ, ktorému vzniklo zabezpečovacie právo ako prvému. Ak po jeho uspokojení nebude vyčerpaný celý výťažok, zo zvyšku sa uspokojí veriteľ, ktorému vzniklo zabezpečovacie právo v poradí ako druhému a pod.⁷⁰

Zabezpečený veriteľ v konkurze

Ako vyplýva aj z predošlých kapitol, zabezpečený veriteľ má v konkurze značne osobité postavenie.

---

⁷⁰ ĎURICA, M. *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. 2. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2015. ISBN: 978-80-89603-00-8, s. 31.

Prihlasovanie.

Prihláška sa podáva v jednom rovnopise u správcu v základnej štyridsaťpäť dňovej prihlasovacej lehote a v jednom rovnopise aj na súde. V prípade nedoručenia prihlášky aj na súd, zákon nestanovuje žiadne sankcie ani iné negatívne následky pre daného veriteľa. Taktiež, pokiaľ veriteľ doručí prihlášku správcovi neskôr, na prihlášku sa prihliada veriteľ však nemôže vykonávať hlasovacie právo a ďalšie práva spojené s prihlásenou pohľadávkou. Predchádzajúca veta však neplatí pre zabezpečeného veriteľa. Pokiaľ ide o zabezpečenú pohľadávku, je jej veriteľ povinný v prihláške riadne a včas uplatniť aj zabezpečovacie právo, a to v základnej prihlasovacej lehote 45 dní od vyhlásenia konkurzu, inak toto zabezpečovacie právo zanikne.⁷¹

Oddelená podstata.

V zmysle ustanovenia § 69 ZKR oddelenú podstatu zabezpečeného veriteľa tvorí:

- 1) majetok zabezpečujúci pohľadávku zabezpečeného veriteľa, ak ide o zabezpečenie zabezpečovacím právom, ktoré je na majetku právom jediným alebo v poradí rozhodujúcom na jeho uspokojenie právom prvým alebo medzi inými zabezpečovacími právami zabezpečujúcimi pohľadávky iných zabezpečených veriteľov právom najskorším,
- 2) výtazok zo speňaženia majetku tvoriaceho oddelenú podstatu zabezpečeného veriteľa a
- 3) výtazok zo speňaženia majetku pôvodne zabezpečujúceho pohľadávku zabezpečeného veriteľa, ktorý zvýšil po uspokojení alebo po zabezpečení uspokojenia pohľadávok zabezpečených zabezpečovacími právami, ktoré boli na majetku pred jeho speňažením v poradí rozhodujúcom na ich uspokojenie pred zabezpečovacím právom zabezpečeného veriteľa.

Vylúčenie majetku.

Za určitých okolností môže správca majetok zapísaný do súpisu zo súpisu vylúčiť (napr. nie je ho možné speňažiť alebo náklady na jeho speňaženie by pravdepodobne prevýšili možný výtazok z jeho speňaženia). V prípade, že sa na tento vylučovaný majetok vzťahuje zabezpečovacie právo zabezpečujúce zistenú zabezpečenú pohľadávku, správca na požiadanie

---

⁷¹ V prípade, že dôjde k zrušeniu konkurzu uznesením, ktorým odvolací súd rozhodnutie súdu prvého stupňa zrušil alebo zmenil v časti o vyhlásení konkurzu, zabezpečovacie práva, ktoré zanikli v zmysle ustanovenia § 29 ods. 2 ZKR sa obnovujú.

prevedie majetok na toho zabezpečeného veriteľa, ktorého zabezpečená pohľadávka je zabezpečená týmto zabezpečovacím právom.

Uspokojovanie.

V prvom rade pri uspokojení pohľadávky zabezpečeného veriteľa dochádza určitým spôsobom k prelomeniu princípu kolektívneho uspokojovania veriteľov, nakoľko zabezpečená pohľadávka zabezpečeného veriteľa sa v zistenom rozsahu uspokojí najmä z výťažku získaného speňažením majetku tvoriaceho jeho oddelenú(zabezpečenú) podstatu, ktorý zvýšil po odpočítaní pohľadávok proti oddelenej podstate. Speňažením majetku zanikajú spravidla všetky⁷² zabezpečovacie práva.

Príslušný orgán.

Príslušným orgánom pri správe a speňažovaní majetku tvoriaceho danú oddelenú podstatu je zabezpečený veriteľ tejto oddelenej podstaty. V postavení príslušného orgánu je správcovi konkurznej podstaty oprávnený ukladať záväzné pokyny (napr. ako speňažovať, či prenechať majetok tvoriaci oddelenú podstatu do nájmu a pod.) a dávať odporúčania, ako postupovať v situáciách, v ktorých nie je oprávnený uložiť záväzný pokyn.

Hlasovanie na schôdzi veriteľovi.

Na prvej schôdzi veriteľov sa volia členovia veriteľského a obligatórne sa hlasuje o výmene správcu. Zabezpečený veriteľ má právo v celom zistenom rozsahu jeho zabezpečenej pohľadávky hlasovať práve a len o výmene správcu. Avšak právo voliť a odvolávať členov veriteľského výboru vrátane práva byť zvolený do veriteľského výboru má aj zabezpečený veriteľ ale len v rozsahu, v akom jeho zistená zabezpečená pohľadávka pravdepodobne nebude uspokojená z jeho oddelenej podstaty.

Návrh na odvolanie správcu.

Ak správca opakovane alebo závažne porušil povinnosti ustanovené ZKR alebo mu vo výkone funkcie bráni zákonná prekážka, môže ho súd aj bez návrhu (a teda aj na návrh) odvolať z funkcie. Návrh na odvolanie správcu je oprávnený podať aj zabezpečený veriteľ zistenej zabezpečenej pohľadávky.

---

⁷² Okrem záložného práva zriadeného správcom po vyhlásení konkurzu na základe záväzného pokynu príslušného orgánu a okrem zabezpečovacieho práva k majetku tretej osoby, ktoré je v skoršom poradí ako zabezpečovacie právo, ktoré zabezpečuje záväzok úpadcu (porov. ust. § 93 ods. 2 ZKR).

Záver

V príspevku sme sa zaoberali zabezpečovacím právom a zabezpečenými veriteľmi v konkurze podľa druhej časti zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii v znení neskorších predpisov. Konkrétnejšie sme sa v príspevku zamerali na analýzu zabezpečovacieho práva v konkurznom konaní, jeho uplatňovanie a výkon a následne na charakteristiku zabezpečeného veriteľa, jeho postavenia v konkurze, jeho práv a povinností spolu s právnymi, alebo obdobnými následkami ich nevyužitia, či nesplnenia. Vychádzali sme z platnej právnej úpravy nachádzajúcej sa v zákone č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii v znení neskorších predpisov. Jadro príspevku tak tvoril rozbor aktuálnej právnej úpravy zabezpečenia v konkurze a jeho všeobecná charakteristika doplnená o súvisiacu judikatúru. V príspevku sme použili metódy analýzy, kompilácie a komparácie.

Literatúra

ĎURICA, M. *Zákon o konkurze a reštrukturalizácii. Komentár*. 2. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2015. 1456 s. ISBN: 978-80-89603-36-7.

FEKETE, I. *Občiansky zákonník : veľký komentár*. 2. zväzok, *Vecné práva. Zodpovednosť za škodu a za bezdôvodné obohatenie (§ 123 až § 459)*. 2. aktualizované a rozš. vyd. Bratislava : Eurokódex , 2015. 901 s. ISBN 978-80-8155-040-9.

FEKETE, I. *Občiansky zákonník : veľký komentár* . 3. zväzok , *Dedenie. Závazkové právo - všeobecná časť (§ 460 až § 587)*. 2. aktualizované a rozš. vyd. Bratislava : Eurokódex , 2015. 931 s. ISBN 978-80-8155-041-6.

KRAJČO, J. *Občiansky zákonník pre prax (komentár)*. Bratislava : EUROUNION, 2015. 3744 s. ISBN 978-80-89374-32-8.

PATAKYOVÁ, M. a kol. *Obchodný zákonník. Komentár*. 4. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2014. 1704 s. ISBN 978-80-89603-12-1.

PODHRADSKÁ, M. *Zabezpečenie záväzkov* [online]. epi.sk, 2005. [cit. 2017-03-17]. Dostupné na internete: <<http://www.epi.sk/odborny-clanok/Zabezpecenie-zavazkov.htm>>.

Zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov.

Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov.

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 18.10.2008, sp. zn. 6 Obo 125/2007.

Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 30.04.2009, sp. zn. 1 Obdo V 24/2008-170.

Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 12.11.2009, sp. zn. II. ÚS 384/2009.
Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 06.10.2010, sp. zn. 1 Obo 61/2010.
Uznesenie Nejvyššího soudu České republiky zo dňa 02.02.2006, sp. zn. 21 Cdo 616/2005.

Doručovanie písomností podľa Daňového poriadku

Service of documents under the Tax Code

Lucia Juhásová⁷³

Abstrakt

Doručovanie písomností má v právnom poriadku obrovský význam. Od doručovania sa totiž odvodzujú ďalšie procesnoprávne inštitúty a postupy, spájajú sa s ním významné právne následky. Doručovanie pri správe daní je rovnako dôležité a keďže v súčasnosti Finančná správa Slovenskej republiky je v súdnych konaniach neúspešná práve z dôvodu zlého doručovania písomností, rozhodli sme sa na doručovanie upravené v Daňovom poriadku pozrieť bližšie a rozobrať jednotlivé spôsoby a možnosti doručovania.

Kľúčové slová: doručovanie písomnosti, právna fikcia doručenia, elektronické doručovanie, miesto doručenia

Abstract

Serving documents is of immense importance in law. Further procedural law institutes and procedures are derived from the delivery and are associated with significant legal consequences. Service of document in administration of taxes is important and since the Financial Administration of the Slovak Republic is currently unsuccessful in court proceedings, we have decided to view the delivery in the Tax Code and look at the ways of delivering.

Key words: service of documents, legal fiction of service, electronic delivery of documents, pace of delivery

Úvod

Právnu úpravu doručovania obsahuje každý procesnoprávny predpis a inak tomu nie je ani v prípade doručovania pri správe daní. Doručovanie je upravené v piatej hlave zákona č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov

---

⁷³ JUDr. Lucia Juhásová, externá doktorandka na katedre finančného a správneho práva Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

v znení neskorších predpisov (ďalej len „Daňový poriadok“), konkrétne v ustanoveniach § 30 až 35. Osobitne je doručovanie upravené aj v iných častiach zákona, resp. ustanovenia zákona presne určujú ako písomnosť doručovať.

Doručovanie je právnym inštitútom, ktorý má dôležité a nenahraditeľné miesto, spájajú sa s ním významné právne následky a v praxi často dochádza k problémom, ktoré dokazuje aj judikatúra súdov. Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky je v súdnych konaniach vo veľmi veľa prípadoch neúspešné práve z dôvodu nesprávneho doručovania písomností. Aj z tohto dôvodu, ale aj z dôvodu dôležitosti a jedinečnosti tohto procesného inštitútu sme sa rozhodli rozobrať jednotlivé spôsoby doručovania upravené v Daňovom poriadku.

Doručovanie je inštitútom, ktorým správca dane oznamuje určité skutočnosti daňovým subjektom, tretím osobám, prípadne iným subjektom. Doručovanie je právnou skutočnosťou, ktorá zakladá plynutie lehôt pri správe daní. Riadne doručenie písomnosti má v daňovom konaní obrovský význam, nakoľko v zmysle § 63ods. 1 Daňového poriadku *„ukladať povinnosti alebo priznávať práva podľa tohto zákona alebo osobitného predpisu možno len rozhodnutím, ktoré musí byť doručené podľa tohto zákona, ak tento zákon neustanovuje inak“*. Proti účastníkovi konania, ktorému nebola písomnosť riadne doručená, nie je možné vyvodit' právne následky spojené so znalosťou obsahu písomností. Riadne doručenie písomnosti má význam aj v tom, že správca dane je v zmysle § 24 ods. 3 Daňového poriadku povinný preukazovať skutočnosti o úkonoch vykonaných voči daňovému subjektu, ktoré sú rozhodné pre správne určenie dane. Len riadne doručená písomnosť môže zakladať právne účinky, napr. od doručenia písomnosti začína plynúť daňovému subjektu lehota na podanie odvolania. Lehoty, v ktorých má daňový subjekt splniť povinnosť, prípadne uplatniť právo, v zásade začínajú plynúť dňom nasledujúcim po dni doručenia rozhodnutia, alebo inej písomnosti, pričom v pochybnostiach sa považuje lehota za zachovanú, ak sa nepreukáže opak.⁷⁴ Do plynutia lehoty určenej počtom dní sa nezapočítava deň, keď došlo k skutočnosti určenej začatie lehoty.⁷⁵

1 Spôsoby doručovania

Daňový poriadok v § 30 upravuje viacero spôsobov doručovania, ako aj doručovanie elektronickými prostriedkami, zamestnancami správcu dane, prostredníctvom poskytovateľa

---

⁷⁴ § 27 ods. 6 Daňového poriadku

⁷⁵ § 27 ods. 2 Daňového poriadku, (napr. rozhodnutie bolo daňovému subjektu doručené 03.03.2017, lehota na podanie odvolania začína plynúť od 04.03.2017)

poštových služieb, verejnou vyhláškou alebo prostredníctvom iného orgánu, ak to ustanovuje osobitný predpis.⁷⁶

V zmysle § 30 ods. 1 Daňového poriadku a dôvodovej správy k tomuto ustanoveniu, správca dane prednostne doručuje písomnosti elektronickými prostriedkami a ak je to účelné a možné, písomnosti doručujú zamestnanci správcu dane.

Ustanovenie § 30 ods. 4 Daňového poriadku má na zreteli aj to, ako postupovať v prípade, ak adresát bezdôvodne odmietne prijať písomnosť. V prípade, že dôjde k takejto situácii, t.j. adresát písomnosti bezdôvodne odmietne prijať túto písomnosť, je táto doručená dňom, keď bolo prijatie odmietnuté. Doručovateľ⁷⁷ však musí adresáta upozorniť, že ak odmieta písomnosť prevziať, týmto jeho úkonom sa písomnosť považuje za doručenú a to aj napriek tomu, že nepozná jej obsah. Daňový poriadok odmietnutiu prijatia písomnosti pripisuje účinky doručenia len vtedy, ak je odmietnutie bezdôvodné. Daňový poriadok však nerieši situáciu, ak adresát uvedie dôvod odmietnutia prevzatia písomnosti.⁷⁸

Daňový poriadok nám ďalej v ustanovení § 30 ods. 5 stanovuje, že písomnosti sa doručujú na adresu na území členského štátu, ktorú daňový subjekt oznámil správcovi dane, resp. na adresu trvalého pobytu pri fyzickej osobe alebo na adresu sídla pri právnickej osobe. Uvedené ustanovenia o možných spôsoboch doručovania si bližšie rozoberieme v ďalšom texte.

1.1.Doručovanie do vlastných rúk

Do vlastných rúk sa doručujú tie písomnosti, o ktorých tak výslovne ustanovuje zákon, ďalej tie, pri ktorých je deň doručenia rozhodujúci pre začiatok plynutia lehoty, ktorej nesplnenie by pre adresáta mohlo byť spojené s právnou ujmom a takisto sa do vlastných rúk doručujú písomnosti, o ktorých tak rozhodne a určí správca dane. Doručovanie do vlastných rúk znamená, že písomnosť môže doručovateľ odovzdať len adresátovi písomnosti. Inej osobe môže doručovateľ odovzdať písomnosť adresovanú do vlastných rúk len ak je iná osoba splnomocnená na preberanie zásielok určených do vlastných rúk adresáta. V danom prípade platí, že zásielka bola doručená adresátovi písomnosti dňom jej prevzatia splnomocnenou osobou (aj napriek tomu, že adresát priamo zásielku neprevzal a nemusel sa o nej a jej obsahu ani dozvedieť).

---

⁷⁶ Napr. zákon č. 475/2005 Z.z. o výkone trestu odňatia slobody a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

⁷⁷ Daňový poriadok nedefinuje pojem doručovateľ a neodkazuje ani na poštové podmienky; za doručovateľa však v zmysle Daňového poriadku považujeme osobu, ktorá doručuje písomnosti správcu dane, t.j. zamestnanec správcu dane a takisto zamestnanec iného orgánu, zamestnanec poštového podniku

⁷⁸ KUBINCOVÁ, S.: Daňový poriadok. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: C.H.Beck, 2015, s.192

Doručovanie do vlastných rúk správca dane realizuje najčastejšie prostredníctvom poštového podniku. Ak pri doručovaní písomnosti prostredníctvom poštového podniku fyzickej osobe táto nebola zastihnutá v mieste doručenia, musí jej doručovateľ vhodným spôsobom oznámiť, že príde zásielku doručiť opakovane s uvedeným dňom a hodinou. Ak bude aj toto opakované doručovanie neúspešné, zásielka sa uloží na pošte a adresát bude o tom vhodným spôsobom informovaný. V prípade, že si adresát písomnosť neprevezme v lehote 15 dní od jej uloženia, 15. deň uloženia sa považuje za deň doručenia, aj keď sa fyzická osoba (adresát) o zásielke nedozvedela. V takomto prípade hovoríme, že ide o tzv. fikciu doručenia. Práve fikcia doručenia je inštitútom, ktorý má zabrániť neúmerným priet'ahom pri správe daní zo strany daňových subjektov, prípadne iných osôb.

Ak je písomnosť určená, resp. doručovaná právnickej osobe, oprávnenou osobou na preberanie zásielok určených do vlastných rúk je tá osoba, ktorá je oprávnená konať v mene právnickej osoby, t.j. štatutárny orgán právnickej osoby, alebo osoba, ktorá je splnomocnená na preberanie takýchto písomností. Ak osoba oprávnená prijímať písomnosti za právnickú osobu (či už štatutárny orgán alebo splnomocnená osoba) nebola v mieste doručenia zastihnutá, doručovateľ ju vhodným spôsobom upovedomí o opakovanom doručení v určený deň a hodinu. Ak bude aj opakované doručenie písomnosti bezvýsledné, právnickú osobu doručovateľ vhodným spôsobom upovedomí o tom, že písomnosť bude uložená na pošte. Ak oprávnená osoba neprevezme písomnosť v lehote 15 dní od jej uloženia, rovnako ako pri fyzickej osobe platí fikcia doručenia, t.j. písomnosť sa považuje za doručенú v 15. deň jej uloženia na pošte, aj keď sa právnická osoba o písomnosti nedozvedela.

Pri fikcii doručenia je potrebné tiež upozorniť na to, že v zmysle poštových podmienok je zásielka uložená na pošte až 18 dní. Adresát si teda písomnosť môže prevziať aj v 18. deň. Správca dane však písomnosť považuje za doručенú v 15. deň, tak ako je to uvedené v § 31 ods. 2 a 3. Pri týchto lehotách dochádza tiež k nedorozumeniam, nakoľko adresáti písomností si neuvedomujú, resp. zabúdajú práve na ustanovenie § 31 ods. 2 a 3 a potom sa preto v praxi často stáva, že opravné prostriedky podávajú oneskorene. Tu by bolo namieste určite zosúladiť zákonnú úpravu s úpravou poštových podmienok, aby zbytočne nedochádzalo k omylom a k zmeškaniu lehôt.

1.1.1 Doručovanie v prípade, ak je na daňový subjekt vyhlásený konkurz

V zmysle ustanovenia § 159 Daňového poriadku, v čase od vyhlásenia konkurzu do zrušenia konkurzu pri správe daní za daňový subjekt koná správca v konkurznom konaní. V čase od vyhlásenia konkurzu do zrušenia konkurzu sa na správcu v konkurznom konaní

vzťahujú ustanovenia Daňového poriadku a osobitných predpisov, ktoré upravujú práva a povinnosti daňového subjektu. Podľa § 158 ods. 5 Daňového poriadku po vyhlásení konkurzu alebo po povolení reštrukturalizácie správca dane postupuje podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Správca v konkurznom konaní sa stáva účastníkom daňového konania a v konkurznom konaní koná v mene a na účet daňového subjektu.

Písomnosti určené daňovému subjektu, na ktorého majetok bol vyhlásený konkurz sa doručujú správcovi, s uvedením, že ide o správcu v konkurznom konaní konkrétneho úpadcu.

1.1.2 Doručovanie spoločnosti v likvidácii

Podľa § 70 Obchodného zákonníka ustanovením likvidátora do funkcie na neho prechádza pôsobnosť štatutárneho orgánu, t.j. konať v mene spoločnosti. V zmysle § 72 Obchodného zákonníka likvidátor robí v mene spoločnosti len úkony, ktoré smerujú k likvidácii spoločnosti. Spoločnosť po dobu likvidácie používa obchodné meno spoločnosti s dodatkom v likvidácii. Písomnosti sa teda doručujú priamo na sídlo spoločnosti a nie na meno likvidátora. Likvidátor, na ktorého prešla pôsobnosť štatutárneho orgánu, je osobou oprávnenou preberať písomnosti adresované spoločnosti. Ak by na sídle spoločnosti neboli písomnosti preberaná, je možné využiť osobné doručenie zamestnancom správcu dane priamo likvidátorovi. Pri osobnom doručovaní môže správca dane postupovať tak, že odovzdá originál písomnosti a likvidátor podpíše kópiu, prípadne odovzdá likvidátorovi obálku s doručovanou písomnosťou, na ktorej bude uvedená spoločnosť v likvidácii a jej sídlo. Takýto postup je však fakultatívny, zákon to neustanovuje.

1.2. Doručovanie písomností zástupcovi daňového subjektu, resp. adresátovi písomnosti

Ak má adresát písomnosti zástupcu s plnomocenstvom na účely správy daní, písomnosti sa doručujú tomuto zástupcovi. Toto však platí len vtedy, ak ide o generálne, resp. všeobecné plnomocenstvo (t.j. plnomocenstvo vzťahujúce sa na celú správu daní). O generálne plnomocenstvo ide aj vtedy, ak rozsah plnomocenstva nie je presne vymedzený. Vždy treba podrobne preskúmať rozsah udeleného plnomocenstva, nakoľko môže ísť o plnomocenstvo vzťahujúce sa len na určitý úkon, resp. určité činnosti pri správe daní a pri

takomto plnomocenstve nie je možné splnomocnenému zástupcovi doručovať všetky písomnosti adresáta písomnosti.⁷⁹

V prípade, ak z obsahu písomnosti vyplýva, že adresát má niečo vykonať, správca dane je povinný písomnosť doručovať aj adresátovi, aj jeho zástupcovi. Ak má zástupca trvalý pobyt alebo sídlo mimo územia členských štátov EÚ a štátov, ktoré sú zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore, musí si zvoliť zástupcu na doručovanie s trvalým pobytom alebo sídlom na území Slovenskej republiky, inak sa písomnosti určené tomuto adresátovi budú ukladať u správcu dane s účinkami doručenia v deň ich vydania⁸⁰. Obdobne sa písomnosti ukladajú u správcu dane s účinkami doručenia v deň ich vydania, ak sa má písomnosť doručovať daňovému subjektu, ktorý má registračnú povinnosť a ktorý má trvalý pobyt alebo sídlo mimo územia členských štátov Európskej únie a štátov, ktoré sú zmluvnou stranou Dohody o Európskom hospodárskom priestore, ak si nezvolil zástupcu na doručovanie s trvalým pobytom alebo sídlom na území Slovenskej republiky⁸¹.

Ak má adresát udelenú plnú moc pre zastupovanie len na doručovanie, budú sa všetky písomnosti zasielať tomuto zástupcovi. Ak má daňový subjekt zástupcu na doručovanie písomnosti a udelí ďalšiu plnú moc inej osobe, bude potrebné vyzvať daňový subjekt na upresnenie rozsahu udelených plných moci, aby nedošlo k ich vzájomnej kolízii.

Ak má daňový subjekt zástupcu na doručovanie, resp. zástupcu na všetky právne úkony, správca dane v súlade s § 30 ods. 3 Daňového poriadku doručuje písomnosti na adresu zástupcu. Písomnosť je doručovaná na adresu, ktorú daňový subjekt oznámil prostredníctvom plnej moci. Ak sa písomnosť vráti z adresy zástupcu s poznámkou „Adresát neznámy“, správca dane považuje písomnosť za doručенú podľa § 31 ods. 4 Daňového poriadku⁸². Správca dane by však mohol, resp. mal v rámci zásady súčinnosti upovedomiť daňový subjekt o tom, že sa mu nepodarilo doručovať písomnosť na adresu splnomocneného zástupcu.

V zmysle ustanovenia § 9 ods. 3 Daňového poriadku, môže za zástupcu, ktorým je daňový poradca alebo advokát, konať aj iná osoba. Na takéto konanie udelí zástupca inej osobe substitučnú plnú moc. Pri substitučnom splnomocnení práva a povinnosti založené konaním substitúta sa považuje za konanie zástupcu. Pri udelení substitučnej plnej moci je

---

⁷⁹ KUBINCOVÁ, S.: Daňový poriadok. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: C.H.Beck, 2015, s.76

⁸⁰ § 9 ods. 2 Daňového poriadku

⁸¹ § 9 ods. 11 Daňového poriadku, KUBINCOVÁ, S.: Daňový poriadok. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: C.H.Beck, 2015, s.192

⁸² Ak ide o také miesto doručenia, na ktoré nemožno doručiť písomnosť určenú do vlastných rúk, považuje sa písomnosť za doručенú v deň jej vrátenia správcovi dane, a to aj vtedy, ak sa adresát, ktorému mala byť písomnosť doručенá, o tom nedozvie.

potrebné preveriť, či je podľa pôvodne udeleného plnomocenstva zástupca oprávnený splnomocniť ďalšiu osobu. Pri zastupovaní na základe udelenej plnej moci je potrebné mať na zreteli aj to, že splnomocnenie, resp. rozsah plnomocenstva je súkromnou záležitosťou daňového subjektu a jeho zástupcu. Správca dane nemá dôvod, ale ani povinnosť skúmať, z akého dôvodu došlo k splnomocneniu, resp. substitučnému splnomocneniu.

V zmysle Daňového poriadku sa teda za doručovanie adresátovi bude považovať aj doručenie:

- zástupcovi s plnomocenstvom na účely správy daní,
- zástupcovi, ak pobyt účastníka konania nie je správcovi dane známy,
- zákonnému zástupcovi, opatrovníkovi alebo zástupcovi,
- spoločnému zástupcovi, ak viaceri daňových subjektov urobilo spoločné podanie,
- zástupcovi na doručovanie písomností,
- zamestnancovi, ktorý je oprávnený prijímať písomnosti určené pre právnickú osobu, príp. osobe, ktorá je oprávnená za adresáta konať,
- zástupcovi právnickej osoby ustanovenému správcom dane.⁸³

1.2.1 Prechod plnomocenstva udeleného zaniknutou spoločnosťou na právneho nástupcu

V poslednom období veľmi často dochádza k zlučovaniu viacerých obchodných spoločností do jednej nástupníckej spoločnosti ako aj k niekoľko stupňovému zlučovaniu spoločností a teda aj k prechodu udelených plnomocenstiev z viacerých zaniknutých spoločností. Problém nastáva v tom, či a v akom rozsahu ostávajú platné plné moci udelené zaniknutými spoločnosťami a v akých konaniach je správca dane povinný konať s pôvodne splnomocneným zástupcom zaniknutej spoločnosti.

Daňový poriadok vo svojich ustanoveniach neupravuje zánik plnomocenstva. Všeobecná úprava plnomocenstva je upravení v Občianskom zákonníku a rovnako tak v ňom nájdeme aj právnu úpravu zániku plnomocenstva. Plnomocnenstvo môže zaniknúť viacerými spôsobmi, a to:

- vykonaním úkonu, na ktorý bolo obmedzené,
- ak ho zastúpený odvolal,
- ak ho vypovedal zástupca,
- smrťou zástupcu,

---

⁸³ BABČÁK, V.: Slovenské daňové právo. . Bratislava: EPOS, 2012, str. 426, 427

- smrťou zastúpeného,
- uplynutím doby, na ktorú bolo plnomocenstvo udelené,
- na základe dohody zástupcu a zastúpeného o zániku plnomocenstva,
- zánikom právnickej osoby, ktorá je buď zástupcom alebo zastúpeným len vtedy, ak jej práva a záväzky neprechádzajú na inú osobu.⁸⁴

Na zánik plnomocenstva, na základe vyššie uvedeného, teda nemá vplyv zánik obchodnej spoločnosti vtedy, keď jej práva a záväzky prechádzajú na právneho nástupcu. Uvedené rovnako platí aj v prípade, ak zanikne viac spoločností a dôjde k prechodu viacerých plnomocenstiev na právneho nástupcu. V platnosti zostávajú všetky plné moci udelené zaniknutými spoločnosťami v plnom rozsahu. To znamená, že ak dôjde k zániku viacerých spoločností, pričom každá z nich udelila generálnu plnú moc zástupcovi, dôjde k situácii a stavu, že jeden daňový subjekt bude mať dvoch alebo viacerých zástupcov v tej istej veci, čo je však v rozpore s § 9 ods. 3 Daňového poriadku. Takýto stav nie je teda v súlade so zákonom a správca dane je preto povinný vyzvať daňový subjekt, aby sa v určenej lehote vyjadril, ktorá z plných moci, ktoré na neho prešli pri zlúčení naďalej platí, prípadne aby odvolal všetky doterajšie plné moci a prípadne, aby si určil nového zástupcu. Ak sa daňový subjekt, t.j. právny nástupca zaniknutých spoločností nevyjadrí v stanovenom termíne, správca dane nebude akceptovať ani jedného zo zástupcov, ktorí boli splnomocnení na zastupovanie zaniknutými spoločnosťami a takisto nebude akceptovať ani zástupcu, ktorého mal predtým zvoleného právny nástupca.

1.3. Miesto doručenia

S účinnosťou od 01.01.2012 Daňový poriadok umožňuje daňovým subjektom oznámiť správcovi dane tzv. miesto doručovania (iné ako sídlo, resp. adresa trvalého pobytu), kam sa mu budú doručovať písomnosti. Predchádzajúca právna úprava toto neumožňovala, t.j. písomnosti určené právnickej osobe sa doručovali na adresu jej sídla a u fyzickej osoby na adresu jej trvalého bydliska. Správca dane musí akceptovať akúkoľvek adresu, ktorú mu daňový subjekt oznámil (samozrejme v rámci členských štátov Európskej únie). Je potrebné tiež uviesť, že povinnosť zvoliť si zástupcu podľa ustanovenia § 9 ods. 11 Daňového poriadku zostáva zachovaná, ak ide o daňový subjekt uvedený v § 9 ods. 11 napriek tomu, že takýto daňový subjekt oznámil správcovi dane adresu na doručovanie na území členského štátu.

---

⁸⁴ § 33b Občianskeho zákonníka

Ak teda daňový subjekt oznámi miesto doručovania, ktoré je iné ako miesto trvalého pobytu fyzickej osoby, resp. sídla právnickej osoby, správca dane bude akceptovať túto skutočnosť a uvedenú adresu zaznamená aj vo svojom registri. Na túto adresu budú doručované všetky písomnosti správcu dane, t.j. nie je možné, aby časť písomností bola doručovaná na adresu trvalého pobytu, resp. na adresu sídla. Je tiež dôležité upozorniť na to, že ak právnická osoba oznámi iné miesto doručovania, znamená to, že nahlási len inú adresu na doručovanie, nie inú osobu na doručovanie. Ak daňový subjekt – právnická osoba nahlási správcovi dane adresu na doručovanie a zároveň tam uvedie aj inú osobu ako adresáta, správca dane musí vyzvať právnickú osobu podľa § 13 ods. 8 Daňového poriadku, aby uvedený nedostatok v ním stanovenej lehote odstránila. Ak výzve nevyhovie, bude sa na takéto podanie právnickej osoby hľadieť akoby nebolo podané a správca dane bude doručovať písomnosti na adresu sídla právnickej osoby. V prípade, ak daňový subjekt síce správcovi dane zašle oznámenie, v ktorom žiada doručovanie písomností na inú adresu, no z tohto oznámenia nie je zrejmé, kam má doručovať písomnosti, vyzve daňový subjekt v zmysle § 13 ods. 8 Daňového poriadku na odstránenie nedostatkov podania, kde ho zároveň upozorní na § 19 ods. 9 Daňového poriadku, ktorý stanovuje, že ak daňový subjekt nedostatky neodstráni v požadovanom rozsahu a v lehote na to určenej, toto podanie sa považuje za nepodané.

1.3.1 Doručovanie do poštového priechodu

Daňový poriadok od 01.01.2013 upravuje v § 31 ods. 5 aj takú situáciu, v ktorý deň sa považuje za deň doručenia zásielky v prípade, keď si adresát vyhradí doručovanie zásielok do poštového priechodu, alebo ak si adresát na základe dohody preberá zásielky na pošte a nemá pridelený priechod. V zmysle ustanovenia § 31 ods. 5 Daňového poriadku, ak si adresát vyhradí doručovanie zásielok do poštového priechodu, alebo ak si na základe dohody preberá zásielky na pošte a nemá pridelený priechod, dátum príchodu zásielky na poštu sa považuje za deň jej uloženia. Ak si adresát nevyzdvihne písomnosť do 15 dní od jej uloženia, posledný deň tejto lehoty sa považuje za deň doručenia, aj keď sa adresát o uložení nedozvedel.

1.4 Miesto doručenia, kde nemožno písomnosť doručiť

Ustanovenie § 31 ods. 4 ustanovuje, že ak ide o také miesto doručenia, na ktoré nemožno doručiť písomnosť určenú do vlastných rúk, považuje sa písomnosť za doručenú v deň jej vrátenia správcovi dane, a to aj vtedy, ak sa adresát, ktorému mala byť písomnosť doručená, o tom nedozvie. V tomto prípade ide o zásielky, ktoré sa správcovi dane vrátia nedoručené s poznámkou „Adresát neznámy“. Ak teda správca dane doručuje písomnosť

určenú do vlastných rúk právnickej osobe na je sídlo zapísané v obchodnom registri a táto písomnosť sa správcovi dane vráti s poznámkou „Adresát neznámy“, písomnosť sa považuje za doručení v deň je vrátenia správcovi dane. Rovnako, ak sa písomnosť určená do vlastných rúk doručuje fyzickej osobe na adresu, ktorú uviedla pri registrácii, prípadne na adresu jej trvalého pobytu a písomnosť sa vráti správcovi dane s poznámkou „Adresát neznámy“, takáto písomnosť sa považuje za doručení v deň vrátenia správcovi dane.

1.5 Doručovanie verejnou vyhláškou

Ďalším z možných spôsobom doručovania písomností je doručovanie verejnou vyhláškou, ktoré sa zároveň považuje za doručovanie do vlastných rúk. Doručovanie verejnou vyhláškou je možné tak pri fyzických osobách, ako aj pri osobách právnických.

Predpokladom doručovania verejnou vyhláškou je, že pobyt adresáta sa nepodarilo správcovi dane zistiť ani napriek vykonanému úradnému šetreniu, čo musí byť zo spisu jasné, resp. musí to zo spisu vyplývať. V zmysle ustanovenia § 2 ods. 2 zákona o hlásení pobytu občanov sa pobytom na účely evidencie pobytu občanov rozumie trvalý pobyt alebo prechodný pobyt.

V prípade, že sa správcovi dane nepodari zistiť adresu trvalého pobytu adresáta písomnosti (register obyvateľov neposkytol správcovi dane žiadnu adresu trvalého pobytu), resp. sídlo pri právnickej osobe (sídlo je vymazané z obchodného registra), správca dane bude písomnosť doručovať verejnou vyhláškou. Rovnako, ak register obyvateľov, prípadne ohlasovňa mestského úradu oznámi správcovi dane, že trvalým pobytom osoby je obec, prípadne mesto, bude správca dane doručovať písomnosť tiež verejnou vyhláškou.

Doručenie verejnou vyhláškou sa vykoná v mieste posledného pobytu alebo sídla adresáta a to tak, že obec (príp. mesto) na žiadosť správcu dane vyvesí po dobu 15 dní spôsobom v mieste obvyklým oznámenie o mieste uloženia písomnosti s jej presným označením. Obec následne potvrdí dobu vyvesenia verejnej vyhlášky a zašle ju späť správcovi dane. Posledný deň, t.j. pätnásty deň lehoty sa považuje za deň doručenia. Oznámenie o uložení písomnosti sa vyvesí aj v sídle správcu dane, ktorého písomnosť sa má doručiť. Lehota 15 dní, počas ktorých je vyvesené oznámenie o doručovaní písomnosti, sa počíta odo dňa, kedy oznámenie na svojej úradnej tabuli vyvesí obec.

Nakoľko sa doručovanie verejnou vyhláškou považuje za doručovanie do vlastných rúk (a doručovanie do vlastných rúk je dokonalejším a prísnejším spôsobom doručovania),

verejnou vyhláškou sa môžu doručovať všetky písomnosti v rámci správy daní.⁸⁵ Správca dane však v praxi často doručuje písomnosti verejnou vyhláškou aj v prípadoch, kedy to zákon nevyžaduje (má sa použiť fikcia doručenia) a tým dochádza k zbytočným priťahom v konaní.

2 Elektronické doručovanie

Daňový poriadok ustanovuje povinnosť pre správcu dane prednostne doručovať písomnosti elektronickými prostriedkami. Uvedené sa však vzťahuje len na tie prípady, keď je správca dane oprávnený doručovať písomnosti elektronickými prostriedkami, t.j. keď to zákon pripúšťa.

Doručovanie elektronickými prostriedkami je efektívnym, rýchlejšim a najhospodárnejším spôsobom doručovania. Práve zavedením elektronickej komunikácie by malo dôjsť k zníženiu nákladov (predovšetkým na poštovnom) tak na strane daňových subjektov, ako aj na strane správcu dane. Povinnosť doručovať podania finančnej správe elektronickými prostriedkami má daňový subjekt, ktorý je platiteľom dane z pridanej hodnoty, daňový poradca za daňový subjekt, ktorého zastupuje pri správe daní, advokát za daňový subjekt, ktorého zastupuje pri správe daní a iný zástupca ako je daňový poradca alebo advokát, za daňový subjekt, ktorý je platiteľom dane z pridanej hodnoty, ktorého zastupuje pri správe daní. Na podania, ktoré majú predpísanú štruktúrovanú formu⁸⁶ a ktoré boli finančnej správe doručené inak ako elektronickými prostriedkami sa neprihliada.⁸⁷ To znamená, že osoby, ktoré majú povinnosť doručovať písomnosti elektronickými prostriedkami a doručujú podania v štruktúrovanej podobe, musia tak urobiť vždy elektronicky. Ak by napr. podali odvolanie, no neurobili by to elektronicky, správca dane je povinný vyzvať tento daňový subjekt, aby uvedené odvolanie podal elektronicky.

Je tiež potrebné upozorniť na to, že elektronické doručovanie sa považuje za doručovanie do vlastných rúk, ide teda o dokonalejší spôsob doručovania. Každému daňovému subjektu, ktorý so správcom dane komunikuje elektronicky, je vytvorená osobná dátová schránka, do ktorej sú mu písomnosti doručované. Písomnosti, ktoré sú doručované elektronicky (elektronický dokument) musia byť podpísané kvalifikovaným elektronickým podpisom. Elektronický dokument zasielaný do elektronickej osobnej schránky sa považuje za doručený okamihom, keď osoba uvedený elektronický dokument vo svojej schránke

---

⁸⁵ KUBINCOVÁ, S.: Daňový poriadok. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: C.H.Beck, 2015, s.203

⁸⁶ Napr. daňové priznania, hlásenia a pod.

⁸⁷ KUBINCOVÁ, S.: Daňový poriadok. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: C.H.Beck, 2015, s.191

prijme. Ak daňový subjekt, resp. iná osoba elektronický dokument neprijme do 15 dní odo dňa jeho zaslania do elektronickej osobnej schránky, považuje sa tento dokument za doručený posledným dňom tejto lehoty, a to aj vtedy, keď sa osoba, ktorej sa elektronický dokument doručuje o doručení nedozvedela.

Ďalšie podmienky a podrobnosti o elektronickej komunikácii a poskytovaní elektronických služieb uverejňuje Finančné riaditeľstvo Slovenskej republiky na svojom webovom sídle.

Záver

Správne doručovanie písomností má naozaj významný vplyv, nakoľko sa od neho odvodzujú ďalšie procesnoprávne postupy a sú s ním spojené právne následky. V uvedenom príspevku sme sa snažili rozobrať a poukázať na spôsoby doručovania upravené v Daňovom poriadku. V súčasnej dobe sa do popredia dostáva rozvoj elektronickej komunikácia a to v celej spoločnosti. Je preto potrebné, aby na uvedené trendy reagovala aj legislatíva upravujúca správu daní. Daňový poriadok úpravu elektronickej komunikácie síce obsahuje, no finančná správa nekomunikuje so všetkými daňovými subjektmi a inými osobami elektronicky. Môžeme povedať, že elektronická komunikácia s orgánmi finančnej správy je v začiatkoch a rozvíja sa veľmi pomaly. Obojsmerná elektronická komunikácia sa v súčasnosti využíva len pri spotrebných daniach. Podávať dokumenty finančnej správe elektronickej majú tiež osoby uvedené v § 14 Daňového poriadku, no orgány finančnej správy (napr. daňové úrady, Finančné riaditeľstvo) zatiaľ túto povinnosť nemajú, t.j. písomnosti sa doručujú predovšetkým prostredníctvom poštového podniku. Práve doručovanie písomností prostredníctvom poštového podniku je často zdĺhavé a samozrejme je aj nákladnejšie.

Veríme, že v blízkej budúcnosti sa odstránia všetky problémy, ktoré pri doručovaní vznikajú, odstránia sa prietahy v konaní práve z dôvodu zlého doručovania zo strany správcov daní a pripravovaná obojstranná elektronická komunikácia tomu len dopomôže.

Použitá literatúra

BABČÁK, V. 2010. Daňové právo Slovenskej republiky. Bratislava: EPOS, 2010. 638 s.

ISBN 978-80-8057-851-0

BABČÁK, V.: Slovenské daňové právo. Bratislava: EPOS, 2012, 670 s., ISBN 978-80-8057-971-5

JURČÍKOVÁ, B., JURČÍK, P., HUSÁROVÁ, K.: Zákon o správe daní (daňový poriadok) s komentárom. Žilina: Poradca, s.r.o., 256 s., ISSN 1335-1583

KUBINCOVÁ, S. 2009. Dane, poplatky, clo a ďalšie povinné platby (vymedzenie pojmov a právna úprava). Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, Právnická fakulta, 2009, 328 s. ISBN 978-80-8083-911-6

KUBINCOVÁ, S.: Daňový poriadok. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: C.H.Beck, 2015, 733 s., ISBN 978-80-89603-28-2

Právne predpisy

Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov

Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov

Zákon č. 7/2005 Z.z. o konkurze a reštrukturalizácii v znení neskorších predpisov

Zákon č. 563/2009 Z.z. o správe daní (daňový poriadok) v znení neskorších predpisov

Internetové zdroje

<https://www.financnasprava.sk/sk/elektronicke-sluzby/elektronicka-komunikacia/elektr-komunikacia-clo-emcs>

Zakladatelia obchodných spoločností a zákonné reštrikcie v procese zakladania obchodných spoločností

Tomáš Korček

Abstrakt:

Právna úprava obchodných spoločností kladie určité základné nároky na ich spoločníkov ako aj konkrétne obmedzenia pri ich zakladaní. Cieľom týchto opatrení je prevencia a poskytnutie zákonných limitov na zabezpečenie ochrany korporátnych ako aj ostatných záväzkových vzťahov, ktorých sú obchodné spoločnosti účastníkmi..

Kľúčové slová:

obchodná spoločnosť, Obchodný zákonník, spoločník, zakladateľ, zákonné reštrikcie

Company founders and the legal restrictions in the process of establishment of a corporation.

Abstract:

The legal regulation of corporations sets a certain basic demands on its members as well as specific limitations at their foundation. The purpose of these measures is the prevention and providing of legal limits for safeguarding of protection of corporate, as well as other contractual relations, where the corporations are participants.

Keywords:

corporation, commercial code, member, founder of a company, legal restriction

-----
JUDr. Tomáš Korček, externý doktorand, Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

Postavenie spoločníka v obchodnej spoločnosti pri založení spoločnosti sa nadobúda originálne (t.j. postavenie spoločníka sa neodvíja od jeho právneho predchodcu).⁸⁸

Subjektami oprávnenými založiť obchodnú spoločnosť sú fyzické aj právnické osoby, a to tak tuzemské ako aj zahraničné (§ 24 Obchodného zákonníka). Pokiaľ je zakladateľom spoločnosti fyzická osoba, musí mať spôsobilosť na právne úkony. Nesplnenie tejto požiadavky má za následok neplatnosť spoločnosti podľa § 68a ods. 2 písm. f/ Obchodného zákonníka. Pokiaľ však viaceré fyzické osoby sú zakladateľmi spoločnosti, nespôsobilosť na právne úkony jednej z nich nespôsobuje neplatnosť spoločnosti v zmysle uvedeného zákonného ustanovenia. Zakladatelia právnické osoby musia mať právnu subjektivitu. Môžu nimi byť obchodné spoločnosti, štát, jednotky územnej samosprávy (obce), nadácie, záujmové združenia právnických osôb, občianske združenia⁸⁹ a pod.

Právna úprava týkajúca sa zakladateľov obchodných spoločností je obsiahnutá v kogentných ustanoveniach Obchodného zákonníka. Pri zakladaní spoločností platia niektoré obmedzenia, ktoré limitujú využívanie (resp. možné zneužitie) jednotlivých foriem obchodných spoločností.

Obchodnú spoločnosť môže založiť jedna alebo viaceré fyzické alebo právnické osoby. Jednoosobové spoločnosti zákon pripúšťa pri spoločnosti s ručením obmedzeným, akciovej spoločnosti, ktoré môže založiť aj len jedna osoba a môžu existovať aj keď majú len jedného spoločníka, resp. akcionára. Pri akciovej spoločnosti však jediným zakladateľom môže byť výlučne právnická osoba (§162 ods. 1 Obchodného zákonníka). Zákon síce nepripúšťa účasť fyzickej osoby ako jediného zakladateľa akciovej spoločnosti, nič však nebráni tomu, aby po vzniku akciovej spoločnosti došlo k sústredeniu všetkých akcií v rukách jedinej fyzickej osoby⁹⁰. V tomto smere je nutné poznamenať, že pokiaľ akciovú spoločnosť zakladá jediný zakladateľ tento ešte nemusí byť aj jej jediným akcionárom. Môže sa totiž rozhodnúť pre založenie spoločností na základe výzvy na upisovanie akcií. Maximálny počet akcionárov zákon neobmedzuje.

---

⁸⁸ pozri ŠKRINÁR, A. – NEVOLNÁ, Z. a kol. : Obchodné právo. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012, s. 66

⁸⁹ Občianske združenie môže samé alebo spoločne s niekým založiť obchodnú spoločnosť, alebo a iným spôsobom majetkovo podieľať na činnosti takýchto podnikateľských subjektov (R 5/1998, rozsudok NS SR z 31. januára 1995, sp. zn. 3Obz 5/95)

⁹⁰ OVEČKOVÁ, O. a kol. : Obchodný zákonník (komentár). Bratislava: IURA EDITION, 2012, s. 226

Pri verejnej obchodnej spoločnosti a komanditnej spoločnosti musia byť vždy najmenej dvaja zakladatelia (pri verejnej obchodnej spoločnosti aspoň jeden v každej pozícii). Podmienka minimálneho počtu spoločníkov musí byť splnená po celú dobu existencie spoločnosti. Ak by počet spoločníkov bol nižší malo by to za následok zrušenie a likvidáciu spoločnosti.

Minimálny počet spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti vyplýva z ustanovenia § 76 Obchodného zákonníka, ktoré charakterizuje verejnú obchodnú spoločnosť ako spoločnosť, v ktorej podnikajú aspoň dve osoby pod spoločným obchodným menom. Verejnú obchodnú spoločnosť môžu teda založiť minimálne dve osoby (fyzické alebo právnické osoby, prípadne kombinácia týchto osôb, pokiaľ takáto osoba nie je jediným spoločníkom s neobmedzeným ručením v inej spoločnosti - §56 ods. 5 Obchodného zákonníka). Jednoosobová verejná osobná spoločnosť nie je možná, a to ani v prípade ak by jediným zakladateľom bola právnická osoba (ako to je pri akciovej spoločnosti). Maximálny počet spoločníkov zákon nestanovuje. Avšak s prihliadnutím na osobnú zviazanosť spoločníkov a princíp neobmedzeného solidárneho ručenia je možné anticipovať, že mnohopočetné spoločnosti budú ojedinelou výnimkou.⁹¹ Tento záver môžeme vyvodiť aj zo samotnej povahy verejnej obchodnej spoločnosti, z ktorej vyplýva, že predstavuje zoskupenie osôb, ktoré sa navzájom poznajú, tvoria tím ľudí s určitými charakterovými vlastnosťami, ktorých spájajú spoločné schopnosti a ciele.

Komanditná spoločnosť predstavuje rovnako ako verejná obchodná spoločnosť spojenie najmenej dvoch osôb (fyzických alebo právnických), pričom (na rozdiel od verejnej obchodnej spoločnosti) tak, ako to aj vyplýva z ustanovenia § 93 ods. 1 Obchodného zákonníka, má dve skupiny spoločníkov – komplementári (tzv. osobní spoločníci – niekedy označovaní ako vnútorní, ktorí majú postavenie spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti a sú nositeľmi osobných znakov komanditnej spoločnosti) a komanditisti (tzv. kapitáloví spoločníci – niekedy označovaní ako vonkajší, ktorí majú postavenie spoločníkov spoločnosti s ručením obmedzeným a sú nositeľmi kapitálových znakov komanditnej spoločnosti). Obe skupiny spoločníkov musia byť zastúpené v každej komanditnej spoločnosti a to po celú dobu jej existencie. Komanditista a komplementár nemôžu byť v tej istej spoločnosti jedna a tá istá osoba. Jedna a tá istá osoba nemôže byť dvoma spoločníkmi v jednej komanditnej spoločnosti

---

⁹¹ KUBÍČEK, P. – MAMOJKA, M. - PATAKYOVÁ, M. : Obchodné právo. Bratislava: Univerzita Komenského, 2007, s. 119

(Rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 6/2000). Na založenie a trvanie komanditnej spoločnosti sa teda vyžaduje existencia minimálne dvoch osôb v odlišnom právnom postavení, jednej ako komplementára a druhej ako o komanditistu. Komplementárom ako aj komanditistom môže byť akákoľvek fyzická alebo právnická osoba. Jediné obmedzenie vo vzťahu ku komplementárovi je dané úpravou § 56 ods. 5 Obchodného zákonníka, podľa ktorého fyzická osoba alebo právnická osoba (nie len obchodná spoločnosť), môže byť spoločníkom s neobmedzeným ručením iba v jednej spoločnosti.⁹² Rozdelenie spoločníkov v spoločenskej zmluve na komanditistov a komplementárov má význam v tom, že každá skupina spoločníkov má v spoločnosti iné postavenie, preto zakladatelia spoločnosti svojím prejavom vôle rozlišujú spoločníkov, ktorí budú patriť k jednej z oboch skupín a dávajú tým najavo, že svoje odlišné postavenie vzali na vedomie a akceptovali ho.⁹³

Spoločnosť s ručením obmedzeným je právnickou osobou, ktorú môže založiť aj len jedna osoba, za splnenia podmienok stanovených v § 105a Obchodného zákonníka (vtedy vzniká tzv. jednoosobová spoločnosť). Maximálny počet spoločníkov spoločnosti s ručením obmedzeným je zákonom stanovený na 50 (§105 ods. 3). Ide o kogentné zákonné ustanovenie. Takto stanovený maximálny počet spoločníkov nemôže byť pri založení spoločnosti, ani počas jej existencie, prekročený.

Splnenie zákonných požiadaviek týkajúcich sa minimálneho, príp. maximálneho počtu zakladateľov je pri založení a vzniku spoločnosti zabezpečené obmedzenou materiálnou kontrolou súdu pred prvým zápisom spoločnosti do obchodného registra podľa ustanovenia § 7 ods. 1. písm. b/ Zákona o obchodnom registri (v zmysle ktorého registrový súd skúma, či v spoločenskej zmluve sú uvedení aspoň dvaja spoločníci), ods. 2 písm. b/ Zákona o obchodnom registri (v zmysle ktorého registrový súd skúma, či podľa spoločenskej zmluvy je aspoň jeden so spoločníkov komplementár a aspoň jeden so spoločníkov komanditista), ods. 3 písm. b/ Zákona o obchodnom registri (v zmysle ktorého registrový súd skúma, či počet spoločníkov v spoločenskej zmluve nie je vyšší ako 50). Nesplnenie zákonných požiadaviek týkajúcich sa počtu spoločníkov pri založení a vzniku spoločnosti je dôvodom na odmietnutie vykonania zápisu spoločnosti do obchodného registra zo strany registrového

---

⁹² PATAKYOVÁ, M. a kol. : Obchodný zákonník (komentár). Bratislava: C. H. Beck, s. r. o., 2013, s. 400

⁹³ ELIÁŠ, K., BARTOŠÍKOVÁ, M., POKORNÁ, J., a kol. : Kurz obchodného práva. Právnické osoby jako podnikatelé. 4. vydání, C.H.Beck, Praha, 2003, str. 140

súdu. Pokiaľ by k porušeniu zákonom obmedzeného minimálneho, príp. maximálneho počtu spoločníkov došlo za trvania spoločnosti (napr. v dôsledku rozdelenia obchodného podielu a jeho prevodu na viaceré osoby, v dôsledku dedenia rozdeleného obchodného podielu viacerými dedičmi po smrti spoločníka, pri zvyšovaní základného imania spoločnosti novými vkladmi a vstupom nových spoločníkov do spoločnosti), táto skutočnosť môže byť dôvodom na zrušenie spoločnosti podľa § 68 ods. 6 písm. c/ Obchodného zákonníka.

Ohľadom počtu zakladateľov je potrebné sa zmieniť aj o novej právnej forme obchodnej spoločnosti a to jednoduchej spoločnosti na akcie, ktorú od 01. 01. 2017, môže založiť jedna alebo viacero osôb (fyzických a právnických). Skutočnosť, že jednoduchá spoločnosť na akcie môže byť založená aj len jedinou fyzickou osobou, je výsledkom snahy o flexibilné nastavenie vstupu do spoločnosti pri jej vzniku, ktorá zodpovedá účelu podporiť v podmienkach Slovenskej republiky rozvoj a efektívne fungovanie startupov ako druhu rizikového investovania.⁹⁴

Okrem vyššie uvedených obmedzení v možnosti zakladania obchodných spoločností počtom subjektov vyplývajúceho, Obchodný zákonník upravuje aj ďalšie obmedzenia a to v § 56 ods. 5, § 105a a § 105b.

Ustanovenie § 56 ods. 5 Obchodného zákonníka vylučuje, aby tá istá osoba bola spoločníkom s neobmedzeným ručením vo viac ako jednej spoločnosti (k porušeniu uvedeného zákazu môže dôjsť tak pri založení spoločnosti, ako aj po jej vzniku). Uvedené pravidlo sa týka spoločníkov verejnej obchodnej spoločnosti a komplementárov komanditnej spoločnosti. Spoločník teda nemôže byť spoločníkom vo viacerých verejných obchodných spoločnostiach alebo komplementárom vo viacerých komanditných spoločnostiach, prípadne zároveň spoločníkom verejnej obchodnej spoločnosti a komplementárom v komanditnej spoločnosti. Rovnako komanditista, ktorého meno je obsiahnuté v obchodnom mene spoločností, nemôže byť súčasne spoločníkom vo verejnej obchodnej spoločnosti alebo komplementárom v inej komanditnej spoločnosti (vzhľadom na ustanovenie § 95 druhá veta Obchodného zákonníka, podľa ktorého komanditista, ktorého obchodné meno je obsiahnuté v obchodnom mene spoločnosti, ručí za záväzky spoločnosti rovnako ako komplementár). Cieľom tohto zákonného obmedzenia je právna ochrana tretích osôb vstupujúcich do

---

⁹⁴ MAMOJKA, M. a kol. : Obchodný zákonník. Veľký komentár. 1. zväzok. Bratislava: Eurokódex, 2016, s. 943

obchodnoprávných vzťahov s osobnými spoločnosťami, ktorých charakteristickým znakom je neobmedzené ručenie spoločníkov za záväzky spoločnosti).

Splnenie podmienky podľa § 56 ods. 5 Obchodného zákonníka však registrový súd pri zápise spoločnosti neskúma a zákon nevyžaduje ani predloženie listín, ktoré by túto skutočnosť preukazovali (ako to vyplýva zo Zákona o obchodnom registri - §7 ods. 1/ a 2/) a nie sú vyžadované ani žiadne listiny, ktoré by preukazovali splnenie tejto podmienky (§ 7 ods. 2 a § 9 ods. 2 Vyhlášky č. 25/2004 Z. z.). Obchodný zákonník rovnako neupravuje právne následky porušenia tejto povinnosti pri zakladaní spoločnosti (do úvahy by prichádzala možnosť uplatniť nároky na náhradu škody voči tomu spoločníkovi, ktorý takéto porušenie spôsobil, a to predovšetkým zo strany veriteľov, ktorí by boli takýmto porušením dotknutí). Ak by však došlo k porušeniu tohto zákonného zákazu, súd môže aj bez návrhu začať konanie o zrušení spoločnosti podľa § 68 ods. 1 písm. c/ Obchodného zákonníka.

V tomto smere je potrebné poukázať na zákonné obmedzenie pri zakladaní spoločnosti, ktoré vyplýva z ustanovenia § 105a Obchodného zákonníka (týkajúce sa zakladateľa a spoločníka spoločnosti s ručením obmedzeným), ktorého splnenie registrový súd pri zápise spoločnosti do obchodného registra preveruje (§7 ods. 3 písm. d/ a e/) a pri zápise do obchodného registra je potrebné ho preukázať predložením písomného vyhlásenia zakladateľa (§11 ods. 2 písm. c/ a d/). Vzhľadom na uvedené by bolo potrebné zjednotiť zákonnú úpravu spôsobu preukazovania splnenia podmienok v zmysle vyššie uvedených zákonných ustanovení, ako aj súdny prieskum zameraný na ich dodržanie. To znamená doplniť Vyhlášku č. 25/2004 Z. z. o ustanovenie, podľa ktorého by spoločník verejnej obchodnej spoločnosti a komplementár komanditnej spoločnosti predkladal vyhlásenie, že nie je spoločníkom s neobmedzeným ručením v inej spoločnosti. Zároveň by sa doplnil Zákon o obchodnom registri, podľa ktorého by registrový súd preveroval, či tieto subjekty nie sú spoločníkmi s neobmedzeným ručením v inej spoločnosti.

Zákonné obmedzenie upravené v ustanovení §105a Obchodného zákonníka (ktorý nadobudol účinnosť 01. 01. 2002) vo vzťahu k zakladateľovi a spoločníkovi spoločnosti s ručením obmedzeným bolo do Obchodného zákonníka zavedené v snahe zabrániť reťazeniu jednoosobových spoločností s ručením obmedzeným. Toto obmedzenie vychádza z charakteru a povahy tejto obchodnej spoločnosti, ktorej základným charakteristickým znakom je obmedzené ručenie spoločníkov a je osobitne rozlíšené vo vzťahu ku fyzickým aj právnickým osobám.

Podľa § 105a ods. 1 prvá veta Obchodného zákonníka, spoločnosť (právnická osoba), ktorá má len jedného spoločníka nemôže byť jediným zakladateľom alebo jediným spoločníkom inej spoločnosti s ručením obmedzeným, pričom nezáleží na to, či týmto jediným spoločníkom v spoločnosti je fyzická osoba alebo právnická osoba. Dodržanie tohto ustanovenia skúma registrový súd podľa § 7 ods. 3 písm. d/ Zákona o obchodnom registri, podľa ktorého registrový súd pred zápisom spoločnosti do obchodného registra preveruje, či spoločnosť s ručením obmedzeným ako jediný zakladateľ má viac spoločníkov. Uvedená skutočnosť sa preukazuje predložením písomného vyhlásenia zakladateľa, ktorý je jediným zakladateľom podľa § 11 ods. 2 písm. d/ vyhlášky č. 25/2004 Z. z. (že spoločnosť s ručením obmedzeným, ktorá je zakladateľom, má viac spoločníkov), ktorý je povinnou prílohou návrhu na zápis spoločnosti s ručením obmedzeným do obchodného registra. Toto obmedzenie vo vzťahu k jedinému zakladateľovi je spoločnosť povinná dodržiavať aj počas svojej existencie.

V ustanovení § 105a ods. 1 druhá veta je upravené obmedzenie týkajúce sa zakladania jednoosobových spoločností pre fyzickú osobu, podľa ktorého, fyzická osoba môže byť jediným spoločníkom najviac v troch spoločnostiach s ručením obmedzeným. Dodržanie tohto obmedzenia sa pri zápise do obchodného registra preveruje podľa § 7 ods. 3 písm. e/ Zákona o obchodnom registri, tým, že registrový súd skúma, či fyzická osoba, ktorá je jediným zakladateľom spoločnosti s ručením obmedzeným, nie je jediným spoločníkom vo viac ako dvoch spoločnostiach s ručením obmedzeným. Na preukázanie tejto skutočnosti sa k návrhu povinne pripája príloha - písomné vyhlásenie zakladateľa fyzickej osoby, že nie je jediným spoločníkom vo viac ako dvoch spoločnostiach s ručením obmedzeným.

Zákaz v zmysle ustanovenia § 105 ods. 1 sa týka len spoločníka, ktorým je spoločnosť s ručením obmedzeným (a to aj zahraničné). Uvedené možno vyvodit' z ustanovenia §105a a § 768c ods. 24, ako aj zo skutočností, ktoré pri zápise spoločnosti do obchodného registra preveruje registrový súd (§7 ods. 3 písm.d/ a e/), ako aj zo systematického zaradenia uvedeného zákonného ustanovenia v Obchodnom zákonníku (k úprave spoločnosti s ručením obmedzeným).

Porušenie obmedzení podľa § 105a Obchodného zákonníka môže byť dôvodom na zrušenie spoločnosti podľa § 68 ods. 6 písm. c/ Obchodného zákonníka. Vzhľadom na to, že v takomto prípade je porušované obmedzenie nadobudnutia postavenia jediného spoločníka vo všetkých spoločnostiach, sankciou za vznik tohto právneho stavu v rozpore so zákonom, je

možnosť zrušenia všetkých spoločností porušujúcich toto obmedzenie, pretože ktorákoľvek z týchto spoločností, t.j. každá z nich, porušuje ustanovenie.⁹⁵

Zákonnému obmedzeniu v zmysle ustanovenia §105a Obchodného zákonníka sa však dá vyhnúť tak, že spoločnosť s ručením obmedzeným s jediným spoločníkom a tento jediný spoločník (prípadne fyzická osoba, ktorá je jediným spoločníkom už v troch spoločnostiach s ručením obmedzeným spolu s jednou z týchto spoločností, v ktorej je jediným spoločníkom) založia ďalšiu spoločnosť s ručením obmedzeným, ktorá bude spĺňať zákonné podmienky, avšak v podstate rovnako pôjde o spoločnosť v rukách jednej osoby. V tomto smere možno konštatovať nedôslednosť právnej úpravy. Ak je teda snahou zákonodárcu zabrániť koncentrácii spoločnosti v rukách jednej osoby a reťazeniu spoločností s ručením obmedzeným, bolo by potrebné zákon zmeniť aj pokiaľ ide o zakladanie spoločností uvedenými subjektami.

Ďalšie obmedzenie pri zakladaní spoločnosti s ručením obmedzeným upravuje §105b Obchodného zákonníka, podľa ktorého spoločnosť s ručením obmedzeným nemôže založiť osoba, ktorá má daňový nedoplatok. Dôvodom prijatia tohto zákonného ustanovenia bola snaha zákonodarcu zvýšiť ochranu štátu pred daňovými podvodmi, nevymožiteľnými daňovými pohľadávkami a zabrániť prepisovaniu obchodných spoločností na tzv. biele kone (nemajetné osoby). Právna úprava však nerieši zahraničné osoby, pri ktorých postačuje predloženie čestné vyhlásenie, že nemajú takýto nedoplatok, čo možno považovať za trhlinu v zákone⁹⁶. Splnenie tejto podmienky sa preukazuje doložením súhlasu správcu dane (resp. písomného čestného vyhlásenia zakladateľa), ktoré sa pripája ako povinná príloha k návrhu na zápis spoločnosti do obchodného registra (§11 ods. 2 písm. h/ Vyhlášky č. 24/2005 Z. z.).

Do Obchodného zákonníka bolo ustanovenie § 105b vo vzťahu ku nedoplatku na dani zavedené na základe zákona č. 246/2012 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 222/2004 Z. z. , o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, s účinnosťou od 1. októbra 2012 a vo vzťahu k nedoplatku na celi na základe č. 440/2012 Z. z, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní s účinnosťou od 01. januára 2013. Obmedzenie v zmysle uvedeného zákonného ustanovenia sa vzťahuje

---

⁹⁵ PATAKYOVÁ, M. a kol. : Obchodný zákonník (komentár). Bratislava: C. H. Beck, s. r. o., 2013, s. 427

⁹⁶ STRAPÁČ, P. a kol.: Orgány obchodných spoločností a družstva. Bratislava: EUROUNION, spol. s r. o., 2013, s. 24

výlučne na proces založenia spoločnosti s ručeným obmedzeným a spočíva v nemožnosti založenia spoločnosti s ručením obmedzeným osobou majúcou daňový nedoplatok alebo nedoplatok na cle. Uvedená právna úprava je súčasťou viacerých opatrení v snahe zákonodarcu zabrániť, ale aj predchádzať daňovým podvodom, resp. v snahe zabrániť alebo predchádzať vzniku nevymáhateľných daňových nedoplatkov.⁹⁷ Zámerom zákonodarcu je snaha zabrániť osobám, ktoré majú daňové nedoplatky alebo nedoplatky na cle vo vykonávaní ďalšej podnikateľskej činnosti formou založenia nových obchodných spoločností, z čoho vyplýva riziko ďalších nedoplatkov (resp. nedoplatkov na cle).

Pri spoločnosti s ručením obmedzeným má táto zákonná úprava bez pochyby svoje opodstatnenie, a to vzhľadom na obmedzené ručenie spoločníkom (pokiaľ spoločník splatí celý svoj vklad za záväzky spoločnosti v zásade neručí za záväzky spoločnosti). Uvedené ustanovenie sa však neaplikuje na komanditnú spoločnosť (a predstavuje výnimku z § 93 ods. 1 Obchodného zákonníka), ktorá má okrem komanditistov s obmedzeným ručením aj ďalšiu skupinu spoločníkov – komplementárov, ktorí za záväzky spoločnosti ručia neobmedzene. Daňové nedoplatky je v danom prípade možné uspokojiť z majetku spoločnosti a pokiaľ by tento bol nedostatočný, z majetku spoločníkov – komplementárov. Obmedzenie zakladania komanditnej spoločnosti komanditistom ustanovením § 105b Obchodného zákonníka nekorešponduje s charakterom komanditnej spoločnosti a postavením komplementárov ako neobmedzene ručiacich spoločníkov. Aj keď v ustanovení § 93 ods. 2 Obchodného zákonníka absentuje jednoznačná právna úprava, čo môže spôsobiť odlišné posudzovanie predpokladov založenia komanditnej spoločnosti zo strany komanditistov, záveru, že založenie komanditnej spoločnosti komanditistom nepodlieha súhlasu správcu dane, nasvedčuje aj znenie Vyhlášky č. 25/2004 Z. z., ktorá súhlas správcu dane alebo čestné vyhlásenie zakladateľa ako povinnú prílohu k návrhu na zápis stanovuje iba v spoločnosti s ručením obmedzeným a takáto úprava pri komanditnej spoločnosti nie je zakotvená.

Na zákonné obmedzenie vyplývajúce z § 105b Obchodného zákonníka nadväzuje aj ustanovenie § 54 zákona č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok), v zmysle ktorého správca dane na žiadosť daňového subjektu (v tomto prípade zakladateľ spoločnosti s ručením obmedzeným) vydá do piatich pracovných dní od podania žiadosti písomný súhlas so zápisom v obchodnom registri, ak nemá voči davovému subjektu daňový nedoplatok a daňový subjekt nemá daňový nedoplatok (v zmysle usmernenia Ministerstva financií SR by daňový úrad mal vydať súhlas aj na dane spravované colným úradom). Ako vyplýva z uvedeného zákonného

---

⁹⁷ PATAKYOVÁ, M. a kol. : Obchodný zákonník (komentár). Bratislava: C. H. Beck, s. r. o., 2013, s. 430

ustanovenia správca dane vydá súhlas so zápisom v obchodnom registri pokiaľ výška daňového nedoplatku v úhrne nepresiahne 170 EUR. Vychádzajúc z uvedeného je možné uzavrieť, že spoločnosť s ručením obmedzeným môže založiť len osoba, ktorá nemá daňový nedoplatok vyšší ako 170 EUR.

Splnenie podmienky tohto zákonného obmedzenia sa preukazuje doložením súhlasu správcu, ako povinnej prílohy k návrhu na zápis spoločnosti s ručením obmedzenej do obchodného registra. Pokiaľ zakladateľ nie je daňovým subjektom podľa daňového poriadku a osobitných zákonov, splnenie podmienky podľa § 105b Obchodného zákonníka preukazuje, preložením čestného vyhlásenia (za analogického použitia ustanovenia § 115 Obchodného zákonníka), že nemá povinnosť predložiť súhlas správcu dane podľa osobitné predpisu. Za správnosť údajov na čestnom vyhlásení, nakoľko tieto registrový súd nemá možnosť skúmať, zodpovedá zakladateľ a navrhovateľ návrhu na zápis spoločnosti do obchodného registra (§5 ods. 6 Zákona o obchodnom registri).

Zákonné obmedzenie v zmysle § 105b Obchodného zákonníka sa týka založenia spoločnosti. Pokiaľ by počas trvania spoločnosti vznikol spoločníkovi zakladateľovi daňový nedoplatok, nebol by to dôvod na postup podľa § 68 ods. 6 písm. c) Obchodného zákonníka, keďže v procese zakladania spoločnosti musel byť tento predpoklad splnený. Obmedzenie sa vzťahuje na zakladateľov všetkých spoločností s ručením obmedzeným, bez ohľadu na to, či sa jedná o jednoosobovú spoločnosť alebo spoločnosť, ktorá má viac zakladateľov.

Zhrnutím vyššie uvedeného možno uzavrieť, že ustanovenie § 105b je zákonnou reštrikciou v procese zakladania spoločnosti, ktoré sa vzťahuje výlučne na proces založenia spoločnosti s ručením obmedzeným a spočíva v nemožnosti založenia spoločnosti s ručením obmedzeným osobou majúcou daňový nedoplatok alebo nedoplatok na cle.

Ako už bolo konštatované, registrový súd pri zápise spoločnosti do obchodného registra v rámci obmedzenej materiálnej kontroly skúma splnenie zákonných obmedzení týkajúcich sa minimálneho a maximálneho počtu spoločníkov pri jednotlivých právnych formách obchodných spoločností, ako aj obmedzenia v zmysle § 105a a § 105b a na ich preukázanie sa právna úprava vyžaduje predloženie požadovaných listín. Efektívnejšie by však bolo zavedenie súdneho prieskumu splnenia kogentných ustanovení zákona nielen formálnym preverení, či sú pripojené listiny obsahujúce zákonom požadované údaje. Súdnym prieskumom by sa pri zápise spoločnosti do obchodného registra v danom prípade týkal

dodržania zákonných ustanovení nielen tým, že súd skontroluje či je priložené písomné vyhlásenie zakladateľov, ale tým, že uvedenú skutočnosť preverí priamo z údajov obchodného registra, ktoré má k dispozícii.

Na podporu tohto návrhu riešenia je potrebné poukázať aj na ustanovenie § 105b, kedy súd skutočnosť, že zakladateľ (resp. spoločník) nemá daňový nedoplatok nepreveruje len z vyhlásenia zakladateľa, ale vyžaduje predloženie súhlasu správcu dane (pokiaľ ide o tuzemské právnické alebo fyzické osoby; preukazovanie daňového nedoplatku pri zahraničných osobách je tak, ako už bolo vyššie uvedené nedostatkom právnej úpravy) .

Vo vzťahu k ustanoveniu § 105b je potrebné poznamenať, že toto nerieši záväzky spoločnosti voči ostatným veriteľom. Rovnako medzerou v zákone je aj to, že daňové nedoplatky nie sú prekážkou v založení iných právnych foriem spoločnosti. Za trhlinu v zákone možno ďalej považovať nedostatočnú právnu úpravu vzťahujúcu sa na zahraničné osoby, pri ktorých postačuje čestné vyhlásenie, že nemajú takýto nedoplatok.

Spoločnosť s ručením obmedzeným je najčastejšou právnou formou, prostredníctvom ktorej fyzické a právnické osoby realizujú svoju podnikateľskú činnosť. Rozšírenosť tejto formy podnikania je spôsobená hlavne obmedzeným ručením spoločníkov spoločnosti za záväzky spoločnosti. V praxi sa často stáva, že spoločníci zadlženej spoločnosti (ktorá ale nemá daňové nedoplatky) túto prevedú na ďalší subjekt (tzv. bieleho koňa), prípadne zlúčia s inou spoločnosťou (v prípade zlúčenia prekážkou nie je ani daňový nedoplatok) a ukončia podnikanie, prípadne začnú podnikáť v novozaloženej spoločnosti (a pokiaľ nemajú daňové nedoplatky môžu založiť aj spoločnosť s ručením obmedzeným) s „čistým štítom“. Preto by malo byť záujmom zákonodarcu riešiť túto problematiku komplexne.

Záver

Vyššie boli rozobraté jednotlivé obmedzenia, ktoré stanovuje zákon v procese zakladania s vzniku obchodných spoločností. Tieto obmedzenia spolu s charakteristickými znakmi každej právnej formy obchodnej spoločnosti sú základným vodítkom k rozhodnutiu zakladateľov, ktorú z právnych foriem si zvolia. V prípade ak spĺňajú zákonné podmienky vyžadované pre právnu formu obchodnej spoločnosti, ktorú si zvolili, môžu pristúpiť k uzavretiu zakladateľského dokumentu (spoločenskej zmluvy, zakladateľskej zmluvy, zakladateľskej listiny), ktorá musí spĺňať zákonom požadovanú formu a minimálne zákonom

požadované náležitosti. Podpisom zakladateľského dokumentu (resp. úradným osvedčením podpisu posledného zakladateľa na nej) sa završuje proces založenia spoločnosti (s výnimkou založenia akciovej spoločnosti na základe výzvy na upisovanie akcií, kde je potrebné schválenie rozhodnutia o založení spoločnosti na ustanovujúcom valnom zhromaždení). Po zápise spoločnosti do obchodného registra táto vzniká ako právny subjekt - právnická osoba, nadobúda právnu subjektivitu a jej zakladatelia status spoločníkov (resp. akcionárov) spoločnosti. Zakladatelia z titulu svojej pozície v spoločnosti (statusu spoločníkov) nenadobúdajú aj status podnikateľov. Podnikateľom je v súlade s ust. § 2 ods. 2, písm. a/ Obchodného zákonníka obchodná spoločnosť, ktorej sú spoločníkmi.

Literatúra:

ČERNÁ, S., ŠTENGLOVÁ, I., PELIKÁNOVÁ, I. a kol.: Právo obchodných korporácií. 1 vyd. Praha : Wolters Kluwer, 2015. 640 s. ISBN 978-80-7478-735-5

HALUŠKOVÁ, A., NEVOLNÁ, Z., ŠKRINÁR, A. : Základné otázky obchodného práva. Trnava: Právnická fakulta TU , 2005. 221 s. ISBN 80-224-0839-5

KUBÍČEK, P., MAMOJKA, M., PATAKYOVÁ, M. : Obchodné právo. Bratislava: Univerzita Komenského, 2007. 390 s. ISBN 978-80-7160-225-5

MAMOJKA, M. a kol.: Základy obchodného práva. Banské Bystrica: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 2004, 245 s. ISBN 80-7127-052-1

MAMOJKA, M. : Základy obchodného práva. 1. vyd. Bratislava: Akadémia Policajného zboru, 2005. 298 s. ISBN 80-8054-333

MAMOJKA, M., MAMOJKA, M., ml. : Teória a prax v obchodnom práve. Sládkovičovo: Fakulta práva Janka Jesenského VŠS, 2012. 252 s. ISBN: 978-80-85717-28-0

MAMOJKA, M. a kol. : Obchodný zákonník. Veľký komentár. 1. zväzok. Žilina: EUROKODEX, s. r. o., 2016, 1087 str. ISBN 978-80-8155-065-2

OVEČKOVÁ, O. a kol. : Obchodný zákonník (komentár). Bratislava: IURA EDITION, 2012. 1182 s. ISBN 978-80-8078-434-8

OVEČKOVÁ, O. a kol. : Slovník obchodného práva: IURA EDITION, spol. s r. o., 1994, 366 s. ISBN 80-88715-11-3

- PATAKYOVÁ, M. a kol. : Obchodný zákonník (komentár). Bratislava: C. H. Beck, s. r. o., 2016. 1666 s. ISBN 978-80-89603-4-66
- PELIKÁNOVÁ, I.: Komentář k obchodnímu zákoníku. 2. díl. Praha: LINDE PRAHA a. s., 1998. 1306 s. ISBN 80-7201-130-8
- PELIKÁNOVÁ, I. a kol. : Obchodní právo – I. díl. Praha : CODEX BOHEMIA, 1999. 581 s. ISBN 80-85963-58-2.
- PELIKÁNOVÁ, I., ČERNÁ, S. : Obchodní právo. Společnosti obchodního práva a družstva. 2. a 3. díl, Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2006. 548 s. ISBN 80-7357-164-1
- ŠKRINÁR, A., NEVOLNÁ, Z. : Obchodné právo. Plzeň: Aleš Čenek, 2012. 400 s. ISBN 978-80-7380-365-0.
- STRAPÁČ, P. a kol.: Orgány obchodných spoločností a družstva s judikatúrou. Bratislava : Eurounion, 2013, 600 s. ISBN 978-80-89374-23-6
- SUCHOŽA, J., HUSÁR, J. a kol. : Obchodné právo. Bratislava: IURA EDITION, spol. s r. o., 2009. 1063 s. ISBN 978-80-8078-290-0
- SUCHOŽA, J. a kol.: Obchodný zákonník a súvisiace predpisy. Komentár. Bratislava: Eurounion, spol. s r. o., 2016. 1336 str. ISBN 978-80-893734-34-2
- ŽITŇANSKÁ, L., OVEČKOVÁ, O. a kol. : Obchodné právo. Obchodné spoločnosti. 1 zväzok. Bratislava: IURUS LIBRI, spol. s r. o., 2013. 617 s. ISBN 978-80-89635-05-4
- Zákon č. 513/1991 Zb. v znení neskorších predpisov (Obchodný zákonník)
- Zákon č. 40/1964 Zb. v znení neskorších predpisov (Občiansky zákonník)

Schadenersatz für den Verlust der Nutzmöglichkeit von Gegenständen und Dienstleistungen vor dem Hintergrund des Urteils BGH, 24. Januar 2013

Dipl.-Jur. Kai Tobias Lembach

- Kurzüberblick -

Die stetig Technisierung des Lebens und der Lebensführung stellt auch die Rechtsprechung vor immer neue und weitergehende Fragestellungen. Die zeigt sich auch an der Thematik des Nutzungsausfallersatzes und der in diesem Themenkomplex ergangenen Entscheidung des Bundesgerichtshofes vom 24. Januar 2013 zum Aktenzeichen: BGH, III ZR 98/12.

Durch diese Entscheidung hat der Bundesgerichtshof der Bundesrepublik Deutschland und mithin den für das Telekommunikationsrecht zuständige Senat, den Anwendungs- und Regelungsbereich der hinter dieser Thematik stehenden Rechtsgedanken und Rechtsprechung deutlich erweitert. Nach dieser Entscheidung kann auch unter gewissen Voraussetzungen für das Ausbleiben der Nutzungsmöglichkeit eines Internetanschlusses dem Berechtigten ein Anspruch auf Schadenersatz in Form der Kompensation der verlorenen Nutzungen zustehen.

Der Leitsatz der Entscheidung lautet wie folgt:

*"Es kann einen ersatzfähigen Vermögensschaden darstellen, wenn dem Inhaber eines DSL- Anschluss die Möglichkeit genommen wird, seinen Zugang zum Internet zu nutzen, ohne dass ihm hierdurch Mehraufwendungen entstanden oder Einnahmen entgangen sind."*⁹⁸

Der Bundesgerichtshof hat in seinem Urteil vom 24. Januar 2013 nachfolgendes ausgeführt:

"Ersatz für den Ausfall der Nutzungsmöglichkeit eines Wirtschaftsguts kommt für einen der vermögensmehrenden, erwerbswirtschaftlichen Verwendung vergleichbaren eigenwirtschaftlichen, vermögensmäßig erfassbaren Einsatz der betreffenden Sache in Betracht. Der Ersatz für den Verlust der Möglichkeit zum Gebrauch einer Sache muss grundsätzlich Fällen vorbehalten bleiben, in denen die Funktionsstörung sich typischerweise als solche auf die materiale Grundlage der Lebenshaltung signifikant

---

⁹⁸ Bundesgerichtshof, Urteil vom 24.01.2013, Aktenzeichen: BGH, III ZR 98/12.

*auswirkt. Anderenfalls bestünde die Gefahr, unter Verletzung des § 253 BGB die Ersatzpflicht auf Nichtvermögensschäden auszudehnen.*⁹⁹

Aus der Entscheidung kann zunächst der Stellenwert entnommen werden, welche die Rechtsprechung der Informationsquelle des Internets beimisst, denn das Internet ist nunmehr als globale Informationsquelle von absolut entscheidender Bedeutung für die private Lebensführung.¹⁰⁰

In seiner ständigen Rechtsprechung beschränkt der Bundesgerichtshof die Fälle des Schadenersatzanspruch auf Nutzungsausfallersatz auf solche, in welchen es sich um Dinge handelt, auf deren ständige Verfügbarkeit der Berechtigt berechtigter Weise vertrauen darf und die für die eigenständige Lebenshaltung typischerweise von zentraler Bedeutung sind.¹⁰¹ Die Aufstellung dieser Voraussetzungen erfolgt vor dem Hintergrund, dass diese Rechtsprechung nach Auffassung des Senates nicht uferlos gelten soll.

Gerade im Falle des Internets und dessen vielfältigen und immer mehr werdenden Nutzungsmöglichkeiten wird jedoch absolut zutreffend dem Geschädigten ein solcher Anspruch zuerkannt. Zu erwähnen ist darüber hinaus, dass neben der umfangreichen Nutzung als Informationsquelle auch in erheblichen Masse über diese Medium Rechtsgeschäfte abgeschlossen und vermittelt werden. Dies hat zur Folge, dass die Lebensgestaltung eines Großteils der Bevölkerung erheblich und signifikant durch die vielfältigen Nutzungsmöglichkeiten geprägt und beeinflusst wird. Daher macht sich ein Ausfall dieses Medium entsprechend und nachhaltig bemerkbar.¹⁰²

In Konsequenz der vorstehenden Ausführungen ist nach der Auffassung des Bundesgerichtshofs und der die Entscheidung tragenden Erwägungen die Nutzungsmöglichkeit des Internet als ein Gut beziehungsweise eine Dienstleistung einzustufen, welche für die Lebenshaltung typischerweise von zentraler Bedeutung ist und deren Verlust für den Betroffenen grundsätzlich auch eine fühlbare Beeinträchtigung darstellt, so dass die für den Anspruch auf Nutzungsausfallersatz seitens der Rechtsprechung geforderten Voraussetzungen alle samt vorliegen.

---

⁹⁹ Bundesgerichtshof, Urteil vom 24.01.2013, Aktenzeichen: BGH, III ZR 98/12.

¹⁰⁰ Bundesgerichtshof, Urteil vom 24.01.2013, Aktenzeichen: BGH, III ZR 98/12.

¹⁰¹ Bundesgerichtshof, Urteil vom 24.01.2013, Aktenzeichen: BGH, III ZR 98/12.

¹⁰² Bundesgerichtshof, Urteil vom 24.01.2013, Aktenzeichen: BGH, III ZR 98/12.

Damit zeigt sich anhand der gegenständlichen Entscheidung, dass die permanente Technisierung der Lebensgestaltung und Lebensführung der Gesellschaft eine entsprechende Weiterentwicklung der Rechtsprechung und die Ausdehnung von bestehenden Rechtsinstituten und Rechtsgedanken auch für neue Fallgestaltungen notwendig macht.

Als weitere Erkenntnis kann der Entscheidung entnommen werden, dass die Grundgedanken im Hinblick auf die Gewährung von Schadenersatz für den Ausfall einer Nutzung nunmehr nicht nur auf Sachen, Güter oder Gegenstände angewendet werden, sondern auch auf den Bereich von Dienstleistungen erstreckt werden können. Dadurch gewinnt die gegenständliche Entscheidung des Bundesgerichtshofs vom 24. Januar 2013 im Hinblick auf den Anwendungsbereich dieses Rechtsgedankens und der entsprechenden Thematik noch weiter an Bedeutung. Es ist damit zu rechnen, dass diese Thematik die Rechtsprechung auch künftig vor weitere Herausforderungen stellen wird, dies insbesondere aufgrund der zu erwartenden weitergehenden Technisierung der Lebensführung.

**Elektronické bankovníctvo ako efektívny nástroj spravovania financií
v prostredí bankového trhu**

**Electronic banking as a effective tool for managing finances in the
environment of the banking market**

JUDr. Monika Ličková¹⁰³

Abstrakt

Tento príspevok sa snaží objasniť podstatu, fungovanie a využitie elektronického bankovníctva a jeho vybraných foriem s poukazom na bezpečnosť.

Podáva komplexný pohľad na aktuálnu situáciu v prostredí elektronického bankovníctva a snaží sa poskytnúť užitočné informácie pre pohyb v bezhotovostnom elektronickom platobnom styku.

Kľúčové slová: elektronické bankovníctvo, internet banking, mobil banking, SMS banking, Home banking

Abstract

This contribution tries to clarify the nature, operation and use of electronic banking and its selected forms with reference to security.

It provides a comprehensive view of the current situation in the internet banking environment and tries to provide useful information for operation in the cashless payment through electronic banking.

Keywords: electronic banking, internet banking, phone banking, message banking, home banking.

Úvod

Aktuálna situácia v bankovníctve prechádza veľkými zmenami, ktoré sú zapríčinené neustálou zmenou dopytu klientov.

---

¹⁰³ JUDr. Monika Ličková, externá doktorandka na Katedre obchodného a hospodárskeho práva na Právnickej fakulte UMB v Banskej Bystrici

Nároky klientov vzrastajú a podobnú tendenciu majú pochopiteľne aj postupy bánk, ktoré sa snažia im čo najviac vyhovieť.

Prostriedkom k dosiahnutiu tohto cieľa sa v komerčnom súboji bánk stáva okrem permanentnej ponuky termínovaných vkladov, bežných účtov a sporení neustále rozvíjajúce sa elektronické bankovníctvo.

Elektronické bankovníctvo sa za posledné roky stalo súčasťou produktového portfólia každej jednej banky na Slovensku, ktoré umožňuje vykonávanie platobných operácií bez použitia hotovosti z pohodlia vlastného domova či kancelárie.

U klientov sa služby založené na elektronickej báze stretli s pomerne veľkým záujmom, o čom svedčia počty vykonaných operácií v elektronickej forme a počty klientov využívajúcich tieto služby.

Definícia elektronického bankovníctva

Vo všeobecnosti sa za platobné produkty elektronického bankovníctva považujú akékoľvek produkty bánk, pri ktorých je kontakt klienta s bankou alebo použitie produktu vykonané elektronicou formou.

Klienti teda bankové služby využívajú prostredníctvom elektronických komunikačných kanálov, a to primárne prostredníctvom využitia rôznych foriem internetového pripojenia alebo telefónneho spojenia.

Elektronické bankovníctvo predstavuje novodobé možnosti uskutočňovania platobného styku, ktoré reprezentuje všetky formy elektronickej komunikácie medzi bankou a jej klientmi.

Klienti, ktorí majú možnosť využívať niektorú z foriem elektronického bankovníctva nemusia navštevovať osobne pobočku banky, ale môžu všetky bankové záležitosti vybaviť prostredníctvom samoobslužných zariadení, cez telefón alebo kdekoľvek, kde majú prístup na internet.

Každá služba elektronického bankovníctva je k dispozícii buď:

- v aktívnej, alebo
- v pasívnej podobe.

Pasívne služby sú také, pri ktorých klienti môžu získavať informácie všeobecného charakteru (všeobecné informácie o banke a jej službách, kurzový lístok, kurzy cudzích mien,

číselníky kódov bánk, a pod.) alebo konkrétne informácie o svojom účte, ale nemôžu realizovať žiadne bankové operácie.

Pri aktívnych službách je klientom umožnené disponovať s ich účtami, kedy môžu realizovať bankové operácie, ako sú jednorazové alebo trvalé platobné príkazy, platby do zahraničia atď.

O tom, či klienti môžu používať aktívnu alebo len pasívnu službu, rozhoduje zmluva medzi klientom a bankou, ale aj úroveň zabezpečenia spojenia, pre ktorú sa klienti rozhodnú.

Výhody elektronického bankovníctva pre klientov

1. **Čas/Rýchlosť** - výhodou elektronického bankovníctva pre klientov je predovšetkým ušetrený čas, ktorý by museli stráviť, ak by sa do banky dostavili osobne. Klienti už nemusia strácať čas postávaním v radoch pred priehradkou a hlavne, nie sú obmedzovaní otváracími hodinami banky. Elektronické bankovníctvo umožňuje vykonávať bankové operácie 24 hodín denne, 7 dní v týždni, 365 dní v roku. Navyše poskytuje rýchly prenos a spracovanie operácií, pretože komunikácia cez elektronické médiá vyžaduje doslova len sekundy.
2. **Komfort** - so svojimi účtami môžu klienti pracovať v pohodlí domova, v kancelárii, v internetovej kaviarni, v hotelovej izbe alebo dokonca priamo pod holým nebom, a to nielen na území Slovenska, ale všade tam, kde sa nachádza mobilný signál a je k dispozícii prístup k telefónu alebo internetu.
3. **Úspora nákladov/cena** - klienti ušetria aj finančne. Tým, že nemusia chodiť do banky ušetria náklady na dopravu a parkovné. Čo je ale podstatne dôležitejšie, platia za poskytované služby podstatne nižšiu cenu, pretože banky si účtujú za elektronické služby nižšie poplatky, ako za klasické služby.
4. **Kontrola nad financiami** - veľkou výhodou je, že klienti si môžu sami v reálnom čase monitorovať svoje financie, kontrolovať priebežne stav účtov a realizované transakcie. Navyše, banky používajú rôzne formy elektronického bankovníctva na zasielanie upozornení napr. o zaplatení/nezaplatení účtov, o poslaní výpisu, o podozrivých transakciách.

5. **Inovativnosť** - vďaka rozsiahlemu inovatívnemu potenciálu prináša elektronické bankovníctvo kontinuálne nové vylepšenia, ktoré uľahčujú klientom prácu s bankovými operáciami,

Výhody elektronického bankovníctva pre banku

Rovnaké výhody prináša z opačného uhla pohľadu elektronické bankovníctvo aj pre banku.

Umožňuje bankám optimalizovať sieť svojich kamenných pobočiek čím ušetrí náklady na ich vybavenie, prevádzku a kvalifikovaný personál, čo by bolo ešte výrazne drahšie ak by pobočky mali byť klientom k dispozícii 24 hodín denne tak ako sú k dispozícii služby elektronického bankovníctva.

Aj keď úvodné náklady na zriadenie jednotlivých služieb môžu byť v závislosti od jednotlivých foriem platobných prostriedkov, zariadení a softvérových aplikácií vyššie, z dlhodobšieho hľadiska je prevádzkovanie elektronického bankovníctva omnoho nákladovo výhodnejšie.

Eliminujú sa zbytočné chyby pri prepisovaní tlačív a ušetria sa tým až dve tretiny času potrebného na klasickú bankovú operáciu.

Úsporu nákladov taktiež prináša náhrada papierovej dokumentácie a korešpondencie elektronickou formou elektronickými výpismi a SMS notifikáciami.

Prenesením jednoduchých bankových transakcií na samotných klientov, ktorí sú schopní ich uskutočňovať bez asistencie pracovníčky alebo pracovníka za prepážkou, sa vytvára pre banku priestor na poradenstvo venované náročnejším bankovým produktom (napr.: hypotéky, investovanie).

Inovácie sa zároveň môžu stať príležitosťou pre banku budovať svoju vierohodnosť a značku.

Nevýhody elektronického bankovníctva

1. **Počítačová gramotnosť a procesná náročnosť** - istou nevýhodou pre zákazníkov, ktorí chcú využívať služby elektronického bankovníctva je nutnosť ovládať moderné informačné a telekomunikačné prostriedky. Hovoríme napríklad o komplikovaných verifikáciách klientov, ktorí sa chcú pripojiť do internet bankingu danej banky alebo

špecializované aplikácie, ktoré si musia klienti sami inštalovať, v niektorých prípadoch dokonca od tretích strán ako sú napríklad mobilní operátori. Neustály pokrok spôsobuje, že banky prinášajú kontinuálne nové verzie jednotlivých foriem elektronického bankovníctva.

2. **Vývojová náročnosť** - pomerne náročný je aj samotný proces zriadenia elektronického platobného prostriedku, a to tak z časového pohľadu ale aj z hľadiska komplexnosti procesu. Len samotné vydanie karty a PIN kódu trvá obvykle jeden až tri týždne. Pokiaľ si chcú klienti zriadiť bežný účet so všetkými službami k nemu prislúchajúcimi, banka posielala klientom niekoľko samostatných zásielok ako platobná karta, prístupové kódy do internet bankingu, prípadne musí navštíviť mobilného operátora alebo pobočku banky pre získanie mobilnej aplikácie alebo aplikácie na platenie prostredníctvom mobilu. Klienti majú takéto služby elektronického bankovníctva k dispozícii až po určitom čase, niekedy pre sfunkčnenie služby musí dokonca kontaktovať banku.
3. **Legislatíva/limity** - jednou z ďalších možností ako chcú banky chrániť svojich klientov pred potenciálnym zneužitím ich finančných prostriedkov je nastavenie limitov na transakcie ako napríklad limity na výbery hotovosti a platby kartou, limity na výšku úhrad platobných príkazov prostredníctvom internet bankingu alebo mobile bankingu, prípadne iné druhy limitov. Na jednej strane ide o ochranu klientov, na druhej strane ich však obmedzujú pri realizácii transakcií vo vyšších sumách, alebo vyžadujú od klientov použitie komplikovanejších osobných identifikačných kľúčov, čo je najmä pri jednorazovej alebo zriedkavej potrebe veľmi nepohodlné.
4. **Strata dát** - nevýhodou elektronického bankovníctva je aj fakt, že sa klienti nemusia dostať k svojim dátam, prípadne môže dôjsť k strate údajov z dôvodu zlyhania alebo chyby v technológii. Ide však o nedostatok nízkeho významu, ktorý neohrozuje používanie elektronického bankovníctva v širokom rozsahu.
5. **Bezpečnosť** - elektronické bankovníctvo sa stáva čoraz častejšie cieľom útokov kriminálnych skupín a hackerov, ktorých láka vidina nelegálneho finančného zárobku a preto banky venujú veľa úsilia a investícií do vývoja stále sofistikovanejších softvérov pre ochranu. Najväčšou hrozbou paradoxne pre banky sú samotní jej zákazníci, ktorí sa často krát správajú nezodpovedne pri práci s elektronickými službami. Preto aj tie najmodernejšie zabezpečovacie nástroje klienta neochránia, pokiaľ sa on sám nespráva

zodpovedne. Kľúčová je prevencia, preto je dôležité, aby klienti poznali potenciálne hrozby, ktorým môžu čeliť pri každodennom používaní a práci s elektronickými službami. Medzi najbežnejšie hrozby patria:

- a) Pri službe internet banking – *Phishing, Pharming, Vishing*
- b) Pri službe mobile banking – *Smishing*
- c) Pri platobných kartách - *Skimming*

Phishing je skomolenina od slova FISH čo v preklade znamená ryba. Pod týmto názvom označovali hackeri každé užívateľské konto, ku ktorému mali prístup.

Podvod začína tak, že hackeri pošlú email, ktorý pripomína banku, ktorej obeť je klientom. Prostredníctvom podvodného emailu sa následne snažia presvedčiť obeť, aby poslali svoje údaje na potvrdenie totožnosti. Niektoré takéto emaily obsahujú aj vírusy, ktoré sa môžu infiltrovať do počítača a ničiť programy alebo kradnúť citlivé údaje.

Väčšina takýchto emailov obsahuje odkaz, kliknutím, na ktoré klienti nevedomky odošlú svoje údaje podvodníkovi.

Pharming je podobný ako phishing s tým rozdielom, že je viac prepracovaný. Kliknutím na link sa nainštaluje do počítača program pod označením trojský kôň, ktorý sleduje, ktoré stránky obeť útoku navštevujú, a keď sa snažia dostať na web stránku svojej banky sú presmerovaní na falošnú stránku, ktorá vyzerá presne ako stránka ich banky.

Následne, keď klienti zadajú bezpečnostné údaje, má útočník všetky potrebné informácie pre odčerpanie finančných prostriedkov.

Vishing je typom hrozby, pri ktorej podvodník cez telefón presvedčí obeť, aby mu dala požadované informácie, prístupové práva k účtu s odvolaním sa na potenciálnu hrozbu zneužitia jeho účtu.

Smishing sa dostáva do popredia spoločne s rapidným nárastom mobilných telefónov s pripojením na internet. Smishing funguje podobne ako phishing len miesto emailu dostanú obeť útoku SMS správu, že sa niečo deje s ich účtami a je nevyhnutné, aby buď zadali do SMS správy svoje údaje alebo klikli na link v SMS správe, kde po otvorení sa nainštaluje do mobilného zariadenia škodlivý software, s ktorým je možné na diaľku cez internet mobil ovládať a odcudziť finančné prostriedky z účtu

Prostredníctvom *skimmingu* sa snažia útočníci získať údaje o platobnej karte a vytvoriť tak klon karty. Útočníci upravia bankomat o čítačku magnetického prúžku a o buď kameru alebo falošnú klávesnicu, ktoré majú za cieľ zosnímať PIN kód obetí. Následne získane dáta odosielajú svojim spoločníkom, ktorí ich nahrajú na spravidla ukradnuté platobné karty a vyberú obeť o peniaze z účtu prostredníctvom platobnej karty.

Formy elektronického bankovníctva

Phone banking

Už z názvu vyplývajúca služba poskytuje informácie, respektíve rozhodovaciu moc klientovi cez bežnú telefónnu linku, či už pevnú, domácu linku alebo mobilný telefón.

Od klasického phone bankingu plynule prechádzame až k aktuálnemu mobile bankingu.

Pri záujmoch klientov sa dozvedieť niečo viac o bankových produktoch či službách im stačí vytočiť dané telefónne číslo a v takzvaných callcentrách im zamestnanci banky odpovedia na ich otázky. Taktiež je možné so svojimi peniazmi pomocou tejto služby manipulovať, ale to je samozrejme sprístupnené klientom až po overení ich identity, kedy si zamestnanec banky vyžiada isté údaje od klientov.

Samozrejmosťou je vo phone bankingu postupná automatizácia, pod ktorou rozumieme automatizované hlasové systémy, v ktorých sa zákazníci pohybujú pomocou stlačania tlačidiel na telefóne. Taktiež sa samozrejme môžu dostať prostredníctvom tohto menu aj k priamemu kontaktu s operátorom, ktorý im v prípade núdze poradí okamžite. Ako výhodu pokladáme fakt, že tento komunikačný kanál medzi bankou a klientmi je absolútne nenáročný na technickú obsluhu, čo v praxi znamená ľahký prístup k informáciám aj pre klientov s menšími technickými skúsenosťami. Je to určite vhodný nástroj ako sa dozvedieť informácie napríklad pre starších ľudí, ktorí majú obavy z prípadného internet bankingu.

SMS banking

SMS banking je akousi súčasťou mobil bankingu, ktorý zhrňa ostatné nástroje bankovníctva pomocou telefónu, ktoré nie sú uvádzané ako phone bankingové.

Pod dnešným SMS bankingom rozumieme skôr pasívne operácie banky, ktoré najčastejšie vnímame ako informácie o zostatku na účte a prevedených operáciách alebo ako verifikáciu platieb pomocou internet bankingu. Asi väčšina ľudí sa stretla s novou SMS správou, ktorá prichádza pár sekúnd po zaplatení kartou v obchode alebo po platbe na internete.

Mobil banking

Asi najväčší vzostup v oblasti produktov elektronického bankovníctva zažil práve mobil banking, ktorý sa vďaka dostupnosti siete stal prostredníkom medzi bankou a klientom prakticky hocikde na svete. Mobile banking môže byť založený na rôznych technológiách, najčastejšie sa tieto úkony vykonávajú cez SMS správy (zašifrované alebo nezašifrované) alebo mobilný internet.

Mobile banking možno rozdeliť podľa typov operácií na:

- pasívny mobile banking s pasívnymi operáciami, ktorý klientovi poskytuje možnosť získať všeobecné informácie, napr. aktuálny kurzový lístok, stav účtu, prehľad úrokov a pod.
- aktívny mobile banking, ktorý umožňuje klientovi disponovať s prostriedkami na účte prostredníctvom aktívnych operácií s účtom. Patrí tu napríklad zadávanie prevodných príkazov, tuzemský alebo cezhraničný platobný styk a pod.

Mail banking

Táto služba je priamo spojená s internetovým prostredím. V podstate je platná iba tam, kde je možné sa na internet pripojiť a aktívne sa v ňom pohybovať. Služba má informatívny charakter.

Po poskytnutí klientovej mailovej adresy banke, mu bude banka buď príležitostne pri prevode alebo mesačne zasielať výpisy z účtu, poprípade zmeny a obraty na účte. Správy, ktoré banka zasiela na e-mail klienta môžu byť na požiadanie šifrované kvôli bezpečnosti.

Home banking

Home banking je často využívaným nástrojom elektronického bankovníctva mnohých firiem. Je určený pre klientov, ktorí majú na svojich účtoch väčšie počty obrátov ako bežní zákazníci banky. Jedinou potrebou človeka alebo firmy, ktorá chce využívať home banking je prístup na internet. Po podpísaní zmluvy s bankou banka poskytne prístupové heslá do ich vlastného bankového softvéru, či už sú to isté kombinácie písmen a čísel alebo nejaké mechanické zariadenie generujúce heslá.

Home banking potom dáva zo všetkých produktov elektronického bankovníctva najväčšie možnosti, či už k pasívnym alebo i aktívnym operáciám. Výhodou určite je aj možnosť naviazať si vo firme home banking s účtovníctvom, respektíve účtovným softvérom, čo predstavuje nielen úsporu časovú, ale i nákladovú. V praxi banka musí prevádzkovať viacero rôznych home bankingových systémov, kvôli udržateľnosti systému a tak isto aj kvôli rôznorodosti klientov, ktorí môžu žiadať odlišné služby a môžu mať rôzne nároky na softvér.

S narastajúcim záujmom o nové technológie sa tento prostriedok elektronického bankovníctva pomaly prelína s ďalším – s internet bankingom. Funkcie majú oba tieto nástroje veľmi široké, preto už dnes ťažko oddeliť klienta so záujmom o jeden či druhý produkt. Jedinou možnou špecifikáciou je len fakt, že internet banking je akoby stvorený pre bežného klienta, ktorý si spravuje financie iba svojho účtu a nehľadá napríklad na účtovníctvo alebo hromadné platby.

Internet banking

Túto relatívne mladú službu už dnes poskytuje každá komerčná banka v záujme uľahčiť zákazníkovi prístup k ich účtu. Oproti home bankingu má tento vyšší vývojový stupeň takzvaného počítačového bankovníctva výhodu v tom, že klienti nie sú povinní inštalovať softvér z banky, ale sa iba jednoducho pripojiť na internet a prihlásiť sa na stránke ich banky do svojich kont.

Internetové bankovníctvo je moderný produkt určený pre fyzické osoby, ktoré preferujú efektívne, pohodlné a bezpečné riadenie svojich financií cez internet. Okrem bezpečia, pohodlia a ľahkej dostupnosti a jednoduchého ovládania internetové bankovníctvo prináša aj veľmi zaujímavú úsporu poplatkov a to najmä v zvýhodnených poplatkoch za bezhotovostné prevodné príkazy, trvalé príkazy či súhlasy s inkasom.

Prístup cez internet banking má klient u väčšiny bánk i k podúčtom k svojmu účtu, či už sú to šporiace účty, terminované vklady a podobne. Pri prihlasovaní sa do svojho účtu sa klient musí prirodzene preukázať, a to rôznymi spôsobmi. Po aktivácii služby obdrží každý

klient svoj overovací nástroj, ktorý môže byť buď prihlasovacie meno a heslo, SMS kľúč, elektronický osobný kľúč, GRID karta a pod.

Po tzv. autentizácii klienta sa už dá voľne pohybovať v prostredí svojho účtu, pričom pri každej aktívnej operácii je klient opätovne požiadaný o autentizáciu. Okrem bezpečnostných prvkov pri prihlasovaní a vykonávaní transakcií je taktiež systém zabezpečený automatickým odhlásením v prípade neodhlásenia. Bezpečnosť pri prihlasovaní zabezpečuje aj takzvaný bezpečnostný certifikát, ktorý zaisťuje správny chod komunikácie medzi oboma stranami, overenie identity servera a zároveň ochranu a utajenie údajov prenášaných medzi klientom a bankou.

Je potrebné myslieť na bezpečnosť

Často krát ľudia nevyužívajú rôzne formy elektronického bankovníctva z dôvodu, že sa boja o svoje finančné prostriedky. Obávajú sa, že nie sú dostatočne zabezpečení pri využívaní týchto služieb. Z tohto dôvodu musia banky zaručiť maximálne bezpečie, investovať nemalé finančné prostriedky a získať a udržať si týchto klientov.

Problematika bezpečnosti je pri internetovom bankovníctve obzvlášť na mieste. Táto bezpečnosť je preto priamo závislá od bezpečnosti internetu samého. Riešenie zabezpečenia možno rozdeliť na dve základné ciele. Prvým je zaistenie bezpečnej dátovej cesty po sieťach internetu medzi systémom internetového bankovníctva na strane banky a komunikačným nástrojom (webovým prehliadačom) na strane klienta. Druhým cieľom je zaistiť bezpečnú identifikáciu klienta.

Záver

V rámci tohto príspevku sme sa snažili detailnejšie oboznámiť s elektronickým bankovníctvom a jeho súčasťami.

Elektronické bankovníctvo je momentálne veľmi obľúbený nástroj ako si uľahčiť a urýchliť inak zdĺhavé a finančne náročné bankové operácie.

Ako prameň informácií nám slúžili odborné monografie, internet, ale aj osobná návšteva banky.

Pevne veríme, že príspevok bude pre čitateľov dobrou pomôckou pri orientácii sa v oblasti elektronického bankovníctva.

Zoznam použitej literatúry

BOUŠKOVÁ D. 2009. *Bankové operácie*. Bratislava : EKONÓM, 2009. 234 s. ISBN 978-80-225-2859-7.

DVOŘÁK, P. 1999. *Komerční bankovníctví pro bankéře a klienty*. Praha : Linde, 1999. 245 s. ISBN 80-7169-859-8.

KALA, J. - PŘADKA, M. 2001. *Elektronické bankovníctví*. Praha: Computer Press, 2001, ISBN 80-7226-328-5.

MÁČE, M. 2006. *Platobný styk : klasický a elektronický*. Praha : Grada, 2006. 220 s. ISBN 80-247-17-255.

MUSA, M. - MUSOVÁ, Z. 2006. *Platobný styk*. 1.vyd. Zvolen: Univerzita Mateja Bela, Ekonomická fakulta v Banskej Bystrici, 2006 118 s. ISBN 80-8083-299-4.

SCHLOSSBERGER, O. 2012. *Platební služby*. Praha : Management Press , 2012. 325 s. ISBN 97-88-07261-23-83.

SYSÁKOVÁ, V. - ŠLAHOR, E. 2010. *Peniaze a bankovníctvo*. Bratislava : Kartprint , 2010. 142 s. ISBN 97-88088-87-08-90.

Vyporiadanie poistných zmlúv po zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov

Settlement of insurance contracts after the death of the spouses' co-owners

Denisa Maková¹⁰⁴

Abstrakt

Nároky z poistných zmlúv spadajú do bezpodielového spoluvlastníctva manželov. V prípade jeho zániku je potrebné nároky vyporiadať. Článok sa preto zameriava na rôzne varianty nárokov, ktoré môžu z poistných zmlúv vzniknúť a rieši spôsoby ich vyporiadania po zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Osobitne sa venuje vyporiadaniu poistných vzťahov v oblasti neživotného a životného poistenia.

Kľúčové slová

Poistná zmluva. Vyporiadanie BSM. Zánik poistenia.

Abstract

Claims arising from insurance contracts fall into the spouse's co-ownership. In the event of its extinction, claims need to be settled. Therefore, the article focuses on various variants of claims that can arise from insurance contracts and solves the ways in which they can be settled after the divided of co-ownership of their spouses has ceased. Article specializes in settlement insurance relationships in the field of non-life and life insurance.

Keywords

Insurance contract. BSM settlement. Termination of insurance.

Poistné zmluvy rovnako ako iné záväzky vznikajúce za trvania manželstva sú súčasťou bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej aj ako BSM). Poistné za životné aj neživotné poistné zmluvy uzatvorené za trvania manželstva sa uhrádza z ich spoločného majetku bez ohľadu na to, ktorý z manželov je poistníkom, čiže osobou dojednávajúcou poistenie a zároveň osobou povinnou poistné uhrádzať. V praxi nastávajú rôzne situácie a

---

¹⁰⁴ JUDr. Denisa Maková – interná doktorandka Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

manželia môžu byť účastníkom poistnej zmluvy rôznymi spôsobmi. Pri uzatváraní poistnej zmluvy len jedným z manželov sa však vyžaduje, aby o jej vzniku vedel aj druhý manžel. Písomný súhlas sa pre platnosť zmluvy nevyžaduje. V prípade životného poistenia môže byť jeden z manželov poistník a zároveň aj poisteným. To znamená, že v prípade vzniku poistnej udalosti, ktorou je v životných zmluvách smrť alebo dožitie, sa mu vyplatí poistné plnenie. Ak je poistnou udalosťou smrť poisteného, poistné plnenie sa vyplatí oprávnenej osobe (môže ich byť aj viac, pričom okrem ich presnej identifikácie sa vyžaduje aj určenie podielu na vyplatenom plnení v percentách) alebo zákonným dedičom. V prípade dožitia sa poistné plnenie vyplatí v dohodnutom veku len poistníkovi, ktorý bol zároveň poisteným. V praxi sa najčastejšie takéto životné poistenie uzatvára na toho z manželov, ktorý je hlavným živiteľom rodiny. V prípade, že majú manželia spoločnú hypotéku alebo iný druh úveru, chcú týmto spôsobom zabezpečiť schopnosť uhrádzať splátky aj v situácií keď odpadne príjem hlavného živiteľa rodiny. Súčasťou životných zmlúv sú aj rôzne pripoistenia z odvetvia neživotného poistenia ako napríklad úrazové poistenie, poistenie trvalých následkov úrazu, poistenie denného odškodného počas doby trvania platobnej neschopnosti, rizikové poistenie pre prípad úmrtia, pripoistenie oslobodenia od platenia poistného pri vzniku invalidity poisteného. Platby poistného uhrádza poistník zo spoločného majetku manželov a vyplatené plnenia sú spoločným majetkom manželov.

Neživotné poistné zmluvy, ktorými chcú manželia chrániť ich spoločný majetok ako nehnuteľnosť, domácnosť alebo motorové vozidlá uzatvára len jeden z manželov. Poistné plnenie vyplatené pri vzniku poistnej udalosti za trvania manželstva je použité na odstránenie následkov škôd vzniknutých na majetku alebo na zaobstaranie nového majetku pri vzniku totálnej škody.

Problematikou tohto príspevku je otázka právnych účinkov zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov na životné aj neživotné poistné zmluvy, ktoré ktorýkoľvek z nich uzatvoril za trvania manželstva. Súdna prax judikovala, že peňažné prostriedky použité na platby poistného, nie je možné pri vysporiadaní BSM považovať za náklady vynaložené na osobný majetok poisteného manžela. Pri vysporiadaní BSM sa zohľadňujú iba nároky na plnenia, ktoré by z poistenia mohli vzniknúť do doby zániku manželstva. Domnievam sa však, že v prípade neživotných poistných zmlúv uzatvorených pred vznikom manželstva, za ktoré je poistné po uzatvorení manželstva uhrádzané zo spoločných prostriedkov manželov, by sa súd musel s takýmito nákladmi vysporiadať ako s nákladmi vynaloženými výlučne na osobný účel iba jedného z manželov. Pri vyporiadaní BSM by tak mal zohľadniť celkovú

sumu nákladov na poistné počas trvania BSM. Okrem neživotných zmlúv uzatvorených pred vznikom manželstva na majetok, ktorý sa nestal súčasťou BSM sú nákladmi na osobný účet iba jedného z manželov aj úhrady poistného za neživotné zmluvy na majetok, ktorý jeden z manželov zdedil alebo získal darovaním a teda ide o majetok, ktorý nepatrí do BSM. Keďže tento majetok je vo výhradnom vlastníctve iba jedného z manželov a vyplatené plnenie sa vzťahuje iba k tomuto majetku je potrebné úhrady poistného za celú dobu trvania manželstva zohľadniť pri vyporiadaní BSM. V prípade životných poistných zmlúv je rozhodujúca skutočnosť hodnota účtu ku dňu zrušenia BSM. Bez ohľadu na to či bola zmluva uzatvorená za trvania BSM alebo ešte pred jeho vznikom vzniká nárok na podiel aj druhému manželovi.

Zamerajme sa na právne účinky zániku BSM na životné poistné zmluvy uzatvorené za trvania manželstva a na neživotné poistenie, ktoré chráni majetok patriaci do BSM.

Vyporiadanie neživotných poistných zmlúv je z právnej a hlavne z praktickej stránky oveľa jednoduchšie v porovnaní so životnými poistnými zmluvami. Občiansky zákonník v § 812 určuje, že poistná zmluva zmenou vlastníka poistenej veci zanikne, pokiaľ poistné podmienky neurčia inak. V nadväznosti na to je potrebné poukázať aj na § 805 Občianskeho zákonníka, ktorý špecifikuje vyporiadanie poistenia majetku a postenia zodpovednosti za škodu týkajúce sa poistenia majetku v BSM a rovnako odkazuje na úpravu všeobecných poistných podmienok. V minulosti vydávalo všeobecné poistné podmienky Ministerstvo financií a neskôr schvaľovalo poistné podmienky komerčných poisťovní. Od 1. marca 2002 je tvorba poistných podmienok vo výlučnej kompetencii samotných poisťovní. V dôsledku toho môžeme natrafiť na poistné podmienky, ktoré vyporiadanie zmluvných vzťahov po zániku BSM neriešia. Medzi neživotné poistenie zaraďujeme poistenie nehnuteľnosti, domácnosti, poistenie motorových vozidiel ale napríklad aj úrazové poistenie. Zánikom BSM nedochádza k zmene vlastníctva, ale iba k vnútornému vyporiadaniu vzťahov medzi doterajšími vlastníkmi. Nie je preto dôvod na zánik poistenia podľa § 812 Občianskeho zákonníka. Ak by po vyporiadaní BSM dohodou alebo rozhodnutím súdu, celá nehnuteľnosť prešla do výhradného vlastníctva toho z manželov, ktorý bol poistníkom aj doteraz, postačí ak oznámi v poisťovni, že sa stal jediným vlastníkom a deklaruje to listom vlastníctva, v ktorom figuruje ako jediný vlastník alebo rozhodnutím súdu o vyporiadaní BSM. V opačnom prípade, kedy poistník po vyporiadaní BSM už nie je vlastníkom nehnuteľnosti, dochádza v praxi najčastejšie k zrušeniu poistnej zmluvy na základe žiadosti poistníka. Prílohou žiadosti je list vlastníctva, v ktorom poistník už nefiguruje alebo iný doklad. Manžel/ka, na ktorého nehnuteľnosť po vyporiadaní BSM prešla a ktorý ju doteraz nepoistoval sa môže slobodne

rozhodnúť či a v akej poisťovni nové poistenie uzavrie. Poistné podmienky však pripúšťajú aj inú možnosť. Zánik BSM či už z dôvodu rozvodu manželov ale aj z iných dôvodov napr. smrť jedného z manželov, nie sú dôvodom pre zánik poistnej zmluvy poistenia nehnuteľnosti. Pri zániku BSM z dôvodu smrti alebo vyhlásenia jedného z manželov za mŕtveho (toho ktorý bol poistníkom na zmluve), vstupuje do poistenia na jeho miesto pozostalý manžel/ka, ak je naďalej vlastníkom alebo spoluvlastníkom poistenej nehnuteľnosti. Ak BSM zaniklo z dôvodu rozvodu (prípustný je aj iný dôvod zániku BSM), za poistníka sa považuje ten z manželov, ktorému nehnuteľnosť (aj hnutelné veci) pri vyporiadaní BSM pripadla. To znamená, že poistná zmluva v otázke jej vzniku, účinnosti, výšky poistnej sumy, rozsahu poisteného majetku a výšky poistného ostáva nezmenená a na miesto bývalého poistníka nastupuje ten manžel, ktorému majetok rozdelením BSM pripadla. Poisťovňa je potrebné o zmene informovať a predložiť vyžadované doklady (napr. dohodu alebo rozhodnutie o vyporiadaní BSM). Napriek tomu sa väčšina osôb, ktorým po vyporiadaní BSM majetok pripadne a doteraz ho nepoisťovali, rozhodne uzatvoriť novú zmluvu. Ak je k poisteniu nehnuteľnosti dojednané aj poistenie zodpovednosti za škodu a vlastníctvo prejde z poisteného na inú osobu, poistenie zaniká ku dňu zmeny vlastníka nehnuteľnosti.

Vyporiadanie poistných zmlúv po rozdelení BSM treba mať na pamäti aj pri delení zariadenia domácnosti, čiže hnutelných vecí. Či už sa jedná o rôznu bielu alebo čiernu techniku, nábytok a iné hnutelné veci tvoriace poistenú domácnosť, je potrebné poistnú zmluvu zaktualizovať v závislosti od toho komu veci po vyporiadaní BSM pripadli. Hnutelné veci v domácnosti sú totiž poistené len pokiaľ sa nachádzajú v mieste poistenia, čiže na adrese uvedenej v poistnej zmluve. V prípade presťahovania vecí na iné miesto a neohlásenia zmeny miesta poistenia, poistná ochrana môže ešte trvať ak tak uvádzajú všeobecné poistné podmienky. Allianz - Slovenská poisťovňa, a.s. vo svojich všeobecných poistných podmienkach uvádza, že takúto ochranu poskytuje maximálne 60 po sebe nasledujúcich dní od začiatku sťahovania, pričom uplynutím posledného dňa poistenie zanikne. Následne už vec, ktorá pripadla niektorému z manželov a ten ju premiestni na iné miesto, pod ochranu poistnej zmluvy nespadá. V takom prípade si musí uzatvoriť novú zmluvu s miestom poistenia, kde sa pripadnutý majetok nachádza. Podmienkou nie je vlastníctvo nehnuteľnosti, v ktorej sa hnutelný majetok nachádza. Ak je poistníkom pôvodnej poistnej zmluvy, v ktorej je poistená domácnosť manžel, ktorý s majetkom ktorý mu pripadol ostáva v pôvodnom mieste poistenia, môže poistná zmluva platiť aj naďalej. Naopak ak užívateľom vecí v dojednanom mieste poistenia po vyporiadaní BSM ostáva manžel, ktorý doteraz nebol poistníkom, môžu na

základe poisťných podmienok nastúpiť na miesto poistníka. Aby však zbytočne neplatil poisťné aj za majetok, ktorý sa v nehnuteľnosti už nenachádza, je potrebné požiadať o úpravu poisťnej sumy. Tú môže znížiť na požadovanú sumu alebo navýšiť v prípade, že nakúpil do domácnosti nejaké nové zariadenie. Pokiaľ je hodnota poisťnej sumy rovnaká alebo obdobná aj po vyporiadaní poisteného hnuťel'ného majetku, môže nechať poisťnú zmluvu bez zmeny. Niektoré poisťné zmluvy vzťahujúce sa na poistenie domácnosti vyžadujú presnú špecifikáciu hnuťel'ných vecí. Napríklad spotrebiče môžu špecifikované na základe výrobného čísla a umelecké diela sú ohodnotené a špecifikované v znaleckom posudku. Takto zmluvne špecifikované hnuťel'né veci si vyžadujú vždy individuálny prístup a pri zmene ich vlastníka je potrebné poisťovňu o zmene upovedomiť.

Podobnú situáciu spôsobuje poistenie motorových vozidiel. V prípade zániku BSM z dôvodu smrti, alebo vyhlásenia za mŕtveho manžela, ktorý bol poistníkom, vstupuje v poisťnej zmluve na jeho miesto druhý manžel ak vozidlo ostalo v jeho vlastníctve, alebo spoluvlastníctve. Ak BSM zaniklo z iných dôvodov na miesto poistníka vstúpi ten manžel, ktorému motorové vozidlo po vyporiadaní pripadlo. Poisťné zmluvy pripúšťajú možnosť uzavrieť poistenie v prospech inej osoby. To znamená, že ak by sa pri vyporiadaní BSM manželia dohodli, že motorové vozidlo síce bude prepísané na manželku, poistníkom a platiteľom poistenia môže byť aj naďalej manžel, ktorý bol poistníkom doteraz. Avšak v takom prípade je potrebné v poisťovni nahlásiť zmeny v technickom preukaze, konkrétne zmenu držiteľa. Poisťné podmienky vyžadujú, aby poistník nahlásil všetky zmeny v technickom preukaze, v opačnom prípade si poisťovňa vyhradzuje právo krátiť poisťné plnenie a preto na to netreba zabúdať. Aj keď technicky je možné, aby bývalý manžel ako poistník platil poisťné za vozidlo, ktorého výhradnou vlastníčkou a držiteľkou sa stala manželka, nie je takéto riešenie veľmi výhodné. O vyplatení poisťného plnenia by musel byť informovaný vždy aj poistník a so spôsobom plnenia by musel súhlasiť. Ďalšou nevýhodou je, že manželka - držiteľka motorového vozidla, ktorá nie je poistníkom si pri ďalších poisťných zmluvách motorových vozidiel nemôže uplatniť bonus za bezškodový priebeh a svojou jazdou bez zavinenej nehody ho vytvára v prospech bývalého manžela. S poistením motorových vozidiel s odlišnou osobou poistníka a držiteľa sa preto prevažne stretávame len pri motorových vozidlách, ktoré sú vo vlastníctve lízingovej spoločnosti a vo faktickom užívaní poistníka - lízingového nájomcu. Aj v tomto prípade zmenou vlastníctva, ktoré po splatení všetkých lízingových splátok a splnení lízingových podmienok prechádza z

lízingovej spoločnosti na držiteľa - lízingového nájomcu, ktorý je zároveň poistníkom, poistná zmluva nezanikne. Postačí len oznámiť zmeny v technickom preukaze.

Vyporiadanie právnych nárokov zo životných poistných zmlúv uzatvorených za trvania manželstva je o niečo zložitejšie. Pri vyporiadaní BSM ich nemožno opomenúť, nakoľko na životných zmluvách sa akumulujú peňažné prostriedky, na ktoré majú spoločný nárok obaja manželia. Životné poistenie je možné uzavrieť aj v prospech inej osoby. Najčastejšie takéto poistenie dojednávajú rodičia v prospech svojich detí, jeden z manželov v prospech toho druhého, alebo napríklad aj zamestnávateľa v prospech svojich zamestnancov. Je viacero možných spôsobov uzatvorenia životného poistenia, ktoré podlieha majetkovému vyporiadaniu manželov po zániku BSM.

Jednou z možných situácií je, že poistnú zmluvu uzavrie jeden z manželov iba ako poistník, ten ktorý aj uhrádza poistné, a poistenou osobou, teda osobou oprávnenou na poistné plnenie, bude druhý manžel. Pokiaľ boli z poistnej zmluvy poskytnuté poistenému nejaké plnenia za trvania manželstva, predpokladá sa, že takéto už spotrebované plnenie bolo minuté oboma manželmi v rámci spoločného užívania BSM. Ak zmluva pri rozdeľovaní BSM naďalej trvá je potrebné, aby hodnota účtu ku dňu zániku manželstva bola zohľadnená pri vyporiadaní BSM. Manžel, ktorý uhrádza poistné v prospech poisteného manžela má nárok na polovicu odkupnej hodnoty ku dňu zániku BSM. Poist'ovne umožňujú vykonať tzv. čiastočný odkup a teda poistený manžel získa peňažné prostriedky na vyplatenie manžela poistníka priamo z prostriedkov, ktoré sa na účte nahromadili. Nie je preto nevyhnutné výhodné životné poistenie rušiť za účelom vyrovnania sa. Zároveň na základe žiadosti podpísanej poistníkom aj poistenou osobou, môže poistený nastúpiť na miesto poistníka a uhrádzať poistnú zmluvu v súlade s dojednanými podmienkami. K tomu je ale potrebná vzájomná dohoda manželov, nakoľko pokiaľ by manžel/ka poistník nesúhlasil s vykonaním zmeny môže spôsobiť zánik poistnej zmluvy. Poistník je oprávnený podať výpoveď ku koncu poistného obdobia, ktorým sa rozumie časový úsek poistnej doby dohodnutý v poistnej zmluve, vymedzujúci obdobie, za ktoré poistník uhrádza bežné poistné. Pre platnosť výpovede musí poistník stihnúť lehotu pre jej podanie. Táto lehota je vymedzená Občianskym zákonníkom a vzťahuje sa na všetky poistné zmluvy, a teda poistník musí výpoveď doručiť poisťovateľovi najneskôr šesť týždňov pred uplynutím poistného obdobia. Okrem výpovede poistnej zmluvy môže poistník spôsobiť jej zánik aj nezaplatením poistného.

Ďalšou možnosťou je uzatvorenie poistnej zmluvy, v ktorej sú poistenými osobami obaja manželia, pričom poistník je len jeden z nich. Životné kapitálové alebo investičné

poistenie môže byť v spoločnej zmluve manželov dojednané len pre jedného z manželov a druhý môže mať dojednané len spomínané pripoistenia z oblasti neživotného poistenia, alebo sa životné poistenie, čiže šetriaca zložka, v spoločnej zmluve dojedná pre oboch manželov. Takéto spoločné poistenie manželov predstavuje najväčšie komplikácie v prípade, že medzi nimi nie je ochota komunikovať a dohodnúť sa na spôsobe vypořádania vzťahov. Ako bolo uvedené aj v predchádzajúcej situácii poisťník je oprávnený vykonávať zmeny na poistnej zmluve, vypovedať poistnú zmluvu, alebo nezaplacením spôsobiť jej zánik a to všetko bez ohľadu na to či s jeho konaním druhý poistený manžel/ka súhlasí, alebo nie.

Životné poistenie je špecifické nakoľko predstavuje strednodobý až dlhodobý záväzok poisťníka uhrádzať poistné a v závislosti od toho či ide o kapitálové životné poistenie s garantovanou poistnou sumou, alebo ide o investičné poistenie, sú poistenému vyplatené peňažné prostriedky po vzniku poistnej udalosti. Ak by poistná zmluva zanikla z dôvodu výpovede, poistenému nevzniká právo na poistné plnenie nakoľko nenastala poistná udalosť. Odkupná hodnota je vyplatená poisťníkovi. Pokiaľ by k zániku poistnej zmluvy a následnému vyplateniu odkupnej hodnoty došlo v blízkom období pred zánikom BSM alebo po jeho zániku, musí byť vyplatená suma pri vypořádání BSM zohľadnená. Ďalším špecifikom životného poistenia je, že väčšina poisťovní vyžaduje od poisteného pred vstupom do poistenia preukázanie zdravotného stavu (formou dotazníka alebo formou lekárskej prehliadky) a v prípade, že klient predstavuje pre poisťovňu vysoké riziko, rozhodne sa ho do poistenia neprijatť. Preto po zániku BSM má väčšina poistených záujem na zotrvaní ich životných poistných zmlúv, nakoľko s ich pribúdajúcim vekom majú kratšie obdobie na vytváranie nových úspor a zároveň ich zdravotný stav im nemusí umožniť uzatvorenie novej zmluvy. Bez vzájomnej dohody manželov o zotrvaní ich spoločnej životnej zmluvy v platnosti väčšina poistných zmlúv zanikne. Ak však k dohode dôjde, môžu poisťovateľ a požiadať o zmenu v osobe poisťníka a na jeho miesto ustanoviť poisteného a súčasne požiadať poisťovateľ a o zrušenie pripoistení bývalého poisťníka. Iná forma dohody môže predstavovať ponechanie zmluvy v platnosti v pôvodnom znení, pričom na poistné bude poisťníkovi prispievať aj poistený pomernou časťou.

Tretia situácia predpokladá, že každý z manželov má individuálne dojednanú životnú poistnú zmluvu pričom v rámci tejto zmluvy je poisťníkom aj poisteným tá istá osoba. Aj tieto zmluvy je potrebné zohľadniť pri vypořádání BSM pokiaľ boli uzatvorené za trvania manželstva. V životných poistných zmluvách je možné určiť oprávnenú osobu, ktorá síce nie je poistená ale v prípade smrti poisteného má právo na výplatu poistného plnenia. Tieto osoby

sú označené menom, priezviskom a percentom podielu na poistnom plnení alebo sú označené len vzťahom k poistenému, teda napr. manžel, manželka, deti, brat, sestra, rodičia. Ak majú manželia individuálne uzatvorené zmluvy, je potrebné aby po zániku BSM skontrolovali osoby, ktoré určili za oprávnené. V opačnom prípade by v prípade zániku BSM rozvodom manželov bývalý manželka/ka, ktorý bol v zmluve označený menom, priezviskom a dátumom narodenia, získal právo na plnenie pri smrti poisteného už bývalého manžela.

V závere môžem konštatovať, že najmenšie komplikácie vyporiadania životných poistných zmlúv po zániku BSM prináša tretia modelová situácia, kedy každý z manželov má individuálne uzatvorenú zmluvu, kde je poistníkom aj poisteným. Všetky spomenuté situácie pri vyporiadavaní životných aj neživotných poistných zmlúv predpokladajú, že po zániku BSM dôjde následne aj k jeho vyporiadaniu. Nie vždy nastupuje iniciatíva manželov BSM vyporiadať a preto zákon zakotvuje nevyvrátiteľnú právnu domnienku v ustanovení §149 ods. 4, ktorý hovorí, že: “Ak do troch rokov od zániku bezpodielového spoluvlastníctva manželov nedošlo k jeho vyporiadaniu dohodou alebo ak bezpodielové spoluvlastníctvo manželov nebolo na návrh podaný do troch rokov od jeho zániku vyporiadané rozhodnutím súdu, platí, pokiaľ ide o hnutelné veci, že sa manželia vyporiadali podľa stavu, v akom každý z nich veci z bezpodielového spoluvlastníctva pre potrebu svoju, svojej rodiny a domácnosti výlučne ako vlastníka užíva. O ostatných hnutelných veciach a o nehnuteľných veciach platí, že sú v podielovom spoluvlastníctve a že podiely oboch spoluvlastníkov sú rovnaké. To isté platí primerane o ostatných majetkových právach, ktoré sú pre manželov spoločné.” Obdobie medzi zánikom a vyporiadanim BSM spôsobuje, že bývalí manželia sa stávajú podielovými spoluvlastníkmi s rovnakými nárokmi na poistné plnenie. Zánikom BSM nedochádza k zmene vlastníka veci, ale iba k vnútornému vyporiadaniu vzájomných vzťahov doterajších vlastníkov. Aj keď k zániku poistenia nedošlo je potrebné ustriehnuť či faktické zmeny, ktoré nastali (zmena miesta poistenia hnutelných vecí, zmena osobných údajov) nespôsobujú rozpor so všeobecnými poistnými podmienkami. Pre vyporiadanie poistných vzťahov pri vyporiadani BSM je potrebné uplatniť niektorý z uvádzaných postupov v závislosti od konkrétneho poistného vzťahu.

Zoznam bibliografických odkazov:

Allianz - Slovenská poisťovňa, a. s., Všeobecné a osobitné poisťné podmienky pre poistenie osôb, Platné od 1.1.2016

Allianz - Slovenská poisťovňa, a. s., Všeobecné a osobitné poisťné podmienky pre poistenie majetku, Platné od 1.1.2016

PETRULÁK, M., ŠULÍKOVÁ M., Poistné zmluvy. Praha : C. H. Beck , 2012. 375 s.
ISBN: 9788074003561.

Uznesenie Krajského súdu Trenčín, sp. zn. 5Co/18/2011, zo dňa 28.8.2013 o vypořádanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Dostupné na internete:
<http://merit.slv.cz/KSTN/5Co/18/2011>

**ZVERENECKÝ FOND V PODMIENKACH ČESKEJ PRÁVNEJ
ÚPRAVY**

**TRUST IN THE LEGAL ADJUSTMENTS AND CONDITIONS OF THE
CZECH REPUBLIC**

Patrik Masaryk¹⁰⁵

Abstrakt

Príspevok rozoberá a načrtáva základný právny rámec právnej úpravy zvereneckého fondu, ktorého právnu úpravu v podmienkach českej legislatívy priniesla a zakotvila skôr zamýšľaná komplexná rekodifikácia súkromného práva v Českej republike. Cieľom komplexnej rekodifikácie súkromného práva, reprezentovaného prijatím jednotného súkromnoprávneho kódexu - Zákonom č. 89/2012 Sb. Občiansky zákonník, nebolo len odstránenie právneho dualizmu v štruktúre záväzkovo-právnych inštitútov, ale najmä inkorporácia a prijatie nových inštitútov po vzore západných veľmocí. Určitým základným právnym rámcom sa stali súkromnoprávne kódexy Nemecka, Talianska, Francúzka atď.. Jedným z novo-inkorporovaných inštitútov v Českej republike, je nesporne aj inštitút zvereneckého fondu, ktorého porovnateľná právna úprava v podmienkach slovenského zákonodarcu v celosti absentuje.

Kľúčové slová

Zákona č. 89/2012 Sb. Občiansky zákonník, zverenecký fond, správa cudzieho majetku, zakladateľ, správca, oprávnená osoba.

Abstract

Post discusses and outlines the basic legal framework legislation Trust Fund, which rules in the conditions of Czech legislation brought and anchored before the proposed recast comprehensive private law in the Czech Republic. The aim of a comprehensive re-codification of private law, represented by the adoption of a single private-code - Law no. 89/2012 Coll. Civil Code, not only the removal of legal dualism in the structure of contractual-legal institutions, but especially incorporation and adoption of new institutions modeled after western powers. Certain basic legal framework became private-codes Germany,

---

¹⁰⁵ JUDr., Externý doktorand Univerzity Mateja Bela, Právnická fakulta v odbore Obchodné a finančné právo

Italy, France, etc.. One of the newly-incorporated institutes in the Czech Republic, it is undoubtedly the Institute Trust Fund, which is comparable legislation in the conditions of Slovak legislature in its entirety absent.

Key words

Law no. 89/2012 coll. Civil Code, Trust fund, management of foreign assets founder, trustee, beneficiary

Úvod

Zverenecký fond ako nový súkromnoprávny inštitút v Českej republike plní predovšetkým dlhodobé ciele a neumožňuje flexibilitu, ktorou sa vyznačujú obchodné a investičné spoločnosti. Zverenecký fond je špecifickým nástrojom, ktorého založením vzniká samostatné a nezávislé vlastníctvo vyčleneného majetku, ktorý nie je viazaný na žiadnu osobu. Dochádza tak k oddeleniu majetku od príslušných osôb i k jeho anonymizácii a nedostihnuteľnosti exekúciou. Akýkoľvek zisk spoločnosti vloženaj do fondu je príjmom zvereneckého fondu a správca s ním hospodári, prípadne ho následne vypláca oprávnenej osobe. Správa cudzieho majetku v Českej republike je charakterizovaná základnými prvkami právneho systému common law.

Právna úprava zvereneckého fondu v Zákone č. 89/2012 Sb. Občiansky zákonník

Základná úprava zvereneckého fondu v podmienkach českej právnej úpravy sa nachádza v §§ 1448 – 1474 Zákona č. 89/2012 Sb. Občiansky zákonník s tým, že sa subsidiárne uplatnia ustanovenia o správe cudzieho majetku §§ 1400 – 1447 Zákona č. 89/2012 Sb. Občiansky zákonník. Východiskové ustanovenie v § 1448 Zákona č. 89/2012 Sb. Občiansky zákonník určuje, že zverenecký fond sa vytvára vyčlenením majetku z vlastníctva zakladateľa tak, že ten zverí správcovi majetok na určitý účel zmluvou alebo konaním pre prípad smrti a správca sa zaviazuje tento majetok držať a spravovať. Pre vznik zvereneckého fondu sa vyžaduje existencia zmluvy inter vivos alebo konanie mortis causa a prijatie poverenia správcom. Vznikom zvereneckého fondu vzniká oddelené a nezávislé vlastníctvo vyčleneného majetku a zverenecký správca je povinný ujať sa tohto majetku a jeho správy. Vlastnícke práva k majetku v zvereneckom fonde vykonáva vlastným menom na účet fondu zverenecký správca, nakoľko majetok v zvereneckom fonde však nie je ani vlastníctvom správcu, ani vlastníctvom zakladateľa, ani vlastníctvom osoby v prospech ktorej má byť zo zvereneckého fondu plnené. „Rovněž ustanovení o svěřenském fondu (trustu) jsou převzata

z občanského zákonníku Québecu. V porovnání s dalšími právními úpravami tohoto institutu (např. ve Skotsku, Louisianě nebo v Jihoafrické republice) se recepce québecké úpravy javí jako nevhodnější. Jednak proto, že si právo Québecu zachovalo svůj výrazný charakter kontinentálního práva, jemuž tento institut *commom law* funkčně přispůsobilo, jednak i z toho důvodu, že tamější občanský zákoník zavedl dosti podrobná pravidla o správě cizího majetku, jejichž recepce se jeví jako funkční právě proto, že se institut trustu zamýšlí zavést do tuzemského práva jako nový.¹⁰⁶

Účel zvereneckého fondu může být veřejně prospěšný nebo súkromný. Zverenecký fond zriadený k súkromnému účelu slúži k prospechu určitej osoby alebo jej pamiatky. Tento fond je možné zriadiť aj za účelom investovania na dosiahnutie zisku k rozdeleniu medzi zakladateľov, zamestnancov, spoločníkov alebo inej osoby. Hlavným účelom verejne prospěšného zvereneckého fondu nemôže byť dosiahnutie zisku alebo prevádzkovanie závodu. Zverenecký fond musí mať vlastné označenie a označenie musí vyjadrovať jeho účel a obsahovať slova „zverenecký fond.“ Zverenecký fond vznikne okamihom, keď zverenecký správca prijme poverenie. Pokiaľ je správcov viac, bude postačovať ak prijme poverenie aspoň jeden z nich. Ak bol zverenecký fond zriadený pre prípad smrti zakladateľa, v danom prípade vznikne zverenecký fond smrťou zakladateľa. „Podstata svěřenského fondu je v tom, že jeho zakladatel vyčlení ze svého majetku určitou část a svěří ji nejakému účelu. Tím vzniká oddělené vlastnictví, k němuž původní vlastník žádná vlastnická práva již nemá. Táto práva vykonáva svěřenský správce, ale i ten není vlastníkem svěřenského fondu, protože není nadán vlastnickou svobodou – naopak, je povinen šetřit rozmnožovat podstatu svěřenského fondu, dbát o jeho naplňování jeho účelu a respektovat práva obmyšlených. Správci náleží plná správa vyčleněného majetku. Odpovídá ekonomické logice a hospodářskému určení svěřenského fondu, aby správce měl možnost s majetkem ve fondu investorsky nakládat, protože jinak by byl svěřenský fond disfunkční.“¹⁰⁷

Zo zákonnej úpravy vyčlenenie majetku znamená, že nemožno vyčleniť dlhy, čo však nevyklučuje, aby v dôsledku vyčlenenia majetku prešli i dlhy. To bude typické v prípade vyčlenenia obchodného závodu (§ 502 Zákona č. 89/2012 Sb. Občiansky zákonník). Každopádne, po vzniku zvereneckého fondu je presnejšie hovoriť o fondovom imaní (fondovém jmění), pretože fond svojou aktivitou nadobudne tak majetok, ako i záväzky.

---

¹⁰⁶ Eliáš, K. a kol., Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou. Ostrava: Sagit, 2012, str. 592

¹⁰⁷ Eliáš, K. a kol., Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou. Ostrava: Sagit, 2012, str. 593

Podstatou zvereneckého fondu je jeho status, ktorého úlohou je upraviť podmienky fungovania zvereneckého fondu, preto zákonodarca stanovuje minimálne obsahové náležitosti. Status zvereneckého fondu obsahuje aspoň označenie zvereneckého fondu, označenie majetku, ktorý tvorí zverenecký fond pri jeho vzniku, vymedzenie účelu zvereneckého fondu, podmienky plnenia zo zvereneckého fondu, údaj o dobe trvania zvereneckého fondu a pokiaľ má byť plnené zo zvereneckého fondu v prospech oprávnenej osoby, tak je potrebné vymedziť oprávnenú osobu alebo spôsob, na základe akých kritérií má byť oprávnená osoba určená.¹⁰⁸ Okrem toho, že sa vyžaduje forma verejnej listiny, je štatút relatívne rigidným dokumentom, pretože po vzniku zvereneckého fondu je rozhodnutie súdu jediným spôsobom, ktorým ho možno variovať; súd je však povinný rešpektovať pôvodný úmysel zakladateľa.¹⁰⁹ Zvereneckým správcom môže byť akákoľvek fyzická osoba, ktorá je spôsobilá na právne úkony alebo právnická osoba, pokiaľ to určí príslušný zákon. Zvereneckým správcom môže byť aj zakladateľ zvereneckého fondu alebo osoba, ktorej má byť zo zvereneckého fondu plnené, avšak v takomto prípade musí mať zverenecký fond ďalšieho zvereneckého správcu, ktorým je tretia osoba, nakoľko konanie týchto osôb zákon určuje ako spoločné konanie. Zvereneckého správcu menuje a odvoláva zakladateľ. Zakladateľ môže v statuse určiť aj iný spôsob menovania alebo odvolávania zvereneckého správcu. Zvereneckému správcovi prináleží plná správa majetku v zvereneckom fonde. Do verejného zoznamu alebo do inej evidencie sa zverenecký správca zapíše ako vlastník majetku v zvereneckom fonde s poznámkou „zverenecký správca.“ Všeobecne sa poukazuje na to, že zverenecký fond nie je predmetom zápisu do verejného zoznamu či evidencie a predmetom zápisu sú len správcovia.¹¹⁰ Zverenecký fond predstavuje autonómny majetok, v ktorom zverenecký správca vykonáva z titulu svojej funkcie všetky vlastnícke oprávnenia, avšak predmetné neplatí vo verejnom práve priznávajúcom zvereneckému fondu daňovú subjektivitu.¹¹¹ Zakladateľ má právo vymenovať oprávnenú osobu a určiť mu plnenie zo zvereneckého fondu, ibaže status zvereneckého fondu určí niečo iné. Oprávnenej osobe je možné priznať právo na plody alebo úžitky zo zvereneckého fondu, prípadne podiely na nich. Osoba, ktorá je oprávnená menovať oprávnenú osobu alebo oprávnená určiť takejto osobe plnenie zo zvereneckého fondu, postupuje podľa statusu a vlastného uváženia. Môže však

¹⁰⁸ Pozri § 1452 Zákona č. 89/2012 Sb. Občiansky zákonník

¹⁰⁹ Pozri § 1469 ods. 2/ Zákona č. 89/2012 Sb. Občiansky zákonník

¹¹⁰ Napr. *Eppinger, A, Kolářová, A.* Příležitost, jejíž potenciál ukáže až praxe: Trusty v českém pojetí. Právní rádce, 2013, č. 9, s. 14.

¹¹¹ Zverenecký fond je poplatníkom dane z príjmu právnických osôb [§ 17 ods. 1 písm. f) zákona č. 586/1992 Sb.], na účely DPH sa na neho hľadí ako na právnickú osobu [§ 4b ods 2 zákona č. 235/2004 Sb.] a je samostatnou účtovnou jednotkou [§ 1 ods. 2 písm. i) č. 563/1991 Sb.].

svoje rozhodnutie zmeniť alebo zrušiť za podmienok určených statusom. Spôsob konania zvereneckého správcu je stanovený pravidlom, že zverenecký správca vykonáva vlastnícke právo vlastným menom na účet fondu. Vymedzený spôsob právnej verejnosti automaticky evokuje vzťahy medzi komisionárom a komitentom (§ 2455 Zákona č. 89/2012 Sb. Občiansky zákonník) s tým rozdielom, že zverenecký správca nevystupuje ako zástupca vlastníka, ale zástupca vlastníctva. Zakladateľ zvereneckého fondu si ponecháva veľký vplyv nad fondom v otázke menovania správcu. V prípade, že by zverenecký fond z nejakého dôvodu nemal správcu, menuje ho súd na návrh osoby, ktorá má právny záujem.

V zmysle právnej úpravy zvereneckého fondu je dôležitým právnym predpokladom právo oprávnenej osoby na plnenie zo zvereneckého fondu, ktoré oprávnenej osobe prináleží v zmysle podmienok určených v statute. Za trvania zvereneckého fondu ma oprávnená osoba právo požadovať v zhode so statusom príslušné plnenie. Oprávnená osoba zvereneckého fondu zriadeného na súkromné účely, sa práva na plnenie zo zvereneckého fondu môže prehlásením uskutočneným vo forme verejnej listiny vzdať. S uplatňovaním vlastníckych práv správcom sú spojené *inter alia* viaceré povinnosti a obmedzenia: a) povinnosť dbať o rozmnoženie majetku, pretože v prípade zvereneckého fondu ide o plnú správu (§ 1456 Zákona č. 89/2012 Sb. Občiansky zákonník), b) fiduciárne povinnosti, tj. „*péče rádného hospodára*“ (§ 1411 Zákona č. 89/2012 Sb. Občiansky zákonník), c) povinnosť vykonávať správu nestranne (§ 1412 Zákona č. 89/2012 Sb. Občiansky zákonník), d) povinnosť predchádzať konfliktom záujmov notifikáciou (§ 1413 Zákona č. 89/2012 Sb. Občiansky zákonník), e) zákaz sebaobchodovania postihnutý relatívnou neplatnosťou (§ 1415 Zákona č. 89/2012 Sb. Občiansky zákonník), f) povinnosť viesť záznamy o spravovanom majetku a zákaz zmiešať svoj majetok so spravovaným majetkom (§ 1414 ZISIF) či g) obmedzenie možnosti bezplatne previesť majetok (§ 1416 Zákona č. 89/2012 Sb. Občiansky zákonník). Zmluva o správe, poprípade iná právna skutočnosť (napr. rozhodnutie súdu) môže stanoviť i ďalšie povinnosti správcu. Dohľad nad správou zvereneckého fondu vykonáva zakladateľ a osoba označená za oprávnenú osobu, prípadne ďalšie osoby, ktoré určí status. V prípadoch stanovených zákonom dohliada na správu zvereneckého fondu aj iná osoba alebo skupina osôb, prípadne orgán verejnej moci. Za porušenie svojich povinností je správca zvereneckého fondu zodpovedný podľa všeobecnej úpravy záväzkov z deliktu (§ 2894 Zákona č. 89/2012 Sb. Občiansky zákonník). Pokiaľ zverenecký správca prekročí svoju pôsobnosť, je zo svojho konania osobne zaviazaný. Ak by ale bola v tomto prípade dotknutá ochrana dobrej viery tretej osoby, je zaviazaný spoločne s fondom, od ktorého však možno požadovať plnenie len z

majetku, ktorý sa v ňom nachádza (§ 1420 Zákona č. 89/2012 Sb. Občiansky zákonník). Špeciálna úprava sprísňuje všeobecné moderačné právo súdu (§ 2953 Zákona č. 89/2012 Sb. Občiansky zákonník) tým, že znížiť rozsah náhrady škody možno len so zreteľom k okolnostiam, za ktorých bola správa prijatá, alebo pokiaľ správca vykonáva správu bezodplatne, prípadne ak je správca maloletý alebo je jeho svojprávnosť obmedzená (§ 1418 Zákona č. 89/2012 Sb. Občiansky zákonník). S obmedzením správcu súvisí i súdna kontrola správy. Zakladateľ, oprávnená osoba, alebo iná osoba, ktorá osvedčí právny záujem, môže navrhnúť súdu súdny príkaz, výmenu správcu. Pokiaľ sa zverenecký správca, zakladateľ alebo oprávnená osoba zúčastnia činov sledujúcich úmyselné poškodenie práv zakladateľovho veriteľa alebo poškodenia zvereneckého fondu, sú zaviazaní spoločne a nerozdielne. „Protože svěřenský správce spravuje majetek, který není jeho, jeví sej jako vhodné vyřešit také otázku kontroly jeho činnosti. Vzhledem k povaze svěřenského fondu musí jít o kontrolu dvojí. Předně musí právo kontroly náležet zakladateli svěřenského fondu, případně – při smrti nebo zániku zakladatele – jeho právnímu nástupci. Stejně tak ale musí náležet stejné právo také osobě, která je označena za obmyšleného, protože v její prospěch má být ze svěřenského fondu plněno.“¹¹²

Zákon č. 89/2012 Sb. Občiansky zákonník vo svojich ustanoveniach taktiež upravuje zmenu a zánik zvereneckého fondu. Kto zvýši majetok zvereneckého fondu zmluvou alebo nadobudnutím majetku pre prípad smrti, nie je jeho zakladateľom. Majetok takto nadobudnutý podlieha správe podľa statusu a zákona. Súd môže na návrh osoby, ktorá na tom má právny záujem, rozhodnúť, že zverenecký fond zruší, pokiaľ je účel zvereneckého fondu nemožné alebo ťažko dosiahnuteľné, najmä v dôsledku okolností zakladateľovi neznámych alebo pre zakladateľa nepredvídateľných. Zverenecký fond zanikne v prípade, ak uplynie doba, na ktorú bol zriadený alebo bol dosiahnutý účel, na ktorý bol zriadený. Zverenecký fond zriadený na súkromné účely ukončí činnosť aj v prípade, ak všetky oprávnené osoby sa vzdajú práva na plnenie zo zvereneckého fondu. Pri zániku správy zvereneckého fondu vydá zverenecký správca majetok tomu, kto má na neho právo. Má sa za to, že na majetok má právo oprávnená osoba, a pokiaľ nie je, zakladateľ zvereneckého fondu, neexistuje žiadny z nich, prípadne majetok do vlastníctva štátu.

---

¹¹² Eliáš, K. a kol., Nový občiansky zákonník s aktualizovanou dôvodovou zprávu. Ostrava: Sagit, 2012, str. 598

Záver

Zavedenie nového právneho inštitútu v podobe zvereneckého fondu v Zákone č. 89/2012 Sb. Občiansky zákonník v podmienkach českej právnej úprave bolo s určitosťou dobrým riešením, ktoré prinieslo do sféry súkromnoprávných vzťahov nové alternatívne riešenia v podobe správy cudzieho majetku, ktoré umožňuje podnikateľom naložiť s majetok počas života tak, aby na jednej strane došlo k ochrane celého alebo iba časti majetkového portfólia ktoré určí zakladateľ, a na strane druhej dôjde k ochrane vyčleneného majetkového portfólia po dobu stanovenú zakladateľom. Majetok vyčlenený z vlastníctva zakladateľa v zvereneckom fonde, predstavuje aj účinnú ochranu pred jednotlivými veriteľmi, prípadne neskoršou exekúciou.

Zoznam použitých zdrojov

Literatúra

- [1] *Bednaříková, B.* Svěřenské fondy. Institut pro uchování a převody rodinného majetku. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2012, s. 196.
- [2] *Eliáš, K. a kol.,* Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou. Ostrava: Sagit, 2012, s. 1100.
- [2] *Eppinger, A, Kolářová, A.* Příležitost, jejíž potenciál ukáže až praxe: Trusty v českém pojetí. Právní rádce, 2013, č. 9, s. 12–17.
- [3] *Mimrová, T.* Svěřenský fond jako efektivní nástroj ochrany majetku před věřiteli. Obchodněprávní revue 2014, č. 3, s. 68.
- [4] *Pihera, V.* Nejpodivnější zvíře v lese – poznámky ke svěřenskému fondu. Obchodněprávní revue, 2012, č. 10, s. 278–282.
- [5] *Pihera, V.* Trust. Vybrané aspekty. Obchodněprávní revue, 2009, č. 7, s. 196–201.
- [6] *Raban, P.* Správa cizího majetku a svěřenského fondu. Obchodní právo, 2013, č. 3, s. 82–89.
- [7] *Spáčil, J. a kol.* Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976 – 1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1276 s.

Právne a iné predpisy

- [8] Zákon č. 89/2014 Sb., občanský zákoník
- [9] Zákon č. 90/2014 Sb., o obchodních společnostech a družstvech

- [10] Zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech
- [11] Nařízení vlády č. 243/2013 Sb. o investování investičních fondů a o technikách k jejich obhospodařování ve znění nařízení vlády č. 11/2014 Sb.
- [12] Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů v aktuálním znění
- [13] Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty v aktuálním znění

Prelomenie korporátneho závoja

Piercing of the corporate veil

Martin Orviský¹¹³

Abstrakt

Prípevok sa zaoberá možnosťou prelomenia korporátneho závoja v prípade kapitálových obchodných spoločností. Zameriava sa najmä na otázku, či je možné korporátny závoj prelomiť v dôsledku existencie koncernu alebo prostredníctvom iných inštitútov právneho poriadku SR alebo či je táto možnosť v právnom poriadku SR vylúčená.

Kľúčové slova

prelomenie korporátneho závoja, koncern, ovládaná osoba, ovládajúca osoba

Abstract

The article deals with the possibility of breaking the corporate veil in the case of capital trading companies. In particular, it focuses on the question of whether a corporate veil can be broken due to the existence of a group or through other institutions of the SR legal order or whether this possibility is excluded in the legal order of the Slovak Republic.

Key words

piercing of the corporate veil, koncern, controlling person, controlled person

Úvod

Kapitálové obchodné spoločnosti ako akciová spoločnosť, spoločnosť s ručením obmedzených (i keď obsahuje aj prvky osobných spoločností) a od 01.01.2017 aj jednoduchá spoločnosť na akcie, vytvárajú pre svojich akcionárov/spoločníkov tzv. korporátny závoj. Účelom korporátneho závoja je oddeliť majetok obchodnej spoločnosti od majetku spoločníkov a poskytnúť tak spoločníkom ochranu, keď spoločníci týchto spoločností

---

¹¹³ Interný doktorand v odbore obchodné a finančné právo na právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, advokátsky koncipient v advokátskej kancelárii JUDr. Martin Landl

nezodpovedajú a ani neručia (s výnimkou spoločnosti s ručením obmedzeným, kedy spoločník ručí za záväzky spoločnosti do výšky svojho nesplateného vkladu) za záväzky spoločnosti. V právnych poriadkoch niektorých štátov, ako je napr. právna úprava v Spolkovej republike Nemecko alebo právna úprava v Českej republike od 01.01.2014, tieto právne poriadky umožňujú v určitých špecifických prípadoch tento korporatívny závoj kapitálových spoločností prelomiť, pričom v týchto štátoch ide o nástroj koncernového práva, ktoré však v Slovenskej republike nie je takmer vôbec upravené. Ako uvádza vo svojom rozhodnutí aj Najvyšší súd ČR k právnej úprave koncernu v Českej republike účinnej do 31.12.2013, ktoré je možné aplikovať aj na súčasnú právnu úpravu v Slovenskej republike a s ktorým sa plne stotožňujem – účelom koncernového práva je chrániť oprávnené záujmy osôb, ktoré môžu byť ohrozené alebo dotknuté vzťahmi medzi prepojenými osobami (členmi podnikateľských zoskupení koncernu). Napriek tomu, že sú členovia podnikateľského zoskupenia právne samostatnými subjektmi, môže viesť výkon jednotného riadenia v rámci daného zoskupenia k oslabeniu právneho postavenia veriteľov alebo spoločníkov jednotlivých členov zoskupenia (obvykle ovládaných osôb).¹¹⁴ Z tohto dôvodu právne úpravy niektorých štátov ukladajú spoločnostiam, ktoré sú zaradené do koncernu zvláštne povinnosti ako je napr. informačná povinnosť - povinnosť informovať na svojich internetových stránkach tretie osoby o skutočnosti, že sú členmi podnikateľského zoskupenia a pod.¹¹⁵ V právnom poriadku Slovenskej republiky však je v čase písania tohto príspevku právna úprava koncernu resp. podnikateľských zoskupení pomerne stručná a v podstate sa obmedzuje len na definíciu ovládanej a ovládajúcej osoby bez toho, aby upravovala nejaké informačné povinnosti osôb začlenených do koncernu alebo konanie ovládajúcej osoby nejakým spôsobom sankcionovala napr. ručením za nesplatené záväzky ovládanej osoby v prípade, ak ovládajúca osoba ovplyvnila konanie ovládanej osoby v dôsledku čoho sa ovládaná osoba dostala do úpadku a pod. Právnu úpravu koncernu možno v právnom poriadku SR nájsť v §66a Obchodného zákonníka podľa ktorého odseku 1 a 2: (1) „Ovládaná osoba je spoločnosť, v ktorej má určitá osoba väčšinový podiel na hlasovacích právach preto, že má podiel na spoločnosti alebo akcie spoločnosti, s ktorými je spojená väčšina hlasovacích práv, alebo preto, že na základe dohody s inými oprávnenými osobami môže vykonávať väčšinu hlasovacích práv bez ohľadu na platnosť alebo neplatnosť takejto dohody (§186a).“ (2) „Ovládajúca osoba je osoba, ktorá má v ovládanej osobe postavenie podľa odseku 1.“ Napriek tomu, že súčasná slovenská

---

¹¹⁴ Pozri Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 25.01.2012 sp. zn. 29 Cdo 3661/2010

¹¹⁵ V Českej republike je takáto povinnosť ustanovená v § 79 ods. 3 zákona č. 90/2012 Sb o obchodných korporáciách, podľa ktorého: „Existenci koncernu jeho členové bez zbytočného odkladu uverejní na svých internetových stránkách, jinak nelze postupovat podle § 72.“

právna úprava výslovne neumožňuje prelomenie korporátneho závoja, cieľom tohto príspevku je zamyslenie sa nad tým, či je možné podľa súčasnej právnej úpravy v Slovenskej republike korporátny závoj prelomiť tak, že akcionári/spoločníci kapitálových môžu zodpovedať za záväzky spoločnosti, a to z dôvodu existencie koncernu alebo prostredníctvom iných inštitútov obsiahnutých v našom právnom poriadku alebo či je táto možnosť v našom právnom poriadku úplne vylúčená.

Prelomenie korporátneho závoja z dôvodu existencie koncernu

Pokiaľ je autorovi tohto príspevku známe, v Slovenskej republike sa ešte žiadny súd s otázkou prelomenia korporátneho závoja vo svojej rozhodovacej praxi nezaoberal, avšak z hľadiska nášho právneho poriadku možno z dôvodu podobnosti právnej úpravy poukázať na judikatúru Najvyššieho súdu ČR. V Českej republike Najvyšší súd ČR už riešil otázku týkajúcu sa prelomenia korporátneho závoja resp. pričítateľnosti zodpovednosti materskej spoločnosti z dôvodu existencie vzťahu medzi ovládajúcou a ovládanou osobou. Táto právna otázka bola v Českej republike riešená ešte za účinnosti Obchodného zákonníka (teda za účinnosti právnej úpravy účinnej do 31.12.2013, kedy táto právna úprava bola obdobná slovenskej právnej úprave), avšak je nutné uviesť, že česká právna úprava koncernového práva v Obchodnom zákonníku bola podrobnejšia ako je tomu v Slovenskej republike. Žalobkyňa v tomto prípade uzatvorila s materskou spoločnosťou mandátnu zmluvu, pričom do práv a povinností materskej spoločnosti neskôr vstúpila jej dcérska spoločnosť, ktorá úplne prevzala práva a povinnosti z tejto zmluvy po materskej spoločnosti. Žalobkyňa sa potom z dôvodu porušenia zmluvy dcérskou spoločnosťou, domáhala zaplatenia zmluvnej pokuty od materskej spoločnosti. Najvyšší súd ČR v tomto prípade posudzoval konanie v zhode podľa § 66b Českého Obchodného zákonníka, kedy v zmysle § 66b ods. 2 písm. b) Českého Obchodného zákonníka pokiaľ nie je preukázaný opak platí, že ovládaná a ovládajúca osoba konajú v zhode (obdobná právna úprava je aj v súčasnosti zakotvená aj v právnom poriadku SR). Na rozdiel od právnej úpravy v SR, ale podľa § 66b ods. 4 Českého Obchodného zákonníka: „*Osoby jednající ve zhode musí plnit povinnosti z toho vyplývající společně a nerozdílně.*“ Podľa rozhodnutia Najvyššieho súdu ČR sa však povinnosť stanovená v citovanom zákone ustanovení vzťahovala na osobitné povinnosti ustanovené právnym poriadkom ČR pre podnikateľské zoskupenia (koncerny) ako bolo napr. ustanovenie § 186c Obchodného zákonníka. Podľa Najvyššieho súdu ČR potom jazykový výklad § 66b ods. 4 vylučuje, aby do jeho vecnej pôsobnosti boli subsumované aj iné povinnosti, ako napr.

povinnosti vzniknuté na základe zmluvy len preto, že povinnému subjektu svedčala domnienka konania v zhode. K takému záveru nemožno podľa Najvyššieho súdu ČR dospieť ani teleologickým výkladom. Najvyšší súd ČR potom uzavrel, že i keď koncernové právo reflektuje ekonomické súvislosti konania členov koncernu, ktoré často vykazujú silné prvky previazanosti, vychádza česká právna úprava z princípu právnej samostatnosti ovládajúcej a ovládanej (riadiacej a riadenej) osoby,¹¹⁶ a aj z tohto dôvodu nemohol žalobe vyhovieť.

V súvislosti s prelomením korporátneho závoja z dôvodu existencie koncernu je možné uviesť, že aj súčasná slovenská právna úprava je obdobne ako česká právna úprava založená na právnej samostatnosti ovládajúcej a ovládanej osoby. Potom vzhľadom k tomu, že súčasná právna úprava prelomenie korporátneho závoja v prípade kapitálových obchodných spoločností z dôvodu existencie koncernu túto možnosť výslovne nepripúšťa a aj samotné ustanovenia § 66a a § 66b (ktoré nadväzuje na § 66a Obchodného zákonníka a vymedzuje čo sa považuje za konanie v zhode), sú v právnom poriadku SR samy o sebe nepoužiteľné a musia sa vždy posudzovať vo vzťahu k iným ustanoveniam Obchodného zákonníka, prípadne iných zákonov, ktoré počítajú s možnosťou riadenia a vzájomnej kontroly subjektov v práve obchodných spoločností a s tým súvisiacimi situáciami, ktoré by mohli ohroziť informovanosť a ochranu práv tretích osôb¹¹⁷ (navyše slovenská právna úprava ani neobsahuje ustanovenie obdobné § 66b ods. 4 českého Obchodného zákonníka) je možné uzavrieť, že v právnom poriadku SR nie je možné prelomiť korporátny závoj len z dôvodu existencie koncernu.

Prelomenie korporátneho závoja v rozhodnutí Súdneho dvora

Pre úplnosť možno uviesť, že v určitej podobe sa s otázkou prelomenia korporátneho závoja vo svojom rozhodnutí zaoberal aj Súdny dvor EÚ, a to v rozhodnutí C – 218/86 SAR SCHOTTE GmbH c/a PARFUMS ROTHSHILD Sarl. Súdny dvor v tomto rozhodnutí posudzoval, či sa môže ustanovenie Článku 5 ods. 5 Dohovoru zo dňa 27.09.1968 o súdnej právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (*dalej v texte aj „Bruselský dohovor“ v príslušnom gramatickom tvare*)¹¹⁸ použiť pre určenie príslušnosti súdu

¹¹⁶ Pozri Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 25.01.2012 sp. zn. 29 Cdo 3661/2010

¹¹⁷ SUCHOŽA, J. a kol. *Obchodný zákonník a súvisiace predpisy Komentár*. Vydavateľstvo EUROUNION. 2016 s. 237 ISBN 978-80-89374-34-2. 1334 s.

¹¹⁸ Podľa Článku 5 ods. 5 Bruselského dohovoru: „Osobu s bydliskom na území štátu viazaného týmto dohovorom možno žalovať v druhom štáte viazanom týmto dohovorom vo veciach sporov týkajúcich sa činnosti

aj pre dcérske spoločnosti a to napriek tomu, že tento pojem v Bruselskom dohovore nie je nikde výslovne obsiahnutý. Z hľadiska skutkového stavu išlo o spor vyplývajúci z obchodnej činnosti – uplatnenie väd dodaného tovaru, kedy žaloba bola podaná v Nemecku na súde v Düsseldorfe práve na základe Článku 5 ods. 5 Bruselského dohovoru, kedy vadný tovar bol dodaný zo strany spoločnosti Parfums Rotschild – francúzskej spoločnosti. Príslušnosť súdu v Düsseldorfe bola určená podľa dcérskej spoločnosti Rotschild GmbH založenej podľa Nemeckého práva. Najprv však bola žalovaná priamo dcérska spoločnosť, ale žaloba bola vzatá späť zo strany Schotte z dôvodu dodávky tovaru francúzskou spoločnosťou. Schotte v podaní argumentovala tým, že príslušnosť súdu bola určená ako „miesto organizačnej zložky“. V prvej inštancii súd v Düsseldorf odmietol svoju príslušnosť, v dôsledku čoho bolo podané odvolanie, kde na základe rovnakej argumentácie Oberlandgericht položil riešenu otázku na Súdny dvor, či možno týmto spôsobom založiť príslušnosť súdu v Düsseldorfe a to napriek tomu, že sa nejedná o závislú prevádzkareň, ale samostatnú spoločnosť, ale na druhej strane obe spoločnosti majú rovnaké obchodné meno, manažment a postupujú v konaní a činnosti menom francúzskej spoločnosti a dcérska spoločnosť je tak predĺžením materskej spoločnosti.

V tejto súvislosti je potrebné na úvod uviesť, že ani právna úprava na úrovni práva Európskej únie neupravuje a ani neupravovala úpravu koncernového práva (na úrovni práva Európskej únie došlo len k príprave dvoch návrhov deviatej smernice, ktorá mala harmonizovať úpravu koncernového práva v štátoch Európskej únie, avšak k jej prijatiu nikdy nedošlo) a ani možnosť prelomenia korporátneho závoja. Súdny dvor v tomto prípade podával výklad ustanovenia Článku 5 ods. 5 Bruselského dohovoru, pričom Súdny dvor v tomto rozhodnutí uviedol, že Článok 5 ods. 5 Bruselského dohovoru má byť vykladaný tak, že sa uplatňuje aj na prípad, v ktorom právnická osoba založená v členskom štáte Bruselského dohovoru nemá zriadenú žiadnu pobočku, zastúpenie alebo organizačnú zložku v inom členskom štáte Bruselského dohovoru, ale napriek tomu táto právnická osoba v tomto štáte vykonáva svoju činnosť prostredníctvom nezávislej spoločnosti s rovnakým obchodným menom, totožným manažmentom, ktorý dojednáva a vedie podnikateľskú činnosť v mene tejto spoločnosti a ktorú právnická osoba používa ako rozšírenie seba samej.¹¹⁹ Podľa Súdného dvora teda musia podnikatelia mať možnosť sa spoľahnúť na skutočnosti v takej

---

pobočky, zastúpenia alebo inej organizačnej zložky na súdoch podľa umiestnenia pobočky, zastúpenia alebo organizačnej zložky.

¹¹⁹ Pozri právna vetu Rozhodnutia Súdného dvora EÚ sp. zn. C - 218/86, dostupné na internete <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61986CJ0218>

podobe, v akej sa javia navonok. Ak sa teda javí spoločnosť ako pobočka materskej spoločnosti, tak je treba v tomto chrániť podnikateľov spoliehajúcich sa na to, aký vzťah pôsobí voči tretím osobám. Súdny dvor tak uzavrel, že Článok 5 ods. 5 Bruselského dohovoru sa musí použiť na spoločnosti nemajúce podľa práva priamu väzbu na materskú spoločnosť z iného členského štátu.¹²⁰ Na toto rozhodnutie do súčasnosti nenadviazali žiadne ďalšie obdobné rozhodnutia, avšak v prípade rozšírenia zodpovednosti na materskú spoločnosť možno predpokladať, že kritériá pre založenie zodpovednosti materskej spoločnosti podľa práva EÚ budú v prípade ďalších rozhodnutí Súdneho dvora založené na obdobných záveroch ako v tomto rozhodnutí, prípadne by tieto závery mohli poslúžiť aj ako inšpirácia pre rozhodovacie prax slovenských súdov. Napriek tomu, keďže ide o výklad práva Európskej únie a keďže právna úprava v SR, tieto závery nebudú aplikovateľné na právnu úpravu SR.

Je možné teda prelomiť korporatívny závoj?

V súčasnosti je bežnou praxou, že sa kapitálové obchodné spoločnosti, najmä spoločnosti s ručením obmedzeným, zakladajú z dôvodu ochrany majetku fyzických osôb pri podnikaní, ktoré prostredníctvom tejto spoločnosti podnikajú. Tieto spoločnosti potom slúžia len ako akési alter ego fyzických osôb, ktoré ich vlastnia a v prípade bankrotu spoločnosti alebo aj v prípade úmyselného konania fyzickej osoby ovládajúcej kapitálovú spoločnosť, kedy napr. v dostatočnom časovom predstihu prevedie na seba majetok spoločnosti a zbaví tak spoločnosť majetku, sa veritelia môžu uspokojiť len výlučne z majetku tejto spoločnosti a spoločník je pred postihom svojho majetku chránený, čím často dochádza k poškodeniu veriteľov. V tomto prípade nejde celkom o koncernové zoskupenia, nakoľko tie predpokladajú existenciu materskej a dcérskej spoločnosti. Napriek tomu, že naša právna úprava prelomenie korporátneho závoja z dôvodu existencie koncernu alebo vzťahu medzi ovládajúcou a ovládanou osobou výslovne nepripúšťa, podľa môjho názoru právny poriadok SR obsahuje nástroje, ktoré prelomenie korporátneho závoja umožňujú, i keď nepôjde o prelomenie korporátneho závoja z dôvodu existencie koncernu. V tejto súvislosti je možné poukázať na zahraničnú právnu úpravu a judikatúru, a to judikatúru Spolkovej republiky Nemecko. V Nemecku sa okrem koncernového práva vyvinuli ešte dva spôsoby rozšírenia zodpovednosti voči tretím osobám na ďalších členov koncernu a to jednak prostredníctvom náhrady škody a jednak prostredníctvom doktríny culpa in contrahendo. Ako najrozšírenejší

---

¹²⁰ HULLE, T. *Prolomení korporátneho štítu aneb konec nezávislosti osob tvořících korporátní seskupení*. Dny práva 2010 s. 12

sa potom v Nemecku uplatňuje spôsob rozšírenia zodpovednosť prostredníctvom náhrady škody spôsobenej úmyselným konaním v rozpore s dobrými mravmi,¹²¹ ktorý je zaujímavý aj pre právny poriadok SR. Mám za to, že aj v Slovenskej republike je možné prelomiť korporátny závoj a pričítať tak zodpovednosť voči materským spoločnostiam alebo voči fyzickým osobám ovládajúcim kapitálovú obchodnú spoločnosť práve prostredníctvom inštitútu náhrady škody spôsobenej úmyselným konaním v rozpore s dobrými mravmi.

Samotný pojem dobré mravy nie je v právnom poriadku SR definovaný v zákonomnom texte, ale je možné sa s ním stretnúť v niektorých ustanoveniach Občianskeho zákonníka. Podľa § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka: „*Výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskoprávných vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi.*“ V zmysle judikatúry právny úkon sa prieči dobrým mravom, ak sa jeho obsah ocitne v rozpore so všeobecne uznávaným názorom, ktorý vo vzájomných vzťahoch medzi ľuďmi určuje, aký má byť obsah ich konania, aby bolo v súlade so základnými zásadami mravného poriadku demokratickej spoločnosti. Dobré mravy netvoria spoločenský normatívny systém, ale sú skôr mierou etického hodnotenia konkrétnej situácie odpovedajúcej všeobecne uznávaným pravidlám slušnosti, poctivého konania a pod. To znamená, že aj zmluvná voľnosť účastníkov právneho vzťahu môže byť obmedzená korektívom dobrých mravov, teda aj konania, ktoré neporušuje zákon, môže byť nemravné. Z tohto hľadiska potom ani neobstojí tvrdenie, že špekulatívne konanie nie je nezákonné a v súčasnej spoločnosti je úplne bežné.¹²² Rovnako je možné konanie v rozpore s dobrými mravmi vzťahovať aj na právnické osoby a obchodné spoločnosti ako potvrdil vo svojej judikatúre aj Najvyšší súd ČR, ktorý v tejto judikatúre uvádza, že z dikcie ustanovenia § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka je zrejmé, že svoj dopad nijako neobmedzuje a že sa teda a priori nemá týkať len fyzických osôb. I keď pôsobenie právnických osôb v právnych vzťahoch má určité špecifiká, jednak za ne konajú vždy fyzické osoby, takže emočnú či sebareflexnú rovinu možno vysledovať, jednak je dôležitý i výsledok tohto konania, t.j. či prejavy vôle právnickej osoby nevedú ku stavu, ktorý je v rozpore s dobrými mravmi. Ustálená prax Najvyššieho súdu ČR v tomto smere nepochybuje o tom, že činnosť

---

¹²¹ HULLE, T. *Prolomení korporátního štítu aneb konec nezávislosti osob tvořících korporátní seskupení*. Dny práva 2010 s. 12

¹²² Pozri Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 04.12.2013 sp. zn. 25 Cdo 2738/2012

právnickej osoby možno porovnávať s dobrými mravmi z hľadiska § 39 či § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka.¹²³

Ďalším ustanovením obsahujúcim pojem dobré mravy je potom ustanovenie § 424 Občianskeho zákonníka, ktoré je zaradené v časti Občianskeho zákonníka o náhrade škody. Podľa § 424 Občianskeho zákonníka: „*Za škodu zodpovedá aj ten, kto ju spôsobil úmyselným konaním proti dobrým mravom.*“ Uvedené zákonné ustanovenie je podľa môjho názoru možné použiť na prelomenie korporátneho závoja voči ovládajúcej osobe, avšak je potrebné zdôrazniť, že tento inštitút je možné využiť na prelomenie korporátneho závoja len v prípade, ak by sa tohto domáhal veriteľ spoločnosti, nie menšinový spoločníci. Najvyšší súd ČR vo svojej rozhodovacej činnosti, ktorá je aplikovateľná aj na právny poriadok SR naviazal na právnu úpravu prvej Československej republiky, keď vo svojich rozhodnutiach zastáva názor, že na výkon práva, ktorý zodpovedá zákonu, nemožno vylúčiť použitie § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Opačný názor by bol podľa názoru Najvyššieho súdu ČR v priamom rozpore s dikciou tohto ustanovenia Občianskeho zákonníka, nakoľko ak zákonodarca vyslovil zákaz určitého chovania (zakázal výkon práva v rozpore s dobrými mravmi), urobil tak nepochybne preto, že predvídal, že situácie, kedy konanie podľa práva sleduje nemravné ciele alebo má nemravné dôsledky, môže v bežnom živote nastať.¹²⁴ Z uvedeného potom vyplýva, že konaním priečiacim sa dobrým mravom môže byť aj výkon práva. Potom ak je výkon subjektívneho práva v rozpore s dobrými mravmi, v zmysle § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka by mu mala byť odopretá právna ochrana a to aj v prípade, ak výkon práva formálne neodporuje zákonu a nejde ani o neplatnosť podľa § 39 Občianskeho zákonníku. Preto v prípade náhrady škody spôsobenej konaním priečiacim sa dobrým mravom ide o javy, ktoré sú síce výkonom práva, ale výkonom závadným, hľadiac k závadnej psychickej právnej stránky. Ide o prípady, kedy konanie a jeho výsledok sa možno celkom zhoduje s výsledkom, ktoré malo právo na zreteli, ale kedy konanie bolo urobené nie, aby boli dosiahnuté výsledky, ku ktorých docieleniu bola konajúcemu prepožičaná ochrana, ale aby bolo dosiahnuté výsledku, ktorý právo toleruje ako nutný alebo aspoň pravidelný, ale nevítaný následok určitého konania. V zmysle právnej teórie sa potom pod náhradu škody spôsobenej konaním v rozpore s dobrými mravmi zaraďuje napr. situáciu, keď je podané na niekoho neoprávnene

---

¹²³ Pozri Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 18.02.2015 sp. zn. 25 Cdo 3419/2014

¹²⁴ Pozri Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 30.09.2003 sp. zn. 22 Cdo 1773/2003

trestné oznámenie, ďalej zneužitie civilnej žaloby, kedy je táto žaloba podaná za účelom poškodiť žalovaného a pod.¹²⁵

Keď sa potom pozrieme na štruktúru spoločností začlenených do koncernu alebo fyzickú osobu, pre ktorú je spoločnosť len alter ego, ovládajúca osoba v rámci zákonom predpokladaných práv vykonáva v ovládanej osobe hlasovacie práva a de facto môže rozhodovať o závažných otázkach smerovania ovládanej osoby, t.j. svojím rozhodnutím, ktoré je výkonom práva môže napr. spôsobiť úpadok a následný konkurz ovládanej osoby alebo ovládanú osobu zbaviť všetkého majetku, v dôsledku čoho veriteľa ovládanej osoby nemôžu dosiahnuť uspokojenie svojich nárokov voči ovládanej osobe. V takom prípade spoločník síce vykonával svoje hlasovacie alebo riadiace právo v spoločnosti, ale toto konanie je podľa môjho názoru za určitých okolností možné podriaďiť pod úmyselné konanie proti dobrým mravom. Ako príklad je možné uviesť situáciu, ak spoločník vykonáva svoje právo a rozhodne o vyplatení zisku spoločnosti hoci vie, že spoločnosť nebude mať po rozdelení zisku finančné prostriedky na úhradu svojich záväzkov v dôsledku čoho sa spoločnosť dostane do konkurzu. Spoločník potom síce len vykonával svoje právo, čo je právom predpokladané a nie je protizákonné, ale na druhej strane týmto svojím konaním - rozhodnutím - úmyselne zbavil spoločnosť majetku, v dôsledku čoho nie je možné uspokojiť pohľadávky jej veriteľov. Toto konanie spoločníka potom možno označiť ako konanie, ktoré je síce zákonom dovolené ale je možné označiť ho ako nemravné. Potom v dôsledku tohto nemravného konania, ktorým bola veriteľom ovládanej osoby spôsobená škoda, ktorú zaviniła ovládajúca osoba, by mala ovládajúca osoba zodpovedať za takto spôsobenú škodu, v dôsledku čoho je podľa môjho názoru možné prelomiť korporátny závoj kapitálových spoločností a uspokojiť pohľadávku veriteľov z majetku spoločníkov.

Záver

Aby bola daná odpoveď na otázky nastolené v úvode tohto príspevku, ako bolo uvedené aj vyššie prelomiť korporátny závoj kapitálových spoločností nie je v právnom poriadku SR možné z dôvodu existencie koncernu, nakoľko naša právna úprava takéto pričítanie zodpovednosti ovládajúcich osôb výslovne nepripúšťa. Napriek tejto skutočnosti je

---

¹²⁵ SEDLÁČEK, J. ROUČEK, F. a kol. *Komentár k Československému obecnému zákonníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a Podkarpatské Rusi*. 2013 Reprint pôvodného vydania Wolters Kluwer ČR, a.s. 2013 s. 707 ISBN 80-85963-90-6. 1011 s.

podľa môjho názoru možné bez ohľadu na existenciu koncernu korporátny závoj kapitálových spoločností prelomiť prostredníctvom inštitútu náhrady škody spôsobenej úmyselným konaním v rozpore s dobrými mravmi, nakoľko spoločníci môžu v rámci výkonu svojich práv navodiť "nemravné" dôsledky, v dôsledku čoho môže byť veriteľom pôsobená škoda, ktorej sa veritelia môžu prostredníctvom náhrady škody spôsobenej úmyselným konaním v rozpore s dobrými mravmi domáhať voči ovládajúcim osobám a prelomiť tak korporátny závoj kapitálových spoločností. Na záver je ešte potrebné upozorniť na zámer nášho zákonodarcu novelizovať Obchodný zákonník. Právna úprava ovládanej a ovládajúcej by sa mala novelou Obchodného zákonníka, ktorá je v čase písania tohto príspevku v pripomienkovom konaní, doplniť práve o sankciu pre ovládajúcu osobu, ktorá by mala po novom zodpovedať za úpadok ovládanej osoby. Navrhované paragrafové znenie obsahuje § 66aa, ktorý by mal od 01.01.2018 znieť nasledovne: *„Ovládajúca osoba zodpovedá veriteľom ovládanej osoby za škodu spôsobenú úpadkom ovládanej osoby, ak svojím vplyvom podstatne prispela k úpadku ovládanej osoby najmä tým, že sa podieľa na prijatí rozhodnutia orgánu ovládanej osoby, bez ktorého by ovládaná osoba nebola v úpadku, alebo dala k takému rozhodnutiu pokyn.“*¹²⁶ Podľa dôvodovej správy k tejto novele Obchodného zákonníka sa má zaviesť zodpovednosť ovládajúcich osôb za škodu spôsobenú úpadkom ovládaných osôb, a to takých ovládajúcich osôb, ktoré svojim vplyvom podstatne prispeli k úpadku ovládanej osoby. Táto zodpovednosť sa má presadiť najmä v prípadoch kapitálových obchodných spoločností (keďže v osobných spoločnostiach sa presadí ručenie spoločníkov). Dôvodová správa tiež uvádza, že zodpovednosť ovládajúcej osoby za škodu vznikne za splnenia dvoch predpokladov, a to, že (I) ovládaná osoba je v úpadku a (II) ovládajúca osoba sa podieľala na prijatí rozhodnutia orgánu ovládanej osoby, bez ktorého by ovládaná osoba nebola v úpadku, alebo dala k takému rozhodnutiu pokyn, pričom má ísť najmä o prípady „zničujúcich úkonov“ ovládajúcich osôb vo vzťahu k ovládaným osobám.¹²⁷ V prípade, ak táto novela Obchodného zákonníka bude zákonodarcom schválená, právny poriadok SR umožní aj výslovnou zákonnou úpravou prelomenie korporátneho závoja kapitálových obchodných spoločností.

---

¹²⁶ Pozri paragrafové znenie novely Obchodného zákonníka dostupné na internete

¹²⁷ Pozri dôvodovú správu k navrhovanej novele Obchodného zákonníka dostupná na internete

Zoznam použitej literatúry

Knižné publikácie

SUCHOŽA, J. a kol. *Obchodný zákonník a súvisiace predpisy Komentár*. Vydavateľstvo EUROUNION. 2016 s. 237 ISBN 978-80-89374-34-2. 1334 s.

SEDLÁČEK, J. ROUČEK, F. a kol. *Komentár k Československému obecnému zákonníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a Podkarpatské Rusi*. 2013 Reprint pôvodného vydania Wolters Kluwer ČR, a.s. 2013 s. 707 ISBN 80-85963-90-6. 1011 s.

Časopisecká literatúra

HULLE, T. *Prolomení korporátneho štítu aneb konec nezávislosti osob tvořících korporátní seskupení*. Dny práva 2010

Zákony

zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov

zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov

zákon č. 513/1991 Sb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov

zákon č. 90/2012 Sb. o obchodných korporáciách v znení neskorších predpisov

Judikatúra

Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 25.01.2012 sp. zn. 29 Cdo 3661/2010

Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 18.02.2015 sp. zn. 25 Cdo 3419/2014

Rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 30.09.2003 sp. zn. 22 Cdo 1773/2003

Uznesenie Najvyššieho súdu ČR zo dňa 04.12.2013 sp. zn. 25 Cdo 2738/2012

Internetové zdroje

www.slov-lex.sk

www.judikaty.info

Iné

paragrafové znenie novely Obchodného zákonníka účinnnej od 01.01.2018

dôvodovú správu k navrhovanej novele Obchodného zákonníka

Aktuálne trendy v práve Európskej únie pri ochrane obchodného tajomstva

Current trends in European Union Law of Business Secrets protection

Lukáš Peško¹²⁸

Abstrakt

Za účelom odstránenia prekážok fungovania vnútorného trhu z dôvodu rozdielnej úpravy ochrany obchodného tajomstva došlo k prijatiu Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/943 z 8. júna 2016 o ochrane nesprístupneného know-how a obchodných informácií (obchodného tajomstva) (ďalej ako „Smernica“). Členské štáty EÚ majú povinnosť transponovať Smernicu do svojich právnych poriadkov do 9. júna 2018.

Abstract

In order to remove obstacles to the functioning of the internal market by reason of a difference in the protection of business secrets, Directive (EU) 2016/94 of the European Parliament and of the Council of 8 June 2016 on the protection of unauthorized know-how and commercial information (trade secrecy) (hereinafter referred to as "Directive"). Member States are required to transpose the Directive into their legal orders by 9 June 2018.

Kľúčové slová

obchodné tajomstvo, legislatíva, zákon, know-how, smernica, súd

Keywords

Trade secret, legislation, law, know-how, directive, court

Napriek existencii dohody TRIPS (Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights - Dohoda o obchodných aspektoch práv duševného vlastníctva), ktorá upravuje ochranu obchodného tajomstva pred jeho neoprávneným získaním, využitím alebo sprístupnením, existujú v právnych predpisoch členských štátov EÚ významné rozdiely,

---

¹²⁸ JUDr. Lukáš Peško, LL.M., externý doktorand na Právnickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

pokiaľ ide o úpravu a ochranu obchodného tajomstva. Nejednotnosť bola identifikovaná napr. v rozdielnosti príp. absencii :

- *vymedzenia pojmov obchodné tajomstvo, neoprávnené získanie, využitie alebo sprístupnenie obchodného tajomstva;*
- *civilnoprávných prostriedkov nápravy v prípade neoprávneného získania, využitia alebo sprístupnenia obchodného tajomstva;*
- *zaobchádzania s treťou stranou, ktorá získala obchodné tajomstvo v dobrej viere a následne v čase jeho použitia zistila, že získanie vyplynulo z predchádzajúceho neoprávneného získania inou osobou;*
- *primeranej ochrany dôvernosti obchodného tajomstva, ak vlastník obchodného tajomstva podá návrh vo veci údajného neoprávneného získania, využitia alebo sprístupnenia obchodného tajomstva.*

Existencia rozdielnej úrovne ochrany obchodného tajomstva má negatívny vplyv na hladké fungovanie vnútorného trhu EÚ, okrem iného na cezhraničnú spoluprácu, šírenie informácií a efektívnosť inovácií v rámci EÚ.

Smernica stanovuje minimálne pravidlá ochrany pred neoprávneným získaním, využitím a sprístupnením obchodného tajomstva, pričom členské štáty môžu za splnenia príslušných podmienok stanoviť aj širšiu ochranu.

Smernica upravuje tak hmotnoprávnu ako aj procesnoprávnu úpravu ochrany obchodného tajomstva.

Z hmotnoprávneho hľadiska Smernica prináša definície pojmov, vrátane vymedzenia obchodného tajomstva, oprávneného a neoprávneného získania, využitia a sprístupnenia obchodného tajomstva. Obchodným tajomstvom podľa Smernice sú informácie, kumulatívne spĺňajúce nasledovné znaky:

- a) *sú tajné v tom zmysle, že nie sú ako celok alebo pri presnom usporiadaní a spojení ich častí všeobecne známe alebo bežne prístupné osobám v kruhoch, ktoré sa dotknutým druhom informácií bežne zaoberajú;*
- b) *majú obchodnú hodnotu, pretože sú tajné;*
- c) *osoba, ktorá s týmito informáciami oprávnené nakladá, podnikla za daných okolností primerané kroky, aby ich udržala v tajnosti.*

Smernica vymedzuje, čo sa považuje za oprávnené získanie obchodného tajomstva. Ide o prípady, keď sa obchodné tajomstvo získalo prostredníctvom nasledovných prostriedkov:

- a) *nezávislého objavu alebo vytvorenia;*
- b) *pozorovania, skúmania, demontáže alebo testovania výrobku alebo predmetu, ktorý bol sprístupnený verejnosti, alebo ktorý oprávnená vlastní osoba, ktorá informácie získala a na ktorú sa nevzťahuje žiadna právna povinnosť obmedziť získanie obchodného tajomstva;*
- c) *výkonu práva pracovníkov alebo zástupcov pracovníkov na informácie a konzultácie v súlade s právom alebo postupmi EÚ a vnútroštátnym právom alebo postupmi;*
- d) *akéhokoľvek iného postupu, ktorý je za daných okolností v súlade so zásadami poctivého obchodného styku.*

Získanie, využitie alebo sprístupnenie obchodného tajomstva sa pritom považuje za oprávnené v rozsahu, v akom takéto získanie, využitie alebo sprístupnenie vyžaduje alebo umožňuje právo EÚ alebo príslušné vnútroštátne právo.

Smernica ďalej vymedzuje, kedy ide o neoprávnené získanie, využitie alebo sprístupnenie obchodného tajomstva. O neoprávnené získanie obchodného tajomstva pôjde v prípadoch, ak k jeho získaniu došlo bez súhlasu vlastníka obchodného tajomstva a prostredníctvom:

- a) *neoprávneného prístupu, privlastnením alebo kopírovaním dokumentov, predmetov, materiálov, látok alebo elektronických súborov, s ktorými oprávnená vlastníka obchodného tajomstva, a ktoré obsahujú obchodné tajomstvo alebo z ktorých možno obchodné tajomstvo odvodiť;*
- b) *iného konania, ktoré je za daných okolností v rozpore so zásadami poctivého obchodného styku.*

O využitie alebo sprístupnenie obchodného tajomstva pôjde v prípadoch, ak ho bez súhlasu vlastníka obchodného tajomstva vykoná osoba, o ktorej sa usudzuje, že:

- a) *získala obchodné tajomstvo neoprávnené;*
- b) *porušuje dohodu o zachovaní dôvernosti alebo inú povinnosť týkajúcu sa nesprístupnenia obchodného tajomstva;*

c) porušuje zmluvnú alebo inú povinnosť týkajúcu sa obmedzenia využitia obchodného tajomstva.

Neoprávnené získanie, využitie alebo sprístupnenie obchodného tajomstva sa pritom nevzťahuje výlučne na osobu, ktorá sa takého konania dopustila priamo voči vlastníkovi obchodného tajomstva, ale aj na ďalšie osoby, ktoré následne získali, využívali alebo sprístupňovali takéto obchodné tajomstvo, ak v danom čase vedeli alebo mali za daných okolností vedieť o predchádzajúcom neoprávnenom získaní, využití alebo sprístupňovaní obchodného tajomstva.

Napokon za neoprávnené využitie obchodného tajomstva sa považuje aj výroba, príp. iné aktivity (vrátane dovozu a vývozu) s tovarom porušujúcim právo k obchodnému tajomstvu, a to ak osoba vykonávajúca uvedené aktivity vedela alebo mala za daných okolností vedieť, že obchodné tajomstvo sa využívalo neoprávnene.

Na hmotnoprávne vymedzenie pojmov následne nadväzuje procesnoprávna úprava. Smernica však ešte pred ňou uvádza v článku 5 osobitné prípady, kedy sa nemá poskytovať procesnoprávna ochrana v zmysle Smernice a to okrem iného v prípadoch ako sú výkon práva na slobodu prejavu a práva na informácie v súlade s Chartou základných ľudských práv Európskej únie alebo v prípade tzv. whistleblowingu.

Procesnoprávna úprava ochrany obchodného tajomstva je upravená v článkoch 6 až 15 Smernice. Účelom je zabezpečiť v členských štátoch dostupnosť prostriedkov nápravy v prípadoch neoprávneného získania, využitia a sprístupnenia obchodného tajomstva. Príslušné opatrenia, postupy a prostriedky nápravy musia byť pritom spravodlivé, rovnocenné, účinné a odrádzajúce, bez zbytočnej zložitosti, nákladnosti, neprimeraných lehôt alebo bezdôvodného omeškania. Zároveň majú byť uplatňované primeraným spôsobom a tak, aby poskytovali záruky proti ich zneužitiu a nedochádzalo k vytváraniu prekážok zákonného obchodu na vnútornom trhu EÚ.

Smernica ďalej stanovuje premlčaciu dobu pre uplatnenie nárokov z ochrany obchodného tajomstva, ktorej maximálna dĺžka nesmie byť viac ako 6 rokov. Zvyšnú úpravu, vrátane začiatku plynutia, trvanie, prerušenie alebo pozastavenie plynutia premlčacej doby necháva na vnútroštátnej úprave.

Z procesného hľadiska je zaujímavý najmä článok 9 Smernice, ktorý upravuje povinnosť členských štátov zabezpečiť, aby príslušné súdne orgány mali k dispozícii

opatrenia na zachovanie dôvernosti obchodného tajomstva vrátane údajného obchodného tajomstva v súdnych konaniach vo veci neoprávneného získania, využitia alebo sprístupnenia obchodného tajomstva. Takéto opatrenia sa majú uplatňovať na návrh oprávnenej strany príp. aj bez návrhu a majú umožňovať obmedziť na určený počet osôb prístup k dokumentom obsahujúcim obchodné tajomstvo (vrátane údajného) alebo účasť na pojednávaniach, na ktorých môže byť sprístupnené takéto obchodné tajomstvo príp. sprístupniť iným osobám verziu rozhodnutia bez dôverného charakteru s vypustenými alebo upravenými časťami obsahujúcimi obchodné tajomstvo.

Smernica ďalej upravuje podmienky a okolnosti vyžadované pre nariadovanie predbežných a preventívnych opatrení vo vzťahu k ochrane obchodného tajomstva, na ktoré následne nadväzuje úprava opatrení v prípade súdneho rozhodnutia vo veci samej.

Pri predbežných a preventívnych opatreniach Smernica pritom počíta aj s možnosťou zloženia záruky na zabezpečenie odškodnenia vlastníka obchodného tajomstva, ale rovnako tak aj s možnosťou zloženia záruky zo strany navrhovateľa pre prípadnú náhradu škody odporcovi a tretím dotknutým osobám. Predchádza sa tým možnému zneužívaniu týchto opatrení zo strany navrhovateľov.

V rámci opatrení vo veci samej prichádzajú do úvahy opatrenia uložené súdnymi orgánmi ako sú:

- a) *ukončenie alebo zákaz využívania alebo sprístupňovania obchodného tajomstva;*
- b) *zákaz výroby, ponúkania, uvádzania na trh príp. zákaz iných aktivít k tovaru porušujúcemu právo k obchodnému tajomstvu;*
- c) *prijatie iných primeraných nápravných opatrení k tovaru porušujúcemu právo k obchodnému tajomstvu, vrátane ich stiahnutia, úpravy alebo zničenia;*
- d) *zničenie dokumentov, predmetov, materiálov, látok alebo elektronických súborov obsahujúcich alebo predstavujúcich obchodné tajomstvo alebo ich častí, príp. ich odovzdanie vlastníkovi obchodného tajomstva;*

Súdny orgán má mať zároveň v zmysle Smernice a po splnení podmienok v nej vymedzených právo uložiť namiesto vyššie uvedených opatrení peňažnú náhradu, ktorá má byť poskytnutá poškodenej strane. Jednou zo stanovených podmienok je skutočnosť, že dotknutá osoba v čase využitia alebo sprístupnenia nevedela, ani nemohla vedieť, že obchodné tajomstvo získala od osoby, ktorá toto obchodné tajomstvo využila alebo sprístupnila neoprávnene.

V rámci procesnoprávných opatrení je napokon upravená náhrada škody, vrátane možnosti náhrady ujmy vo forme paušálnej sumy a taktiež zverejňovanie súdnych rozhodnutí vo veci neoprávneného získania, využitia alebo sprístupnenia obchodného tajomstva, a to tak v prípade úspechu ako aj neúspechu navrhovateľa.

Záver

V súčasnosti nie je zrejmé, akým spôsobom a v akom rozsahu dôjde k transpozícii Smernice do nášho právneho poriadku. Konzultácie v súvislosti s transpozíciou Smernice sú zahrnuté v Pláne legislatívnych úloh Vlády Slovenskej republiky a mali by sa uskutočniť v mesiaci august 2017. Už teraz však možno poukázať na niektoré oblasti danej problematiky, ktoré budú vyžadovať hlbšiu analýzu zo strany zákonodarcu pri posudzovaní možných spôsobov transpozície Smernice.

Jednou z týchto oblastí je samotná definícia obchodného tajomstva.

Súčasná úprava definície obchodného tajomstva obsiahnutá v § 17 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník, v znení neskorších predpisov (ďalej len „ObZ“) rovnako ako definícia v Smernici požaduje tajnosť informácií („nie sú v príslušných obchodných kruhoch bežne dostupné“) a primerané kroky na udržanie ich tajnosti („majú byť podľa vôle podnikateľa utajené a podnikateľ zodpovedajúcim spôsobom ich utajenie zabezpečuje“).

Na druhej strane, zatiaľ čo súčasná úprava v ObZ vyžaduje, aby skutočnosti, ktoré majú byť predmetom obchodného tajomstva mali „skutočnú alebo aspoň potenciálnu materiálnu alebo nemateriálnu hodnotu“, definícia v Smernici vyžaduje, aby informácie mali „obchodnú hodnotu“, v zmysle úvodných ustanovení Smernice „či už skutočnú alebo potenciálnu“. Termín „obchodná hodnota“ však nie je doposiaľ európskou legislatívou bližšie vymedzený, možno preto očakávať jeho interpretáciu zo strany Európskeho súdneho dvora v preambule Smernice ods. 14 sa len príkladom uvádza, že know-how alebo informácie by mali mať obchodnú hodnotu napríklad, ak ich neoprávnené získanie, využitie alebo sprístupnenie pravdepodobne poškodí záujmy osoby, ktorá s nimi oprávnené nakladá, a to tak, že naruší vedecký a technický potenciál, obchodné alebo finančné záujmy, strategické postavenie alebo konkurencieschopnosť tejto osoby;.

ObZ zároveň osobitne vymedzuje pri obchodnom tajomstve, že ide o „skutočnosti obchodnej, výrobnjej alebo technickej povahy súvisiace s podnikom,“ pričom Smernica takéto špecifické vymedzenie neuvádza. V zmysle úvodných ustanovení Smernice by však pojem obchodné tajomstvo mal zahŕňať know-how, obchodné ako aj technické informácie.

S poukazom na vyššie uvedené je, podľa nášho názoru, možné sa domnievať, že v dôsledku prijatej Smernice bude potrebné novelizovať aktuálnu definíciu obchodného tajomstva obsiahnutú v ObZ. Otázkou však zostáva, či sa zákonodarca rozhodne pre jej čiastočnú úpravu alebo prevezme doslovne celú definíciu zo Smernice.

Ďalšou oblasťou je vymedzenie oprávneného resp. neoprávneného ziskania, využitia alebo sprístupnenia obchodného tajomstva.

Smernica vymedzuje, kedy ide o oprávnené ziskanie obchodného tajomstva. Na porovnanie ObZ takúto osobitnú úpravu v tomto zmysle zatiaľ nepozná.

Vo vzťahu k neoprávnenému získaniu, využitiu alebo sprístupneniu obchodného tajomstva možno poukázať na termín porušenie obchodného tajomstva upravený v § 51 ObZ v rámci ustanovení o nekalosúťažnom konaní, kde sa osobitne uvádzajú praktiky, ktoré sa považujú za takéto konanie a zároveň na § 20 ObZ, ktorý poskytuje vlastníčkovi obchodného tajomstva právnu ochranu nielen proti porušeniu, ale aj ohrozeniu práva na obchodné tajomstvo.

Smernica ďalej výslovne stanovuje, že dĺžka premlčacej doby v prípade hmotnoprávnych nárokov a krokov týkajúcich sa uplatnenia opatrení, postupov a prostriedkov nápravy stanovených v Smernici vo vzťahu k obchodnému tajomstvu nesmie byť viac ako šesť rokov. Bude zaujímavé sledovať, ako sa zákonodarca postaví k tomuto obmedzeniu a to najmä s ohľadom na súčasnú obchodnoprávnu úpravu premlčania pri práve na náhradu škody (4 ročná subjektívna, 10 ročná objektívna premlčacia doba) a taktiež s ohľadom na všeobecné obmedzenie premlčacej doby (10 rokov odo dňa, keď začala plynúť po prvý raz) upravenej v § 408 ObZ.

V súvislosti so zavedením opatrení na zachovanie dôvernosti obchodného tajomstva v súdnych konaniach je vhodné poukázať, že čiastočnú úpravu už v súčasnosti možno nájsť v § 55 ods. 1 ObZ a to v súvislosti s účasťou na pojednávaníach v obchodnoprávnych veciach. Upozorňujeme však, že dôsledná úprava v trestnom konaní, najmä v súvislosti s novoprijatým zákonom č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení

niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov absentuje. Smernica výslovne nepokrýva ochranu obchodného tajomstva v trestnom konaní, zároveň však nebráni zákonodarcom členských štátov, aby pri transpozícii Smernice stanovili širšiu ochranu obchodného tajomstva. Rozšírenie predmetnej ochrany aj na trestné konania považujeme v tomto prípade za viac ako žiaduce.

Otvorenou napokon zostáva aj transpozícia procesnoprávnej úpravy a to aj s poukazom na súčasnú úpravu v ObZ v rámci všeobecnej úpravy obchodného tajomstva a v rámci ustanovení o nekalosúťažnom konaní ako aj existujúce procesné opatrenia v zmysle zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok, v znení neskorších predpisov.

Literatúra

VYPARINA, S.: Ohrozenie alebo porušenie obchodného tajomstva. *Justičná revue*, 54, 2002, č. 3, s. 271 – 281

MARTÁK, J.: Nová smernica Európskeho parlamentu a Rady EÚ o ochrane obchodného tajomstva, *EPI* 2017, dostupné na: <http://www.epi.sk/odborny-clanok/nova-smernica-europskeho-parlamentu-a-rady-eu-o-ochrane-obchodneho-tajomstva.htm>

Základné zásady súkromného práva v kontexte rekodifikácie Občianskeho zákonníka

Omnis definitio in iure civili periculosa est: parum est enim, ut non subverti possit – *V práve civilnom je každá definícia nebezpečná, lebo len málokedy sa stane, že by nemohla byť vyvrátená*

(D 50, 17, 202 – Iavolenus)

Alžbeta Slašťanová *

Abstrakt:

Príspevok pojednáva o základných zásadách súkromného práva v kontexte rekodifikácie súkromného práva. Vo všeobecnosti sú prameňmi práva, a to i v systéme písaného práva aj základné právne princípy a v oblasti obchodného práva aj obchodné zvyklosti. Základnými hodnotami práva sú spravodlivosť, sloboda človeka a právna istota. Princípy sa prelínajú celý právnym poriadkom. Majú svoje miesto nielen pri vyplňaní medzier v právnych poriadkoch ale prejavujú sa aj pri konkrétnych inštitútoch. Rozsah interpretácie práva je priamo spojený s ideou právneho štátu v jeho materiálnom ponímaní. Niektoré z právnych princípov vznikli v dlhodobom procese zovšeobecňovania významných súdnych rozhodnutí, no veľkú skupinu právnych princípov tvoria princípy, ktoré vyšpecifikovala a usporiadala právna veda. Sudca by mal vždy rozhodovať so znalosťou a s akcentom na uvedené zásady. Práve sudcovská prax by mala zásady nachádzať, formulovať, vysvetľovať a aplikovať.

KLúčové slová:

základné princípy, súkromné právo, Občiansky zákonník, Obchodný zákonník, písané právo, rozhodovacia činnosť

Abstract:

The article deals with the basic principles of private law in the context of the recodification of private law. In general, the sources of law, even in the system of written law, are the basic legal principles and in the area of commercial law and commercial practices. Fundamental values of law are justice, human freedom and legal certainty. The principles are cross-legged.

---

* JUDr. Alžbeta Slašťanová, externá doktorandka Katedry obchodného, hospodárskeho a finančného práva, Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

They have their place not only in filling the gaps in legal orders, but also in concrete institutions. The scope of the interpretation of law is directly related to the idea of the rule of law in its material significance. Some of the legal principles have arisen in the long-term process of generalizing significant judicial decisions, but a large set of legal principles are the principles that have specified and organized legal science. The judge should always decide with knowledge and emphasis on the principles. It is the judge's practice that should find, formulate, explain, and apply the principles.

Keywords:

basic principles, civil law, Civil Code, Commercial Code, written law, decision making-activity

Úvod

Pojem princípy súkromného práva patrí medzi aktuálne otázky súkromnoprávnej teórie. Existuje spoločenský konsenzus, že súkromné právo je vybudované na určitých pilieroch, ktoré sú určujúce pre celkovú koncepciu súkromného práva. Na určitých princípoch resp. zásadách sú vystavané konkrétne právne normy a právne inštitúty.

Funkcia všeobecného občianskeho práva je reprezentovaná predovšetkým Zákonom č. 64/1964 Zb. Občianskym zákonníkom a Zákonom č. 513/1991 Zb. Obchodným zákonníkom. V rámci súkromného práva má najzásadnejší význam vzťah medzi občianskym a obchodným. Medzi občianskym právom a obchodným právom je vzťah *lex generalis* k *lex specialis*.

Nadmerná aktivita zákonodarcu v posledných desaťročiach viedla k úbytku schopnosti spoločenského prostredia praktickým používaním práva vstrebať jeho zmysel. Zmeny boli a sú natoľko dynamické, že neumožňujú postupné uvedomovanie obsahu, zmyslu a účelu právnych noriem. To sa prejavuje v tlaku na interpretáciu práva a jeho dotváranie zo strany súdov. Rozsah interpretácie práva je úzko prepojený s ideou právneho štátu. Výklad práva prostredníctvom právnych princíпов nebol samozrejmosťou, súdna prax s nimi narábala len opatrne. Skôr sme mohli byť svedkami prevládajúceho právneho formalizmu. Je preto potrebné zdôrazňovať význam právnych princíпов a to najmä v súvislosti s rekonštrukciou súkromného práva. Zároveň je však potrebné upraviť tie zákonné ustanovenia, ktoré sú

neodôvodnene v rozpore s týmito princípmi a ich znenie nemá žiadne racionálne zdôvodnenie.

Prof. Hollander výstižne pomenoval následky spojené s fenoménom dnešnej doby – nadmernou legislatívnou aktivitou: „*Táto tendencia nesie v sebe genetický vírus – vírus neúplnosti, daný obmedzenosťou možnosti detailného poznania sveta, ako aj neschopnosť takto koncipovaných zákonov vstrebať spoločenský vývoj. Právny poriadok sa s prevalenciou kazuistických noriem neuzatvára, ale práve naopak, ďalej otvára textúru práva.*“¹²⁹ Nie je možné dopredu predvídať situácie, ktoré môžu vzniknúť v praktickom živote.

Právna veda klasifikovala najvšeobecnejšie právne princípy ako neznalosť zákona neospravedľuje, právo sa nerodí z bezprávia, neskorší zákon ruší zákon predchádzajúci, zákaz odmietnutia spravodlivosti, k nemožnému nemôže byť nikto zviazaný, nikto nemôže mať prospech z vlastného protiprávneho jednanja atp. Právna veda ďalej klasifikovala princípy na ústavné, princípy súkromného práva, princípy občianskeho súkromného práva. Ich komplexný výpočet nemožno zostaviť a nemá ani žiaden praktický zmysel klasifikovať ich podľa prameňov.

Význam právnych princípov spočíva predovšetkým v tom, že právne princípy rozširujú možnosti právnej argumentácie a umožňujú riešenie právnych otázok ktoré nemožno zodpovedať prostredníctvom pozitívneho práva klasickými výkladovými metódami. Sú tiež riešením sporu medzi pozitívnym a prirodzeným právom, medzi základnými právami a slobodami. Slúžia k prekonaniu medzier v práve a k vtiahnutiu iných normatívnych systémov (morálka, zvyklosti) do systému práva. Sú to prostriedky práva, ktoré sú východiskom pre riešenie *hard cases*. V neprehľadnosti, a niekedy aj rozpornosti masy právnych noriem, umožňujú hľadať vnútorný systém práva. Zvlášť v súkromnom práve umožňujú chrániť pred antisystémovými dôsledkami zákonodarných aktov. Novelizácie často plnia politické ciele, dôvodové správy sa stávajú skôr politickými deklaráciami, než pomôckou pri hľadaní „*úmyslu zákonodarcu*“.

Dá sa konštatovať, že právne princípy sa prejavujú dvojako – v právnych normách a pri medzerách v práve. Ich odlišnosť od právnych noriem nachádza v tom, že nemôžu byť

---

¹²⁹ Holländer, P.: Savignyho paradigma v dobe dekonštrukcie práva. str. 13. (dostupné na: http://ja-sr.sk/files/Otvoranie_textury_prava.pdf)

vylúčené z práva alebo pozbavené „platnosti“, pretože následne by „právo prestalo byť právom v medziach daného typu právnej kultúry“. ¹³⁰

Základné charakteristiky právnych princípov

Podľa Ronalda Dworkina sudcovia pri rozhodovaní hard cases používajú ako právo normatívne štandardy, tzv. princípy, ktorých platnosť odvodzujú z ich pôvodu v nejakom formálnom prameni práva, ale na základe zmyslu pre správnosť ktorý sa ich profesii rozvinul v čase. ¹³¹

Podľa prof. Holländera sú *právne princípy axiómy v normotvornom súbore, regulatívnymi ideami pre komplex noriem či pre interpretáciu, vyznačujú sa vysokým stupňom všeobecnosti subsumpčných podmienok, sú najtesnejšie späté s hodnotovými a teleologickými východiskami práva a samy predstavujú východisko pre normotvorbu a interpretáciu práva.* ¹³²

Dworkin rozslušuje tri druhy normatívnych štandardov, pravidiel, princípy a politiky. Politiky sú štandardy, ktoré stanovujú ciele, ktoré majú byť dosiahnuté, typicky zlepšenie nejakých ekonomických, politických alebo sociálnych faktorov v spoločnosti. Princípy sú štandardy, ktorých právna platnosť je odvodená od požiadavky spravodlivosti, férovosti alebo inej dimenzie morálky. Kľúčovým je *rozdiel medzi princípmi a pravidlami*, keďže pravidlá sú aplikované spôsobom všetko alebo nič. Právne princípy však pôsobia ináč, sú to silnejšie alebo slabšie normatívne dôvody v tom či onom smere rozhodnutia. ¹³³

Na Dworkina nadviazal Robert Alexy, ktorý sa hlavne zaoberal tým, aby preukázal že proces zvažovania princípov nie je iracionálny či subjektívny. K takémuto zvažovaniu sa pristupuje v úvahách o tom, či zásah do ústavne garantovaného práva mal intenziu ktorá je prijateľná alebo nie. Princípy vyvažovania spočíva v to že čím väčšie je narušenie nejaké ho

---

¹³⁰ Baran, R.: Princípy obchodného práva verzus obchodná zvyklosť ako premisa v rozhodnutiach súdu. Základné zásady v rozhodovacej činnosti súdnej moci. Zborník vedeckých prác doktorandov UPJŠ Košice 2014. str. 302. dostupné na: <https://www.upjs.sk/public/media/5596/Lapcakova-Zakl-zasady-zbornik-prispevkov.pdf>

¹³¹ Dworkin, R.: Taking Rights Seriously. London 1978, str. 22. Podľa Sobek, T.: Nemorální právo. Praha: Ústav štátu a práva. str. 358.

¹³² HOLLÄNDER, Pavel. Filosofie práva. 2. vyd. Plzeň . Aleš Čeněk, 2012, str. 20.

¹³³ Dworkin, R.: Taking Rights Seriously. London 1978, str. 22. Podľa Sobek, T.: Nemorální právo. Praha: Ústav štátu a práva. str. 358-359.

princípu alebo práva, tým väčší význam musí mať uspokojenie nejakého iného princípu alebo práva. Niektoré princípy možno dávať do pomeru podľa ich významu či mier ich narušenia.¹³⁴

Podľa Dworkina sú princípy príkazy k optimalizácii, nemôže tak medzi nimi existovať absolútna prednosť, kedy by jeden z vážených princípov vždy prevážil nad druhým. Vždy je treba postupovať podľa zásady proporcionality.¹³⁵

Proti tejto téze namietal Ján- Reinard Sieckmann. Vzniesol námietku, že pokiaľ budeme princípy chápať ako príkazy k optimalizácii, tak v konečnom dôsledku stratíme pojmové rozlíšenie pravidiel a princípov. Alexy svoju koncepciu následne upresnil. Rozlíšil príkazy k optimalizácii a príkazy byť optimalizovaný., pričom právne princípy sú objekty optimalizácie. Znamenajú príkazy byť optimalizované, teda príkazy byť realizované v maximálnej možnej miere. Sieckmann sa však zameriaval na *pragmatickú úlohu* princípov v argumentácii. Východiskom úvahy je základná úroveň argumentácie.¹³⁶

Možno zhrnúť, že Dworkin Alexy a Sieckmann našli zhodu, že právne princípy majú diskurzívnu povahu a zjednodušene povedané, právny princíp nie je nič iného než určitá argumentačná rola. Pomáha nachádzať právo so zreteľom na základné hodnoty, ktoré sú ním chránené.

Vyvstáva otázka ohľadne klasifikácie právnych princípov, možno sa domnievať, že nie je potrebná, nakoľko je obtiažne nájsť nejaké objektívne kritérium, rovnako sa prelínajú celým právnym poriadkom a ťažko je stanoviť či ten či onen princíp platí do konkrétnej oblasti.

Je úlohou súdu uvádzať právo do života. Pokiaľ sa človek v dobrej viere obráti na súd, je povinnosťou súdu mu dať odpoveď, rozhodnúť o spravodlivosti. Súd má túto povinnosť aj vtedy, keď zákon posudzovaný prípad bezprostredne neodpísal, ináč by sa mohlo jednať o odmietnutie spravodlivosti. Aby sa vylúčila ľubovôľa, ktorá by bola mimo systému vybudovaného zákonodarcom, musia byť súdne rozhodnutia precízne vyargumentované. Pre sudcovskú tvorbu práva sa preto vyžaduje transparentné systémové premýšľanie argumenty súdu musia spätne verifikovateľné.

---

¹³⁴ Dworkin, R.: Taking Rights Seriously. London 1978, str. 22. Podľa Sobek, T.: Nemorální právo. Praha: Ústav štátu a práva. str. 360.

¹³⁵ Alexy, R.: Rechte und Prinzipien, in: Recht, Vernunft, Diskurs: Studien zur Rechtsphilosophie, Frankfurt 1995, s. 204 a 216. Podľa Wintz, J.: Metody a zásady interpretace práva. Auditorium, edícia Štúdie, Praha 2013. str. 28.

¹³⁶ Sobek, T.: Nemorální právo. Praha: Ústav štátu a práva. str. 362.

Základné princípy súkromného práva

Na úvod je potrebné zdefinovať si zmysel súkromnoprávnej úpravy, nakoľko s tým súvisí aplikovateľnosť jednotlivých princípov. Účel je dvojitý a odvíja sa od povahy jednotlivých ustanovení. Podľa Eliáša: „*Tam, kde ide o úpravu statusových otázok – a nejedná sa len o práva vzťahujúce sa k osobnému stavu, ale napr. i o vecný status – rovnako ako tam, kde sa jedná o vecné práva a právo dedičské, podrobnejšia úprava znamená pre recipientov právnej normy jednak skutočne viac slobody, jednak tiež viacej istoty. Prvý aspekt vyplýva zo skutočnosti, že osobný status, vecné práva i právo dedičské upravujú zásadne kogentné normy; čo nie je upravené ako možné, právne možné spravidla nie je. Nie je upravené právo stavby, nejde ho ani zmluvne zriadiť.... Druhý aspekt vyplýva zo skutočnosti, že čím nejasnejšie alebo čím rámcovitejšie ustanovenie, tým viacej vstupuje do hry priestor pre voľnú sudcovskú úvahu.*“¹³⁷ Uvedené môže viesť k nepredvídateľnosti súdneho rozhodnutia, pričom sú známe mnohé prípady zo súdnej praxe (napr. premlčanie práva na vydanie bezdôvodného obohatenia).

Naproti tomu v úprave záväzkových práv sú ustanovenia prevažne dispozitívnej povahy. Súkromné právo ako celok ovláda zásada autonómie vôle, ktorá sa prejavuje v oblasti zmluvných vzťahov v podobe kontraktnej voľnosti. Podľa Eliáša: „*Pretože si strany môžu dojednať v medziach dobrých mravov a verejného poriadku akékoľvek vzájomné subjektívne povinnosti a akékoľvek subjektívne práva, mohli by sa najmä podrobnejšie ustanovenia o jednotlivých zmluvných typoch javiť ako nadbytočné, lebo je vec vôle strán čo si dohodnú. úlohou podrobnejších ustanovení o obsahu zmluvných záväzkov je poskytnúť stranám racionálne riešenie ich vzájomných pozícií....Dispozitívna povaha týchto ustanovení im ale nebráni dohodnúť si mimo upravené zmluvné typy alebo i v rámci daného zmluvného typu i iné riešenie, ak majú za to, že im lepšie vyhovuje.*“¹³⁸

Teória práva zdefinovala najzákladnejšie princípy súkromného práva, od ktorých sa následne odvíjajú ďalšie princípy.

- Zásada rovnosti účastníkov
- Zásada ekvity

¹³⁷ Eliáš, K. a kol. : Občanský zákoník. Veľký akademický komentár. Linde Praha, a.s. 2008. str. 17.

¹³⁸ Eliáš, K. a kol. : Občanský zákoník. Veľký akademický komentár. Linde Praha, a.s. 2008. str. 17.

- Zásada istoty a stability
- Zásada individuálnej autonómie (sloboda vôle)
- Zásada „všetko je dovolené, čo nie je zakázané“
- Zásada zákazu zneužitia subjektívnych práv
- Zásada prevencie

Zásada rovnosti účastníkov súkromnoprávných vzťahov

Podľa čl. 12 ods. 1 Zákona č. 460/1992 Zb. Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava“): *„Ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné.“*

Obsahom tejto zásady je, že nikto nemôže jednostranne určovať práva a povinnosti iného. Zásada rovnosti občanov pred zákonom ustanovená v čl. 12 ods. 1 Ústavy sa v občianskom súdnom konaní transformuje do zásady rovnosti účastníkov konania (čl. 47 ods. 3 ústavy) a vzťahuje sa na všetky materiálne i procesné zákony. Rovnosť pred súdom je len výrazom rovnosti strán pred zákonom, v tomto prípade pred základným procesným predpisom, ktorým je Zákon č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok. Z toho vyplýva, že rovnosť pred zákonom a rovnosť pred súdom je obsahom toho istého pojmu a znamená *rovnaké postavenie oboch procesných strán pri aplikácii hmotných i procesných predpisov* ktorýmkoľvek súdom voči ktorémukoľvek účastníkovi konania. Zásada rovnosti strán v civilnom procese sa prejavuje vytváraním rovnakých procesných podmienok a rovnakého procesného postavenia subjektov, o právach a povinnostiach ktorých rozhoduje občianskoprávny súd. Tento záver vyplýva z nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 10.9.1996 sp. zn. PL. ÚS 43/95.

Obzvlášť má význam táto zásada vtedy, keď je účastníkom občiansko-právnych vzťahov štát. Štát je subjektom verejného práva. Vrchnostensky reguluje správanie sa subjektov, nachádzajúcich sa na jeho území a má mocenský monopol. Podľa ustanovenia § 19 Občianskeho zákonníka: *„Pokiaľ je účastníkom občianskoprávných vzťahov štát, je právnickou osobou.“* Zároveň však vystupuje aj vo vzťahoch so súkromnoprávnou povahou. V týchto vzťahoch nemá mať vrchnostenské oprávnenia, ale má byť postavený na roveň

iných súkromnoprávných subjektov. Ak vystupuje v súkromnoprávných vzťahoch, nesmie vnútiť svoju vôľu zmluvnému partnerovi, či mocenskými prostriedkami ukončiť zmluvný vzťah.¹³⁹

Zásada rovnosti subjektov sa považuje za klasickú a reprezentatívnu metódu právnej regulácie súkromného práva. Rovnosť subjektov predstavuje istú „rovnakosť“ práv a povinností, či vo všeobecnosti požiadavku, že všetky osoby súkromného práva majú rovnaké právne postavenie, teda že žiadna z týchto osôb nedisponuje prostriedkami mocenského nanútenia práva či povinností inej osobe. Zo sociologicko-funkcionalistického hľadiska ide o derivát tej funkcie objektívneho práva, ktorá zabezpečuje rovnováhu záujmov subjektov súkromného práva, a to aj vzhľadom na ich prirodzene nerovnovážne postavenie. Túto prirodzenú nerovnováhu moderné právo kompenzuje princípom ochrany tzv. slabšej strany právneho vzťahu.¹⁴⁰

Tento princíp je normatívne vyjadrený (porovnaj § 2 ods. 2 Zákona č. 40/1964 Zb. ďalej len „*Občiansky zákonník alebo OZ*“). Podľa komentára k Občianskemu zákonníku, princíp autonómie vôle subjektov súkromného práva je s uvedeným princípom plne kompatibilný pri rešpektovaní požiadaviek plynúcich zo sociálnej funkcie súkromného práva. Tieto požiadavky spočívajú predovšetkým na normatívnych „brzdách“ extrémnych prejavov princípu autonómie vôle, ktoré deformujú požadovanú rovnosť subjektov súkromného práva.“¹⁴¹

Podľa komentára k Občianskemu zákonníku je normatívne vyjadrenie princípu rovnosti subjektov v danej podobe pri súčasnom negovaní princípu autonómie vôle skutočne rezíduom socialistických koreňov našej právnej úpravy. Celý Občiansky zákonník bol postavený na negovaní princípu autonómie vôle – napríklad v pôvodnom znení právne úpravy z roku 1964 existovala len absolútna neplatnosť právnych úkonov ako následok ich väd.¹⁴² Súčasný Občiansky zákonník vo svojej textácii popiera nespochybniteľnú úlohu princípu autonómie vôle. Tento fakt je pro futuro neospravedliteľný a neudržateľný.¹⁴³

Vo všeobecnosti, princíp rovnosti sa prejavuje predovšetkým v tom, že žiaden subjekt nesmie bezprávne, t.j. v prípade absencie svojho subjektívneho oprávnenia, inému subjektu

---

¹³⁹ Števček, M., a kol.: Občiansky zákonník I. §1-450. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 151.

¹⁴⁰ Števček, M., a kol.: Občiansky zákonník I. §1-450. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 9.

¹⁴¹ Števček, M., a kol.: Občiansky zákonník I. §1-450. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 9.

¹⁴² Števček, M., a kol.: Občiansky zákonník I. §1-450. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 15.

¹⁴³ Števček, M., a kol.: Občiansky zákonník I. §1-450. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 15.

nanútiť právnu povinnosť a (*a minori ad maius*) ani subjektívne právo. Zároveň z tohto princípu vyplýva, že až na prísne ustanovené výnimky (napr. vo forme dovolenej svojpomoci podľa § 6 OZ) nemôže žiaden subjekt vynucovať splnenie právnej povinnosti sám, ale len prostredníctvom na to určených a splnomocnených orgánov verejnej autority (bližšie pozri § 4 OZ).¹⁴⁴

Dedičstvo v podobe popretia princípu autonómie vôle sa prejavuje v mnohých ustanoveniach Občianskeho zákonníka (typicky napr. v § 574 OZ), významovo je princíp autonómie vôle minimálne rovnako významný ako princíp rovnosti subjektov, čomu však vôbec nezodpovedá normatívne vyjadrenie, ako aj celkový filozofický kontext Občianskeho zákonníka.¹⁴⁵

Podľa § 574 ods. 1 Občianskeho zákonníka: „*Veritel' sa môže s dlžníkom dohodnúť, že sa vzdáva svojho práva alebo že dlh odpúšťa, táto dohoda sa musí uzavrieť písomne.*“

Podľa § 574 Občianskeho zákonníka: „*Dohoda, ktorou sa niekto vzdáva práv, ktoré môžu vzniknúť až v budúcnosti je neplatná.*“

Možno vysloviť názor, že pre oblasť občiansko-právnych vzťahov kde nie je potrebná ochrana tzv. slabšej strany je neodôvodnené obmedzovať takýmto spôsobom zmluvnú voľnosť strán.

Zásada individuálnej autonómie (sloboda vôle)

Od princípu individuálnej autonómie resp. autonómie vôle sú odvoditeľné ďalšie hodnoty chránené občianskym (súkromným) právom, akým sú zmluvná voľnosť, sloboda intelektuálnej tvorivosti a pod.¹⁴⁶

Prostredníctvom zásady preferencie platnosti právnych úkonov je vyjadrený princíp zmluvnej autonómie strán. Konštatovanie, že slobodne, vážne a určito urobený právny úkon je z dôvodu nedovolenosti absolútne neplatný, je vo svojej podstate hrubým zásahom do zmluvnej autonómie strán.¹⁴⁷

---

¹⁴⁴ Števček, M., a kol.: Občiansky zákonník I. §1-450. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 15.

¹⁴⁵ Števček, M., a kol.: Občiansky zákonník I. §1-450. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 15.

¹⁴⁶ Števček, M., a kol.: Občiansky zákonník I. §1-450. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 9.

¹⁴⁷ Števček, M., a kol.: Občiansky zákonník I. §1-450. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 254.

Podľa konštantnej judikatúry Ústavného súdu Českej republiky je autonómia vôle a slobodného individuálneho konania garantovaná na ústavnej úrovni čl. 2 a ods. 3 Listiny (napr. I. ÚS 564/04, I. ÚS 43/04, I. ÚS 167/04, I. ÚS 557/05, I. ÚS 670/02). Identický záver možno postulovať podľa čl. 2 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky. Zásah do zmluvnej autonómie je preto potrebné vykladať reštriktívne a ústavne konformne. Ustálená judikatúra slovenského, ako aj českého ústavného súdu jednoznačne preferuje výklad právneho úkonu, ktorý podporuje jeho platnosť (*potius valeat actus quam pereat*). Povedané slovami Ústavného súdu Slovenskej republiky: „*Ďalším základným princípom výkladu zmlúv je prioritá výkladu, ktorý nezakladá neplatnosť zmluvy, pred tým výkladom, ktorý neplatnosť zmluvy zakladá, ak sú možné obidva výklady. Je tak vyjadrený a podporovaný princíp autonómie zmluvných strán, povaha súkromného práva a s ním spojená spoločenská a hospodárska funkcia zmluvy. Neplatnosť zmluvy má byť teda výnimkou, a nie zásadou. Nie je teda ústavne konformná a v rozpore s princípmi právneho štátu vyplývajúcimi z čl. 1 ústavy je taká prax, keď všeobecné súdy preferujú celkom opačnú tézu uprednostňujúcu výklad vedúci k neplatnosti zmluvy pred výkladom neplatnosť zmluvy nezakladajúcim.*“ (I. ÚS 242/07, podobne I. ÚS 640/2014)

Podobne možno citovať aj Ústavný súd Českej republiky, podľa ktorého: „*V súkromnoprávnej sfére platí zásada, že čo není zakázáno, je dovoleno. Každý zákonný zásah do tejto sféry je třeba vnímat' jako omezení lidské svobody, a proto je nutno vykládat' ustanovení o neplatnosti právních úkonů pro rozpor se zákonem reštriktivně a nikoli extenzivně.*“ (III. ÚS 3900/12, podobne I. ÚS 546/03, I. ÚS 625/03, IV. ÚS 1783/11).

Uvedené závery sa môžu javiť ako samozrejmé a zjavne odvoditeľné zo zásady právneho štátu a slobody robiť všetko, čo nie je výslovne zakázané, v judikatúre slovenských (a českých) súdov možno v niektorých prípadoch, žiaľ, pozorovať tendenciu ľahkovážne judikovať absolútnu neplatnosť právnych úkonov. Táto tendencia bola opakovane v odbornej literatúre kritizovaná. Podľa Janča by mal štát do zmluvnej slobody zasahovať len v nevyhnutnom rozsahu a k otázke neplatnosti právnych úkonov je potrebné pristupovať „*veľmi opatrne a obozretne.*“¹⁴⁸ Podobne aj Salač kritizuje „*socialistickú ideu o zjednodušení*

---

¹⁴⁸ Jančo, M. aktuálne otázky koncepcie absolútnej neplatnosti právnych úkonov podľa § 39 Občianskeho zákonníka (1. Časť). Bulletin slovenskej advokácie, 2008, č. 10, s. 30.

práva, vedúcu k paušálnemu a automatickému uplatňovaniu sankcie neplatnosti na akékoľvek vadné úkony, bez zvaženia zmyslu a účelu právnej úpravy konkrétnych právnych úkonov.“¹⁴⁹

Citeľné je to aj v oblasti spotrebiteľského práva, tu je to však plne odôvodniteľné ochranou tzv. slabšej strany.

Veľmi jednoznačne sa k preferencii platnosti prihlásil aj predkladateľ českého nového občianskeho zákonníka. Podľa dôvodovej správy *„favorizácia platnosti právneho úkonu pred jeho neplatnosťou je významná vzhľadom na to, že pretrvávajúce tradície formalistického vnímania práva vyrastené na základoch tunajšej doktríny v 50. a najmä 60. a 70. Rokoch minulého storočia ešte stále sledujú opačné trendy odrážajúce sa ako v právnej praxi tak aj najmä v judikatúre. S touto koncepciou zodpovedajúcou v podstate totalitnému právnemu mysleniu a niekdajšiu potrebu totalitného štátu šikanovať súkromný život sa rekonštitúované súkromné právo musí dôsledne rozísť.“* Český zákonodarca preferenciu platnosti právnych úkonov *expressis verbis* zakotvil v § 574 Zákona č. 89/2012 Sb. Občianskeho zákonníka.

V tomto smere sa jedná o akési mantinely predkladané právnou vedou – odôvodnenie súdu v konkrétnych prípadoch by malo byť v ich rámci.

Zásada ekvity(spravodlivosti)

Zásada ekvity stanovuje, že ustanovenia zákona (teda zákonom stanovených pravidiel) musia byť uplatňované v súlade s mimoprávnym systémom pravidiel ako sú dobré mravy, prípadne spoločensky zaužívané obyčaje.

Podľa ods. 1 § 3 Občianskeho zákonníka: *„Výkon práv a povinností vyplývajúcich z občianskeoprávnych vzťahov nesmie bez právneho dôvodu zasahovať do práv a oprávnených záujmov iných a nesmie byť v rozpore s dobrými mravmi.“* Tu je normovaná zásada zákazu zneužitia subjektívnych práv.

Civilná judikatúra Najvyššieho súdu Českej republiky dôvodila, že v prípade výkonu určitých práv sa korektív dobrých mravou nepoužije u všetkých konaní zavŕšených vydaním konštitutívnych rozhodnutí, napr. pri zrušení a vyporiadaní podielového spoluvlastníctva

---

¹⁴⁹Salač, J. Rozpor s dobrými mravami a jeho následky v civilním právu. 1. Vydání. Praha: C.H. Beck, 2000, s. 156.

alebo pri posudzovaní výkonu práva väčšinových spoluvlastníkov (rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 26.4.2007, sp. zn. 22 Cdo 1326/2006, tiež rozsudok Najvyššieho súdu zo dňa 30.9.2003, sp. zn. 22 Cdo 1733/2003). Z argumentácie súdu vyplýva, že vychádzal z povahy veci. Možno vyjadriť názor, že sa jedná o oblasť úpravy s prevažujúcimi kogentnými normami. V záujme právnej istoty účastníkov občianskoprávných vzťahov je potrebné postupovať v zmysle zákonných pravidiel než sa pohybovať v rámci korektívu dobrých mravov.

Dobré mravy predstavujú mimoprávne normy správania a mimoprávny morálny normatívny systém. Dobré mravy ako nepísané morálne normy same osebe nie sú prameňom práva, ale ich normatívnosť a záväznosť sa odvíja od právnych noriem, ktoré na ne odkazujú. Len na základe uvedených blanketných noriem obsiahnutých v písanom súkromnom práve sa následne dobré mravy ako nenormatívny systém stáva súčasťou právneho poriadku a ich dodržiavanie požíva právnu ochranu vrátane ochrany súdnej.¹⁵⁰

Zásada "všetko je dovolené, čo nie je zakázané"

Táto zásada sa prejavuje v celej šírke občianskoprávných i obchodnoprávných vzťahov. Platí, že strany sa môžu odchyliť od tých noriem, ktoré nie sú kogentné. Dispozitívne normy nastupujú len vtedy, keď si strany svoje zmluvné povinnosti zmluvne neupravili.

Zásada istoty a stability v súkromnoprávných vzťahoch

Podľa tejto zásady sú určité pravidlá stanovené zákonom nemenné a majú za úlohu zaistenie istoty medzi účastníkmi súkromnoprávneho vzťahu. Patrí sem napríklad pravidlo nedotknuteľnosti vlastníckeho práva, pravidlo dodržiavania uzavretých zmlúv (*pacta sunt servanda*), ochrana dobromyseľnosti (*bona fide*), zákaz retroaktivity atď.

Zásada prevencie

Podstatou tejto zásady je, aby účastníci súkromnoprávných vzťahov dbali na to, aby nedochádzalo k ohrozovaniu a porušovaniu práv a aby svoje vzťahy upravovali tak, aby sa predchádzalo vzniku možných rozporov.

---

¹⁵⁰ Števec, M., a kol.: Občiansky zákonník I. §1-450. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 21.

Nemožno opomenúť ani moderný právny princíp, ktorým je *princíp proporcionality*, obsah mu dala súdna prax. Pomocou neho sa riešia kolízie základných práv a slobôd.

Zásady, na ktorých spočíva Obchodný zákonník

Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník (ďalej len „*Obchodný zákonník alebo OBZ*“) v § 1 ods. 2 upravuje vzťah Obchodného zákonníka a obchodných zvyklostí ako aj postavenie právnych zásad: *„Právne vzťahy uvedené v odseku 1 sa spravujú ustanoveniami tohto zákona. Ak niektoré otázky nemožno riešiť podľa týchto ustanovení, riešia sa podľa predpisov občianskeho práva. Ak ich nemožno riešiť ani podľa týchto predpisov, posúdia sa podľa obchodných zvyklostí, a ak ich niet, podľa zásad, na ktorých spočíva tento zákon.“* Podľa citovaného ustanovenia, ak niektoré otázky vzťahov spadajúcich pod rámec § 1 ods. 1 (postavenie podnikateľov, obchodné záväzkové vzťahy, ako aj niektoré iné vzťahy súvisiace s podnikaním) nemožno riešiť podľa tohto zákona (t.j. Obchodného zákonníka), riešia sa podľa predpisov občianskeho práva. Ak ich nemožno riešiť ani podľa týchto predpisov, posúdia sa podľa obchodných zvyklostí, a ak ich niet, podľa zásad, na ktorých spočíva obchodný zákonník.

Zásady nie sú v Obchodnom zákonníku výslovne uvedené, vyplývajú z celého normatívneho textu a možno ich vyvodiť z účelu právnej normy. Medzi zásady, na ktorých je Obchodný zákonník koncipovaný možno zahrnúť jednak všeobecné zásady súkromného práva (napr. všetko je dovolené, čo nie je výslovne zakázané, zásada rovnosti účastníkov právnych vzťahov) a jednak zásady viažuce sa na obchodné vzťahy (napr. zásada slobody podnikania, zásada poctivého obchodného styku).¹⁵¹

Niektoré zásady sú vyjadrené priamo v texte ústavných predpisov, napríklad zásada slobody podnikania (čl. 35 Ústavy SR, čl. 11 a čl. 26 Listiny základných práv a slobôd), ako aj v texte predpisov obchodného práva (§ 2 a nasl. Obchodného zákonníka, § 5 Obchodného zákonníka), prípadne iných právnych predpisov (napr. Zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní). Iné zásady nie sú takto výslovne vyjadrené, ale možno ich vyvodiť z noriem obchodného práva. Medzi základné zásady Obchodného zákonníka môžeme zaradiť:

---

¹⁵¹ Ovečková, O. a kol.: Obchodný zákonník I. Komentár. II. doplnené a prepracované vydanie. IURA EDITION 2008. str. 21.

- zásadu slobody podnikania
- zásadu zmluvnej voľnosti (§ 261 a nasl. OBZ v spojení s § 43 a nasl. OBZ)
- zásadu záväznosti zmlúv a iných dohôd (§ 269 a nasl. § 289 a nasl., § 365 a nasl., § 409 a nasl. OBZ)
- zákaz nekalej súťaže, resp. zákaz konania v rozpore s dobrými mravmi súťaže – contra bonos mores (§ 42 ods. 1 OBZ)
- zákaz obmedzenia hospodárskej súťaže v znení neskorších predpisov
- zásadu poctivého obchodného styku (§ 265, 292 a 381 OBZ)
- zásadu ochrany menšinových spoločníkov
- zásadu zneužitia väčšiny alebo menšiny hlasov v spoločnosti (§ 56a OBZ)

Z odkazu na zásady, na ktorých spočíva Obchodný zákonník vyplýva, že uvedené zásady aj napriek tomu, že v zákonníku nie sú výslovne formulované, treba mať na zreteli najmä v dvoch prípadoch. Predovšetkým ponúkajú riešenie v prípadoch, keď iné prostriedky sú vyčerpané, čo nielenže umožňuje riešiť konkrétny prípad ale podporuje aj právnu istotu subjektov obchodných vzťahov. Významné sú tiež v prípade aplikácie Obchodného zákonníka, resp. obchodnoprávných predpisov v širšom kontexte súdmi.

Na tomto mieste je potrebné poukázať na rozdiel medzi zásadami a obchodnými zvyklosťami. Obchodné zvyklosti sú pravidlá správania, ktoré sú vžitú a všobecne zachovávané v obchodnej praxi, resp. v príslušnom obchodnom odvetví. Vznikajú teda mimo normotvornej činnosti štátnych orgánov.

Svoj normatívny charakter odvodzujú od právnych noriem, ktoré na ne odkazujú. Svojím charakterom sú vlastne odvodené od všeobecných noriem morálky. Obchodné zvyklosti podľa ods. 2 OBZ nemajú prednosť pred písaným právom., *majú však prednosť pred zásadami*, na ktorých je zákon osnovaný, lebo tieto zásady sa aplikujú na právne vzťahy len v prípade, ak v danej oblasti obchodných zvyklostí niet.¹⁵²

Možno vyhodnotiť, že tomu je tak z dôvodu špecifickosti obchodných zvyklostí, nakoľko sú pravidlami, ktoré sa zachovávali resp. zachovávajú na určitom území, resp.

---

¹⁵² Ovečková, O. a kol.: Obchodný zákonník I. Komentár. II. doplnené a prepracované vydanie. IURA EDITION 2008. str. 19.

v určitej oblasti. Z dôvodu ich dlhodobého používania možno predpokladať, že môžu byť omnoho pružnejšie a vhodnejšie naformulované než zákonné pravidlá.

Záver

V súvislosti s pripravovanou rekodifikáciou súkromného práva, je na mieste vyvolanie celospoločenskej diskusie, ktorá primárne nemusí byť zameraná len na nové ustanovenia Občianskeho zákonníka. Nie je na mieste predpokladať, že len samotná rekodifikácia môže priniesť viac istoty do právnych vzťahov. V súčasnosti rekodifikačná komisia vychádza z už schváleného legislatívneho zámeru. Celospoločenská diskusia by mala byť vedená hlavne za účelom zlepšenia právneho povedomia, aby bol vyvíjaný prirodzený tlak na súdy aplikujúce právo. Účastníci občianskoprávných vzťahov by mali mať k dispozícii nielen moderný Občiansky zákonník integrujúci celú oblasť súkromného práva, ale mali by si byť vedomí aj svojich práv na argumentačne zvládnuté vypracované rozhodnutie v medziach všeobecne ponímanej spravodlivosti.

Úlohou súdov je posudzovať jednotlivé skutkové okolnosti konkrétnych prípadov. Boli sme žiaľ svedkami toho, že justícia sa skôr ohľadne právnych argumentácii uzatvorila do svojho uzavretého sveta, nepochopiteľného pre účastníkov právnych vzťahov. Podľa Bobeka: *„Justícia sa tak uzatvára do vlastného vyjadrovacieho sveta, v ktorom sú účastník konania už len rušivý element, ktorý svojim osobným príbehom narušuje inak plynulý tok súdnych floskuli medzi jednotlivými instanciami.“* V súčasnosti už možno badať vplyv modernej konštitucionalistiky a case-law Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorá vyžadujú hľadať právo a spravodlivosť *ad casusam*, teda s ohľadom na jednotlivý a individuálny prípad pred súdom, pričom referenčným kritériom je tzv. súhrn všetkých okolností prípadu.

Súdy musia dať odpoveď, čo je konkrétnym právom aj v tých prípadoch keď právo mlčí. Cesta vedie *cez argumentáciu prostredníctvom právnych princípov a základných hodnôt, ako je dobro a spravodlivosť*.

Hodnotové ukotvenie základného kódexu súkromného práva je nevyhnutné. Vhodnou cestou by mohlo byť i explicitné zakotvenie princípov do rekodifikovaného Občianskeho zákonníka, nakoľko by mohlo viesť k lepšiemu uvedomeniu si samotnej podstaty práva ako prostriedku k dosiahnutiu spravodlivého riešenia.

Literatúra:

Baran, R.: Princípy obchodného práva verzus obchodná zvyklosť ako premisa v rozhodnutiach súdu. Základné zásady v rozhodovacej činnosti súdnej moci. Zborník vedeckých prác doktorandov UPJŠ Košice 2014. str. 302. dostupné na: <https://www.upjs.sk/public/media/5596/Lapcakova-Zakl-zasady-zbornik-prispevkov.pdf>

Eliáš, K. a kol.: Občanský zákoník I, II. Veľký akademický komentár. Linde Praha, a.s. 2008.

Holländer, P.: Savignyho paradigma v dobe dekonštrukcie práva. str. 13. (dostupné na: http://ja-sr.sk/files/Otvaramie_textury_prava.pdf)

HOLLÄNDER, Pavel. Filsofie práva. 2. vyd. Plzeň . Aleš Čeněk, 2012, str. 20.

Lazar, J. a kol.: Základy občianskeho hmotného práva. I. zväzok. Bratislava: IURA EDITION, 2004.

Jančo, M. aktuálne otázky koncepcie absolútnej neplatnosti právnych úkonov podľa § 39 Občianskeho zákonníka (1. časť). Bulletin slovenskej advokácie, 2008, č. 10.

Ovečková, O. a kol.: Obchodný zákonník I. Komentár. II. doplnené a prepracované vydanie. IURA EDITION 2008.

Salač, J. Rozpor s dobrými mravy a jeho následky v civilním právu. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2000.

Sobek, T.: Nemorální právo. Praha: Ústav státu a práva, 2010.

Števček, M., a kol.: Občiansky zákonník I. §1-450. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2015.

Wintr, J.: Metody a zásady interpretace práva. Auditorium, edícia Štúdie, Praha 2013.

Právne predpisy:

Občiansky zákonník s rozsiahlym komentárom a judikatúrou. VI. doplnené vyd. Bratislava: NOVÁ PRÁCA, 2009.

Obchodný zákonník z rozsiahlym komentárom a judikatúrou. X. doplnené vyd. Bratislava: NOVÁ PRÁCA, 2008.

Předpis č. 89/2012 Sb. – Občanský zákonník

Odobzanie a prevzatie softvéru v kontexte zmluvy o dielo

The handover and takeover of the software in the context of a contract for work

Stanislav Stehura¹⁵³

Abstrakt: Tvorba počítačového programu a jeho implementácia je snáď najčastejším zmluvným vzťahom v oblasti informačných technológií. Či už je predmetom zmluvy vytvorenie počítačového programu na objednávku, alebo implementácia už hotového systémového či aplikačného softvéru, použije sa na tento vzťah zmluvný typ zmluvy o dielo. Jednou z kľúčových otázok zmluvy o dielo je odobzanie a prevzatie diela, nakoľko s odobzdaním a prevzatím diela sú spojené viaceré právne dôsledky. Nasledujúci príspevok preto rozoberá problematiku odobzdanía a prevzatía softvéru v kontexte zmluvy o dielo, tak z pohľadu zhotoviteľa, ako aj z pohľadu objednávateľa, vrátane následkov porušenia týchto základných povinností zmluvných strán, ako aj dôsledkov spojených s odobzdaním a prevzatím diela.

Kľúčové slová: softvér, tvorba a implementácia softvéru, dielo, zmluva o dielo, prevzatie a odobzdanie softvéru.

Abstract: Creation of a computer program and its implementation is perhaps the most common contractual relations in the field of information technology. Whether the subject of the contract is the creation of computer program to order or the implementation of a finished system or application software shall be used for this relationship contract for work. One of the key issues of contract for work is handover and takeover of the work, because with the handover and takeover of the work are associated several legal consequences. The next article therefore discusses the question handover and takeover of the software including the consequences of the violation of these basic obligations of the parties.

Key words: software, creation and implementation of software, work, contract for work, handover and takeover of the work

---

¹⁵³ JUDr. Stanislav Stehura, externý doktorand, Katedra obchodného a hospodárskeho práva Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.

Úvod

V súčasnej dobe sa počítačový program stal neodmysliteľnou súčasťou nášho života. S tým úzko súvisí rozmach podnikateľských subjektov, ktorých činnosťou je tvorba a implementácia počítačových programov. Tvorba počítačového programu a jeho implementácia je snáď najčastejším zmluvným vzťahom v oblasti informačných technológií. I keď právo informačných technológií je jednou z najviac sa rozvíjajúcou oblasťou práva, je stále zložitá nájst' celkom jasné odpovede na niektoré otázky dotýkajúce sa tejto oblasti. To vyplýva predovšetkým zo skutočnosti, že neexistuje ucelená právna úprava tejto oblasti. Väčšie projekty v oblasti informačných technológií, ako napr. vyhotovenie a implementácia systémových riešení alebo kompatibilných aplikácií sú uskutočňované na základe rozsiahlych zmlúv. Pretože ide o zložitú a vzájomne previazanú vzťahy nie je možné pri uzatváraní týchto zmlúv jednoducho aplikovať zmluvu o dielo podľa Obchodného zákonníka. Takéto zmluvy majú spravidla povahu tzv. inominálnych zmlúv. V prípade zhotovenia a implementácie softvéru však ide o typickú zmluvu o dielo.

Jednou z kľúčových otázok zmluvy o dielo je odovzdanie a prevzatie diela, nakoľko s odovzdaním a prevzatím diela sú spojené viaceré právne dôsledky. Nasledujúci príspevok preto rozoberá problematiku odovzdania a prevzatia diela podľa obchodnoprávnej úpravy a jej použitia na dielo, ktorým je vytvorenie a implementácia softvéru. Vychádzam z toho, že ide o vzťah medzi podnikateľmi, na ktorý je možné aplikovať ustanovenia upravujúce zmluvu o dielo podľa Obchodného zákonníka. Príspevok je obohatený bohatou judikatúrou súdov, čo len dokazuje, že problematika odovzdania a prevzatia diela je problematikou, ktorá v súčasnom kontexte rozvoja podnikateľských aktivít predstavuje pre účastníkov zmluvy o dielo podstatnú otázku už v rámci negociačného procesu.

Softvér, počítačový program, informačný systém a implementácia softvéru

V praxi sa stretávame s pojmami softvér, počítačový program či informačný systém. V teórii sa však rozlišuje medzi počítačovým programom a softvérom ako programovým vybavením počítačov, ktoré je zložené z niekoľkých rôznych prvkov (súčasťí).¹⁵⁴ Pojem počítačový program je vlastný skôr právnej praxi, nakoľko zákonná úprava používa práve tento pojem. Pojem počítačový program obsahuje zákon č. 185/2015Z.z. autorský zákon v

---

¹⁵⁴ TELEČ, I. - TUMA, P.: Autorský zákon. Komentár, 1. Vydání, Praha: C.H.Beck, 2007, str. 40.

znení neskorších predpisov (ďalej len „autorský zákon“). Práve autorský zákon je pre ochranu a dispozíciu s počítačovým programom kľúčovým predpisom. Pojem softvér alebo informačný systém je naopak používaný prevažnou väčšinou osôb pohybujúcich sa v praktickej oblasti informačných technológií. V tomto príspevku sú však chápané a používané pojmy počítačový program, softvér a informačný systém ako synonyma.

Ak by sme mali pátrať po definícií pojmu softvér či počítačový program môžeme sa oprieť o smernicu 2009/24/ES¹⁵⁵, ktorá pojmom počítačový program rozumie: „*programy v akejkoľvek forme vrátane tých, ktoré sú včlenené do technického vybavenia počítača (hardvéru). Tento pojem zahŕňa aj prípravnú koncepcnú prácu vedúcu k vyvinutiu počítačového programu pod podmienkou, že na základe jej povahy bude možné v neskoršom štádiu vytvoriť počítačový program.*“ Týmto je daný v podstate predmet ochrany. Ten je ďalej spresnený tým, že „*Ochrana podľa tejto smernice sa vzťahuje na vyjadrenia počítačového programu v akejkoľvek forme. Myšlienky a princípy, na ktorých je založený ktorýkoľvek prvok počítačového programu, vrátane tých, ktoré sú podkladom jeho rozhrania, nie sú podľa tejto smernice chránené autorským právom.*“ Konkrétnejšiu definíciu pojmu software obsahuje náš autorský zákon, ktorý definuje počítačový program ako „*súbor príkazov a inštrukcií vyjadrených v akejkoľvek forme použitých priamo alebo nepriamo v počítači alebo v podobnom technickom zariadení, je chránený podľa tohto zákona, ak je výsledkom tvorivej duševnej činnosti autora. Príkazy a inštrukcie môžu byť napísané alebo vyjadrené v zdrojovom kóde alebo v strojovom kóde. Súčasťou počítačového programu je aj podkladový materiál použitý na jeho vytvorenie. Myšlienky a princípy, na ktorých je založený prvok počítačového programu, vrátane tých, ktoré sú podkladom jeho rozhrania, nie sú chránené podľa tohto zákona.*“¹⁵⁶ Softvér však môžeme jednoducho definovať ako všetko, čo nie je hardvér, ale je v ňom obsiahnuté.

Na rozdiel od pojmu softvér, pojem implementácia softvéru nie je v našom právnom poriadku nikde uvádzaný a teda nie je definovaný. Preto ak chceme definovať pojem implementácia softvéru musíme vychádzať z právnej teórie, ktorá implementáciu softvéru vymedzuje ako „*súbor činností spočívajúcich v inštalácii softwaru na servery či iné technické zariadenia, uskutočnenie nastavenia a integrácie do IT infraštruktúry objednávateľa. To všetko sa deje za účelom dosiahnutia v zmluve špecifikovaného účelu implementácie, ktorým je*

---

¹⁵⁵ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/24/ES z 23. apríla 2009 o právnej ochrane počítačových programov

¹⁵⁶ §87 ods. 1 zákona č. 185/2015 Z.z. autorský zákon v znení neskorších predpisov.

uviedenie určitého funkčného celku do prevádzky“.¹⁵⁷ V tejto súvislosti treba dodať, že pri implementácii softvéru môže dochádzať k celej rade ďalších činností ako sú analytická činnosť, tvorba návrhu riešenia, vykonanie individuálnych úprav softvéru podľa pokynov objednávateľa, dodanie hardvéru, vypracovanie manuálov či školenia pre užívateľov a pod..

Vykonanie diela

Najčastejším a najprirodzenejším spôsobom zániku každého záväzku je jeho splnenie. Jedným zo základných predpokladov splnenia záväzku zo zmluvy o dielo je vykonanie diela zo strany zhotoviteľa. Obchodný zákonník ukladá zhotoviteľovi, aby v zmluve špecifikované dielo vykonal (§ 536 ods. 1 Obchodného zákonníka), inak povedané, aby dielo zhotovil. Zhotoviteľ splní svoju povinnosť vykonať dielo jeho riadnym ukončením a odovzdaním objednávateľovi (§ 554 ods. 1 Obchodného zákonníka). Táto nenápadná definícia mimochodom znamená, že zhotoviteľ je povinný odovzdať dielo bez akýchkoľvek väd.

Za vykonané dielo možno považovať riadne dokončený a odovzdaný predmet diela zhotoviteľom objednávateľovi na dohodnutom mieste. Len vykonaním diela, t.j. riadnym dokončením a odovzdaním predmetu diela, zhotoviteľ splní svoju povinnosť vykonať dielo a záväzok zhotoviteľa zo zmluvy o dielo zaniká.¹⁵⁸

Dokončenie diela

Riadnym dokončením diela sa rozumie jeho dokončenie v dohodnutej dobe a bez väd. O riadne dokončené dielo ide vtedy, ak dielo nevykazuje pri jeho odovzdaní objednávateľovi vady. Rovnaký záver možno vyvodiť aj z rozhodnutia Najvyššieho súdu ČR, ktorý konštatoval, že: „*Dielo, ktoré je vadné, nemožno považovať za dielo vykonané, a to ani vtedy, keď takéto dielo objednávateľ prevezme.*“⁶ Z vyššie uvedeného teda vyplýva, že o riadne vykonanie diela nejde vtedy, ak dielo vykazuje pri jeho odovzdaní objednávateľovi vady. V tomto prípade nie je objednávateľ povinný dielo prevziať. Je na jeho zvážení, či dielo prevezme aj s takýmito vadami alebo dielo odmietne prevziať kým nebude dielo riadne dokončené t.j. bez akýchkoľvek väd. V prípade výskytu drobných väd alebo tzv. nedorobkov

---

¹⁵⁷ JANSKA, L. – OTEVŘEL, P.: Softwarové právo. Praktický průvodce právní problematikou v IT, 1. Vydání, Brno:

Computer Press, a.s., 2011, str. 164.

¹⁵⁸ pozri uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 31.mája 2012, sp.zn. 5M Obdo 3/2012.

⁶rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 12.marca 2002, sp. zn. 29 Odo 11/2001.

je v praxi bežné, že objednávateľ neotáľa s prevzatím diela, pretože neexistuje veľa dôvodov, ktoré by ho k opačnému konaniu viedli. Keďže objednávateľ nemá zo zákona právo vady odstrániť sám alebo nechať odstrániť vady iným zhotoviteľom, je praktické do zmluvy formulovať takéto oprávnenie objednávateľa s tým, že náklady vynaložené na odstránenie väd si bude objednávateľ oprávnený uplatňovať u zhotoviteľa (v prípade takéhoto zmluvného oprávnenia si objednávateľ môže nárok na úhradu nákladov za odstránenie väd vykonaných iným zhotoviteľom priamo započítať s nárokom zhotoviteľa na zaplatenie ceny diela).

Tak, ako už bolo vyššie uvedené, prevzatím diela s vadami nedochádza k zániku záväzku zhotoviteľa, ale obsah jeho záväzku sa zmení spôsobom, ktorý zodpovedá nárokom objednávateľa vzniknutým z vadného plnenia. Ak má dielo vady, a objednávateľ si u zhotoviteľa uplatnil právo zo zodpovednosti za vady, dochádza k zmene záväzku a teda k vzniku nových práv a povinností na oboch stranách zmluvného vzťahu. Vadné plnenie zhotoviteľa zakladá možnosť objednávateľa uplatniť si práva zo zodpovednosti za vady v súlade so zmluvným dojednaním, resp. ustanoveniami Obchodného zákonníka. Záväzok zhotoviteľa zo zmluvy o dielo zanikne až odstránením väd resp. nedorobkov, kedy dôjde k riadnemu ukončeniu diela. Teda v tomto prípade záväzok zhotoviteľa zo zmluvy o dielo nezanikne prirodzenou cestou, t.j. riadnym splnením, ale zánik záväzku spôsobí až splnenie zodpovednostných povinností zhotoviteľa.

Pri tvorbe a implementácií rozsiahlych softvérových riešení platí, že je takmer nemožné vytvoriť softvér či uskutočniť implementáciu bez toho, aby sa objavili akékoľvek vady, aspoň vo forme chybových hlásení, drobných problémoch zobrazenia atď.. Vadou pritom rozumieme akúkoľvek odchýlku od vlastností softvéru dohodnutých v zmluve. V tejto súvislosti je pre zhotoviteľa podstatné dohodnúť určité minimálne kritéria, pri dosiahnutí ktorých budú zmluvné strany považovať softvér za riadne vykonaný, i keď bude vykazovať nepodstatné vady. Tieto minimálne kritéria sú v praxi označované ako tzv. akceptačné kritéria. Zmluvné strany sa preto môžu dohodnúť, že pri dosiahnutí akceptačných kritérií je objednávateľ povinný softvér prevziať, i keď vykazuje vady. Rovnako je tak možné dohodnúť povinnosť prevziať softvér vykazujúci nepodstatné vady, ktoré nebránia bežnej prevádzke a užívaniu softvéru v dohodnutom rozsahu. Tu je však potrebné zdôrazniť, že zmluvná formulácia typu „nepodstatné vady, ktoré nebránia bežnej prevádzke“ nezaistuje zmluvným

stranám potrebnú právnu istotu a práve preto je potrebné stanoviť exaktne merateľné akceptačné kritéria.¹⁵⁹

Podľa dispozitívnej právnej úpravy platí, že ak zmluva neurčuje niečo iné, vzniká zhotoviteľovi nárok na zaplatenie ceny za dielo po jeho vykonaní. Tak ako som už uvádzal, za vykonané dielo možno považovať riadne dokončený a odovzdaný predmet diela zhotoviteľom objednávateľovi. Keďže na okamih riadneho ukončenia diela sa viaže povinnosť objednávateľa zaplatiť cenu diela, v prípade výskytu väd, nevzniká zhotoviteľovi nárok na zaplatenie ceny diela a to ani vtedy, ak objednávateľ vadné dielo prevezme, pretože dielo v zmysle Obchodného zákonníka nebolo vykonané. Objednávateľ, ktorému bolo plnené vadne, má právo odmietnuť zaplatiť buď celú cenu zhotoveného diela alebo zostávajúcej časti ceny, ak bolo dohodnuté platenie na splátky.⁸

Zmluvné strany však majú možnosť dohodnúť okamih vzniku nároku zhotoviteľa na cenu odchyľne od uvedenej obchodnoprávnej úpravy. Pri tvorbe a implementácií softvéru je pre zhotoviteľa zásadné práve dojednanie o vzniku nároku na cenu, pokiaľ bol softvér prevzatý objednávateľom pri splnení akceptačných kritérií alebo s vadami, ktoré nebránia bežnej prevádzke softvéru.

Odobzdanie diela

Ak zhotoviteľ riadne zhotovil dielo je povinný ho na dohodnutom mieste odovzdať objednávateľovi. Miesto odovzdania diela a spôsob odovzdania diela je preto vhodné dohodnúť v zmluve podľa konkrétnych podmienok, ktoré zmluvným stranám vyhovujú. Ak si zmluvné strany nedohodnú miesto odovzdania diela v zmluve o dielo, miesto odovzdania diela sa bude spravovať dispozitívnou úpravou zákona, a to na základe ustanovení § 554 ods. 2 až ods. 4 Obchodného zákonníka. Za miesto odovzdania diela sa podľa tohto ustanovenia považuje buď (1) miesto, kde zhotoviteľ odovzdá dielo prvému dopravcovi, ktorý má uskutočniť prepravu do miesta určenia, ak zmluva určuje povinnosť odoslať dielo (napr. odoslanie expertízy) alebo (2) miesto, v ktorom zhotoviteľ dielo vykonával a v tomto prípade má povinnosť objednávateľa vyzvať na prevzatie diela (napr. ak bude dielom zhotovenie stavby, miestom plnenia bude pozemok, na ktorom sa stavba realizuje) alebo (3) ak sa nejedná

---

¹⁵⁹ OTETVŘEL, P.: Specifika předání díla v IT, In pravoit.cz. Dostupné na internete: <http://www.pravoit.cz/novinka/specifika-predani-dila-v-it> 8

OVEČKOVÁ, O.: Splnenie povinnosti vykonať dielo a splnenie povinnosti zaplatiť cenu na základe zmluvy o dielo podľa Obchodného zákonníka, In Bulletin slovenskej advokácie, 2007, roč. 13, č. 1-2, str. 18.

o predchádzajúce prípady, tak v mieste, kde má zhotoviteľ sídlo alebo miesto podnikania, prípadne bydlisko alebo organizačnú zložku, ak jej miesto včas objednávateľovi oznámi.

Ak spôsob odovzdania diela nebude dohodnutý v zmluve, tak zhotoviteľ v súlade s ustanovením § 555 ods. 1 Obchodného zákonníka splní svoju povinnosť vykonať dielo, ak umožní objednávateľovi nakladať s dielom v určenom mieste. Spôsob odovzdania diela je však odlišný v prípadoch, ak súčasťou vykonania diela je uskutočnenie montáže veci alebo skúšok veci. Pri takýchto prípadoch je záväzok zhotoviteľa vykonať dielo splnený riadnym vykonaním tejto montáže alebo úspešným vykonaním skúšok. Ak sa podľa zmluvy má riadne vykonanie diela preukázať vykonaním dohodnutých skúšok, považuje sa vykonanie diela za dokončené až vtedy, keď sa tieto skúšky úspešne vykonali. Na účasť na nich je zhotoviteľ povinný objednávateľa včas pozvať. Neúčasť objednávateľa na skúškach, na ktorých vykonanie bol objednávateľ včas pozvaný, nebráni vykonaniu skúšok. Výsledok skúšok sa zachytí v zápisnici podpísanej oboma stranami. Ak objednávateľ nie je prítomný, podpíše zápisnicu namiesto neho hodnoverná a nestranná osoba, ktorá sa na skúškach zúčastnila. Úprava v zákone sa nevenuje podrobnejšie otázkam spôsobu a rozsahu skúšok, preto je potrebné tieto otázky bližšie upraviť v zmluve. Zmluvné strany by si preto mali dohodnúť kto zabezpečí skúšky, na koho náklady sa uskutočnia, aké parametre sa majú skúškami overiť, koľkokrát sa budú skúšky opakovať, aký bude časový harmonogram skúšok, či budú uskutočnené za prítomnosti odbornej organizácie atď..

V prípade tvorby a implementácie softvéru je nevyhnutné dohodnúť presný postup odovzdania softvéru, vrátania zistenia jeho eventuálnych väd uskutočnením skúšok a to tzv. testovacou fázou. V praxi sú testy robené za účelom preverenia splnenia akceptačných kritérií. Úspešné vykonanie testovacej fázy preto predstavuje predpoklad pre odovzdanie softvéru. Riadne zhotovenie softvéru predpokladá vývoj softvéru, jeho implementáciu a fungovania, vrátane kompatibility s hardvérom a ostatným softvérom. Testovacia fáza v praxi predstavuje vyskúšanie softvéru pri reálnom zaŕažení. Overuje sa nie len samotná bezvadnosť jednotlivých funkcií (či funguje prihlásenie na desktop, či sa zobrazí správny formulár po kliknutí na príslušnú ikonu), ale tiež požadované doby odozvy jednotlivých funkcií

(prihlásenie, načítanie formulára, spracovanie dát) a ďalšie kritéria v závislosti od účelu a druhu softvéru (interoperabilita).¹⁶⁰

Samotné odovzdanie diela zhotoviteľom je však podstatné pre možnosť objednávateľa uplatniť si nároky zo zodpovednosti za vady diela, nakoľko o prípadnom uplatnení nárokov zo zodpovednosti za vady diela môžeme uvažovať len v tom prípade, keď dôjde k odovzdaniu diela. V prípade, že k odovzdaniu diela nedôjde, nemôže objednávateľ voči zhotoviteľovi uplatňovať právo zo zodpovednosti za vady. V takomto prípade môže objednávateľ uplatňovať nároky len z dôvodu omeškania zhotoviteľa s odovzdaním diela. Uvedené podporuje aj rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR, podľa ktorého: „Podľa ustanovenia § 560 ods. 2 ObZ totiž zhotoviteľ zodpovedá za vady, ktoré má dielo v dobe jeho odovzdania. Pokiaľ k odovzdaniu predmetu diela nedôjde, nemôže objednávateľ voči zhotoviteľovi uplatňovať práva z zodpovednosti za vady. Od zmluvy o dielo môže v takom prípade odstúpiť z iných zákonných dôvodov, resp. z dôvodov dohodnutých v zmluve. Ide hlavne o možnosť odstúpenia od zmluvy v dôsledku omeškania zhotoviteľa s dokončením diela“.¹⁶¹ Vznik zodpovednosti za vady diela sa teda viaže na okamih jeho odovzdania objednávateľovi, čo potvrdil aj Najvyšší súd ČR vo svojom rozhodnutí, v ktorom konštatoval: „Pre vznik zodpovednosti zhotoviteľa za vady diela je rozhodujúci predovšetkým okamih odovzdania diela objednávateľovi (§554OBZ), až potom ako došlo k odovzdaniu diela, je možné hovoriť o prípadných nárokoch zo zodpovednosti za vadu. Odovzdanie diela je však nutné odlišovať od splnenia povinnosti vykonať dielo, ku ktorej dochádza jeho riadnym dokončením a odovzdaním objednávateľovi v dohodnutom mieste, inak v mieste určenom Obchodným zákonníkom... . Z uvedeného je zrejmé, že ust. § 564 OBZ nemožno aplikovať pred odovzdaním diela.“¹⁶²

Pre úplnosť je treba pripomenúť, že v prípade odovzdania softvéru sa za odovzdanie softvéru považuje odovzdanie kompletného plnenia vrátane napríklad dokumentácie, dátových nosičov, migrácie dát, vykonania školení apod. Vadou tak môže byť nie len chyba aplikácie ako počítačového programu, ale tiež nedodanie dokumentácie a neposkytnutie ďalších plnení, ku ktorým sa zhotoviteľ zaviazal.

---

¹⁶⁰ JANSÁ, L. – OTEVŘEL, P.: Softwarové právo. Praktický průvodce právní problematikou v IT, 1. Vydání, Brno: Computer Press, a.s., 2011, str. 187-188.

¹⁶¹ rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 16. októbra 2007, sp. zn. 32 Odo 998/2005.

¹⁶² rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 23. júna 2004, sp. zn. 29 Odo 1067/2003.

Vlastnícke právo k zhotovovanej veci

S odovzdaním diela objednávateľovi sa spája ďalší právny dôsledok a to prechod vlastníckeho práva, ak ho mal dovtedy zhotoviteľ. Ak zhotoviteľ zhotovuje vec u objednávateľa, na jeho pozemku alebo na pozemku, ktorý objednávateľ obstaral je objednávateľ vlastníkom zhotovovanej veci a taktiež znáša nebezpečenstvo škody na zhotovovanej veci, ak zmluva neurčuje niečo iné. Na tomto mieste je potrebné poukázať na zaujímavé rozhodnutie Najvyššieho súdu SR¹⁶³, v ktorom súd vyslovil názor, že z ustanovení Obchodného zákonníka upravujúcich zmluvu o dielo nevyplýva, že objednávateľom diela musí byť jeho vlastník, budúci vlastník, alebo vlastník pozemku, na ktorom sa dielo - stavba realizuje. V prejednávanej veci bola objednávateľom diela právnická osoba A, ktorá nebola vlastníkom pozemku, na ktorom sa stavba stavala, a nebola ani vlastníkom tejto rekonštruovanej stavby. Z obsahu spisu vyplynulo, že vlastníkom diela - rekonštruovanej stavby bol svedok – fyzická osoba. Teda, fyzická osoba nebola objednávateľom diela. Skutočným objednávateľom diela bol právnická osoba, s ktorou bol žalobca v zmluvnom vzťahu na základe uzatvorenej zmluvy o dielo, z ktorej vyplývali pre obidve zmluvné strany vzájomné práva a povinnosti. Uvedené je podľa nášho názoru aplikovateľné aj na spor, v ktorom je žalovaná fyzická osoba, ako objednávateľ diela, pričom obrana tejto fyzickej osoby spočíva v tom, že táto nie je vecne legitimovaná, nakoľko vlastníkom rekonštruovanej nehnuteľnosti je právnická osoba, ktorej je táto fyzická osoba spoločníkom a konateľom.

Objednávateľ znáša nebezpečenstvo škody a je vlastníkom veci, ktorá je predmetom údržby, opravy alebo úpravy. V ostatných prípadoch je vlastníkom diela zhotoviteľ. Všeobecne platí, že odovzdaním vykonaného diela nadobúda vlastnícke právo k nemu objednávateľ, ak ho do tejto doby mal zhotoviteľ, a na objednávateľa prechádza nebezpečenstvo škody na vykonanom diele, ak ho do tejto doby mal zhotoviteľ. I v tomto prípade je možné v zmluve dohodnúť odchýlnu úpravu toho, kto bude vlastníkom diela a kto bude znášať nebezpečenstvo vzniku škody. V praxi sú najčastejšie dva režimy a to tzv. výhrada vlastníctva či osobitná dohoda o prechode nebezpečenstva škody na zhotovovanej veci. Odkladom prechodu nebezpečenstva škody na zhotovovanej veci sa objednávateľ, ktorý je inak vlastníkom zhotovovanej veci, snaží preniesť niektoré riziká v priebehu vykonávania diela na zhotoviteľa. Výhrada vlastníctva znamená, že zhotoviteľ si vyhradí vlastnícke právo

---

¹⁶³ rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 11. decembra 2008, sp. zn. 5M Obdo 1/2008.

zhotovovanej veci do určitého časového momentu. Podstata spočíva v tom, že okamih nadobudnutia vlastníckeho práva k zhotovovanému dielu sa viaže na okamih dohodnutý v zmluve. Týmto okamihom býva zväčša zaplatenie ceny diela, avšak je možné písomne dohodnúť akýkoľvek iný okamih. Zmysel výhrady vlastníctva spočíva v tom, že zhotoviteľ sa snaží zabezpečiť si výhodnejšie postavenie v prípade neuhradenia ceny diela zo strany objednávateľa. V prípade omeškania s úhradou ceny diela tak môže vyvíjať na objednávateľa tlak. Objednávateľ si totiž dielo objednal, takže má záujem dielo užívať alebo predat' a to mu práve výhrada vlastníctva bráni. Avšak v dôsledku dohodnutej výhrady vlastníckeho práva nadobúdateľ nadobúda predmet plnenia jeho prevzatím do detencie, pokiaľ teda výhrada vlastníckeho práva v prospech scudziteľa trvá, nemôže nadobúdateľ s vecou voľne nakladať a na vec sa vo vzťahu k nemu hľadí ako na vec cudziu, ktorá je nadobúdateľovi len zverená. To však neznamená, že nadobúdateľ nemôže vec užívať a nemôže s ňou vôbec (akokoľvek) nakladať. V prípade výhrady vlastníckeho práva je nadobúdateľ, pokiaľ nie je dohodnuté inak, oprávnený užívať vec v súlade s účelom, na ktorý obvykle slúži, a brať z veci plody a úžitky, a to bezodplatne, pretože sa predpokladá, že odplata za jej užívanie je zahrnutá v cene. Takto posúdil konkrétny prípad aj Najvyšší súd ČR.¹⁶⁴ Z odôvodnenia tohto rozhodnutia vyplýva, že pokiaľ je podstatou výhrady vlastníckeho práva odklad (suspensia) nadobudnutia vlastníckeho práva nadobúdateľom veci, ktorého účelom je posilnenie právneho postavenia scudziteľa a funkčné zabezpečenie, že mu bude zaplatená cena, a pokiaľ také dojednanie zároveň poskytuje výhodu aj nadobúdateľovi, pretože získa vec do svojej moci pred zaplatením bez toho, aby si musel obstarat' úver inde, pričom nadobúdateľ znáša nebezpečenstvo škody na veci po jej prevzatí, potom zodpovedá právnomu postaveniu nadobúdateľa (ako čakaťa na nadobudnutie vlastníckeho práva), aby mal počas trvania výhrady vlastníckeho práva nie len právo mať vec, ktorá mu bola odovzdaná, u seba, ale aby bol tiež oprávnený, pokiaľ nie je dohodnuté inak, takúto vec po tento čas bezodplatne užívať v súlade s účelom, na ktorý je podľa zmluvy určená, prípadne v súlade s účelom, na ktorý obvykle slúži.

Taktiež je nutné sa zmieniť o výhrade vlastníctva v dohodnutej zmluve medzi zhotoviteľom a jeho subdodávateľom a jej dôsledkami pre objednávateľa. V prípade, že bolo dohodnuté alebo zo zákona vyplýva, že vlastníkom zhotovovanej veci je objednávateľ,

---

¹⁶⁴ pozri rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 28. novembra 2012, sp. zn. 32 Cdo 4470/2010.

situácia je jednoznačná. Vlastníkom zhotovovanej veci je od počiatku objednávateľ bez ohľadu na to, že v zmluve medzi zhotoviteľom a jeho subdodávateľom bola dohodnutá výhrada vlastníctva k použitému materiálu či k celému dielu. Takto posúdil konkrétny prípad aj Najvyšší súd ČR.¹⁶⁵ Z odôvodnenia tohto názoru vyplýva, že pre posúdenie vlastníckeho práva je nepodstatné aký vzťah bol medzi zhotoviteľom a jeho subdodávateľom, a či zhotoviteľ splnil alebo nespĺnil svoje záväzky voči svojmu subdodávateľovi. Podstatné je, že nebola dohodnutá výhrada vlastníctva medzi zhotoviteľom a objednávateľom. V prípade, že bola dohodnutá výhrada vlastníctva tak v zmluve o dielo medzi objednávateľom a zhotoviteľom, ako aj medzi zhotoviteľom a jeho subdodávateľom, nie je rozbor jednoznačný a situácia je právne zložitejšia. Jej riešenie závisí na konkrétnych podmienkach konkrétneho vzťahu a je možné nájsť argumenty pre ten, či onen výklad.

Práva k softvéru

Z občiansko-právneho hľadiska je softvér tzv. inou majetkovou hodnotou a nie je možné ho predávať ani previesť k nemu vlastnícke právo. Softvér ako majetková hodnota môže byť predmetom právnej dispozície. Základnou dispozíciou je udelenie licencie, to znamená udelenie práva pre používanie softvéru, alebo prevedenie výkonu majetkových práv k nemu.

Koncepcia práv k softvéru vychádza z poňatia softvéru ako výsledku tvorivej činnosti fyzickej osoby a preto autorom softvéru môže byť iba fyzická osoba – programátor a nie právnická osoba – IT firma. Z uvedeného vyplýva, že autorské právo k softvéru nadobúda programátor alebo každý člen tímu programátorov, aj keď ide o výsledok podnikateľskej činnosti IT firmy, ktorá celý vývoj softvéru iniciovala, viedla a financovala ho. Ako bude ďalej uvedené, zákon však prenáša výkon týchto práv na IT firmu.

Autorské práva sú neprevoditeľné, pričom v zmysle autorského zákona rozlišujeme osobnostné autorské práva a majetkové autorské práva.

Osobnostné autorské práva sú spojené s autorom softvéru a ten sa ich nemôže vzdať a ani previesť na inú osobu. Osobnostné práva zanikajú smrťou autora. Medzi osobnostné autorské práva sa zaraďuje právo:

---

¹⁶⁵ pozri rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 21. marca 2001, sp. zn. 29 Cdo 1532/99.

- rozhodnúť o zverejnení alebo o nezverejnení svojho diela,
- byť označený ako autor a rozhodnúť o spôsobe takéhoto označenia najmä menom alebo pseudonymom, a to pri každom použití svojho diela, ak je takýto spôsob označenia pri danom diele a spôsobe použitia možný a obvyklý,
- na nedotknuteľnosť svojho diela, najmä na ochranu pred akoukoľvek nedovolenou zmenou alebo iným nedovoleným zásahom do svojho diela, ako aj pred akýmkoľvek hanlivým nakladaním so svojím dielom, ktoré by znižovalo hodnotu diela alebo spôsobilo ujmu autora na jeho cti alebo dobrej povesti.

Majetkové autorské práva sú spojené s majetkovou dispozíciou so softvérom. Majetkové práva sú neprevoditeľné, nemožno sa ich vzdať a nemožno ich postihnúť exekúciou. Majetkové práva sú predmetom dedičstva. Majetkové práva trvajú od okamihu vytvorenia diela počas autorovho života a 70 rokov po jeho smrti. Základom majetkového práva k softvéru je právo použiť softvér, či už samotným autorom – programátorom alebo inou osobou. Zákon obmedzuje právo použiť softvér autorom – programátorom, a to u softvéru vytvoreného buď v rámci pracovnoprávneho alebo obdobného vzťahu, alebo na objednávku tretej osoby. Autorský zákon stanovuje možné formy použitia diela najmä ako spracovanie diela, spojenie diela s iným dielom, vyhotovenie rozmnoženiny diela, verejné rozširovanie originálu diela alebo rozmnoženiny diela, uvedenie diela na verejnosti.

Autorské práva (osobnostné a majetkové) k softvéru sú obmedzené v prípadoch stanovených autorským zákonom. Pre potreby tohto príspevku sú však relevantné dve obmedzenia, a to v prospech zamestnávateľa a objednávateľa. Dielo vytvorené autorom na splnenie povinností vyplývajúcich mu z pracovnoprávneho vzťahu alebo z obdobného pracovného vzťahu sa považuje za zamestnanecké dielo. Zamestnávateľ vykonáva majetkové práva autora k zamestnaneckému dielu vo svojom mene a na svoj účet zamestnávateľ. Zamestnávateľ môže právo výkonu majetkových práv autora postúpiť tretej osobe. Ak zamestnávateľ vykonáva majetkové práva autora k zamestnaneckému dielu, platí, že má právo aj na zverejnenie diela, označenie diela menom, obchodným menom alebo názvom zamestnávateľa a na dokončenie diela, zmenu diela alebo iný zásah do diela. Rovnaké obmedzenia platia aj v prípade, ak autor vytvoril dielo na objednávku na základe zmluvy o dielo.

Softvér na objednávku

Zhotovenie softvéru na objednávku predpokladá uzatvorenie zmluvy o dielo medzi zhotoviteľom a objednávateľom. Pre posúdenie či ide o softvér vytvorený na objednávku sú podstatné dve skutočnosti a to:

- Kto je zhotoviteľom softvéru, nakoľko o softvéry na objednávku môžeme hovoriť len vtedy ak je zhotoviteľom autor – programátor (živnostník). V prípade právnickej osoby – IT firmy sa uplatňuje licenčný režim.
- V akej časti je už softvér hotový pri uzatváraní zmluvy. V tomto prípade sa uplatňuje totožný režim ako v prípade rozlíšenia zmluvy o dielo a kúpnej zmluvy v zmysle Obchodného zákonníka, t.j. nepôjde o softvér vytvorený na objednávku, pokiaľ je už z podstatnej časti zhotovený. Naopak právny režim softvéru na objednávku sa uplatní v prípade, kedy sa bude softvér tvoriť na mieru konkrétnemu zákazníkovi.

Základným právnym významom toho, že softvér bol vytvorený na objednávku autorom – programátorom, je teda zákonná možnosť objednávateľa priamo vykonávať autorské práva bez nutnosti uzatvorenia licenčnej zmluvy. Pre rozsah týchto práv sa v prípade vyhotovenia softvéru na objednávku sa uplatňuje režim zamestnaneckého diela.

V prípade softvéru vytvoreného právnickou osobou – IT firmou je situácia odlišná. IT Firma má tri možnosti ako svojmu zákazníkovi, t.j. objednávateľovi umožniť používať softvér:

- Vytvorením diela na objednávku v zmysle § 558 Obchodného zákonníka, podľa ktorej je objednávateľ oprávnený použiť softvér len na účel vyplývajúci z uzavretej zmluvy o dielo. Tak ako už bolo vyššie uvedené, v tomto prípade na objednávateľa nie je možné použiť režim zamestnaneckého diela. Tento spôsob však nie je možné zmluvným stranám odporučiť, nakoľko neposkytuje dostatočnú právnu istotu ani jednej z nich.
- Na základe licenčnej zmluvy podľa § 65 Autorského zákona. Ide o základný spôsob udelenia práva pre používanie softvéru a v praxi najčastejšie využívaný.
- Postúpením výkonu majetkových práv podľa § 90 ods. 5 Autorského zákona. Postúpením výkonu majetkových práv sa zhotoviteľ vzdáva priameho výkonu týchto práv a nie je už oprávnený ďalej disponovať s vytvoreným softvérom. Toto oprávnenie nadobúda výlučne zhotoviteľ. V tomto prípade dochádza aj k postúpeniu niektorých osobnostných práv v zmysle § 90 ods. 6 Autorského zákona a preto je zhotoviteľ oprávnený k zmene alebo dokončeniu softvéru a rovnako k jeho distribúcii

vo svojom mene a pod svojim názvom. Postúpenie výkonu majetkových práv však neznamená prevod týchto práv ako takých, ale iba prevod ich výkonu, nakoľko tieto práva sú neprevoditeľné.

Odovzdávací protokol

Obchodný zákonník nestanovuje povinnosť zmluvných strán spísať zápisnicu o odovzdaní predmetu diela tzv. odovzdávací protokol, ale určuje, že ak o to požiada ktorákoľvek zo zmluvných strán, zápisnica sa spíše. Požiadaná zmluvná strana má teda povinnosť zápisnicu s druhou stranou spísať a zápisnicu podpísať. Ak dohoda strán v zmluve o dielo nestanovuje odchylné, zákon s vyhotovením zápisnice nespája žiadne ďalšie právne dôsledky. Jej účelom je vyhotoviť dôkaz o tom, v akom stave bolo dielo v čase jeho odovzdania, pričom strany do zápisnice uvádzajú to, čo pri odovzdávaní diela vidia. Tak ako už bolo uvedené, o riadne vykonanie diela nejde vtedy, ak dielo vykazuje pri jeho odovzdaní objednávateľovi vady. V tomto prípade nie je objednávateľ povinný dielo prevziať. Je na jeho zvážení, či dielo prevezme aj s takýmito vadami alebo dielo odmietne prevziať kým nebude dielo riadne dokončené. Preto so spísaním zápisnice o odovzdaní predmetu nemožno spájať aj právny úkon odovzdania a prevzatia diela. Opačná situácia nastáva v prípade, pokiaľ si strany v zmluve dohodnú, že podmienkou odovzdania a prevzatia diela je existencia obojstranne podpísanej zápisnice o odovzdaní a prevzatí diela. Pokiaľ je spôsob odovzdania diela špecifikovaný v zmluve tak, že dielo sa odovzdáva protokolárne, obojstranne podpísanú zápisnicu nemožno chápať len ako jeden z možných dôkazov, že dielo bolo odovzdané, ale existencia protokolu tvorí hmotnoprávnu podmienku odovzdania a prevzatia diela. Ak teda preberací protokol v takomto prípade neexistuje, dielo nemožno považovať za odovzdané a prevzaté.¹⁶⁶ Najvyšší súd ČR vo svojej rozhodovacej praxi vyložil, že ak je dohodnuté odovzdanie a prevzatie diela vo forme zápisu, tak existencia takéhoto zápisu (protokolu) je podmienkou odovzdania a prevzatia diela, a pokiaľ zápis nebol urobený, resp. nebol podpísaný objednávateľom, nie je možné považovať dielo za odovzdané, a to bez ohľadu na to, či objednávateľ odovzdal dielo svojmu odberateľovi alebo či bolo dielo skolaudované.

---

¹⁶⁶ pozri rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 31. marca 2009, sp. zn. 23 Odo 1724/2006.

Zhotoviteľ sa môže v takom prípade u objednávateľa domáhať iba prevzatia diela, nie však zaplataenia jeho ceny, ibaže zmluva o dielo stanovuje inak.¹⁶⁷

Záver

Za vykonané dielo možno považovať len riadne dokončený a odovzdaný predmet diela. Ak dielo nevykazuje pri jeho odovzdaní objednávateľovi vady, je objednávateľ povinný dielo prevziať. Ak dielo pri jeho odovzdaní vykazuje vady, objednávateľ nie povinný dielo prevziať. Je na jeho zvážení, či dielo prevezme aj s takýmito vadami alebo dielo odmietne prevziať kým nebude dielo bez akýchkoľvek vád.

Samotné odovzdanie diela zhotoviteľom je však podstatné pre možnosť objednávateľa uplatniť si nároky zo zodpovednosti za vady diela, nakoľko o prípadnom uplatnení nárokov zo zodpovednosti za vady diela môžeme uvažovať len v tom prípade, keď dôjde k odovzdaniu diela.

Na okamih riadneho vykonania diela sa taktiež viaže povinnosť objednávateľa zaplatiť cenu diela a teda v prípade výskytu vád, nevzniká zhotoviteľovi nárok na zaplataenie ceny diela. Zmluvné strany si však môžu dohodnúť okamih vzniku nároku zhotoviteľa nazaplatenie ceny diela odchylne. Pri tvorbe a implementácií softvéru je pre zhotoviteľa zásadné práve dojednanie o vzniku nároku na cenu, pokiaľ bol softvér prevzatý objednávateľom pri splnení akceptačných kritérií alebo s vadami, ktoré nebránia bežnej prevádzke softvéru.

S odovzdaním diela objednávateľovi sa spája ďalší právny dôsledok a to prechod nebezpečenstva škody a vlastníckeho práva, ak ho mal dovtedy zhotoviteľ. Softvér ako výsledok tvorivej činnosti predstavuje tzv. inú majetkovú hodnotu a preto ho nie je možné predávať a ani previesť k nemu vlastnícke právo. Softvér ako iná majetková hodnota však môže byť predmetom právnej dispozície. Základnou dispozíciou je udelenie licencie, to znamená udelenie práva pre používanie softvéru, alebo prevedenie výkonu majetkových práv k nemu. Európska koncepcia práv k softvéru vychádza z poňatia softvéru ako výsledku tvorivej činnosti fyzickej osoby a preto autorom softvéru môže byť iba fyzická osoba – programátor a nie právnická osoba – IT firma. Z uvedeného vyplýva, že autorské právo k softvéru nadobúda programátor alebo každý člen tímu programátorov, aj keď ide o výsledok podnikateľskej činnosti IT firmy, ktorá celý vývoj softvéru iniciovala, viedla a financovala ho.

---

¹⁶⁷ porovnaj napr. rozsudok NS ČR zo dňa 13.decembra 2001, sp. zn. 32 Cdo 2123/2010 a rozsudok NS ČR zo dňa 22. apríla 2009, sp. zn. 23 Cdo 799/2009.

Právne predpisy však umožňujú previesť výkon týchto práv na IT firmu. Softvér ako výsledok tvorivej činnosti požíva ochranu podľa autorského práva a preto v prípade tvorby a implementácie softvéru je pre zmluvné strany nevyhnutné venovať otázke ochrany a dispozície so softvérom zvýšenú pozornosť už v rámci negociačného procesu.

Literatúra

JANSA, L. – OTEVŘEL, P.: Softwarové právo. Praktický průvodce právní problematikou v IT, 1. vydání, Brno: Computer Press, a.s., 2011.

OTETVŘEL, P.: Specifika předání díla v IT, In pravoit.cz. Dostupné na internete: <http://www.pravoit.cz/novinka/specifika-predani-dila-v-it>.

OVEČKOVÁ, O.: Splnenie povinnosti vykonať dielo a splnenie povinnosti zaplatiť cenu na základe zmluvy o dielo podľa Obchodného zákonníka, In Bulletin slovenskej advokácie, 2007, roč. 13, č. 1-2, str. 14-22.

PATAKYOVÁ, M. a kol.: Obchodný zákonník, Komentár, 3. vydanie, Praha: C.H.Beck, 2010.

PRAŽÁK, Z.: Smlouva o dílo podle obchodního zákonníku, Praktická příručka, 3. přepracované vydání, Praha: Leges, 2010.

ŠTENGLOVÁ, I.: Smlouva o dílo, Praha: C.H. Beck, 2010.

TELEC, I. - TUMA, P.: Autorský zákon. Komentář, 1. vydání, Praha: C.H.Beck, 2007.

Konkurzné konania koncernových spoločností

Insolvency proceedings of Groups of companies

Peter Stodola

ABSTRAKT

Prepracované nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/848 z 20. mája 2015 o insolvenčnom konaní prináša úpravu insolvenčných konaní, ktoré sa týkajú členov skupiny, ktorú predchádzajúce nariadenie neobsahovalo. Legislatíva reflektuje na najviac vyčítané nedostatky predchádzajúcej úpravy nariadenia a judikatúru Súdneho dvora. Novou právnou úpravou by sa malo zabezpečiť účinné vedenie insolvenčných konaní, ktoré sa týkajú jednotlivých členov spoločností tvoriacich skupinu. Zdôrazňuje sa potreba spolupráce všetkých zainteresovaných osôb, najmä správcov a súdov, a vytvára sa jej právny rámec. V procese vyhodnocovania nariadenia bolo posudzovaných niekoľko prístupov k riešeniu insolvenčných konaní členov skupiny spoločností. Presadilo sa nakoniec koordinačné konanie, ktoré vedie zvolený koordinátor s určitými právomocami podľa nariadenia. Toto konanie by malo slúžiť uľahčeniu účinného vedenia insolvenčných konaní členov skupiny a zaslúžiť sa o všeobecne priaznivé dôsledky pre veriteľov.

Kľúčové slová: Nariadenie o konkurznom konaní; skupina spoločností; centrum hlavných záujmov; koordinácia; koordinátor.

ABSTRACT

The recast regulation (EU) 2015/848 of the European Parliament and of the Council (EU) of 20 May 2015 on insolvency proceedings brings legislation on insolvency proceedings relating to the members of a group of companies, which was not contained in the previous regulation. The legislation reflects the most reproached difficulties with application of previous regulation and the case law of the Court of Justice. The regulation should ensure the efficient administration of insolvency proceedings relating to different companies forming a group of companies. It emphasizes the proper cooperation between the actors involved in the proceedings, especially insolvency practitioners and courts, and creates legal framework of the cooperation. In the regulation evaluation process, several approaches to issue of insolvent group of companies were reviewed. Coordination procedure has been transplanted ultimately, which is controlled by an elected coordinator with certain powers under the Regulation. This

proceeding should strive to facilitate the effective administration of the insolvency proceedings of the group members, and to have a generally positive impact for the creditors.

Key words: Regulation on Insolvency Proceedings, Groups of companies; Centre of Main Interests; Coordination; Group Coordinator.

Úvod – súčasný stav, vyhodnotenie nariadenia o konkurznom konaní

Činnosť podnikov v európskom priestore má čoraz väčšie cezhraničné dôsledky, s ktorými sa nedokáže účinne vysporiadať vnútroštátne právo, a preto si Európska komisia uvedomila nevyhnutnosť regulácie právom Európskej únie. Platobná neschopnosť podnikov narúša riadne fungovanie vnútorného trhu na úrovni spoločenstva, čo viedlo k prijatiu aktu, ktorý bude požadovať koordináciu opatrení potrebných vo vzťahu k majetku platobne neschopného dlžníka.¹⁶⁸

V rámci histórie harmonizácie práva spoločenstva bol zrejme najvýznamnejším počínom Dohovor o konkurznom konaní, ktorý bol vyvrcholením viac ako 25 rokov diskusií a rokovaní. Dohovor však nenadobudol účinnosť, keďže ho Spojené kráľovstvo nepodpísalo v dohodnutom termíne 23. mája 1996. Veľká Británia odmietla Dohovor práve z dôvodu, že jeho koncepcia odmietala princíp koncermovej insolvenencie, čomu sa budem venovať v tomto príspevku.¹⁶⁹

Priamym následníkom Dohovoru bolo nariadenie Rady (ES) č. 1346/2000 z 29. mája 2000 o konkurznom konaní (ďalej len „EIR“), ktoré ho v podstatných otázkach kopírovalo. Toto nariadenie bolo významným krokom vpred v riešení cezhraničných dôsledkov konkurzných konaní. Po niekoľkých rokoch praktických skúseností s uplatňovaním nariadenia a najmä pod vplyvom hospodárskej a ekonomickej krízy, ktorá viedla ku geometrickému nárastu počtu konkurzných konaní, sa ukázala potreba EIR revidovať a doplniť.¹⁷⁰

Uplatňovanie EIR bolo teda v súlade s článkom 46 komplexne prehodnotené a vyústilo v prepracované nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/848 z 20. mája 2015 o insolvenčnom konaní, ktoré je v prevažnej časti účinné od 26. júna 2017 (ďalej len „RIP“). Európska komisia si evidentne uvedomuje význam nariadenia o konkurznom konaní

¹⁶⁸ Bod 3. a 4. preambuly nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/848 z 20. mája 2015

¹⁶⁹ BĚLOHLÁVEK J.: Evropské a mezinárodní insolvenční právo, komentář, C.H.Beck 2007, str. 59, 60

¹⁷⁰ Európska komisia prijala 12. decembra 2012 správu o uplatňovaní nariadenia EIR. Zo správy vyplýva, že hoci uvedené nariadenie funguje vo všeobecnosti dobre, bolo by však žiaduce zlepšiť uplatňovanie niektorých jeho ustanovení s cieľom zabezpečiť účinnejšie vedenie cezhraničných insolvenčných konaní.

pre fungovanie vnútorného trhu (význam podnikov v problémoch pre zamestnanosť, hospodársky rozvoj a pod.), podporovala rozsiahle štúdie pri príprave nariadenia a naďalej podporuje práce v oblasti konkurzného práva v priestore Európskej únie.

171

Nariadenie EIR v platnom znení sa vzťahuje vždy iba na otázky súvisiace s úpadkom jednotlivých spoločností, resp. ich organizačných zložiek, ktoré majú cezhraničný charakter. EIR neobsahovalo, resp. neobsahuje takú právnu úpravu, ktorá by presne riešila prípady, keď sa v úpadku ocitnú členovia skupiny spoločností (koncernu). Teda skupiny spoločností, ktorých podnikateľské aktivity sú na rôznej úrovni a rôznym spôsobom vzájomne previazané. Táto skutočnosť bola predmetom rozsiahlej kritiky odborníkov už pomerne skoro po účinnosti EIR.¹⁷² Skutočnosť, že sa zároveň niekoľko členov skupiny spoločností dostane súčasne do úpadku, je však pomerne častý jav, ktorý si vyžaduje pozornosť a zavedenie pravidiel koordinácie dotknutých insolvenčných konaní a pravidiel uzatvárania reštrukturalizačného plánu.¹⁷³

Absencia regulácie, ktorá sa vzťahuje na konania týkajúce sa členov skupiny spoločností, bola identifikovaná ako jeden zo štyroch hlavných nedostatkov nariadenia EIR, ktoré je potrebné v procese revidovania EIR napraviť.¹⁷⁴

EIR sa vzťahovalo, ako už bolo uvedené, vždy na jednotlivé spoločnosti. Najväčšie a hospodársky najvýznamnejšie spoločnosti sú však organizované ako skupiny spoločností v rôznych štruktúrach – čo spôsobovalo ťažkosti.¹⁷⁵ Koncernové štruktúry sú totiž výsledkom globalizácie kapitálu, na čo musí aj Európska únia reagovať.

Potreba regulácie konaní týkajúcich sa členov skupiny

Potreba regulácie vyplynula najmä zo špecifik organizácie vzťahov pri podnikaní v medzinárodnom obchode. Obchodné spoločnosti v Európe čoraz pravidelnejšie spravujú svoje aktivity v inom členskom štáte tak, že v ňom založia dcérsku spoločnosť skôr ako inú

---

¹⁷¹ napr. v rámci slovenského predsedníctva v Rade EÚ sa konala konferencia „Convergence of insolvency frameworks within the European Union“

¹⁷² viaceré články a štúdie k tejto téme publikoval Robert van Galen, ktorý sa téme konkurzných konaní koncernov dlhodobo venuje, pozri napr. THE EUROPEAN INSOLVENCY REGULATION AND GROUPS OF COMPANIES, International Corporate Rescue 2004, The Recast Insolvency Regulation and group of companies, ERA Forum 2015; ku kritike EIR pozri napr. Externé vyhodnotenie nariadenia Rady (ES) č. 1346/2000 o konkurznom konaní, prof. Burkhard Hess (Inštitút procesného práva Maxa Plancka, Luxemburg), prof. Paul Oberhammer (Viedenská univerzita) a prof. Thomas Pfeiffer (Univerzita v Heidelbergu)

¹⁷³ Návrh revízie nariadenia o konkurznom konaní, ktorý predložil INSOL Europe, jún 2012

¹⁷⁴ Pracovný dokument útvarov Komisie, Zhrnutie posúdenia vplyvu, sprievodný dokument, revízia nariadenia (ES) č. 1346/2000 o konkurznom konaní SWD(2012/416 final), Štrasburg 12.12.2012

¹⁷⁵ Revízia európskeho nariadenia o konkurznom konaní - návrh, INSOL Europe, jún 2012

organizačnú zložku. Táto dcérska spoločnosť disponuje samostatnou právnou subjektivitou a majetkovým substrátom (hoci často plní rovnaké úlohy aké by plnila organizačná zložka). Členovia skupiny sú previazaní spravidla personálne a sú riadení manažmentom materskej spoločnosti. Spoločnosti v skupine pri svojej činnosti úzko spolupracujú, prípadne si vzájomne rozdeľujú rôzne úlohy, resp. zložky podnikania skupiny.¹⁷⁶

Možno teda konštatovať, že ide o pragmatickú reakciu na komplikácie, ktoré vznikli pri aplikácii pôvodného nariadenia (ES) č. 1346/2000 na insolvenčné konania vzájomne majetkovo prepojených subjektov v rámci dvoch a viacerých členských štátov.¹⁷⁷ Táto reakcia evidentne súvisí s postupujúcou harmonizáciou otázok konkurzného práva v rámci Únie, ale najmä s praktickou potrebou v súvislosti s uplatňovaním slobody pohybu tovaru, osôb, služieb a kapitálu v jednotnom európskom priestore.¹⁷⁸

Myšlienka osobitnej právnej úpravy riešenia úpadku členov skupiny spoločností nie je ničím prevratným. Možno sa s ňou stretnúť v právnych poriadkoch niektorých štátov, napr. v konkurznom práve USA, ale tiež sú takéto konania upravené vo Veľkej Británii a Francúzsku. Jej podstata spočíva v efektívnom riešení úpadku členov skupiny spoločností, ktorých podnikateľské aktivity alebo majetok je navzájom previazaný. Takáto úprava môže priniesť

---

¹⁷⁶ Pracovný dokument útvarov Komisie, Zhrnutie posúdenia vplyvu, sprievodný dokument, revízia nariadenia (ES) č. 1346/2000 o konkurznom konaní SWD(2012/416 final), Štrasburg 12.12.2012, identifikuje problematiku nasledovne:

V priebehu rokov 2009 až 2011 v EÚ vyhlásilo každoročne úpadok viac než 200 000 spoločností. Odhaduje sa, že každý rok zaniklo približne 1,7 milióna pracovných miest. Podľa odhadov má približne 5 miliónov európskych spoločností zákazníkov, veriteľov alebo obchodné partnerstvá v iných členských štátoch, takže sú potenciálne dotknutí týmto nariadením ako dlžníci alebo veritelia v prípade platobnej neschopnosti. Približne 50 000 podnikov (1 % z 5 miliónov) ročne sa stane dlžníkmi a najmenej dvakrát toľko veriteľmi v cezhraničnom prípade platobnej neschopnosti. Cezhraničná platobná neschopnosť postihuje najmä veľké spoločnosti, pretože v ich prípade je v porovnaní s malými a strednými podnikmi pravdepodobnejšie, že vyvíjajú cezhraničnú činnosť. Platobná neschopnosť veľkej spoločnosti má významný vplyv na európske hospodárstvo, pretože veľké spoločnosti, ktoré síce predstavujú iba 0,2 % európskych spoločností, poskytujú 30 % pracovných miest v EÚ a vytvárajú 41 % hrubej pridanej hodnoty. Veľké spoločnosti často zabezpečujú svoje dodávky od menších spoločností, ktoré môžu sídlieť v zahraničí, takže platobná neschopnosť veľkého podniku môže mať značný dominový efekt.

¹⁷⁷ Sedláčko, F.: Rekodifikácia európskeho nariadenia o insolvenčnom konaní, BSA 09/2015

¹⁷⁸ Pracovný dokument útvarov Komisie, Zhrnutie posúdenia vplyvu, sprievodný dokument, revízia nariadenia (ES) č. 1346/2000 o konkurznom konaní SWD(2012/416 final), Štrasburg 12.12.2012:

Hoci mnoho cezhraničných prípadov platobnej neschopnosti zahŕňa skupinu podnikov, nariadenie o konkurznom konaní neobsahuje osobitné pravidlá týkajúce sa platobnej neschopnosti nadnárodnej skupiny podnikov. Základným predpokladom nariadenia o konkurznom konaní je, že konkurzné konania sa týkajú jednej právnickej osoby a že s každým jednotlivým členom skupiny treba v zásade začať samostatné konanie. Neexistuje povinná koordinácia nezávislých konkurzných konaní, ktoré sa začali s materskou spoločnosťou a jej dcérskymi spoločnosťami. Táto situácia oslabuje vyhliadky na úspešnú reštrukturalizáciu a znižuje hodnotu aktív skupiny. Podľa správy skupiny pre reflexiu o budúcnosti práva európskych obchodných spoločností z apríla 2011 sa prevládajúcou formou európskych veľkých podnikov stalo medzinárodné zoskupenie podnikov. Odhaduje sa, že ťažkosť s platobnou neschopnosťou v skupine postihnú každoročne 2 100 spoločností (z nich 2 000 malých a stredných podnikov). Takmer polovica respondentov v rámci verejných konzultácií (49 %) uviedla, že nariadenie EIR nefunguje účinne v prípade platobnej neschopnosti nadnárodných skupín, a 30 % má pocit, že funguje.

mnohé pozitíva tak pre veriteľov, ako aj jednotlivých členov skupiny spoločností, a to buď vo zvýšení výťažku pre uspokojenie veriteľov alebo návrhu účinného reštrukturalizačného plánu skupiny. Takéto výsledky by sa totiž dosiahnuť nedali v prípade, ak by sa v úpadku riešila každá zo spoločností samostatne.

Na tomto mieste treba tiež poznamenať, že osobitné právne inštitúty, ktoré by riešili otázky spojené s konkurznými konaniami, ktoré sa týkajú členov skupiny slovenský právny poriadok nepozná. Rovnako nepozná ani legálnu definíciu koncernu.¹⁷⁹ Akákoľvek spolupráca medzi správcami, ktorá by napomáhala efektívnejšiemu riešeniu takýchto konaní, sa preto môže uskutočniť iba na základe základných zásad konkurzného konania.¹⁸⁰

Hoci sa právna úprava riešenia úpadku spoločností, ktoré sú členmi skupiny, vyvinula ako vnútroštátne právo, potreba účinnej koordinácie konaní členov skupiny dostáva oveľa väčší význam práve v cezhraničných konaniach.

Jedným z významných uvádzaných dôvodov je skutočnosť, že speňažovaním majetku ako celku je možné dosiahnuť výrazne vyššiu mieru uspokojenia veriteľov, ako v prípade samostatného predaja majetku jednotlivých členov skupiny.¹⁸¹

Rozdelenie majetku skupiny môže znamenať zásadnú stratu jeho hodnoty. Otvorenie oddelených konkurzných konaní vo vzťahu k rôznym spoločnostiam môže viesť k rozpadu podnikov na škodu veriteľov všetkých spoločností.¹⁸² Jednotlivý člen skupiny teda nemusí byť životaschopný mimo skupinovej štruktúry, pretože skupina je štruktúrovaná spôsobom s neoddeliteľným majetkom, ako sú napr. práva duševného vlastníctva alebo aktivity, napr. manažment zdrojov je zverený rôznym členom skupiny. V takých prípadoch bude náročné, ak nie nemožné, reštrukturalizovať rôznych členov skupiny oddelene.¹⁸³

Ďalším dôvodom, ktorým sa pri konkurzných konaniach argumentovalo bolo, že konkurz dcérskej spoločnosti v jednom členskom štáte môže zabrániť materskej spoločnosti riadiť takúto spoločnosť. Dcérska spoločnosť je pritom často životne naviazaná na materskú spoločnosť. Tak sa v členskom štáte môže javiť likvidačný konkurz ako vhodné riešenie, hoci

---

¹⁷⁹ Obchodný zákonník obsahuje iba ustanovenia o ovládanej a ovládajúcej osobe (§ 66a ObZ) a konaní v zhode (§ 66b ObZ)

¹⁸⁰ Pravdepodobne sa zákonodarcovi v súčasnosti takáto právna úprava na vnútroštátnej úrovni, vzhľadom na štruktúru podnikov v Slovenskej republike, nejaví ako naliehavá.

¹⁸¹ Ako príklad, ktorý najlepšie ilustruje takúto situáciu bol prezentovaný úpadok telekomunikačnej skupiny KPNQwest. Prípado sa týkal úpadku skupiny spoločností, ktorá sa zaoberala prevádzkovaním optických káblov v rôznych štátoch Európskej únie. Siete týchto káblov boli vždy vo vlastníctve člena skupiny registrovaného v danom štáte. Výsledok speňažovania majetku jednotlivých dcérskych spoločností bol oveľa nižší, ako v prípade, ak by bol majetok týchto spoločností speňažovaný ako celok. Bližšie informácie: Robert van Galen: The Recast Insolvency Regulation and group of companies, ERA Forum 2015 (16) str. 241-253

¹⁸² Revízia európskeho nariadenia o konkurznom konaní - návrh, INSOL Europe, jún 2012

¹⁸³ Pracovný dokument útvarov Komisie, Zhrnutie posúdenia vplyvu, sprievodný dokument, revízia nariadenia (ES) č. 1346/2000 o konkurznom konaní SWD(2012/416 final), Štrasburg 12.12.2012

z pohľadu skupiny by bola primeranejšia reštrukturalizácia, resp. iný záchranný plán pod vedením materskej spoločnosti. Medzi materskou spoločnosťou a dcérskymi spoločnosťami zvyknú byť rôzne vzťahy týkajúce sa výroby a distribúcie tovarov, ktoré nie je možné efektívne riešiť, ak neexistuje možnosť ďalšej spolupráce v prípade úpadku členov skupiny.¹⁸⁴ Potreba spoločného riešenia insolvenčnej skupiny sa ako naliehavá javí aj v prípade ak je majetok spoločnosti navzájom neoddeliteľne previazaný.

Takéto problémy sa samozrejme môžu objaviť aj v národných systémoch, avšak sú oveľa závažnejšie v cezhraničných prípadoch, keď vzájomná koordinácia konaní je vždy náročná. Spoločnosti v medzinárodnom obchode uskutočňujú svoju činnosť v najrôznejších štruktúrach, veľkostiach a tvaroch. Navyše, niekedy sa v úpadku môžu ocitnúť iba dcérske spoločnosti, niekedy iba materské. Zároveň právne vzťahy medzi členmi skupiny nemusia byť celkom jasné a môžu odrážať rôzny rozsah účasti. Preto vytvoriť jednotný systém, ktorý by riešil všetky problémy úpadku členov skupiny spoločností, sa javí ako problematické.¹⁸⁵

Najmä, nie však výlučne, nebude korporátna štruktúra odrážať realitu v tých prípadoch, keď holdingová spoločnosť nefunguje ako „head office“ pre celú skupinu, pretože je iba čistým investičným nástrojom, resp. bola účelovo založená v špecifickej jurisdikcii z daňových alebo právnych dôvodov.¹⁸⁶

Odmietanie koncernových insolvenčností – kontroverzie a COMI

V priebehu rokovaní o nariadení EIR sa objavilo mnoho pokusov o zavedenie konaní týkajúcich sa koncernov. Úpravu koncernových konkurzov vytrvalo presadzovala, ako už bolo naznačené, najmä Veľká Británia. Evidentne sa tu prejavili zásadné rozdiely v kontinentálnom chápaní samostatnej právnej subjektivity právnických osôb a prístupe *common law* k vzťahu medzi materskou a dcérskou spoločnosťou.

„Tento prístup je tak vysoce protekcionársky zejména k zemím s koncentrací investorů (zemím exportujícím – alespoň v minulosti - kapitál) a věřitelům domicilovaným na tomto území, neboť pojem „hlavní zájem dlužníka“ a definování jeho obsahu poskytuje půdu pro výklad, že toto místo může být území, odkud je činnost dlužníka řízena, odkud, resp. přes které místo se provádí hlavní platební styk apod.“¹⁸⁷

---

¹⁸⁴ Externé vyhodnotenie nariadenia Rady (ES) č. 1346/2000 o konkurznom konaní, prof. Burkhard Hess (Inštitút procesného práva Maxa Plancka, Luxemburg), prof. Paul Oberhammer (Viedenská univerzita) a prof. Thomas Pfeiffer (Univerzita v Heidelbergu)

¹⁸⁵ Tamtiež

¹⁸⁶ Tamtiež

¹⁸⁷ BĚLOHLÁVEK J.: Evropské a mezinárodní insolvenční právo, komentář, C.H.Beck 2007, str. 138

Pri príprave EIR sa teda prejavil spomínaný protekcionistický a politický prístup niektorých členských štátov, najmä definovaním jeho ústredného konceptu, Centra hlavných záujmov (COMI).¹⁸⁸

Najmä britské sudy vo vyššie uvedenej línii prijali pri aplikácii EIR prístup tzv. doktrínu riadenia spoločnosti (Mind of Management Theory, resp. Head office approach), podľa ktorej možno právomoc na začatie konkurzného konania založiť v členskom štáte, v ktorom sa prijímajú najdôležitejšie rozhodnutia o vedení spoločnosti (ktorá je v úpadku). Na tomto základe potom vedeli začať hlavné konkurzné konanie tak voči materskej spoločnosti, ako aj všetkým ďalším členom skupiny, pri ktorých vyhodnotili, že sú riadené z rovnakého miesta ako materská spoločnosť. Ak v takom prípade boli všetky hlavné konkurzné konania vyhlásené v jednom členskom štáte, mohli byť jednoducho koordinované podľa vnútroštátneho práva.

Hoci teda EIR právnu úpravu riešiacu úpadok koncernu neupravovalo, bolo pomerne jednoduché uvedeným výkladom konkurzného konania skoordinať. Takýto prístup onedlho narazil na opačný postoj súdov kontinentálnej Európy, ktoré sa držali teórie sídla a COMI vykladali v záujme (svojich) veriteľov, ktorí by mali byť schopní COMI identifikovať. Doktrína riadenia spoločnosti v spojení s neurčitou definíciou COMI vytvárala množstvo konfliktov právomocí a viedla k *forum shoppingu*. S tým sa spája, okrem iného, neistota veriteľov a ďalšie negatívne dôsledky.

Ďalšou prekážkou doktríny riadenia spoločnosti sa ukázali byť zásadné rozdiely v obchodnom práve v právnych poriadkoch členských štátov. V tomto ohľade, sa nejavia problematicky iba veľké rozdiely medzi rôznymi národnými systémami práva obchodných spoločností, avšak tiež významné rozdiely medzi pravidlami regulujúcimi rôzne druhy insolvenčných konaní. V niektorých prípadoch, príslušné korporátne právo poskytuje plnú zodpovednosť materskej spoločnosti za dlhy dcérskej spoločnosti; v iných prípadoch existuje prísne oddelenie medzi dlhmi dcérskej spoločnosti a dlhmi materskej spoločnosti; a existuje mnoho ďalších pravidiel v špecifických situáciách kedy sa uplatní „prehrávanie korporátneho

---

¹⁸⁸ Centrom hlavných záujmov som sa venoval v samostatnom príspevku s názvom Problematika COMI a *forum shopping* v cezhraničných konkurzoch, ktorý som predniesol na Dni doktorandov 2016. COMI je určujúcim kritériom pre stanovenie medzinárodnej právomoci súdu. Možnosť stanoviť COMI je teda mimoriadne významná, pretože je rozhodná pre určenie súdu členského štátu, ktorý bude mať právomoc začať konkurzné konanie, ako aj pre určenie rozhodného práva. Hoci teda EIR neobsahovalo právnu úpravu týkajúcu sa konaní voči členom skupiny, obsahovalo pomerne vágnu definíciu COMI.

závoja“, ako výnimka, keď sa materská spoločnosť stane zodpovednou za dlhy dcérskej spoločnosti.¹⁸⁹

Možno konštatovať, že v právnych poriadkoch členských štátov v oblasti korporátneho ako aj konkurzného práva existujú zásadné rozdiely. Tieto pravidlá sa často vyvíjali dlhodobo a s ohľadom na špecifiká právnej kultúry tohto ktorého členského štátu poskytujú vyváženú reguláciu a chránia práva dotknutých subjektov. Z tohto zrejme pramení uvedený protekcionistický prístup. Preto je potrebné pri tak citlivom nariadení, ako nariadenie o insolvenčnom konaní nepochybne je, brať do úvahy osobitosti právnych poriadkov členských štátov. Samozrejme táto situácia oslabuje vyhliadky na výrazné legislatívne zásahy európskeho práva.

Eurofood: Hard Cases Make Bad Law¹⁹⁰

Do rozhodnutia Súdneho dvora vo veci Eurofood sa pomerne úspešne darilo presadzovať doktrínu riadenia spoločnosti. V tejto veci sa vnútroštátny súd pýtal, ako sa má uskutočniť vyváženie medzi skutočnosťou, že dcérska spoločnosť pravidelne spravuje svoje záujmy spôsobom zistiteľným tretími osobami a pri dodržaní svojej vlastnej identity obchodnej spoločnosti v členskom štáte, kde sa nachádza jej registrované sídlo, na jednej strane a skutočnosťou, že materská spoločnosť je vzhľadom na svoju kapitálovú účasť a oprávnenie vymenovať vedenie dcérskej spoločnosti schopná kontrolovať jej politiku na druhej strane.

ESD v tejto veci pomerne jednoznačne podporil „silnú domnienku“ COMI v mieste registrového sídla spoločnosti, ktorá by sa dala úspešne vyvrátiť iba v špecifických prípadoch, napr. pri „schránkových spoločnostiach“. Argumentácia ESD vychádzala z č. 13 preambuly EIR, podľa ktorého treba centrum hlavných záujmov určiť v závislosti od kritérií, ktoré sú objektívne a zistiteľné tretími osobami. Táto objektívnosť a možnosť zistenia tretími osobami sú nevyhnutnými predpokladmi pre účely zabezpečenia právnej istoty a predvídateľnosti pri určení súdu, ktorý má právomoc na začatie hlavného konkurzného konania. Právna istota a predvídateľnosť majú podľa ESD o to väčší význam, že určenie príslušného súdu v sebe podľa článku 4 ods. 1 nariadenia zahŕňa aj určenie rozhodného práva.

---

¹⁸⁹ Externé vyhodnotenie nariadenia Rady (ES) č. 1346/2000 o konkurznom konaní, prof. Burkhard Hess (Inštitút procesného práva Maxa Plancka, Luxemburg), prof. Paul Oberhammer (Viedenská univerzita) a prof. Thomas Pfeiffer (Univerzita v Heidelbergu)

¹⁹⁰ rozsudok z 2. mája 2006, Eurofood IFSC Ltd, C 341/04, Zb. 2006 I-03813; voľne preložený dodatok z materiálu podľa vyššie uvedeného odkazu – zložité prípady tvoria zlú judikatúru

ESD doplnil, že pokiaľ spoločnosť vykonáva svoju činnosť na území členského štátu, kde je umiestnené jej sídlo, na vyvrátenie domnienky stanovenej uvedeným nariadením nepostačuje skutočnosť, že jej ekonomické rozhodnutia sú alebo môžu byť kontrolované materskou spoločnosťou usadenou v inom členskom štáte.

Z uvedeného rozhodnutia ESD vyplýva tiež skutočnosť, že v prípade spoločností patriacich do určitej skupiny je treba samostatne posudzovať COMI každej právnej entity, hoci je členom skupiny.

Prípád Eurofood však nebol typickým prípadom koncernového úpadku, a aj preto závery rozhodnutia súdneho dvora o vyvrátení domnienky sídla spoločnosti vyznievajú pomerne úzko a formalisticky.

„Nanešťastie, súdny dvor sa predmetnou otázkou nezaoberal v typickom prípade, kde tento prístup ku COMI (doktrína riadenia spoločnosti) objektívne napomáha v koordinácii konaní všetkých zúčastnených spoločností a odráža legitímny záujem na optimálnom likvidačnom konkurze alebo reštrukturalizácii členov skupiny ako celku, ale v prípade Eurofood, ktorý nie je typickým pre takéto prípady.“¹⁹¹

Rastelli C -191/10¹⁹²

V predmetnej veci sa ESD zaoberal otázkou, či môže súd členského štátu, ktorý začal konkurzné konanie voči jednej spoločnosti, ktorá bola členom skupiny, rozšíriť podľa vnútroštátneho práva toto konanie aj o ďalšiu spoločnosť, člena skupiny, so sídlom v inom členskom štáte výlučne na základe toho, že imanie týchto dvoch spoločností je neodlíšiteľné. ESD v línii rozhodnutia vo veci Eurofood potvrdil, že pre každý právny subjekt treba existenciu COMI posudzovať samostatne.

ESD zároveň rozhodol, že samotné zistenie, že imanie týchto spoločností je neodlíšiteľné, nepostačuje na záver o totožnom COMI. Na vyvrátenie domnienky, že toto centrum sa nachádza v mieste registrovaného sídla, je potrebné, aby celkové posúdenie všetkých relevantných skutočností umožnilo stanoviť spôsobom overiteľným tretími osobami, že skutočné centrum vedenia a kontroly spoločnosti, ktorej sa žaloba o rozšírenie týka, sa nachádza v členskom štáte, kde sa začalo pôvodné konkurzné konanie.

---

¹⁹¹ Externé vyhodnotenie nariadenia Rady (ES) č. 1346/2000 o konkurznom konaní, prof. Burkhard Hess (Inštitút procesného práva Maxa Plancka, Luxemburg), prof. Paul Oberhammer (Viedenská univerzita) a prof. Thomas Pfeiffer (Univerzita v Heidelbergu)

¹⁹² rozsudok z 15. decembra 2011, Rastelli, C 191/10, Zb. 2011 I-13209

Možnosti riešenia konkurzných konaní proti členom skupiny

V procese vyhodnocovania nariadenia bolo posudzovaných niekoľko možností riešenia konkurzných konaní vedených voči členom skupiny. Ako som už uviedol vyššie, išlo o otázku veľmi citlivú, ktorej riešenie je postihnuté konfliktom právnych kultúr. Posudzované boli aj tzv. „soft“ riešenia, ktoré boli založené na dobrovoľnej spolupráci správcov, ako aj tie, ktoré by znamenali vytvorenie jednotného konania voči skupine ako celku. Stručne preto skúsím zosumarizovať základné možné prístupy k riešeniu úpadku skupiny:

1./ koordinovaný predaj majetku

Najmenej „invazívnym“ spôsobom je koordinácia medzi súdmi a správcami, nezaložená na hierarchickom postavení.

„Komunikácia a kooperácia medzi správcami je iste dobrá, ale povedať, že musia kooperovať v maximálnom možnom rozsahu a dobrej viere sa javí ako nedostatočné. Nemali by tak konať v každom prípade? V skupinových konkurzoch by mal každý správca konať v dobrej viere, avšak vždy má povinnosť konať v záujme veriteľov svojho dlžníka. V praxi preto taká povinnosť môže byť nedostatočná, aby riešila problematiku konfliktu záujmov a spolupráce.“¹⁹³

2./ ustanovenie správcu s koordinačnými právomocami

V takom prípade má správca zverené právomoci (napr. pri speňažovaní majetku), ktoré vykonáva v záujme skupiny (možnosť pozastaviť vedľajšie konanie, právomoci ku koordinácii, právomoc navrhovať reštrukturalizačný plán/ plán speňažovania).

3./ vymenovanie rovnakého správcu vo všetkých konaniach členov skupiny

Pozitívom takéhoto prístupu je, že spoločný správca ľahšie presadí plán platný pre celú skupinu, pritom však je pod dohľadom súdov, ktoré vedú hlavné konania. Jednoduchšie možno prijať jednotný postup pod vedením jediného likvidátora.

Negatívom takéhoto prístupu je možný konflikt záujmov. Ďalším problémom je, že takýto správca by sa musel vysporiadať s rôznymi právnymi úpravami, v ktorých nie je odborníkom. Ďalším evidentným problémom by bola jazyková bariéra.

4./ otvorenie všetkých hlavných konaní v členskom štáte COMI celej skupiny

V takomto prípade by na všetky konania dohliadal jeden súd podľa COMI celej skupiny. Tieto konania by sa potom mohli spravovať právom členského štátu, ktorý konanie vedie, čo by mohlo vnieť neistotu do právnych vzťahov veriteľov. Na druhej strane, ak by príslušný súd podľa COMI celej skupiny viedol konanie podľa práva členského štátu dcérskej

---

¹⁹³ Robert van Galen: The Recast Insolvency Regulation and group of companies, ERA Forum 2015 (16) str. 241-253

spoločnosti, viedlo by to k podobným problémom ako bolo uvedené v bode 3, ako aj k spomínanému zásahu do otázok, ktoré chcú členské štáty spravovať suverénne.

5./ substantive consolidation („procesná konsolidácia“)

Ide o najvyšší stupeň integrácie konkurzných konaní skupiny spoločností, kedy všetok majetok skupiny sa spravuje ako by bol majetkom jednej spoločnosti a vytvára sa jedna skupina veriteľov, ktorí sú veriteľmi spoločností, ktoré tvoria koncern. Toto vedie k vyrovnávaniu rozdielov medzi postavením veriteľov jednotlivých spoločností, ktoré tvoria skupinu. Veritelia spoločností vo väčších problémoch sa zvyhodňujú na ujmu veriteľov spoločností s menšími problémami (dlhmi). V podstate je jedinou možnosťou aplikovať „substantive consolidation“ v prípadoch kedy nie je možné určiť, ktorý majetok, dlhy alebo záväzky, patria ktorej spoločnosti.¹⁹⁴

Pri príprave prepracovaného nariadenia sa vyhodnocovali dve nasledovné alternatívy.

Alternatíva A zahŕňala koordináciu hlavných konaní prostredníctvom všeobecných mechanizmov spolupráce, s možnosťou vymenovať hlavného konkurzného správcu. Správcovia v rôznych hlavných konaniach by boli povinní komunikovať a spolupracovať, a to najmä v snahe vytvoriť plán reštrukturalizácie platobne neschopných členov skupiny. Táto povinnosť by bola založená na podobnom mechanizme ako existujúca koordinácia medzi správcami v hlavnom a vedľajšom konaní.¹⁹⁵

Nariadenie by ukladalo povinnosť súdom príslušným v rôznych hlavných konaniach poskytovať informácie a spolupracovať. Správca v hlavnom konaní s jedným členom skupiny by mal povinnosť komunikovať a spolupracovať so súdmi príslušnými pre konanie týkajúce sa iného člena skupiny. V prípade niektorých spoločností, napr. stopercentných dcérskych spoločností, by sa okrem spomínaných koordinačných mechanizmov mohol poveriť „vedúcou úlohou“ správca materskej spoločnosti. „Vedúci“ správca by mal právomoc riadiť reorganizáciu platobne neschopných členov skupiny, a to najmä tak, že by požiadal príslušný súd o nariadenie pozastavenia procesu likvidácie dcérskej spoločnosti, získavať informácie od ostatných likvidátorov alebo zapojených súdov alebo navrhovať plán reštrukturalizácie.¹⁹⁶

Alternatíva B počítala s jediným súdom príslušným pre všetky hlavné konania a jediným správcom konkurznej podstaty vymenovaným pre všetkých členov skupiny (t. j. „procesná konsolidácia“). Podľa tejto alternatívy by konkurzné konania so všetkými členmi skupiny boli konsolidované na jednom súde v mieste centra hlavných záujmov materskej

¹⁹⁴ Revízia európskeho nariadenia o konkurznom konaní - návrh, INSOL Europe, jún 2012

¹⁹⁵ Pracovný dokument útvarov Komisie, Zhrnutie posúdenia vplyvu, sprievodný dokument, revízia nariadenia (ES) č. 1346/2000 o konkurznom konaní SWD(2012/416 final), Štrasburg 12.12.2012

¹⁹⁶ Tamtiež

spoločnosti. Ten istý konkurzný správca by bol vymenovaný vo všetkých hlavných konaniach s dcérskymi spoločnosťami.¹⁹⁷

Variant B je potenciálne účinnejší ako variant A, pokiaľ ide o dosiahnutie cieľov a zaistenie hospodárskych a sociálnych výhod pre jednotný trh. Zvýšil by účinnosť a efektívnosť konkurzných konaní v celej EÚ, vytvoril by prvky plne univerzálneho systému podobného istým znakom právnej úpravy konkurzu platného v 50 štátoch USA – amerického zákona o konkurze.¹⁹⁸

Zároveň by však variant B znamenal významný vplyv na vnútroštátne právne systémy. Zamenil by značný stupeň integrácie a vyžadoval by si ďalšie rozsiahle zmeny nariadenia. Preto v súčasnej fáze prevládol prístup alternatívy A. Tento prístup predstavuje „soft coordination“, teda koordináciu založenú na princípe dobrovoľnosti.

Všetky alternatívy vyžadujúce väčšiu integráciu narážali na otázky štátnej suverenity a protekcionizmu. Problematickými otázkami bol najmä vzťah dlžníka, člena skupiny a jeho lokálnych veriteľov, ktorý sa spravuje špecifickým právnym poriadkom, otázka vecných a zabezpečovacích práv, právomoc súdu nad dlžníkom, otázky spojené so zodpovednosťou za záväzky dlžníka. Nemenej podstatným argumentom bolo, že treba brať do úvahy aj skutočnosť, že veritelia dlžníka z jedného členského štátu by v prípade tzv. „substantive consolidation“ mohli znášať stratu iného z členov skupiny, čím by došlo k poškodeniu ich práv.

„Rôzne návrhy, ktoré sa objavili v posledných dvoch rokoch poukazujú na boj legislatívcov o dosiahnutie politicky akceptovateľného riešenia. Zdá sa, že členské štáty majú ťažkosti umožniť súdom alebo správcom umiestneným v inom členskom štáte rozhodovať vo vzťahu k ich skupine spoločností. Prijaté riešenie v prepracovanom nariadení preto nie je veľmi silné.“¹⁹⁹

Skupina a jej členovia

RIP v článku 2 vymedzuje pojmy „skupina spoločností“ a „materský podnik“. Skupinou spoločností chápe materský podnik a všetky jeho dcérske podniky. Materským podnikom je podnik, ktorý kontroluje, a to priamo alebo nepriamo, jeden alebo viaceré dcérske podniky. Podnik, ktorý vypracúva konsolidovanú účtovnú závierku podľa smernice

---

¹⁹⁷ Tamtiež

¹⁹⁸ Pracovný dokument útvarov Komisie, Zhrnutie posúdenia vplyvu, sprievodný dokument, revízia nariadenia (ES) č. 1346/2000 o konkurznom konaní SWD(2012/416 final), Štrasburg 12.12.2012

¹⁹⁹ Robert van Galen: The Recast Insolvency Regulation and group of companies, ERA Forum 2015 (16) str. 241-253

Európskeho parlamentu a Rady 2013/34/EÚ, sa považuje za materský podnik. Vzťah medzi materským podnikom a dcérskou spoločnosťou však nie je podľa nariadenia budovaný na nadriadenosti a podriadenosti.

Insolvenčné konania týkajúce sa skupiny spoločností podľa RIP

Nariadením RIP by sa malo zabezpečiť účinné vedenie insolvenčných konaní, ktoré sa týkajú jednotlivých spoločností tvoriacich skupinu spoločností. Nová rozsiahla V. kapitola nariadenia RIP v čl. 56 až 77 upravuje insolvenčné konania týkajúce sa členov skupiny spoločností. Táto kapitola je zložená z dvoch oddielov, z ktorých prvý upravuje otázky spolupráce medzi súdmi a správcami pri konaniach, ktoré sa týkajú členov skupiny (čl. 56 - 60). Druhý oddiel upravuje koordinačné konanie na úrovni skupiny a postavenie a právomoci koordinátora (čl. 61 - 77).²⁰⁰

Spolupráca a komunikácia

V článku 56 až 60 nariadenie reguluje podmienky spolupráce a komunikácie pri konaniach, ktoré sa týkajú členov skupiny. Synergia všetkých relevantných zložiek zúčastnených na konaní týkajúcom sa členov skupiny je základom pre riešenie otázok úpadku členov skupiny. Spolupráca by nemala byť v rozpore so záujmami veriteľov v jednotlivých konaniach.²⁰¹

Základom pre účinnú spoluprácu boli ustanovenia nariadenia EIR o spolupráci medzi správcami a súdmi hlavného a vedľajšieho konania. RIP upravuje druhy spolupráce podľa subjektov:

- (1) Spolupráca a komunikácia medzi správcami
- (2) Spolupráca a komunikácia medzi súdmi

---

²⁰⁰ Úpravou noriem insolvenčného konania týkajúceho sa skupín spoločností, by sa nemala obmedziť možnosť súdu začať v jednej jurisdikcii insolvenčné konanie pre viacero spoločností patriacich do rovnakej skupiny, ak zistí, že centrum hlavných záujmov týchto spoločností sa nachádza v jednom členskom štáte. V takýchto prípadoch by mal mať súd v prípade potreby tiež možnosť vymenovať pre všetky príslušné konania rovnakého správcu, pokiaľ to nie je nezlučiteľné s normami, ktoré sa vzťahujú na tieto konania. (Bod 51 preambuly RIP - kopíruje závery rozhodnutia vo veci Rastelli)

²⁰¹ V záujme takejto spolupráce by mali mať správcovia a súdy možnosť uzatvárať dohody a protokoly na účely uľahčenia cezhraničnej spolupráce v rámci viacerých insolvenčných konaní v rôznych členských štátoch týkajúcich sa toho istého dlžníka alebo členov tej istej skupiny spoločností, pokiaľ je to zlučiteľné s normami, ktoré sa vzťahujú na každé z týchto konaní. Takéto dohody a protokoly môžu mať rôznu formu, ktorá môže byť písomná alebo ústna, a môžu mať všeobecnú alebo konkrétnu pôsobnosť a môžu ich uzatvárať rôzne zmluvné strany. V jednoduchých všeobecných dohodách sa môže klásť dôraz na úzku spoluprácu medzi zmluvnými stranami bez toho, aby upravovali konkrétne otázky, zatiaľ čo podrobnejšími, konkrétnymi dohodami sa môže stanoviť rámec zásad, ktoré sa vzťahujú na viaceré insolvenčné konania a môžu ich schváliť príslušné súdy, ak sa to vyžaduje podľa vnútroštátnych právnych predpisov. Môžu odrážať dohodu medzi zmluvnými stranami o tom, že prijímajú alebo neprijímajú určité kroky alebo opatrenia. (bod 49. preambuly RIP)

(3) Spolupráca a komunikácia medzi správcami a súdmi

Akákolvek spolupráca a komunikácia podľa uvedených ustanovení je založená na tom, že musí byť:

- vhodná na uľahčenie efektívneho vedenia konaní,
- nepredstavuje konflikt záujmov,
- je zlučiteľná s pravidlami, ktoré sa vzťahujú na tieto konania.

Ad 1/ Spolupráca a komunikácia medzi správcami

Podľa RIP správca vymenovaný v konaní, ktoré sa týka člena tejto skupiny, spolupracuje s každým správcom vymenovaným v konaní, ktoré sa týka iného člena tej istej skupiny. Táto spolupráca môže mať akúkoľvek formu.

Správcovia pri tejto spolupráci:

- oznamujú všetky informácie, ktoré môžu byť relevantné pre iné konania, a to za predpokladu, že boli prijaté náležité opatrenia na ochranu dôverných informácií,
- zväžia, či existujú možnosti koordinácie spravovania záležitostí členov skupiny, na ktorých sa vzťahuje insolvenčné konanie, a dohľadu nad týmito záležitosťami, a ak áno, takúto správu a dohľad koordinujú;
- zväžia, či existujú možnosti reštrukturalizácie členov skupiny, na ktorých sa vzťahuje insolvenčné konanie, a ak áno, vykonávajú koordináciu v súvislosti s návrhom a rokovaniami týkajúcimi sa koordinovaného reštrukturalizačného plánu,

Ak to umožňujú pravidlá, ktoré sa vzťahujú na každé z konaní, môžu sa správcovia dohodnúť, že jednému zo správcov sa udelia dodatočné právomoci alebo si niektoré úlohy rozdelia medzi sebou.

Ad 2/ Spolupráca a komunikácia medzi súdmi

Ak sa insolvenčné konanie týka členov skupiny spoločností súd, ktorý takéto konanie začal, spolupracuje s akýmkoľvek iným súdom, na ktorý bola podaná žiadosť o začatie konania týkajúceho sa iného člena tej istej skupiny alebo ktorý takéto konanie začal. Na tento účel môžu súdy v prípade potreby vymenovať nezávislú osobu alebo orgán, ktoré budú konať podľa ich pokynov, pokiaľ je to zlučiteľné s pravidlami, ktoré sa na ne vzťahujú.

Spolupráca sa môže týkať najmä koordinácie pri vymenovaní správcov, oznamovania informácií akýmkoľvek prostriedkami, ktoré súd považuje za vhodné, koordinácie v oblasti spravovania majetku a záležitostí členov skupiny a dohľadu nad nimi, koordinácie vedenia pojednávania a koordinácie pri schvaľovaní protokolov, ak je to potrebné.

Ad 3/ Spolupráca a komunikácia medzi správcami a súdmi

Správca vymenovaný v insolvenčnom konaní týkajúcom sa člena skupiny spoločností:

- a) spolupracuje a komunikuje s každým súdom, na ktorý bola podaná žiadosť o začatie konania týkajúceho sa iného člena tej istej skupiny spoločností alebo ktorý takéto konanie začal a
- b) môže požadovať od tohto súdu informácie o konaniach, ktoré sa týkajú iného člena skupiny, alebo pomoc v konaní, v ktorom bol vymenovaný;

Náklady na spoluprácu a komunikáciu sa považujú za náklady a výdavky príslušného konania.

Právomoci správcu v konaní týkajúcom sa členov skupiny

Pokiaľ je to vhodné na uľahčenie účinného vedenia konania, správca vymenovaný v insolvenčnom konaní, ktoré sa začalo v súvislosti s členom skupiny spoločností, môže:

- byť vypočutý v ktoromkoľvek konaní, ktoré sa začalo v súvislosti s iným členom skupiny;
- požiadať o pozastavenie účinku akéhokoľvek opatrenia súvisiaceho so speňažením majetku v konaní, ktoré sa začalo v súvislosti s ktorýmkoľvek iným členom tej istej skupiny, ak:

- 1./ bol podľa článku 56 ods. 2 písm. c) RIP navrhnutý reštrukturalizačný plán pre všetkých alebo niektorých členov tejto skupiny, v súvislosti s ktorými sa začalo insolvenčné konanie, o ktorom možno opodstatnene predpokladať, že bude úspešný;
- 2./ takéto pozastavenie účinku je potrebné na zabezpečenie riadneho vykonania reštrukturalizačného plánu;
- 3./ z reštrukturalizačného plánu by mali úžitok veritelia zúčastnení na konaní, pre ktoré sa žiadalo o pozastavenie účinku a
- 4./ ani insolvenčné konanie, v ktorom bol vymenovaný správca uvedený v odseku 1 tohto článku, ani konanie, o ktorého prerušenie sa žiada, nie sú predmetom koordinácie,

- požiadať o začatie koordinačného konania na úrovni skupiny podľa článku 61 RIP.

Oprávnenie správcu pozastaviť účinok opatrenia súvisiaceho so speňažovaním podľa bodu 60 preambuly nariadenia, by malo existovať ako alternatívny mechanizmus pre dosiahnutie koordinovanej reštrukturalizácie aj pre tých členov skupiny, ktorí sa nezúčastňujú na koordinačnom konaní podľa druhého oddielu piatej kapitoly.

Súd predtým, ako nariadi pozastavenie účinku akéhokoľvek opatrenia súvisiaceho so speňažením majetku, vypočuje správcu vymenovaného v konaní, v súvislosti s ktorým sa pozastavenie požaduje. Takéto pozastavenie sa môže nariadiť na akékoľvek obdobie, ktoré súd považuje za primerané a ktoré je v súlade s pravidlami vzťahujúcimi sa na dané konanie, najviac však na tri mesiace. Súd môže obdobie pozastavenia primerane predĺžiť, najviac na šesť mesiacov.

Koordináčné konanie na úrovni skupiny

Podľa bodu 53. preambuly RIP sa s cieľom zlepšiť koordináciu insolvenčných konaní na úrovni skupiny spoločností a umožniť koordinovanú reštrukturalizáciu skupiny zavádzajú procesné normy upravujúce koordináciu insolvenčných konaní. Tieto ustanovenia sa týkajú insolvenčných konaní členov rovnakej skupiny spoločností, ktoré sa začali vo viac než jednom členskom štáte.

Koordinácia má podľa bodu 57 preambuly RIP rešpektovať samostatnú právnu subjektivitu každého člena skupiny a je vybudovaná na princípe dobrovoľnosti. To sa prejavuje najmä v tom, že zúčastnení správcovia sú oprávnení vzniesť v stanovenej lehote námietku proti svojej účasti na konaní a nie sú povinní rešpektovať pokyny koordinátora. V koordináčnom konaní by sa malo vždy vyvíjať úsilie o uľahčenie účinného vedenia insolvenčných konaní členov skupiny a o všeobecne priaznivé dôsledky pre veriteľov.

Nové nariadenie o insolvenčnom konaní zavádza koncept „koordináčného konania na úrovni skupiny“, v ktorom môže byť ustanovený správca, ktorý vypracuje plán a zabezpečí lepšiu ochranu majetku dlžníka v úpadku. Účasť na koordinácii a implementácii plánu je dobrovoľná a členovia skupiny nie sú povinní plniť odporúčania koordinátora alebo koordináčny plán.

O koordináčné konanie na úrovni skupiny môže na ktoromkoľvek súde, ktorý má právomoc vo vzťahu k insolvenčnému konaniu člena skupiny, požiadať správca vymenovaný v insolvenčnom konaní začatom v súvislosti s členom skupiny.

Takýto správca by v prípade, že si to vyžaduje právo rozhodné pre insolvenčné konanie, mal však pred podaním takejto žiadosti získať potrebné povolenie (príslušného orgánu). V žiadosti by sa mali určiť základné prvky koordinácie, najmä dôvody koordinácie, náčrt koordináčného plánu, návrh osoby, ktorá by mala byť vymenovaná za koordinátora, a prehľad odhadovaných nákladov na koordináciu.

Súd, ktorý začal konať na základe žiadosti o začatie koordináčného konania na úrovni skupiny, preverí či:

- 1/ začatie tohto konania je vhodné na uľahčenie účinného vedenia insolvenčného konania týkajúceho sa členov skupiny,
- 2/ žiaden veriteľ žiadneho člena skupiny, ktorého účasť na konaní sa očakáva, nebude zaradením daného člena do tohto konania finančne znevýhodnený,
- 3/ navrhovaný koordinátor spĺňa požiadavky nariadenia.

Ak sú tieto podmienky splnené, oznámi správcom jednotlivých členov skupiny, že bola podaná žiadosť o koordináciu a návrh na vymenovanie koordinátora. Dotknutí správcovia majú právo byť vypočutí.

Žiadosť o koordináciu na úrovni skupiny sa posudzuje v súlade s pravidlom prednosti. To znamená, že každý iný súd odmietne vykonávať svoju právomoc v prospech súdu, ktorý začal o koordinácii konať ako prvý.

Toto pravidlo prednosti vytvára určitý priestor na manipuláciu, prostredníctvom tzv. spiacich spoločností. Je mysliteľné, že niektoré spiace dcérske spoločnosti vyhlásia konkurz iba z dôvodu, aby založili právomoc členského štátu v ktorom sa konanie začalo, aby mohli začať koordinačné konanie na úrovni skupiny.²⁰²

Správcovia vymenovaní v insolvenčných konaniach členov skupiny sa však môžu dvojtretinovou väčšinou dohodnúť, že najvhodnejším pre začatie koordinačného konania je súd iného členského štátu. Táto dohodnutá právomoc je potom výlučná.

Každý správca vymenovaný v súvislosti s ktorýmkoľvek členom skupiny môže do 30 dní od doručenia oznámenia o žiadosti o začatie koordinačného konania namietať:

- zaradenie insolvenčného konania, pre ktoré bol vymenovaný, do koordinačného konania
- osobu navrhovanú za koordinátora.

Pred tým, ako sa správca rozhodne, či sa zúčastní na koordinácii, musí získať súhlas, ktorý vyžaduje právo štátu, v ktorom sa začalo konanie, pre ktoré bol vymenovaný (príslušného orgánu). Ak správca namietne zaradenie do koordinačného konania na úrovni skupiny, konanie pre ktoré bol vymenovaný sa do koordinačného konania na úrovni skupiny nezaradí. Na takéhoto člena skupiny sa právomoci koordinátora nevzťahujú.

Ak bola podaná námietka iba voči osobe koordinátora, môže súd danú osobu nevymenovať a požiadať namietajúceho správcu o novú žiadosť o koordináciu.

Správca člena skupiny, ktorý nebol zaradený do koordinačného konania môže žiadať o dodatočné zaradenie do tohto konania, ak

- sa namietalo zaradenie insolvenčného konania do koordinačného konania
- insolvenčné konanie týkajúce sa člena skupiny sa začalo po tom, ako súd začal koordinačné konanie na úrovni skupiny.²⁰³

---

²⁰² Robert van Galen: The Recast Insolvency Regulation and group of companies, ERA Forum 2015 (16) str. 241-253

²⁰³ S cieľom umožniť zúčastneným správcom prijať informované rozhodnutie o účasti na koordinačnom konaní na úrovni skupiny by mali byť títo správcovia už v počiatočnom štádiu informovaní o podstatných prvkoch koordinácie. Každý správca, ktorý najprv vznesie námietku proti zaradeniu do koordinačného konania na úrovni skupiny, by však mal mať možnosť následne požiadať o účasť na takomto konaní. V takom prípade by mal koordinátor prijať rozhodnutie o prípustnosti tejto žiadosti. Všetci správcovia vrátane správcu, ktorý podal

Po uplynutí lehoty na podanie námietok môže súd začať koordinačné konanie na úrovni skupiny, ak je presvedčený, že sú splnené podmienky pre koordináciu. V takom prípade súd:

- vymenuje koordinátora;
- rozhodne o návrhu koordinácie
- rozhodne o odhade nákladov a podieloch, ktorými na ne majú prispieť členovia skupiny.

Dôležité z hľadiska dobrovoľnej povahy koordinácie je, že správca nie je povinný plniť odporúčania koordinátora alebo koordinačný plán na úrovni skupiny sčasti ani ako celok. V takom prípade je však správca povinný oznámiť dôvody svojho konania osobám alebo orgánom, ktorým je podľa svojho vnútroštátneho práva povinný podávať správy, a koordinátorovi.

Koordinátor

Koordinátorom je osoba oprávnená konať ako správca podľa práva členského štátu. Koordinátor nesmie byť žiaden zo správcov vymenovaných v súvislosti s členmi skupiny a nesmie mať konflikt záujmov vo vzťahu k členom skupiny, ich veriteľom ani správcom vymenovaným pre konanie týkajúce sa člena skupiny.

Medzi úlohy koordinátora patrí navrhovať odporúčania pre koordinované vedenie insolvenčného konania a navrhovať koordinačný plán skupiny. Koordinančným plánom skupiny sa rozumie „komplexný súbor opatrení primeraných pre integrovaný prístup k riešeniu platobnej neschopnosti členov skupiny“. RIP demonštratívne vypočítava, čo plán môže obsahovať. Ide najmä o opatrenia s cieľom obnoviť hospodársku výkonnosť a finančné zdravie skupiny alebo jej časti, urovnania sporov v rámci skupiny (napr. odporovacie žaloby), dohody medzi zúčastnenými správcami.

Hlavnou úlohou koordinátora je navrhovať koordinovaný postup konkurzných konaní a navrhovať koordinačný plán skupiny. Koordinátor má však obmedzené právomoci. Koordinančný plán skupiny nie je reštrukturalizačným plánom skupiny v zmysle vnútroštátneho práva, ktorý menil práva veriteľov a riešil úpadok. Koordinančný plán nesmie obsahovať ani žiadne odporúčania týkajúce sa spojenia vecí alebo konkurzných podstát.

Medzi právomoci koordinátora patrí:

- byť vypočutý v ktoromkoľvek konaní súvisiacim s členom skupiny,
- byť mediátorom v akýchkoľvek sporoch medzi správcami členov skupiny;

žiadosť, by mali byť informovaní o rozhodnutí koordinátora a mali by mať možnosť napadnúť toto rozhodnutie na súde, na ktorom sa začalo toto koordinačné konanie na úrovni skupiny. Bod 56 preambuly RIP.

- predložiť a vysvetliť svoj koordinačný plán,
- žiadať informácie od ktoréhokoľvek správcu člena skupiny,
- žiadať prerušenie konania, ktoré sa začalo v súvislosti s ktorýmkoľvek členom skupiny, na obdobie najviac šesť mesiacov, ak je takéto prerušenie potrebné na zabezpečenie riadneho vykonania plánu a bolo by v prospech veriteľov zúčastnených na konaní, o ktorého prerušenie sa žiada; alebo žiadať o zrušenie akéhokoľvek existujúceho prerušenia. Takáto žiadosť sa podáva na súd, ktorý začal konanie, pre ktoré sa žiada o prerušenie.

Najmä posledné oprávnenie koordinátora žiadať o prerušenie konania (podľa čl. 72 ods. 2 písm. e/ RIP) je dôležité a možno ho porovnávať s oprávnením správcu pozastaviť speňažovanie majetku úpadcu mimo koordinačného konania (podľa čl. 60 ods. 1 písm. b/ RIP). Zásadné rozdiely spočívajú v tom, že oprávnenie koordinátora sa netýka pozastavenia účinku jednotlivého opatrenia, ale koordinátor preruší celé konanie. Podmienky pre koordinátora sú zároveň zjednodušené, čo je odôvodnené dobrovoľnou povahou koordinácie. Celkové najdlhšie obdobie týchto opatrení nemôže presiahnuť šesť mesiacov, avšak pozastavenie, o ktoré žiada koordinátor, netreba predlžovať na obdobie dlhšie ako tri mesiace.

V súvislosti s pozastavením účinku opatrenia súvisiaceho so speňažovaním majetku podľa čl. 60 ods. 1 písm. b/ RIP som sa stretol s obavou, že by sa prerušenie konania mohlo vzťahovať aj na zabezpečených veriteľov a tak sa dostať do konfliktu s čl. 8 RIP.²⁰⁴

Záver

Súčasná doba je poznačená vážnou hospodárskou krízou, ktorá vedie štáty k tomu, aby prehodnocovali podmienky pre riešenie úpadku, pretože veria, že nové pravidlá smerujúce k rýchlejšej a účinnej reštrukturalizácii podnikov a oddĺženiu fyzických osôb budú viesť k zlepšeniu podnikateľského prostredia a hospodárskemu rastu. Hoci ustanovenia o insolvenčných konaniach týkajúcich sa členov skupiny majú prevažne dispozitívnu povahu, ide o posun vpred, keď zohľadníme rozdielnosť právnych poriadkov členských štátov. Každopádne ide o prvý prípad, kedy bola prijatá právna úprava regulujúca vzťahy medzi insolvenčnými konaniami samostatných právnych entít z rôznych štátov, ktoré tvoria koncern.

Samozrejme uvedený príspevok sa vzťahuje iba na prípady intrakomunitárnych vzťahov. Situácie, kedy jeden z členov skupiny v úpadku nemá svoje COMI v členskom štáte (najmä v prípadoch tzv. offshore spoločností) nie sú výnimočné a ich riešenie je mimoriadne komplikované.

---

²⁰⁴ Robert van Galen: The Recast Insolvency Regulation and group of companies, ERA Forum 2015 (16) str. 241-253

Je treba poznamenať, že európska legislatíva často naráža na zaostávanie národnej legislatívy, ktorá sa nevyvíja rovnakým tempom. Hoci nariadenie RIP ešte nie je účinné, Európska komisia neustále pracuje na nových reguláciách v oblasti konkurzného práva, z čoho je evidentné aký význam tejto oblasti pripisuje. Aj preto bol 22.11.2016 prijatý návrh smernice o rámcoch preventívnej reštrukturalizácie, druhej šanci a opatreniach na zvýšenie účinnosti postupov reštrukturalizácie, platobnej neschopnosti a oddĺženia a o zmene smernice 2012/30/EÚ. Jedným z účelov tejto smernice je harmonizácia právnych poriadkov členských štátov v oblasti konkurzného práva, a tým aj zabezpečenie efektívneho vedenia cezhraničných reštrukturalizácií skupiny.

Právna úprava insolvenčných konaní týkajúcich sa členov skupiny je evidentne krokom vpred, avšak vskutku iba malým krokom. Budúcnosť ukáže, či sú potrebné silnejšie ustanovenia a postupujúca harmonizácia právnych poriadkov členských štátov umožní ďalšie prepracovanie nariadenia.

Literatúra

BĚLOHLÁVEK J.: Evropské a mezinárodní insolvenční právo, Komentář, 1.vydání. Praha. C.H.Beck, 2007, 1588 s., ISBN: 978-80-7179-591-9

ĎURICA, M.: Konkurzné právo na Slovensku a v Európskej únii. 3. prepracované a doplnené vydanie. Eurokódex 2012, ISBN: 9788089447824

Články a štúdie:

Externé vyhodnotenie nariadenia Rady (ES) č. 1346/2000 o konkurznom konaní, prof. Burkhard Hess (Inštitút procesného práva Maxa Plancka, Luxemburg), prof. Paul Oberhammer (Viedenská univerzita) a prof. Thomas Pfeiffer (Univerzita v Heidelbergu), (JUST/2011/JCIV/PR/0049/A4) zdroj:

http://ec.europa.eu/justice/civil/files/evaluation_insolvency_en.pdf

Revízia európskeho nariadenia o konkurznom konaní - návrh, INSOL Europe, jún 2012, ISBN 978-0-9570761-0-5, zdroj:

<https://www.insol-europe.org/technical-content/revision-of-the-european-insolvency-regulation-proposals-by-insol-europe>

Robert van Galen: THE EUROPEAN INSOLVENCY REGULATION AND GROUPS OF COMPANIES, International Corporate Rescue 2004, zdroj:

<http://www.eir-reform.eu/uploads/papers/Robert%20van%20Galen.pdf>

Robert van Galen: The Recast Insolvency Regulation and group of companies, ERA Forum 2015 (16) str. 241-253, zdroj:

https://www.nautadutilh.com/siteassets/documents/the_recast_insolvency_regulation.pdf

Pracovný dokument útvarov Komisie, Zhrnutie posúdenia vplyvu, sprievodný dokument, revízia nariadenia (ES) č. 1346/2000 o konkurznom konaní SWD(2012/416 final), Štrasburg 12.12.2012, zdroj:

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A52012SC0416>

Sedlačko, F.: Rekodifikácia európskeho nariadenia o insolvenčnom konaní, BSA 09/2015

Rozhodnutia Súdneho dvora:

Rozsudok ESD z 2. mája 2006, Eurofood IFSC Ltd, C 341/04, Zb. 2006 I-03813

Rozsudok ESD z 15. decembra 2011, Rastelli, C 191/10, Zb. 2011 I-13209

Právne predpisy:

Nariadenie Rady (ES) č. 1346/2000 z 29. mája 2000 o konkurznom konaní

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/848 z 20. mája 2015 o insolvenčnom konaní

Zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Moderačné právo súdu zamerané na českú právnu úpravu

Anežka Turošíková²⁰⁵

Abstrakt:

Autorka v príspevku analyzuje moderačné právo súdu, pričom sa zameriava na českú právnu úpravu. Vychádza jednak z platnej právnej úpravy a z judikatúry. Poukazuje prostredníctvom komparačnej metódy aj na spoločné a rozdielne fakty so slovenskou právnu úpravou pri danej problematike.

Kľúčové slová:

České moderačné právo, moderačné právo súdu, zmluvná pokuta

The moderative right of the court focused on Czech legislation

Abstract:

In the contribution, the author analyzes the moderation right of the court, focusing on Czech legislation. It is based on both the applicable legislation and the case-law. It also points out, using the comparative method, common and different facts with the Slovak legislation on the issue.

Key words:

Czech moderation law, moderation right of the court, contractual fine

Úvod

Moderačné právo súdu môžeme nazvať laickou rečou ako „zlatá stredná cesta“ v prípade, že si účastníci záväzkového právneho vzťahu síce dojednali zmluvnú pokutu, ale tá je vzhľadom k okolnostiam prípadu nespravodlivá, resp. neprimeraná. Súd môže takúto

---

²⁰⁵ JUDr.. Anežka Turošíková, interná doktorandka na Katedre obchodného a hospodárskeho práva, Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici

pokutu znížiť, čím je dlžník chránený pred jej excesívnou, resp. nadmernou a prílišnou výškou. Na druhej strane však nedôjde k prehláseniu celého dojednania za neplatné pre rozpor s dobrými mravmi, resp. zásadami poctivého obchodného styku, čím je zachovaná vôľa strán zabezpečiť splnenie zmluvnej povinnosti práve týmto inštitútom.

Zmluvná pokuta

Zmluvná pokuta patrí medzi najčastejšie využívaný praktický prostriedok na základe ktorého veriteľa často posilňujú svoje postavenie. Z tohto zabezpečovacieho inštitútu vyplýva najväčšia hrozba, ktorou je zneužitie v podobe dojednania nespravodlivej výšky zmluvnej pokuty. Jednoznačne nám vyplývajú dva záujmy. Na jednej strane je to potreba rešpektovania zásady autonómie vôle strán a na strane druhej je to záujem na ochrane dlžníka pred nespravodlivosťou v podobe neprimeranej výšky zmluvnej pokuty na strane druhej. Riešenie poskytuje inštitút moderačného práva súdu, ktorý mu umožňuje, v prípade jej neprimeranosti, zmluvnú pokutu znížiť. Týmto právom disponuje súd, ktorý rozhoduje o nároku na zmluvnú pokutu v prvom stupni alebo v odvolacom konaní, prípadne rozhodcovský orgán.²⁰⁶

Právne zakotvenie moderačného práva

Základom moderačného oprávnenia súdu je § 2051 ObčZ. Na základe tohto ustanovenia „*môže súd neprimerane vysokú zmluvnú pokutu znížiť s prihliadnutím k hodnote a významu zabezpečovanej povinnosti, až do výšky škody, ktorá vznikla do doby súdneho rozhodnutia porušením zmluvnej povinnosti, na ktorú sa vzťahuje zmluvná pokuta. K náhrade škody, ktorá vznikla neskôr je pritom poškodený oprávnený do výšky zmluvnej pokuty.*“ Donucovacia povaha predmetného ustanovenia nebola vždy tak jednoznačná, preto sa objavovali aj názory niektorých autorov, napr. môžem spomenúť názor Bejčka „*ustanovení § 2051 ObčZ. je však jen podpůrné a může být dohodou stran změněno nebo vyloučeno. Soud by jednak mohl respektovat takovou dohodu účastníků. V tom případě by šlo o ojedinělý případ smluvního omezení zákonem dané pravomoci soudu.*“²⁰⁷ Podľa Patěka bola obdobná možnosť daná aj za účinnosti občianskeho zákonníka z roku 1950 v prípade tzv. hospodárskych zmlúv.²⁰⁸ Na druhej strane napr. Pelikánová pokladala ustanovenie § 2051 ObčZ za jedno z tých, ktoré „*jsou opomenuta, ačkoli je nelze než považovat za kogentní.*“²⁰⁹

²⁰⁶ Patěk, D. Smluvní pokuta v obchodních vztazích. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 74.

²⁰⁷ Bejček, J. Skrytá úskalí smluvní pokuty. Ekonom, 1993, č. 30 s. 60.

²⁰⁸ Patěk, D. Smluvní pokuta v obchodních vztazích. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 74.

²⁰⁹ Pelikánová, I. Komentář k obchodnímu zákoníku. 3 díl. Praha: Linde, 1996, s. 202.

Podmienky moderácie

Súd môže využiť svoje moderačné oprávnenie len ak sú splnené základné podmienky. Ide o nasledovné tri podmienky:

- existuje nárok na zmluvnú pokutu,
- jej výška je neprimeraná,
- dlžník toto zníženie navrhne.

Návrh dlžníka nie je v § 2051 ObčZ explicitne uvedený ako podmienka moderácie, avšak väčšinou sa považuje za obligatórny predpoklad použitia moderačného práva.²¹⁰

Nárok na zmluvnú pokutu teda musí vzniknúť a trvať, inak nie je možné zmluvnú pokutu moderovať. Ak chce teda súd využiť svoje moderačné oprávnenie, musí v prvom rade zistiť, či je dojednanie o zmluvnej pokute platné, či došlo k porušeniu zabezpečovanej povinnosti spôsobom predvídaným v dojednaní a či je nárok na zmluvnú pokutu vymáhateľný.

Neprimeraná zmluvná pokuta

Základným predpokladom, bez ktorého by súd nemohol pristúpiť k moderácii zmluvnej pokuty, je fakt, že ju považuje za neprimeranú. Táto problematika má viacero súdnych rozhodnutí, poukážem na rozhodnutie Najvyššieho súdu, ktorý vecne nadviazal a podrobnejšie svoje myšlienky k tejto téme rozvinul v rozhodnutí z dňa 18. januára 2005, sp. zn. 32 Odo 400/2004. V tomto prípade žalovaná namietala neprimeranosť zmluvnej pokuty s ohľadom na hodnotu a význam zabezpečovanej povinnosti a rozpor so zásadami poctivého obchodného styku. Avšak žalovaná sama navrhla výšku zmluvnej pokuty, z čoho pri posudzovaní primeranosti vychádzali súd prvého stupňa aj odvolací súd, a s ohľadom na tento fakt posúdili zmluvnú pokutu ako primeranú. Žalovaná podala dovolanie, v ktorom tvrdila, že súd prvého stupňa aj odvolací súd sa riadili nesprávnym kritériom – tým, že výšku zmluvnej pokuty navrhla práve žalovaná a nie kritériom, ktoré podľa nej predpisuje zákon – významom a hodnotou zabezpečovanej povinnosti. Najvyšší súd dovolanie žalovanej zamietol a v odôvodnení tohto rozhodnutia rozhodol, ako má sudca postupovať pri použití moderačného práva. Rozhodovanie podľa § 2051 rozdelil do troch fáz: „V prvej fázi súd rieši otázku, zda

²¹⁰ Patěk, D. Smluvní pokuta v obchodních vztazích. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 75 - 76.

byla sjednána nepřiměřeně vysoká smluvní pokuta.“ Vychádzajúc zo svojho rozhodnutia z dňa 16. decembra 2003, sp. zn. 32 Odo 631/2002 Najvyšší súd stanovil, že pre fázu posudzovania, či bola zjednaná neprimerane vysoká zmluvná pokuta zákon žiadne kritériá nestanoví a toto posúdenie je teda vecou voľného uváženia súdu. „*Posouzení otázky (ne)priměřenosti smluvní pokuty závisí na okolnostech konkrétního případu, zejména na důvodech, které ke sjednání posuzované výše smluvní pokuty vedly a na okolnostech, které je provázely*“. Samozrejme, nie je vylúčené, aby súd už v tejto fáze prihliadol k významu a hodnote zabezpečovanej povinnosti, nie je to však jeho zákonnou povinnosťou.

Do druhej fázy rozhodovania súd dospeje len v prípade, že v prvej fáze rozhodol o tom, že zmluvná pokuta je neprimeraná. V tejto časti rozhodovacieho procesu „*posoudí, zda-li použije svého moderačního práva či nikoli, tj. zdali nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu sníží.*“ Zákon znovu nestanoví žiadne kritériá vzťahujúce sa na rozhodnutie súdu o (ne)využití svojho moderačného oprávnenia a necháva na jeho voľnej úvahe, či bude v tejto fáze prihliadať aj k významu a hodnote zabezpečovanej povinnosti.

Ak súd rozhodne, že svoje moderačné právo využije, nastupuje tretia fáza, kedy posudzuje „*až kam (v jakém rozsahu) nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu sníží.*“ Až tu je súd ex lege povinný prihliadnúť k hodnote a významu zabezpečovanej povinnosti. Ďalším obmedzením v tejto fáze je zákonná hranica, pod ktorú súd nemôže zmluvnú pokutu znížiť, a síce výška škody, ktorá veriteľovi vznikla. Podľa tohto judikátu teda na základe § 2051 ObčZ súd nemusí (ale môže) prihliadnúť k hodnote a významu zabezpečovanej povinnosti v prvej resp. druhej fáze rozhodovacieho procesu (tzn. keď hodnotí, či je zmluvná pokuta (ne)primeraná resp. či využije/nevyužije svoje moderačné oprávnenie); zákon stanoví povinnosť k tomuto kritériu prihliadnúť až v tretej fáze teda pri posúdení, v akom rozsahu zmluvnú pokutu zníži.²¹¹ Podľa Patěka musí byť hodnota a význam zabezpečovanej povinnosti obligatórne zohľadňované až pri znižovaní neprimerane vysokej zmluvnej pokuty (podľa Najvyššieho súdu vo fáze číslo tri) a teda určenie, či ide o zmluvnú pokutu (ne)primeranú je vecou voľného uváženia súdu, aj toto voľné uváženie podlieha všeobecným požiadavkám kladeným na kvalitu súdneho rozhodovania.²¹² Čo je teda dôležité brať do úvahy pri hodnotení primeranosti? Podľa Patěka sú to všetky konkrétne okolnosti prípadu relevantné pre samotné posúdenie primeranosti výšky zmluvnej pokuty, najčastejšie : hodnota a význam zabezpečovanej povinnosti, dôvody vedúce k zjednaniu konkrétnej výšky zmluvnej pokuty a okolnosti, ktoré ho sprevádzali, zavinenie dlžníka a jeho forma vo vzťahu k porušeniu zabezpečovanej povinnosti, okolnosť, či je možné požadovať náhradu škody vedľa

²¹¹ Rozhodnutie Najvyššieho súdu z dňa 18. januára 2005, sp. zn. 32 Odo 400/2004.

²¹² Patěk, D. Moderace smluvní pokuty dle Nejvyššího soudu (kritický pohled). Obchodní právo, 2010, č.2, s. 3.

práva na zmluvnú pokutu alebo aspoň v rozsahu presahujúcom zmluvnú pokutu. Autor síce nesúhlasí s dovolateľkou, že skutočnosť, že ona sama výšku zmluvnej pokuty navrhla je irelevantná, ale podľa jeho názoru nemožno túto okolnosť považovať za jediné kritérium, podľa ktorého by mal súd primeranosť posudzovať a mal by zohľadniť taktiež hodnotu a význam zabezpečovanej povinnosti. Súd by mal hodnotiť tie isté kritériá pri posudzovaní primeranosti zmluvnej pokuty (fáza č. 1) ako aj pri znižovaní jej výšky (fáza č. 3): „...navzdory nastíněnému rozdělení procesu úvah soudu o aplikaci moderačního práva nelze přehlížet zjevnou souvislost rozhodování o (ne)priměřenosti smluvní pokuty (fáze č. 1) a samotné rozhodování o moderaci smluvní pokuty (fáze č. 3). V první fázi soud nejprve řeší jednodušší otázku, zda se sjednaná výše smluvní pokuty pohybuje v rozmezí smluvní pokuty přiměřené či nikoli. Ve třetí fázi svého rozhodování by pak soud měl dle mého názoru přiznat nejvyšší přiměřenou smluvní pokutu...Jedná se tedy o “prostou“ konkretizaci rozhodnutí podle fáze č. 1. V obou případech se soud zabývá přiměřeností smluvní pokuty, pouze s jinou mírou konkrétnosti.“²¹³

Zákonná dikcia § 2051 ObčZ ukladá súdu obligatórne prihliadnúť k hodnote a významu zabezpečovanej povinnosti len pri samotnej moderácii zmluvnej pokuty. Možnosť zohľadňovania tejto skutočnosti už v prvej fáze rozhodovania však nevylučuje ani zákon ani Najvyšší súd. Stotožňujem sa s názorom Patěka, že posudzovanie (ne)primeranosti zmluvnej pokuty a samotné znižovanie jej výšky spolu súvisia natoľko, že by mali byť hodnotené podľa rovnakých kritérií. Preto ak zákon obligatórne ukladá prihliadnúť k hodnote a významu zabezpečovanej povinnosti pri samotnej moderácii, nemala by táto okolnosť zostať nepovšimnutá pri posudzovaní, či je splnená základná podmienka moderácie tzn. či je zmluvná pokuta (ne)primeraná.

Ďalším rozhodnutím Najvyššieho súdu, týkajúcim sa rozhodovania o tom, v akom rozsahu zmluvnú pokutu znížiť, je rozhodnutie z dňa 14. decembra 2006, sp. zn. 29 Odo 1105/2003, v ktorom súd odmietol tzv. ‘vyváženosť’ zmluvy²¹⁴ ako kritérium pre posudzovanie rozsahu moderácie zmluvnej pokuty s tým, že hodnota a význam zabezpečovanej povinnosti podľa § 2051 ObčZ sú kritériom jediným.

„ Při úvaze o rozsahu snížení nepřiměřeně vysoké smluvní pokuty je nutno vycházet pouze z kritérií určených ustanovením § 2051 obč. zák.; žádná další kritéria (tedy ani požadavek ‘vyváženosti smlouvy’) nemohou být zohledněna. Je věcí smluvních stran, zda

²¹³ Patěk, D. Moderace smluvní pokuty dle Nejvyššího soudu (kritický pohled). Obchodní právo, 2010, č. 2, s. 3.

²¹⁴ Zmluva bola „nevyvážená“ v tom zmysle, že celková výška zmluvnej pokuty, ktorú by v prípade nesplnenia povinnosti hradil zhotoviteľ bola obmedzená ôsmimi percentami z ceny zákazky, na druhej strane výška zmluvnej pokuty objednávateľa zmluvne obmedzená nebola.

*považujú za nutné zajistiť splnenie svých záväzků smluvní pokutou, jakož i věci vzájemné dohody, o které závazky půjde a jak vysoká bude smluvní pokuta. Závazky pro některé smluvní strany nevýznamné mohou být jinými smluvními partnery považovány za natolik důležité, že se dohodnou na jejich zajištění smluvní pokutou a stejným způsobem může být různými subjekty posuzovaná i různá výše smluvní pokuty.*²¹⁵

Ak však spojíme rozhodnutie Najvyššieho súdu z dňa 18. januára 2005, sp. zn. 32 Odo 400/2004 s rozhodnutím z dňa 14. decembra 2006, sp. zn. 29 Odo 1105/2003 môže to v niektorých situáciách pri aplikácii na konkrétny prípad viesť k patovej situácii. V tejto súvislosti Patěk ďalej reaguje nasledovne. Predstavme si situáciu, kedy súd bude považovať výšku zmluvnej pokuty za neprimeranú na základe iných kritérií, ako je hodnota a význam zabezpečovanej povinnosti (z prvého menovaného rozhodnutia Najvyššieho súdu vyplýva, že takáto situácia je možná). Následne však pristúpi k jej moderácii iba na základe zákonných kritérií, ktoré sami o sebe nezakladali neprimeranosť zmluvnej pokuty (na základe druhého spomínaného rozhodnutia iné kritériá použiť nemôže). V takom prípade by súd musel priznať nezníženú zmluvnú pokutu napriek tomu, že je podľa jeho názoru (ktorý si utvoril na základe iných kritérií ako hodnota a význam zabezpečovanej povinnosti) neprimerane vysoká.²¹⁶

V takomto prípade by možno išlo o rozhodnutie formálne korektné a konzistentné s judikatúrou Najvyššieho súdu, avšak o jeho správnosti a spravodlivosti by bolo určite na mieste pochybovať. Podľa môjho názoru je vhodné, aby súd prihliadal k hodnote a významu zabezpečovanej povinnosti aj v prvej fáze rozhodovania, teda pri posudzovaní, či zmluvná pokuta je, či nie je primeraná (aj keď zákon to výslovne nepožaduje).

Tak sa nedostane do situácie, kedy nebude môcť zmluvnú pokutu, o ktorej má za to, že je neprimeraná, znížiť, ako je naznačené v prípade popísanom vyššie. Navyše je často vhodné, aby súd prihliadal pri samotnom znižovaní zmluvnej pokuty i ku kritériám iným ako je hodnota a význam zabezpečovanej povinnosti.¹³ Tieto dve rozhodnutia nie sú úplne vnútorne konzistentné. V prvom stanoví Najvyšší súd voľný priestor súdov pre rozhodovanie o tom, či použijú alebo nepoužijú svoje moderačné právo (druhá fáza rozhodovania). Na druhej strane v rozhodnutí sp. zn. 29 Odo 1105/2003 stanoví, že : „*hledisko 'vyváženosti smlouvy' však v popsaném ohledu nemá oporu v zákoně a nemůže být ani důvodem pro snížení nepřiměřené smluvní pokuty*“ (čiže pre fázu číslo 2). Otázkou ostáva, či ide iba o zlú formuláciu, alebo o odklon od právneho názoru Najvyššieho súdu vyjadreného v rozhodnutí sp. zn. 32 Odo 400/2004.²¹⁷

²¹⁵ Rozhodnutie Najvyššieho súdu z dňa 14. decembra 2006, sp. zn. 29 Odo 1105/2003.

²¹⁶ Patěk, D. Moderace smluvní pokuty dle Nejvyššího soudu (kritický pohled). Obchodní právo, 2010, č. 2, s. 5.

²¹⁷ Čech, P. K přiměřenosti smluvní pokuty. Právní rádce, 2008, č. 5, s. 29, 30.

Napriek akýmkoľvek úvahám, súčasná judikatúra Najvyššieho súdu ponecháva na súdoch, podľa akých kritérií budú posudzovať primeranosť resp. neprimeranosť zmluvnej pokuty. Vychádza striktne z dikcie § 2051 ObčZ, podľa ktorého súd musí prihliadnuť k hodnote a významu zabezpečovanej povinnosti až pri samotnej moderácii zmluvnej pokuty; v prvých dvoch fázach má značnú voľnosť pri výbere aspektov podľa neho kľúčových pre určenie (ne)primeranosti zmluvnej pokuty, či učinenie rozhodnutia, či pristúpiť alebo nepristúpiť k samotnému zníženiu.

Zmluvná pokuta ako predmet moderácie

Ustanovenie § 2051 ObčZ stanoví, že neprimerane vysokú zmluvnú pokutu môže súd znížiť. Z toho nám jednoznačne vyplýva, že predmetom moderačného oprávnenia súdu je zmluvná pokuta uplatnená v súdnom konaní. Ak je zmluvná pokuta stanovená pevnou čiastkou, nebýva určenie predmetu moderácie problematické. V praxi sa však veľmi často stretávame s prípadmi, kedy je určená sadzbou za určité časové obdobie (percentom, podielom a pod.). V takomto prípade vyvstáva otázka, či má súd moderovať výslednú výšku zmluvnej pokuty alebo spôsob jej určenia.

Predmet moderácie

Súčasťou problematiky moderačného práva je aj otázka, či súd moderuje výslednú výšku zmluvnej pokuty alebo samotný spôsob jej určenia. K otázke predmetu moderácie u zmluvnej pokuty stanovenej sadzbou za určité obdobie sa vyjadril Krajský súd v Ostrave v rozsudku z dňa 3.2. 1994 sp. zn. 15 Co 481/93.²¹⁸ Krajský súd uzavrel, že: „*Moderovať lze pouze výslednou částku smluvní pokuty, nikoliv vlastní způsob jejího určení.*“²¹⁹ K tomuto názoru sa prikláňa aj Patěk.

Záver, že súd môže moderovať iba výslednú výšku zmluvnej pokuty však spochybňuje vnútorne pomerne konzistentná judikatúra Najvyššieho súdu týkajúca sa hodnotenia (ne)primeranosti zmluvnej pokuty určenej sadzbou za určité obdobie, pretože predmetom tohto hodnotenia je práve spomínaná sadzba. Ako príklad možno uviesť už spomínané rozhodnutie Najvyššieho súdu z dňa 23. júna 2004, sp. zn. 33 Odo 588/2003, v ktorom súd

---

²¹⁸ Súd v tomto prípade zmluvnú pokutu vo výške 10 % z ceny prevedených prác nemoderoval, čo odôvodnil výškou výslednej čiastky vo vzťahu k hodnote diela a krátkym termínom pre prevedenia diela (čím mal byť zdôraznený význam časového faktoru).

²¹⁹ Rozsudok Krajského súdu v Ostrave z dňa 3.2. 1994 sp. zn. 15 Co 481/93.

konštatoval, že „na nepřiměřenost smluvní pokuty nelze usuzovat z její celkové výše, je-li důsledkem dlouhodobého prodlení a s tím spojeným navyšováním o jinak přiměřenou denní sazbu smluvní pokuty“.²²⁰ Otázkou je, či skutočnosť, že predmetom posudzovania (ne)primeranosti zmluvnej pokuty je sadzba za určité obdobie znamená, že táto sadzba musí byť aj predmetom samotnej moderácie.

Kritériá zníženia zmluvnej pokuty

Finálnym krokom súdu v rámci rozhodovacieho procesu o moderácii je samotné zníženie zmluvnej pokuty. Jeho úlohou je teda moderovať zmluvnú pokutu na výšku, ktorú považuje za primeranú. Až v tejto poslednej fáze je pritom ex lege povinný prihliadnuť k hodnote a významu zabezpečovanej povinnosti. Podľa Kovaříka: „není důležité, proč nebyla zajištěná povinnost splněna, kdo nesplnění způsobil. Jde jen o poměr vlivu neslnění povinnosti na věřitele a vlivu zaplacení z toho rezultující pokuty na dlužníka.“²²¹ Napríklad ak by bola porušená zabezpečovaná povinnosť, ktorá je málo významná a zmluvná pokuta je dojednaná v rovnakej výške aj pre prípad porušenia iných, podstatne významnejších povinností (napríklad je na nich závislé plnenie), môže súd zmluvnú pokutu moderovať až po hranicu škody, ktorá reálne vznikla do doby rozhodovania.²²² Nejde však o jediné kritérium, ku ktorému je súd povinný prihliadnuť. Pri určovaní hodnoty zabezpečovanej povinnosti nenastávajú problémy. V prípade nepeňažitého plnenia bude toto posúdenie často závislé na vypracovaní znaleckého posudku. Kritériom potom bude pomer hodnôt zabezpečovanej povinnosti a zmluvnej pokuty. Toto kritérium však nemožno absolutizovať.²²³ Patěk ďalej v súvislosti s významom zabezpečovanej povinnosti podotýka, že časové, kvalitatívne, kvantitatívne či pocitové mimoriadne okolnosti, ktoré ovplyvňujú obvyklý význam zabezpečovanej povinnosti, možno brať do úvahy len v prípade, že boli obom stranám známe.²²⁴

Ako som už spomínala, hodnota a význam zabezpečovanej povinnosti sú pri samotnej moderácii zmluvnej pokuty kritériom neopomenuteľným, nie však nevyhnutne jediným. Napriek názoru Najvyššieho súdu, ktorý vyslovil v rozhodnutí z dňa 14. decembra 2006, sp. zn. 29 Odo 1105/2003 sa v odbornej literatúre objavujú aj kritériá ďalšie, ako napríklad hospodárska pozícia zmluvných strán, reciprocita zmluvnej pokuty, existencia a druh zavinenia dlžníka, spôsob zapracovania zmluvnej pokuty do zmluvy, skutočnosť, či došlo k vzniku škody alebo nie, fakt, že dlžník zabezpečovanú povinnosť dodatočne splnil,

²²⁰ Rozhodnutie Najvyššieho súdu z dňa 26. júna 2004 sp. zn. 33 Odo 588/2003.

²²¹ Kovařík, Z. Smluvní pokuta. Právní rozhledy, 1999, č. 9, s. 465.

²²² Hušek, J. Smluvní (konvenční) pokuta v obchodních vztazích. Obchodní právo, 1994, č. 6, s. 4.

²²³ Patěk, D. Smluvní pokuta v obchodních vztazích. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 77

²²⁴ Patěk, D. Smluvní pokuta v obchodních vztazích. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 77

skutočnosť, či niektorá zo strán odstúpila od zmluvy (prípadne z akého dôvodu), otázka, možnosť požadovať náhradu škody vedľa zmluvnej pokuty, uplatňovanie iných postihov voči dlžníkovi (napríklad úrokov z omeškania) či otázka či je zabezpečovaná povinnosť peňažitého alebo nepeňažitého charakteru.²²⁵

Podľa rozhodnutia Najvyššieho súdu z dňa 16. decembra 2003, sp. zn. 32 Odo 631/2002 „*Posouzení (ne)průměrenosti smluvní pokuty tak závisí na okolnostech konkrétního případu, zejména pak na důvodech, které ke sjednání posuzované výše smluvní pokuty vedly, a na okolnostech, které je provázely.*“²²⁶ V danom rozhodnutí sa síce hovorí o kritériu pre posúdenie (ne)primeranosti zmluvnej pokuty, avšak často je možné i žiaduce k takýmto okolnostiam a dôvodom prihliadnuť aj pri stanovovaní konkrétnej primeranej výšky zmluvnej pokuty.

Podobné kritériá boli judikované aj v podstatne staršej judikatúre. Tak napríklad v prípade rozhodnutia Najvyššieho súdu ČSR z dňa 10.2. 1927, sp. zn. Rv I 1827/26, Vážný, č. 6793/197, určil súd kritériá rozhodné pre stanovenie primeranej výšky zmluvnej pokuty nasledovne: „*Při stanovení smluvní pokuty bude zejména přihlížeti ke škodě skutečně nastalé, pod niž smluvní pokutu, není-li tu spoluodpovědnost spolusmluvníka, ovšem smírnit nelze; k případnému spoluzpůsobení škody stranou vymáhající smluvní pokutu; k jejímu zájmu na splnění závazků při několikaletém trvání smlouvy...; k zisku žalovaných z porušení smlouvy; k stupni jejich vlastního zavinění; k jejich hospodářské mohoucnosti; k okolnosti, že žalovaná koncese, tedy plnění smlouvy není již možné...a k podobným okolnostem, pro které by ta neb ona strana z nesplnění smlouvy získala výhody neb utrpěla újmy, přičítící se zásadám slušnosti a poctivého obchodování.*“²²⁷

Komparácia moderačného práva súdu v Slovenskej republike

Moderačné právo súdu v Slovenskej republike je obsiahnuté jednak v Obchodnom zákonníku (§ 301 uvádza toto: „ *Neprimerane vysokú zmluvnú pokutu môže súd znížiť s prihliadnutím na hodnotu a význam zabezpečovanej povinnosti, a to až do výšky škody, ktorá vznikla do doby súdneho rozhodnutia porušením zmluvnej povinnosti, na ktorú sa vzťahuje zmluvná pokuta.*“) ale aj v Občianskom zákonníku (§ 545a ktorý znie „ *Neprimerane vysokú*

²²⁵ Nováček, R. Přiměřenost smluvní pokuty a moderační právo soudu. Právní rozhledy, 2002, č. 3, s.118-119.

²²⁶ Rozhodnutie Najvyššieho súdu z dňa 16. decembra 2003, sp. zn. 32 Odo 631/2002.

²²⁷ Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR z dňa 10. februára 1927, sp. zn. Rv I 1827/2, č. 6793 in Vážný, F.:Rozhodnutí nejvyššího soudu československé republiky ve věcech občanských. Ročník devátý. Část první. Od čísla 6657 do čísla 7677. Obsahující rozhodnutí z roku 1927. Praha: Právnícké vydavatelství v Praze, 1928, s. 260-269.

zmluvnú pokutu môže súd znížiť s prihliadnutím na hodnotu a význam zabezpečovanej povinnosti. Ak veriteľ nie je oprávnený požadovať náhradu škody spôsobenej porušením povinnosti, na ktorú sa zmluvná pokuta vzťahuje, súd prihliadne aj na výšku škody, ktorá porušením povinnosti vznikla, a na to, o koľko zmluvná pokuta presahuje rozsah vzniknutej škody.“). Z uvedených paragrafových znení nám je jasné, že právne úpravy nie sú tak rozdielne, akoby sme mohli predpokladať. Rozdiel je evidentný v tom, že v Českej republike upravuje moderačné právo súdu po novom už len občiansky zákonník, kde na druhej strane my, resp. naša právna úprava moderačné právo súdu nechala síce v obchodnom zákonníku, ale vsunula ho aj do občianskeho zákonníka s odôvodnením, že treba posilniť právo fyzických osôb a pomôcť im v rámci vysokých zmluvných pokút určených v zmluvách.

V súdnej praxi je moderačné právo súdu bežne využívané, o čom svedčí aj množstvo judikátov nielen v Slovenskej republike, ale aj v Českej. Napriek tejto skutočnosti nemôžeme doposiaľ, žiadnym spôsobom zhodnotiť, čo sa pokladá za primeranú výšku pokuty.

Súdy posudzujú výšku zmluvnej pokuty individuálne, preto nemožno vyvodiť žiadne pravidlo, príp. zásadu, ktorá by všeobecne určovala akú výšku by mala zmluvná pokuta dosahovať za určité časové obdobie. Toto majú naše republiky spoločné v tejto problematike. Ako spomínam vyššie, keby sme sa zaoberali úvahami primeranosti zmluvnej pokuty a prípadnom využití moderačného práva súdu prišli by sme na to, že veľké rozdiely v našich právnych úpravách nie sú, tak ako v českej aj v slovenskej právnej úprave ide väčšinou o hodnotu a význam zabezpečovanej povinnosti, skutočnosť či došlo ku škode, možnosť oprávnenej strane požadovať náhradu škody, reciprocita zmluvnej pokuty, druh zavinenia dlžníka, druh zabezpečovanej povinnosti, odstúpenie jednej zo zmluvných strán od zmluvy, hospodárska pozícia zmluvných strán, druh zabezpečovanej povinnosti a zbavenie sa povinnosti zaplatením zmluvnej pokuty.²²⁸

Záver

Zmluvná pokuta je zabezpečovací inštitút, ktorý je pomerne často využívaný v našich právnych úpravách. Napriek tomu, že jeho zabezpečovacia funkcia nie je tak významná, ako napríklad pri záložnom práve či ručení, ide o inštitút, ktorý výrazne motivuje dlžníka k splneniu jeho povinnosti. Navyše je veriteľ pri existencii platného dojednania o zmluvnej pokute oslobodený od povinnosti dokazovania výšky vzniknutej škody, preto je obľúbeným

---

²²⁸<http://www.futej.sk/data/sky/Pr%20vne%20inform%20cie%20a%20anal%20FDzy/Primeran%20v%20v%20FD%9Aka%20zmluvnej%20pokuty.pdf>

prostriedkom pre veriteľa. A na druhej strane je obľúbeným prostriedkom aj pre dlžníka, pretože zákon mu poskytuje možnosť ochrany pred prípadným zneužitím tohto inštitútu vo forme možnosti podať súdu návrh na moderáciu neprimerane vysokej zmluvnej pokuty.

Literatúra

1. Bejček, J. Skrytá úskalí smluvní pokuty. *Ekonom*, 1993, č. 30, s. 60.
2. Čech, P. K přiměřenosti smluvní pokuty. *Právní rádce*, 2008, č. 5, s. 24 – 32.
3. Hušek, J. Smluvní (konvenční) pokuta v obchodních vztazích. *Obchodní právo*, 1994, č. 6, s. 2 – 7.
4. Kovařík, Z. Smluvní pokuta. *Právní rozhledy*, 1999, č. 9, s. 454 – 466.
5. Nováček, R. Přiměřenost smluvní pokuty a moderační právo soudu. *Právní rozhledy*, 2002, č. 3, s. 116 – 120.
6. Patěk, D. Moderace smluvní pokuty dle Nejvyššího soudu (kritický pohled). *Obchodní právo*, 2010, č. 2, s. 2-9.
7. Patěk, D. Smluvní pokuta v obchodních vztazích. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2006.
8. Pelikánová, I. Komentář k obchodnímu zákoníku. 3 díl. Praha: Linde, 1996.
9. Rozhodnutie Najvyššieho súdu z dňa 30. apríla 2002, sp. zn. 33 Odo 96/2001.
10. Rozhodnutie Najvyššieho súdu z dňa 16. decembra 2003, sp. zn. 32 Odo 631/2002
11. Rozhodnutie Najvyššieho súdu z dňa 18. januára 2005, sp. zn. 32 Odo 400/2004.
12. Rozhodnutie Najvyššieho súdu z dňa 14. decembra 2006, sp. zn. 29 Odo 1105/2003
13. Rozhodnutie Najvyššieho súdu z dňa 26. júna 2004 sp. zn. 33 Odo 588/2003.
14. Rozsudok Krajského súdu v Ostrave z dňa 3.2. 1994 sp. zn. 15 Co 481/93.
15. Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČSR z dňa 10. februára 1927, sp. zn. Rv I 1827/2, č. 6793 in Vážný, F.:Rozhodnutí nejvyššího soudu československé republiky ve věcech občanských. Ročník devátý. Část první. Od čísla 6657 do čísla 7677. Obsahující rozhodnutí z roku 1927.
16. Český občiansky zákonník
17. Slovenský obchodný zákonník
18. Slovenský občiansky zákonník
19. <http://www.futej.sk/>

Záruka za akosť diela v obchodnom práve

Warranty of quality of the work in commercial law

Jakub Žák²²⁹

Abstrakt

Cieľom tohto článku je poskytnúť analýzu záruky za akosť diela v obchodnoprávnej úprave vrátane úpravy jej vzniku. Článok sa ďalej zaoberá vymedzením záruky za akosť diela oproti zákonnej zodpovednosti za vady diela a osobitosťami záruky za akosť diela pri zmluve o dielo v stavebníctve s poukazom na úpravu v zmysle FIDIC zmluvných podmienok.

Kľúčové slová

Záruka za akosť, zmluva o dielo, obchodné právo

Abstract

The aim of this article is to provide an analysis of the warranty of quality of the work in commercial law including its formation. The article also deals with the definition of the warranty of quality in comparison to the statutory responsibility for the defects of the work and with specifics of the warranty for quality of the work in works contract in construction with reference to the FIDIC conditions of contract.

Key words

Warranty of the quality, contract of work, commercial law

Úvod

Nad rámec zákonnej zodpovednosti za vady upravuje zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník (ďalej len „OBZ“) aj inštitút záruky za akosť diela. Ide o dva rozdielne inštitúty, ktoré nemožno vzájomne zamieňať. Pražák ju výstižne poníma ako niečo čo je objednávateľovi poskytnuté navyše, z pohľadu objednávateľa inštitút kladný, prospešný a užitočný²³⁰. Skôr než v garancii vyššej alebo nadštandardnej úrovne kvality diela možno záruku za akosť vidieť v prevzatí záväzku za zachovanie funkčnosti a vlastností diela po dobu

---

²²⁹ JUDr. Jakub Žák, externý doktorand II. ročníka, odbor: 6813 Obchodné a finančné právo, Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici.

²³⁰ PRAŽÁK, Z. *Smlouva o dílo podle obchodního zákonníku*. 3. Přepřacované vydání. Praha: Leges, 2010, s. 185.

určenú v záruke. Z povahy záruky za akosť diela vyplýva, že sa môže vzťahovať na celé dielo, len na jeho časť, alebo sa môže vzťahovať na jednotlivé časti diela v rôznom rozsahu.

Z pohľadu právnej úpravy záruky za akosť diela sa OBZ obmedzuje na dispozitívne určenie začiatku plynutia záručnej doby a vo vzťahu k ďalším otázkam odkazuje na primeranú aplikáciu ustanovení §§ 429 až 431 OBZ v rámci úpravy kúpnej zmluvy.

Vymedzenie záruky za akosť diela

Záruka za akosť diela má vo vzťahu k úprave zmluvy o dielo v OBZ výlučne fakultatívnu povahu. Na rozdiel od zákonnej zodpovednosti za vady diela, právnym dôvodom vzniku záruky za akosť je prejav vôle zhotoviteľa. Zodpovednosť založená zárukou za akosť diela vyplýva zo záručného listu ako jednostranného právneho úkonu zhotoviteľa, alebo je konštituovaná ako zmluvné dojednanie v rámci zmluvného vzťahu, v ktorom zhotoviteľ túto záruku poskytne. Z primeraného použitia ustanovení o kúpnej zmluve vyplýva, že záruka za akosť musí byť poskytnutá písomne, a že účinky prevzatia záväzku zo záruky má aj vyznačenie dĺžky doby použiteľnosti na obale. Z povahy inštitútu záruky za akosť logicky vyplýva nevyhnutnosť určenia dĺžky záručnej doby.

Vo vzťahu k zmene poskytnutej záruky za akosť platí, že zhotoviteľ môže jednostranne meniť záruku len tak, že rozšíri jej obsah, prípadne záruku predĺži. Naopak, zmeny spočívajúce v zúžení obsahu a dĺžky záruky predpokladajú dohodu s objednávateľom. Zhotoviteľ ich nie je oprávnený vykonať jednostranne.

Záruka za akosť sa z časového hľadiska vzťahuje nie len na vady diela, ktoré má dielo v čase jeho odovzdania, ale aj na tie, ktoré vzniknú po prechode nebezpečenstva škody na objednávateľa. Ak je v zmluve alebo v záručnom vyhlásení predávajúceho uvedená odlišná záručná doba od doby vyznačenej na obale, platí táto doba. Z odkazu na primerané použitie ust. § 430 OBZ vyplýva odchylný začiatok plynutia záručnej doby pre prípad, že je zhotoviteľ povinný predmet diela odoslať. Záručná doba začína plynúť odo dňa dodania predmetu diela do miesta určenia. Ďalej platí, že spočíva po dobu, po ktorú objednávateľ nemôže užívať zhotovenú vec pre jej vady, za ktoré zodpovedá zhotoviteľ, čím dochádza k faktickému predĺženiu záručnej doby.

V zmysle zákonnej úpravy je záručná zodpovednosť zhotoviteľa vylúčená v prípadoch, ak boli vady spôsobené po prechode nebezpečenstva škody na tovare, a ak neboli spôsobené vonkajšími okolnosťami, ktoré nespôsobil zhotoviteľ a ani osobami, pomocou ktorých plnil svoj záväzok. Dôkazné bremeno pre naplnenie tohto liberačného dôvodu zaťažuje zhotoviteľa. Aj vo vzťahu k vonkajším okolnostiam platí, že musí ísť o také

okolnosti, ktoré neboli spôsobené zhotoviteľom alebo ním použitými osobami.

Máme za to, že dohoda zmluvných strán o tom, že obsah a rozsah záruky bude zhotoviteľom určený až po uzavretí zmluvy, neodporuje povahe záručnej zodpovednosti za vady. Jednak je to možné z dôvodu existencie dispozitívneho ustanovenia § 291 OBZ, ktoré takúto dohodu zmluvných strán o *accidentalia negotii expressis verbis* pripúšťa. Podporne však možno prihliadnuť aj na to, že zhotoviteľovi nič nebráni túto záruku poskytnúť aj na základe jednostranného vyhlásenia zhotoviteľa. Rovnako nemožno vylúčiť ani určenie obsahu záruky objednávateľom. Možnosť tohto dojednaní však v tomto prípade vyplýva už len z dohody zmluvných strán podľa § 291 OBZ. Na základe uvedeného však nemožno vyvodzovať možnosť vzniku záruky za akosť na základe jednostranného vyhlásenia objednávateľa. Právnym dôvodom vzniku záruky je stále zmluva, až konkrétny obsah záruky podlieha § 291 OBZ. Z pohľadu zhotoviteľa bude vhodné, aby zmluvné strany do dohody podľa § 291 OBZ zahrnuli aspoň limity poskytnutej záruky. Objednávateľ sa tak vyhne možnému spochybneniu určenia rozsahu záruky ako výkonu práva v rozpore so zásadou poctivého obchodného styku.

Súbeh záruky so zodpovednosťou za vady

Vo vzťahu oboch týchto inštitútov možno badať pochybnosti, či môže záručná zodpovednosť existovať popri zákonnej zodpovednosti za vady. Z povahy vecí však vyplýva, že zákonná zodpovednosť za vady existuje v zákonom stanovenom rozsahu aj bez dohody zmluvných strán alebo jednostranného právneho úkonu zhotoviteľa. S odkazom na princíp zmluvnej voľnosti môžu zmluvné strany zmluvou alebo na základe jednostranného vyhlásenia zhotoviteľa zákonnú zodpovednosť za vady doplniť alebo nahradiť. Povaha inštitútu záruky za akosť je determinovaná aj ustanovením § 432 OBZ, ktoré rozširuje platnosť ustanovení o zodpovednosti za vady tovaru aj na záruku za akosť. Z uvedeného vyplýva, že inštitút záruky za akosť je potrebné vnímať v širšom kontexte zákonnej zodpovednosti za vady²³¹. Preto pri náhlade na záručnú zodpovednosť ako na modifikáciu zákonnej zodpovednosti za vady diela možno konštatovať, že pokiaľ je konštituovaná záručná zodpovednosť bez toho aby došlo k obmedzeniu zodpovednosti za vady diela podľa zákona, budú obe existovať popri sebe.

Podstatná je povaha záručnej zodpovednosti spočívajúca v rozšírení zákonnej zodpovednosti z časového hľadiska. Z ustanovenia § 574 ods. 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník

---

²³¹ SUCHOŽA, J. a kol.: *Obchodný zákonník a súvisiace predpisy. Komentár*. Bratislava: EUROUNION, 2007. s. 694

(ďalej len „OZ“) vyplýva, že sa nemožno platne vzdať takých práv, ktoré ešte len môžu v budúcnosti vzniknúť. Ak by došlo k uzatvoreniu dohody o poskytnutí záruky za akosť, ktorá by bola z časového hľadiska kratšia než zákonná zodpovednosť za vady, došlo by k naplneniu ustanovenia § 574 ods. 2 OZ. Argumentácia spočívajúca v tvrdení, že nejde o vzdanie sa práva, ale len o skrátenie doby, v ktorej môže toto právo za určitých podmienok vzniknúť, neobstojí. Účelom takéhoto dojednania by bolo vylúčenie možnosti vzniku práva po určitú dobu, v ktorej by právo zo zodpovednosti za vady inak vzniklo. Nejde ani o akúkoľvek formu čiastočného vzdania sa práva či oslabenia práva. Takéto konanie je nutné klasifikovať ako vzdanie sa práva v konkrétnom časovom okamihu. Preto by sa takýto úkon netýkal rozsahu či obsahu práva, ale možnosti jeho vzniku v konkrétnom okamihu, čiže by išlo o vzdanie sa práva pred jeho vznikom. Vzhľadom na uvedené nemožno z existencie záruky za akosť vyvodzovať neexistenciu zákonnej zodpovednosti.

Záruka za akosť diela v stavebníctve

Ako sme už uviedli, OBZ neobsahuje v rámci úpravy zmluvy o dielo v OBZ inštitút zákonnej záruky. Vývoj v oblasti stavebnej praxe napriek tomu naznačuje, že dohoda o poskytnutí záruky za akosť alebo jednostranné vyhlásenie zhotoviteľa sa stáva viac-menej pravidelnou súčasťou zmluvy. Pre stavebné diela, ktoré možno označiť za zložené integrované diela²³² je neúčelné poskytovať záruku v rovnakom rozsahu na všetky časti diela. V praxi preto nie je neobvyklé, že záruka býva poskytnutá v rozdielnej dĺžke na stavebné a montážne práce, technologické časti stavby a napokon za stroje či iné zariadenia. Z povahy veci vyplýva najdlhšia záručná doba v prípade stavebných a montážnych prác.

Pre úplnosť je potrebné dodať, že zákonnú záruku za akosť diela v zmluve o dielo podľa OBZ možno badať v prípade, ak ide o dielo, ktoré je verejnou prácou. Podľa § 12 ods. 1 písm. b) zákona č. 254/1998 Z. z. o verejných prácach za kvalitu verejnej práce zodpovedá stavebník, ktorý je povinný vyžadovať záručnú lehotu minimálne päť rokov pre stavebnú časť verejnej práce alebo dlhšiu pre jej vybranú časť, pričom verejná práca nezahŕňa len stavbu alebo zmeny dokončenej stavby, ale aj činnosť na prípravu stavby financovanú z verejných investícií. Aj vzhľadom na vyššie uvedené možno tvrdiť, že záruka za akosť diela nie je vždy fakultatívnym dojednaním. Povinnosť dojsť k záruke za akosť môže vyplývať z osobitného predpisu, hoci ju OBZ ako obligatórnu náležitosť zmluvy neupravuje.

---

²³² ČÁP, M. *Smluvní vztahy ve výstavbě*. 1. vydanie. Praha: FRANCES a.s., 1992. s. 159

Úpravu záruky za akosť obsahujú aj FIDIC²³³ zmluvné podmienky²³⁴ (ďalej aj len „CONS“), ktoré sú logickým vyústením praxe v oblasti medzinárodného obchodného styku čoraz častejšie spätého s reguláciou prostredníctvom neštátnych právnych prostriedkov. Úprava záručnej doby sa vo všeobecnosti nachádza v článku 1.1.3.7 CONS a z pohľadu právneho titulu vzniku sa zásadne nelíši od úpravy OBZ predovšetkým preto, že ak sa má táto úprava použiť, musí byť dojednaná. Záručná doba znamená obdobie pre oznámenie väd diela alebo jeho časti počítaná od času, kedy je dokončenie diela alebo jeho časti potvrdené podľa článku 10.1 CONS. K jej dojednaniu dochádza určením jej dĺžky v prílohe k návrhu, ktorý je súčasťou zmluvy o dielo. Objednávateľ má právo na predĺženie záručnej doby diela alebo jeho časti v rozsahu, kedy dielo, jeho časť alebo zariadenia, ktoré sa majú stať jeho trvalou súčasťou nemožno použiť na účel, na ktorý mali byť použité. Záručná doba však môže byť predĺžená maximálne v rozsahu dvoch rokov, ak sa zmluvné strany v ďalšom obsahu zmluvy nedohodnú inak. V tomto smere ide vo vzťahu k OBZ o podobnú právnu úpravu. Odlišnosťou je explicitné obmedzenie predĺženia záručnej doby a skutočnosť, že k jej predĺženiu nedochádza automaticky, ale na základe uplatnenia práva objednávateľa.

Záver

Na inštitút záruky za akosť v zmysle úpravy OBZ možno nazerať ako na fakultatívne dojednanie, ktorého obsah a rozsah môže byť dojednaný alebo určený aj po uzatvorení zmluvy. Vo vzťahu k zákonnej zodpovednosti za vady diela z povahy inštitútu záruky za akosť diela vyplýva, že pokiaľ je konštituovaná záruka za akosť bez toho aby došlo k obmedzeniu zákonnej zodpovednosti za vady diela, budú oba inštitúty existovať popri sebe. Vo vzťahu k zmluve o dielo v stavebníctve platí, že záruka za akosť diela sa stáva pravidelnou súčasťou zmluvy. Poňatie záručnej zodpovednosti za vady diela v zásade zodpovedá úprave tohto inštitútu v podmienkach medzinárodnej výstavby. Súčasnú právnu úpravu záruky za akosť diela v obchodnom práve možno považovať za dostatočnú, pričom jej povaha ako fakultatívneho zmluvného dojednania zodpovedá prevažne dispozitívnej úprave OBZ. Potreba záruky za akosť ako obligatórneho zmluvného dojednania môže vyplývať z osobitných predpisov. Kazuistická úprava OBZ by však nedostatočne zohľadňovala podmienky podnikateľskej praxe.

---

²³³ FIDIC je skratkou Medzinárodnej federácie konzultačných inžinierov sídliacej vo švajčiarskom Lausanne, ktorá bola založená v roku 1913 vo Francúzsku a následne zaznamenala nárast svojich členov v celosvetovom meradle

²³⁴ Conditions of Contract for Construction for Building and Engineering Works Designed by the Employer

Literatúra

1. PRAŽÁK, Z. *Smlouva o dílo podle obchodního zákonníku*. 3. Přpracované vydání. Praha: Leges, 2010, s. 224. ISBN: 978-80-87212-61-5.
2. SUCHOŽA, J. a kol.: *Obchodný zákonník a súvisiace predpisy. Komentár*. Bratislava: EUROUNION, 2007. s. 1023, ISBN: 978-80-88984-98-6.
3. ČÁP, M. *Smluvní vztahy ve výstavbě*. 1. vydanie. Praha: FRANCES a.s., 1992. s. 159. ISBN: 807-04-9047-0.
4. Conditions of Contract for Construction for Building and Engineering Works Designed by the Employer

ĎEŇ DOKTORANDOV 2017

II. ročník medzinárodnej vedeckej konferencie

Autor:	Kolektív autorov
Vedecký redaktor:	Mult. Dr. h. c. prof. JUDr. Mojmír Mamojka, CSc.
Predseda edičnej komisie:	JUDr. Monika Némethová, PhD.
Recenzenti:	Prof. JUDr. Ján Cirák, CSc. JUDr. Ivana ŠOŠKOVÁ, PhD. Dr. iur. JUDr. Ing. Michal TUROŠÍK, PhD. JUDr. Monika Némethová, PhD.
Zostavovateľ:	Mgr. Marián Lakomčík
Vydavateľ:	Belianum. Vydavateľstvo Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici Právnická fakulta Univerzity Mateja Bela
Tlač:	EQUILIBRIA, s.r.o., Košice
Návrh obálky:	Mgr. art. Zuzana Ceglédová
Rok vydania:	2017
Počet strán:	218
Náklad:	100 kusov

„Príspevky neprešli jazykovou korektúrou.“

ISBN 978-80-557-1314-4
EAN 9788055713144

9 788055 713144

ISBN 978-80-557-1314-4